

Міністерство освіти і науки України
Херсонський національний технічний університет
Міністерство освіти і науки України
Херсонський національний технічний університет

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

РОДІОНОВ Євгеній Олександрович

УДК 35.08:316.334.3

ДИСЕРТАЦІЯ

**УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ
І СУСПІЛЬСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ**

28 Публічне управління та адміністрування

281 Публічне управління та адміністрування

Подається на здобуття ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело _____ Є. О. Родіонов

Науковий керівник: Філіппова Вікторія Дмитрівна, доктор наук з державного управління, професор

Хмельницький – 2025

АНОТАЦІЯ

Родіонов Є. О. Удосконалення механізмів соціальної взаємодії влади і суспільства в сучасних умовах державотворення. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування. – Херсонський національний технічний університет, Хмельницький, 2025.

Дослідження розв'язує актуальне наукове завдання, що полягає в теоретико-практичному обґрунтуванні шляхів удосконалення механізмів соціальної взаємодії влади і суспільства в сучасних умовах державотворення України шляхом аналізу існуючих проблем, виявлення ефективних інструментів і розробки рекомендацій щодо впровадження інноваційних підходів, орієнтованих на підвищення ефективності, прозорості та демократичності управлінських процесів.

У першому розділі «Теоретичні основи дослідження соціальної взаємодії в системі публічного управління» надано характеристику соціальної взаємодії як наукової категорії, розкрито структурні компоненти соціальної взаємодії у публічному управлінні та визначено механізми соціальної взаємодії влади і суспільства.

Проведений у розділі міждисциплінарний аналіз поняття соціальної взаємодії дозволив визначити його як ключову та багатовимірну категорію для організації і розвитку сучасного суспільства. Виявлено, що соціальна взаємодія охоплює різноманіття підходів – від символічного інтеракціонізму до мережевого врядування, кожен із яких акцентує увагу на важливості спільних смислів, комунікацій, норм, цінностей і довіри для забезпечення стійкості й ефективності соціальних зв'язків. Сучасні теорії соціальної взаємодії спрямовані на вивчення як структурних аспектів (соціальні ролі, інститути, правила, мережі), так і процесуальних (комунікація, інтерпретація

смислів, обмін ресурсами, конкуренція за владу). Обґрунтовано, що наукове осмислення даного феномену неможливе без врахування впливу глобалізації, цифровізації, демократизаційних процесів і соціокультурної трансформації. Різноманітність наукових підходів дозволяє сформувати інтегроване розуміння соціальної взаємодії як процесу, що об'єднує індивідуальні дії та суспільні структури, взаємну комунікацію і формування колективної ідентичності, спільних цінностей та легітимності соціального порядку. Аналіз закладає основу для більш детального дослідження структурних компонентів і механізмів соціальної взаємодії, визначаючи її як центральний елемент у системі публічного управління та розвитку громадянського суспільства.

Аналіз структури, рівнів і ключових учасників дав можливість глибше зрозуміти, що соціальна взаємодія у сфері публічного управління являє собою надзвичайно складну, багатопланову систему, яка відзначається високою динамічністю та адаптивністю. Сутність цієї системи розкривається через її багаторівневу архітектуру: стратегічний рівень забезпечує довгострокове планування і формулює основні напрями розвитку; тактичний рівень орієнтований на реалізацію поставлених цілей у середньостроковій перспективі; операційний рівень відповідає за поточні практичні рішення та їх виконання. Особливістю взаємодії між цими рівнями є формування складної мережі зв'язків, що проявляються у вертикальній ієрархії, горизонтальних співпраці та діагональних інтеграційних процесах. Така багатовимірна структура дозволяє забезпечити необхідну гнучкість і стійкість управлінської системи навіть за умов змінного середовища.

Дослідження встановило, що соціальна взаємодія між владою і суспільством утворює цілісну, органічну систему, яка складається з комплексу взаємопов'язаних механізмів. Доведено, що зазначені механізми відіграють важливу роль не тільки у сприянні обміну інформацією між владою і громадськістю, але й у створенні можливостей для безпосередньої участі громадян у процесах формування, прийняття та реалізації управлінських рішень. Така залученість стає ключовим чинником зміцнення довіри до

публічного управління, підвищення легітимності прийнятих рішень та загальної якості політик, орієнтованих на задоволення потреб спільноти.

У другому розділі «Аналіз ефективності механізмів соціальної взаємодії влади і суспільства в Україні на сучасному етапі» досліджено нормативно-правове забезпечення соціальної взаємодії в системі публічного управління в Україні; здійснено порівняльно-емпіричний аналіз ефективності соціальної взаємодії влади та суспільства в Україні на сучасному етапі та охарактеризовано бар'єри і виклики у становленні ефективної соціальної взаємодії влади та суспільства.

У ході дослідження з'ясовано, що нормативно-правове регулювання соціальної взаємодії в системі публічного управління України має характер багаторівневої структури, яка, хоча й залучає широке коло інструментів і механізмів, залишається певною мірою незбалансованою. Ця система включає конституційні гарантії, особливі закони, підзаконні акти участі громадян та адаптацію міжнародних стандартів, демонструючи поєднання різнорівневих елементів. У процесі розвитку правового поля було виявлено його етапність: спочатку акцент був зроблений на інституційному закладенні базових засад, який поступово перейшов до ускладнення процедур, інтеграції нових норм, систематизації існуючих механізмів і нинішньої адаптації під впливом кризових явищ та безпекових викликів. Результати аналізу окреслили хвилеподібну динаміку нормотворчої діяльності, яка тісно корелюється із ключовими фазами становлення держави та проведення реформ.

Обґрунтовано, що ефективність соціальної взаємодії між владою та суспільством в Україні має багаторівневу асиметричну конфігурацію: локальний рівень демонструє найбільшу інституційну зрілість та адаптивність, тоді як регіональна ланка виступає «вузьким горлом», а центральний рівень зберігає нормативно-комунікаційну домінанту, проте відстає у впровадженні інтегрованих механізмів зворотного зв'язку. Аналіз довів існування структурованої «піраміди ефективності», де інтенсивність партисипативних практик і якість їх процедур суттєво спадають із

наближенням до макрорівня, породжуючи ризик фрагментації політик. Визначено парадокс кризового періоду: обмеження частини формальних демократичних процедур супроводжується зростанням неформалізованої участі та оперативних горизонтальних взаємодій у громадах. Встановлено, що реформи децентралізації створили стійкий адаптивний шар локального врядування (фінансова гнучкість, інституційні канали участі, диверсифікація суб'єктів), тоді як нормативно-процедурні та аналітичні спроможності регіонального рівня системно відстають і не формують повноцінного «транслятора» між макро- та мікрополітикою. Аналіз довів наявність вертикальних розривів (розсинхронізація пріоритетів, різні стандарти участі, слабкі механізми наскрізного інформаційного обміну) та горизонтальних диспропорцій (нерівність доступу до ресурсів, кадрово-аналітична нерівномірність, різна швидкість цифрової інтеграції).

Дослідження підтвердило, що існуючі бар'єри не існують ізольовано, а утворюють складну мережу взаємозв'язаних перешкод, що охоплюють дванадцять основних категорій – від інституційно-правових до синергетично-структурних. Така багатовимірна структура бар'єрів свідчить про їхню взаємозалежність та здатність посилювати один одного, створюючи додаткові труднощі у процесі реформування та розвитку системи публічного управління. Поява нових викликів або зміни у окремих категоріях бар'єрів можуть провокувати каскадний ефект, що впливає на всю систему управління, відповідно, необхідна трансформація існуючої моделі соціальної взаємодії влади і суспільства.

У третьому розділі «Напрями удосконалення комплексного механізму соціальної взаємодії влади і суспільства в умовах трансформації» розроблено трансформаційну модель механізму соціальної взаємодії в системі публічного управління; визначено стратегічні напрямки перетворень механізму соціальної взаємодії в системі владно-суспільних відносин та запропоновано цифрові інструменти впровадження трансформаційних змін у системі соціальної взаємодії влади і суспільства.

За результатами проведеного дослідження запропоновано трансформаційну модель механізму соціальної взаємодії в системі публічного управління, яка представлена як комплексна багаторівнева система, спрямована на посилення ефективності взаємодії між публічною владою та громадянським суспільством в умовах сучасних динамічних змін, з метою забезпечення сталого розвитку, прозорості, підзвітності та соціального прогресу; модель структурована на п'ять взаємопов'язаних блоків – базовий (інституційно-правові основи та контроль), аксіологічний (узгодження ціннісних орієнтирів), інтеграційний (колаборація та мережеві взаємодії), соціальної інклюзії (інтеграція вразливих груп та партисипація) та інноваційної трансформації (синергія технологій та інновацій), – кожен з яких детально описаний з урахуванням ролей влади і суспільства, ключових функцій, індикаторів ефективності, а також циклу моніторингу, оцінки соціальних впливів (з використанням інтегрального індексу ПСВ) та корекції для адаптації до викликів. Обґрунтовано доцільність впровадження цієї моделі для подолання неефективності традиційних підходів, підвищення довіри до державних інституцій, розвитку партнерств і цифровізації, спираючись на наукові джерела та авторські розробки, що в підсумку формує основу для модернізації публічного управління в демократичному суспільстві.

Запропоновано стратегічні напрямки перетворень механізму соціальної взаємодії в системі владно-суспільних відносин, де центральною ідеєю є формування комплексної системи інструментів для підвищення ефективності взаємодії між публічною владою та громадянським суспільством в умовах сучасних викликів. Дослідження структуровано навколо трьох основних стратегічних напрямків: перший – створення сприятливого інституційного середовища на державному рівні з розробкою критерійної методики оцінки інституційної спроможності органів публічної влади; другий – впровадження ефективних механізмів залучення громадськості на локальному рівні з використанням досвіду словацьких міст; третій – активізація участі

організацій громадянського суспільства в соціально-економічному розвитку через механізми соціального замовлення та підприємництва.

Розроблено п'ять практичних ініціатив для контексту вітчизняного публічного управління та розглянуто питання впровадження цифрових інструментів, визначаючи основні виклики та відповідні стратегії їх подолання з конкретними показниками ефективності. Обґрунтовано необхідність вдосконалення нормативно-правової бази, включаючи пропозиції щодо змін до Конституції України, розробки базового закону «Про соціальну взаємодію влади і суспільства», модернізації існуючого законодавства та створення спеціалізованих регуляторних актів у сфері електронної демократії, що підкреслює системний характер запропонованих трансформацій і необхідність їх законодавчого супроводу.

Ключові слова: публічна влада, громадянське суспільство, соціальна взаємодія, соціальні проблеми, соціальний розвиток, соціальне підприємництво, механізми, інструменти, моделі, публічне управління, публічне адміністрування, публічна політика, місцеве самоврядування.

Rodionov E. O. Improving the Mechanisms of Social Interaction between Government and Society in Contemporary Conditions of State Building. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Dissertation for obtaining the scientific degree of Doctor of Philosophy in the specialty 281 Public management and administration. – Kherson National Technical University, Khmelnytskyi, 2025.

The research addresses a relevant scientific problem, which consists in the theoretical and practical substantiation of ways to improve the mechanism of social interaction between government and society under the current conditions of state-building in Ukraine. This is achieved through the analysis of existing problems, identification of effective instruments, and development of recommendations for the

implementation of innovative approaches aimed at increasing the efficiency, transparency, and democratic nature of administrative processes.

The first chapter, «Theoretical Foundations of the Study of Social Interaction in the Public Administration System», provides a characterization of social interaction as a scientific category, reveals the structural components of social interaction within public administration, and defines the mechanisms of social interaction between government and society.

The interdisciplinary analysis of the concept of social interaction presented in the section has made it possible to define it as a key and multidimensional category for the organization and development of modern society. It has been revealed that social interaction encompasses a variety of approaches from symbolic interactionism to network governance each of which emphasizes the importance of shared meanings, communications, norms, values, and trust in ensuring the resilience and effectiveness of social ties. Contemporary theories of social interaction are aimed at studying both structural aspects (social roles, institutions, rules, networks) and procedural ones (communication, interpretation of meanings, resource exchange, competition for power). It is substantiated that scientific comprehension of this phenomenon is impossible without considering the impact of globalization, digitalization, democratization processes, and sociocultural transformation. The diversity of scientific approaches enables the formation of an integrated understanding of social interaction as a process that unites individual actions and social structures, mutual communication and the formation of collective identity, shared values, and the legitimacy of social order. The analysis lays the foundation for a more detailed study of the structural components and mechanisms of social interaction, defining it as a central element in the system of public administration and the development of civil society.

Analysis of the structure, levels, and key participants has enabled a deeper understanding that social interaction in the sphere of public administration represents an exceptionally complex, multilayered system characterized by high dynamism and adaptability. The essence of this system is revealed through its multi-

level architecture: the strategic level ensures long-term planning and formulates the main directions of development; the tactical level is focused on achieving set objectives in the medium term; the operational level is responsible for current practical decisions and their implementation. A distinctive feature of the interaction between these levels is the formation of a complex network of connections manifested in vertical hierarchy, horizontal cooperation, and diagonal integrative processes. Such a multidimensional structure provides the necessary flexibility and resilience of the management system even under changing environmental conditions.

The study found that social interaction between the authorities and society forms a holistic, organic system consisting of a set of interconnected mechanisms. It has been proven that these mechanisms play an important role not only in facilitating the exchange of information between the authorities and the public, but also in creating opportunities for the direct participation of citizens in the processes of forming, adopting, and implementing management decisions. Such involvement becomes a key factor in strengthening trust in public administration, increasing the legitimacy of decisions made, and improving the overall quality of policies aimed at meeting the needs of the community.

In the second section, «Analysis of the Effectiveness of Mechanisms of Social Interaction between Authorities and Society in Ukraine at the Present Stage», the regulatory and legal support for social interaction in the public administration system in Ukraine is examined; a comparative-empirical analysis of the effectiveness of social interaction between authorities and society in Ukraine at the present stage is conducted; and the barriers and challenges in establishing effective social interaction between authorities and society are characterized.

The study found that the regulatory and legal framework for social interaction in Ukraine's public administration system is characterized by a multi-level structure which, although involving a wide range of instruments and mechanisms, remains to some extent unbalanced. This system includes constitutional guarantees, specific laws, subordinate acts on citizen participation, and the adaptation of international

standards, demonstrating a combination of elements at different levels. In the process of developing the legal field, its staged nature was revealed: initially, the focus was on the institutional establishment of basic principles, which gradually shifted towards more complex procedures, the integration of new norms, the systematization of existing mechanisms, and the current adaptation under the influence of crises and security challenges. The results of the analysis outlined a wave-like dynamic of law-making activity, which closely correlates with the key phases of state formation and the implementation of reforms.

It has been substantiated that the effectiveness of social interaction between the authorities and society in Ukraine has a multi-level, asymmetric configuration: the local level demonstrates the greatest institutional maturity and adaptability, while the regional tier acts as a «bottleneck», and the central level retains a normative-communicative dominance but lags behind in implementing integrated feedback mechanisms. The analysis confirmed the existence of a structured «efficiency pyramid», where the intensity of participatory practices and the quality of their procedures significantly decrease as one approaches the macro level, creating a risk of policy fragmentation. A paradox of the crisis period has been identified: restrictions on certain formal democratic procedures are accompanied by an increase in informal participation and rapid horizontal interactions within communities. It has been established that decentralization reforms have created a resilient adaptive layer of local governance (financial flexibility, institutional channels for participation, diversification of stakeholders), whereas the regulatory, procedural, and analytical capacities at the regional level systematically lag behind and do not form a full-fledged «translator» between macro- and micropolicy. The analysis revealed the presence of vertical gaps (desynchronization of priorities, different standards of participation, weak mechanisms for cross-cutting information exchange) and horizontal disproportions (inequality of access to resources, uneven personnel and analytical capacity, varying speeds of digital integration).

The research confirmed that the existing barriers do not exist in isolation but form a complex network of interconnected obstacles encompassing twelve main

categories from institutional and legal to synergistic and structural. Such a multidimensional structure of barriers indicates their interdependence and their ability to reinforce each other, creating additional difficulties in the process of reforming and developing the public administration system. The emergence of new challenges or changes in individual barrier categories can provoke a cascading effect that impacts the entire management system; therefore, the transformation of the existing model of social interaction between the authorities and society is necessary.

In the third section, «Directions for Improving the Comprehensive Mechanism of Social Interaction between Authorities and Society under Conditions of Transformation», a transformational model for the mechanism of social interaction in the public administration system has been developed; strategic directions for transforming the mechanism of social interaction in the system of authority-society relations have been identified; and digital tools for implementing transformational changes in the system of social interaction between authorities and society have been proposed.

Based on the results of the conducted research, a transformational model for the mechanism of social interaction in the public administration system is proposed. This model is presented as a comprehensive, multi-level system aimed at enhancing the effectiveness of interaction between public authorities and civil society under conditions of modern dynamic change, with the goal of ensuring sustainable development, transparency, accountability, and social progress. The model is structured into five interrelated blocks: basic (institutional and legal foundations and control), axiological (alignment of value orientations), integrative (collaboration and network interactions), social inclusion (integration of vulnerable groups and participation), and innovative transformation (synergy of technologies and innovations). Each block is described in detail, taking into account the roles of authorities and society, key functions, effectiveness indicators, as well as the cycle of monitoring, assessment of social impacts (using the integrated IISV index), and adjustment for adaptation to challenges. The rationale for implementing this model is substantiated as a means to overcome the inefficiency of traditional approaches,

increase trust in state institutions, develop partnerships, and promote digitalization, drawing on scientific sources and original developments. Ultimately, this forms the basis for the modernization of public administration in a democratic society.

Strategic directions for transforming the mechanism of social interaction within the system of authority-society relations have been proposed, with the central idea being the formation of a comprehensive system of tools to enhance the effectiveness of interaction between public authorities and civil society in the face of current challenges. The research is structured around three main strategic directions: the first is the creation of a favorable institutional environment at the state level, including the development of a criteria-based methodology for assessing the institutional capacity of public authorities; the second is the implementation of effective mechanisms for public engagement at the local level, drawing on the experience of Slovak cities; and the third is the activation of civil society organizations' participation in socio-economic development through mechanisms of social contracting and entrepreneurship.

Five practical initiatives have been developed for the context of domestic public administration, and the issue of implementing digital tools has been considered, identifying the main challenges and corresponding strategies for overcoming them with specific effectiveness indicators. The necessity of improving the regulatory framework is substantiated, including proposals for amendments to the Constitution of Ukraine, the development of a basic law «On Social Interaction between Authorities and Society», the modernization of existing legislation, and the creation of specialized regulatory acts in the field of electronic democracy. This highlights the systemic nature of the proposed transformations and the need for their legislative support.

Keywords: public authority, civil society, social interaction, social problems, social development, social entrepreneurship, mechanisms, tools, models, public management, public administration, public policy, local self-government.

ПЕРЕЛІК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації у наукових фахових виданнях України

1. Родіонов Є.О., Філіппова В.Д. Теоретичні засади соціальної взаємодії влади та суспільства в сучасних умовах державотворення. *Вісник Херсонського національного технічного університету. Публічне управління та адміністрування*, 2023. № 3 (86). С. 171-175 <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2023.3.23>

(особистий внесок: охарактеризовано сутність і зміст соціальної взаємодії влади і суспільства та шляхи її активізації)

3. Родіонов Є.О. Механізми соціальної взаємодії влади та громадянського суспільства на етапі повоєнної розбудови публічного управління. *Таврійській науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування*, 2024. № 3. С.64-70 <https://doi.org/10.32782/tnv-pub.2024.3.8>

2. Родіонов Є.О. Управлінські рішення як результат ефективної соціальної взаємодії влади і суспільства в сучасних умовах державотворення. *Наукові перспективи*, 2024. № 6 (48). С. 270-278. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-6\(48\)-270-278](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-6(48)-270-278)

4. Родіонов Є. О., Філіппова В. Д. Трансформаційна модель механізму соціальної взаємодії в системі публічного управління. *Наукові перспективи*, 2025. №3(57). С. 473-484. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-3\(57\)-473-484](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-3(57)-473-484)

(особистий внесок: розроблено та обгрунтовано компоненти трансформаційної моделі механізму соціальної взаємодії в системі публічного управління)

5. Родіонов Є., Філіппова В. Стратегічні напрямки трансформації механізму соціальної взаємодії в системі владно-суспільних відносин. *Успіхи і досягнення у науці*, 2025. № 5 (15). С. 971-984. [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-5\(15\)-971-984](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-5(15)-971-984)

(особистий внесок: запропоновано стратегічні напрямки перетворень механізму соціальної взаємодії та алгоритм їх впровадження на сучасному етапі)

Опубліковані праці апробаційного характеру

6. Родіонов Є., Філіппова В. Організація взаємодії органів влади і громадських організацій в умовах воєнного стану. *Державна політика щодо місцевого самоврядування: стан, проблеми та перспективи: Збірник матеріалів 14 Всеукраїнської науково-практичної конференції (07 грудня 2023 р.)* Хмельницький, 2023. С. 98-100

(особистий внесок: описаний механізм соціальної взаємодії органів влади і громадських організацій в умовах воєнного стану)

7. Родіонов Є. Соціальна взаємодія влади та суспільства в умовах трансформації. *Менеджмент та маркетинг як фактори розвитку бізнесу: матеріали II-й Науково-практичної конференції, 17-19 квітня 2024 р.* / [відп. ред. та упоряд. В. В. Храпкіна, К. В. Піччик]; Національний університет «Києво-Могилянська академія» [та ін.]. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2024. - Т. 1. - С. 270-271.

8. Родіонов Є. Складові ефективної взаємодії публічної влади та громадянського суспільства. *Сучасні стратегії сталого розвитку держави та суспільства: збірник матеріалів I-ої Науково-практичної конференції з міжнародною участю.* (22 лютого 2024 р.). Хмельницький: ХНТУ, 2024. С.277-279.

9. Родіонов Є. Партнерська взаємодія у процесі повоєнного становлення громадянського суспільства. *Синергія науки і бізнесу у повоєнному відновленні регіонів України: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференція* (24 квітня 2024 р.). Одеса: Олді+ 2024. С.341-343.

10. Родіонов Є. Проблемні питання соціальної взаємодії влади і суспільства в сучасних умовах державотворення. *Публічне управління та адміністрування в Україні: євроінтеграційний поступ: матеріали I-ої*

Всеукраїнської науково-практичної конференції (31 травня 2024 р.). Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2024. С.238-240.

11. Родіонов Є.О. Фактори посилення соціальної взаємодії влади і суспільства в сучасних умовах державотворення. *Державна політика щодо місцевого самоврядування: стан, проблеми та перспективи*: збірник матеріалів 15-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції «» (06 грудня 2024 р.) Хмельницький. 2024. С.213-215.

12. Родіонов Є. О. Стратегічні орієнтири соціальної взаємодії влади та суспільства. *Актуальні проблеми теорії і практики менеджменту в контексті євроінтеграції*: Збірник матеріалів XIV Міжнародної науково-практичної конференції 22 травня 2025 р. [Електронне видання]. Рівне : НУВГП, 2025. С.264-265.

13. Родіонов Є. О. Шляхи посилення взаємодії влади та суспільства при реалізації публічної політики. *Публічне управління та адміністрування в Україні: євроінтеграційний поступ*: матеріали II-ї Всеукраїнської науковопрактичної конференції за міжнародною участю (Івано-Франківськ, 30 травня 2025 р.); за наук. ред. проф. І. І. Чудика, Д. І. Дзвінчука, І.П.°Лопушинського; упоряд. Л. С. Мосора. Т. 1. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2025. С.185-187.

14. Родіонов Є. О. Соціальна взаємодія влади та суспільства як об'єкт публічного управління. *Актуальні проблеми викладання освітніх компонентів соціально-гуманітарного спрямування у вищій школі* [Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції 05 червня 2025 р., м. Херсон]. Херсон: Херсонська державна морська академія, 2025. С.164-166.

ЗМІСТ

ВСТУП	17
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	25
1.1. Соціальна взаємодія як об’єкт наукового дослідження.....	25
1.2. Структурні компоненти соціальної взаємодії у публічному управлінні .	39
1.3. Механізми соціальної взаємодії влади і суспільства.....	57
Висновки до першого розділу.....	71
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕХАНІЗМІВ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ І СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	74
2.1. Нормативно-правове забезпечення соціальної взаємодії в системі публічного управління в Україні.....	74
2.2. Порівняльно-емпіричний аналіз ефективності соціальної взаємодії влади та суспільства в Україні на сучасному етапі.....	92
2.3. Бар’єри і виклики у становленні ефективної соціальної взаємодії влади та суспільства	109
Висновки до другого розділу	125
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ КОМПЛЕКСНОГО МЕХАНІЗМУ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ І СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ	129
3.1. Трансформаційна модель механізму соціальної взаємодії в системі публічного управління.....	129
3.2. Стратегічні напрямки перетворень механізму соціальної взаємодії в системі владно-суспільних відносин.....	146
3.3. Цифрові інструменти впровадження трансформаційних змін у системі соціальної взаємодії	163
Висновки до третього розділу.....	180
ВИСНОВКИ.....	183
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	189
ДОДАТКИ.....	213

ВСТУП

Актуальність дослідження механізмів соціальної взаємодії влади і суспільства в сучасних умовах державотворення в Україні обумовлена глибокими трансформаційними процесами, що відбуваються в політичній, соціальній та економічній сферах. У контексті війни, масштабної державної реформи, реінтеграції територій та прагнення до євроінтеграції особливо гостро постає потреба в побудові відкритої, прозорої та відповідальної системи управління, заснованої на діалозі між владою та громадянами. Традиційні вертикалі управління виявляються недостатньо ефективними у вирішенні складних соціальних проблем, що вимагають гнучкості, адаптивності та активної участі громадськості. Відтак, формування нової моделі взаємодії, яка враховує сучасні реалії, є не просто бажаним, а стратегічно необхідним кроком для зміцнення демократичних інститутів, легітимності влади та сталого розвитку держави.

Особливу актуальність дослідженню надає постійне підвищення очікувань громадян щодо якості публічних послуг, прозорості прийняття рішень та підзвітності влади. Сучасне українське суспільство стає все більш активним, інформованим і вимогливим, вимагаючи не формального, а реального залучення до управління державою. Це виявляється в рості громадських ініціатив, волонтерських рухів, розвитку цифрових платформ для участі та контролю. Водночас, існуючі механізми взаємодії часто залишаються формальними, недостатньо інституціоналізованими та не забезпечують ефективного зворотного зв'язку. Тому розробка та впровадження удосконаленого механізму соціальної взаємодії стає ключовим чинником підвищення довіри до державних інституцій і забезпечення їхньої легітимності в очах населення.

Не менш важливим чинником є необхідність інтеграції інноваційних, зокрема цифрових, технологій у систему публічного управління. Цифровізація відкриває нові можливості для транспарентності, швидкого реагування на

соціальні запити та масштабування участі. Проте без чіткої концепції, заснованої на цінностях відкритості, інклюзії та партнерства, технології можуть залишитися лише інструментом формального управління. Саме тому актуальним є дослідження, яке пропонує комплексну модель, що поєднує цифрові рішення з принципами партисипативного управління, соціальної інклюзії та етичної відповідальності, забезпечуючи синергію між технологічним прогресом і демократичним розвитком.

Нарешті, актуальність теми дисертаційного дослідження підкреслюється стратегічним завданням побудови справедливого, інклюзивного та згуртованого суспільства, здатного ефективно реагувати на кризові виклики. Умови війни, міграційні потоки, економічна нестабільність та соціальні дисбаланси вимагають консолідації зусиль уряду, бізнесу, громадських організацій та окремих громадян. Удосконалення механізму соціальної взаємодії стає основою для створення мережевої моделі управління, де влада функціонує не як монопольний суб'єкт влади, а як модератор і партнер у спільному пошуку рішень. Це дозволяє не лише підвищити ефективність управління, а й закласти фундамент стабільності, сталого розвитку та реалізації конституційного принципу народовладдя в Україні.

Теоретичні та практичні аспекти соціальної взаємодії влади і суспільства досліджувались у працях багатьох українських вчених, зокрема: В. Бакуменка, Т. Бельської, О. Батанова, Н. Гончарук, Н. Діденко, В. Кравченка, П. Кухарчука, О. Лазора, які розглядали концептуальні засади публічного управління та механізми взаємодії влади з громадянським суспільством; О. Васильковського, О. Вольської, О. Герасименка, М. Губи, І. Дегтярьової, В. Демченка, Л. Оленковської, Г. Шаульської, які досліджували проблеми громадянського суспільства у формуванні публічного простору та його роль у державотворчому процесі; М. Їжі, В. Колтуна, В. Ніколаєвої, О. Радченка, О. Проніної, Ю. Шарова, які зосереджувались на питаннях партисипативної демократії, громадського контролю та інноваційних інструментах публічного

адміністрування; О. Лисиці, М. Ставнійчук, В. Філіппової, І. Шумляєвої, які вивчали механізми реалізації демократії участі на місцевому рівні та теоретичні підходи до партисипативної демократії; О. Полторакова, Х. Приходька, Ю. Рубана, які досліджували проблеми взаємодії влади і суспільства в сучасних українських реаліях та систему відносин громадянського суспільства з державою.

Серед зарубіжних дослідників вагомий внесок у розробку теоретико-методологічних засад соціальної взаємодії влади і суспільства зробили: Ю. Габермас, М. Кастельс, які розробили концепції громадянського суспільства та соціальних трансформацій в умовах інформаційного суспільства; Р. Патнем, Дж. Коулман, які сформулювали теорії соціального капіталу та його ролі у зміцненні демократичних інститутів; Д. Озборн, Т. Геблер, К. Худ, які запропонували концепції нового публічного менеджменту та нового публічного врядування; А. Етціоні, Ф. Фукуяма, які досліджували питання довіри, соціальної згуртованості та комунітаризму в системі державно-суспільних відносин; Дж. Форрестер, П. Сенге, які розробили теоретичні основи системно-динамічного підходу до управління соціальними системами та механізми партисипативного планування.

Утім, попри значний науковий доробок у сфері публічного управління, питання функціонування механізмів соціальної взаємодії влади і суспільства в сучасних умовах державотворення залишаються недостатньо дослідженими, що обумовлює потребу у подальшому теоретичному та практичному опрацюванні цієї проблематики. Необхідність вирішення зазначених питань визначила вибір теми, її актуальність та цільову спрямованість дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до теми науково-дослідної роботи Херсонського національного технічного університету «Модернізація механізмів державного управління в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції України» (номер державної реєстрації 0120U103303 від 09.07.2020 р.), у межах якої автором надано пропозиції щодо впровадження

практичних інструментів соціальної взаємодії влади і суспільства в умовах цифровізації.

Мета й завдання дослідження. Виходячи зі сказаного, *мета дослідження* полягає в теоретико-практичному обґрунтуванні шляхів удосконалення механізму соціальної взаємодії влади і суспільства в сучасних умовах державотворення України шляхом аналізу існуючих проблем, виявлення ефективних інструментів і розробки рекомендацій щодо впровадження інноваційних підходів, орієнтованих на підвищення ефективності, прозорості та демократичності управлінських процесів.

Поставлена мета вимагає розв'язання наступних завдань:

- проаналізувати основні наукові підходи та розкрити сутність соціальної взаємодії;
- визначити структурні компоненти та механізми соціальної взаємодії у публічному управлінні;
- проаналізувати нормативно-правове забезпечення соціальної взаємодії в системі публічного управління в Україні;
- здійснити структурно-функціональний аналіз діючого механізму соціальної взаємодії в Україні, оцінити його ефективність, бар'єри й виклики;
- розробити трансформаційну модель механізму соціальної взаємодії влади і суспільства та визначити стратегічні перетворень механізму соціальної взаємодії в системі владно-суспільних відносин;
- запропонувати практичні інструменти впровадження трансформаційних змін у системі соціальної взаємодії влади і суспільства в сучасних умовах державотворення.

Об'єктом дослідження виступає соціальна взаємодія в системі публічного управління.

Предмет дослідження – механізм соціальної взаємодії між владою і суспільством в сучасних умовах державотворення, його структура, функції, принципи, інструменти та практичні аспекти реалізації.

Методи дослідження. У процесі виконання дисертаційного дослідження було використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, що забезпечили досягнення поставленої мети та вирішення дослідницьких завдань, а саме: системний підхід застосовано для аналізу соціальної взаємодії як наукової категорії та дослідження структурних компонентів соціальної взаємодії у публічному управлінні (підрозділи 1.1, 1.2); структурно-функціональний аналіз використано для визначення ролі соціальної взаємодії у публічному управлінні та розкриття механізмів взаємодії влади і суспільства (підрозділи 1.1, 1.3); методи класифікації та типологізації застосовано для систематизації елементів соціальної взаємодії та групування механізмів взаємодії (підрозділи 1.2, 1.3); контент-аналіз використано для дослідження правового забезпечення соціальної взаємодії в системі публічного управління (підрозділ 2.1); системно-динамічний підхід застосовано для вивчення змін у нормативній базі соціальної взаємодії (підрозділ 2.1); порівняльний аналіз використано для зіставлення ефективності соціальної взаємодії влади і суспільства на основі емпіричних даних (підрозділ 2.2); емпіричні методи (аналіз статистичних даних, соціологічні опитування) застосовано для збору і аналізу даних щодо стану соціальної взаємодії (підрозділ 2.2, 3.3); проблемно-орієнтований аналіз використано для визначення бар'єрів та викликів функціонування механізму соціальної взаємодії (підрозділи 2.3, 3.2); аналіз та синтез застосовано для формулювання висновків щодо проблем функціонування механізму соціальної взаємодії та обґрунтування нових підходів (підрозділи 2.3, 3.3); моделювання та концептуалізація використано для розробки трансформаційної моделі механізму соціальної взаємодії та визначення стратегічних напрямків його удосконалення (підрозділи 3.1, 3.2); аналіз цифрових інструментів застосовано для обґрунтування і впровадження цифрових технологій у системі соціальної взаємодії (підрозділ 3.3).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробці та обґрунтуванні трансформаційної моделі механізму соціальної взаємодії влади

і суспільства в системі публічного управління, яка синтезує інституційні, ціннісні, інтеграційні, інклюзивні та інноваційні аспекти взаємодії в єдину багаторівневу систему, спрямовану на підвищення ефективності, довіри та сталості державотворення в умовах кризових та трансформаційних викликів.

Зокрема:

уперше:

– визначено і науково обґрунтовано трансформаційну модель механізму соціальної взаємодії влади і суспільства як комплексну, багаторівневу систему, структуровану на п'ять взаємопов'язаних блоків – базовий (інституційно-правовий), аксіологічний (ціннісний), інтеграційний, соціальної інклюзії та інноваційної трансформації, – що вперше системно інтегрує принципи синергії, партисипації, цифрової трансформації та циклічного управління в єдину концептуальну архітектуру, здатну адаптуватися до динаміки сучасних суспільно-політичних процесів і забезпечувати сталість демократичного розвитку в умовах повоєнного державотворення;

удосконалено:

– теоретичні засади механізму соціальної взаємодії влади і суспільства шляхом впровадження циклічної моделі управління «моніторинг – оцінка соціальних впливів – корекція», зокрема із застосуванням інтегрального індексу соціального впливу (ІСВ), що дозволяє об'єктивно оцінювати ефективність взаємодії, виявляти диспропорції на різних рівнях управління та оперативно коригувати політики, забезпечуючи перехід від формального консультативного підходу до системного, результат-орієнтованого управління зворотним зв'язком;

– концептуальні підходи до цифрової трансформації соціальної взаємодії шляхом систематизації цифрових інструментів у комплексний механізм, який враховує не лише технологічні, а й інституційні, етичні та соціальні аспекти, зокрема подолання цифрової нерівності, підвищення довіри до цифрових платформ та забезпечення їх інтеграції в нормативно-правову базу, що

дозволяє формувати відкрите, інклюзивне та ефективне середовище для електронної демократії;

набуло подальшого розвитку:

- понятійний апарат публічного управління щодо сутності та структури механізму соціальної взаємодії влади і суспільства, зокрема уточнено його багаторівневу архітектуру (стратегічний, тактичний, операційний рівні) та виявлено асиметричну конфігурацію ефективності, де локальний рівень демонструє високу інституційну зрілість, а регіональний виступає «вузьким горлом» у системі трансляції політик, що дозволяє науково обґрунтувати потребу у створенні мезорівневих координаційних платформ для інтеграції локальних ініціатив у національну політику;
- систематизація інституційних механізмів соціальної взаємодії шляхом аналізу нормативно-правової бази та виявлення чотирирівневої системи взаємодії (інституційно-правовий, стратегічно-політичний, територіально-управлінський, процедурно-суб'єктний), що дозволяє перейти від фрагментарного регулювання до цілісної архітектури взаємодії, забезпечуючи її системність, прозорість та підзвітність, а також створює основу для інституціоналізації партисипативних практик на всіх рівнях влади;
- стратегічні орієнтири розвитку соціальної взаємодії в умовах кризи через визначення парадоксу, коли обмеження формальних демократичних процедур супроводжується зростанням неформальної, але ефективної горизонтальної участі, що свідчить про еволюцію механізмів взаємодії в бік поліцентричності, адаптивності та мережевого управління, і вимагає формування нових моделей легітимності, заснованих на довірі, результативності та безпосередній відповідальності влади перед громадянами.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що їх спрямовано на підвищення ефективності демократичного врядування на локальному рівні. Окремі ідеї та висновки, отримані за результатами проведених досліджень, були використані Генічеською міською військовою

адміністрацією під час підготовки проєкту Програми соціально-економічного розвитку Генічеської міської територіальної громади на 2025 рік, затвердженої розпорядженням начальника від 25 листопада 2024 року № 497.

Теоретичні положення та матеріали дослідження використано в навчальному процесі Херсонського національного технічного університету при викладанні дисциплін «Публічна політика та електронна демократія» та «Соціальна взаємодія в публічному управлінні».

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження є самостійною науковою працею, що містить положення, ідеї, розробки, висновки і пропозиції, які характеризуються науковою новизною і належать особисто автору. У наукових працях, опублікованих у співавторстві, використано лише ті ідеї і положення, які є результатом особистих досліджень автора.

Апробація результатів. Основні положення й результати дисертаційного дослідження доповідалися та обговорювалися на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Синергія науки і бізнесу у повоєнному відновленні регіонів України» (Хмельницький-Херсон); «Публічне управління та адміністрування в Україні: євроінтеграційний поступ» (Івано-Франківськ); «Сучасні стратегії сталого розвитку держави та суспільства: наукові горизонти та перспективи (Хмельницький-Херсон).

Публікації. Основні наукові результати, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження викладено в 14 наукових працях, із яких 5 – статті у вітчизняних наукових фахових виданнях з державного управління та 9 – тези доповідей на конференціях.

Структура та обсяг дисертаційного дослідження. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дослідження становить 226 сторінок, з яких 188 сторінок основного тексту. Список використаних джерел налічує 195 найменувань. Робота містить 9 рисунків, 16 таблиць та 12 формул.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

1.1. Соціальна взаємодія як об'єкт наукового дослідження

У сучасному суспільстві, яке стрімко змінюється під впливом глобальних трансформацій, особливий акцент варто приділяти питанням розуміння механізмів соціальної взаємодії, що відіграють ключову роль у формуванні стійких зв'язків між різними елементами соціуму. Цей фундаментальний аспект суспільного життя є визначальним для характеру відносин між окремими індивідами, соціальними групами та різноманітними інституціями, безпосередньо впливаючи як на структуру соціальної організації, так і на формування культурних цінностей та норм. У контексті сучасних викликів – таких як поширення глобалізаційних тенденцій, перехід до цифрових технологій у різних сферах життєдіяльності та активізація демократизаційних процесів – традиційні моделі соціальної взаємодії зазнають суттєвих змін. Ці перетворення вимагають не лише емпіричного аналізу, але й переосмислення існуючих теоретичних підходів до дослідження цього складного та багатогранного явища з урахуванням нових соціальних викликів і можливостей.

Слід зазначити, що поняття «соціальна взаємодія» є предметом вивчення різних наук: соціології, психології, політології, антропології та науки державного управління. Кожна з цих дисциплін розглядає соціальну взаємодію крізь призму власної методологічної парадигми, що призводить до появи множинних інтерпретацій та підходів.

Так, соціологічна традиція акцентує увагу на структурних аспектах взаємодії та її вирішальній ролі у формуванні й підтримці соціального порядку. Вона підкреслює важливість норм, цінностей, соціальних ролей і інституцій, що забезпечують передбачуваність і стабільність у суспільстві.

Водночас психологічний підхід зосереджується на індивідуальних мотиваціях, особистісних установках та когнітивних процесах, які визначають, як окрема людина сприймає, інтерпретує й реагує на соціальні стимули. Тут у центрі уваги перебувають питання ідентичності, емоцій, внутрішніх конфліктів і процесу прийняття рішень, що дозволяє глибше зрозуміти механізми формування міжособистісних зв'язків. Політологія, у свою чергу, розглядає соціальну взаємодію крізь призму владних відносин, боротьби за ресурси, легітимності політичних рішень та розподілу впливу між різними соціальними групами. Вона аналізує, як взаємодія між громадянами, політичними акторами та інститутами впливає на формування політичної культури, стабільність режимів та ефективність політичного управління. Наука державного управління підходить до цього феномену як до механізму реалізації публічної політики, зосереджуючись на координації дій різних суб'єктів, прийнятті рішень, забезпеченні зворотного зв'язку та оптимізації управлінських процесів.

К. Ібрагімова акцентує увагу на багатогранності поняття соціальної взаємодії, розкриваючи його як процес спільної діяльності та взаємного впливу, що відбувається як між різними соціальними групами, так і всередині них. У своїй науковій статті авторка спирається на два визначення поняття «соціальна взаємодія». Перше визначення підкреслює, що соціальна взаємодія – це така форма спілкування осіб, соціальних спільностей, верств, угруповань, за якою систематично здійснюється їх вплив один на одного. У цьому процесі реалізується соціальна дія кожного з партнерів, досягається пристосування дій одного до дій іншого, формується спільність у розумінні ситуації, сенсу дій і певний ступінь солідарності або згоди між ними. Друге визначення розглядає соціальну взаємодію як взаємний вплив різних сфер, явищ і процесів, осіб або спільностей, який здійснюється за допомогою соціальної діяльності. Автори також виокремлюють зовнішню взаємодію (між відособленими об'єктами) та внутрішню (всередині окремого об'єкта між його елементами) [1].

Така різноманітність підходів, з одного боку, безумовно збагачує наукове розуміння феномену соціальної взаємодії, дозволяючи розглядати його з різних ракурсів і враховувати як структурні, так і особистісні, політичні й управлінські аспекти. З іншого боку, ми бачимо, що така багатовекторність породжує певну концептуальну плутанину, оскільки кожна наукова школа використовує власний понятійний апарат, акцентує увагу на різних рівнях аналізу та по-різному трактує ключові механізми взаємодії [2].

Виходячи з вищесказаного, особливої актуальності набуває необхідність міждисциплінарного синтезу та систематизації наявних теоретичних напрацювань. Це стає критично важливим в умовах, коли традиційні моделі соціальної взаємодії стрімко трансформуються під впливом технологічних інновацій, цифровізації, глобалізації, а також зміни соціальної структури суспільства й еволюції політичних інститутів. Ми спостерігаємо, як виникають нові форми комунікації, посилюється роль мережевих зв'язків, зростає значення неформальних практик і гнучких управлінських стратегій. Таким чином, сучасна наука стоїть перед викликом не лише осмислити ці зміни, а й виробити нові аналітичні підходи, здатні інтегрувати досягнення різних дисциплін і забезпечити цілісне бачення складної динаміки соціальної взаємодії в сучасному світі (табл.1.1).

Таблиця 1.1.

Сутність поняття «соціальна взаємодія» з позиції різних наукових підходів

Автори	Фокус/ Аналітична оптика	Науковий підхід	Наукове визначення
Джордж Герберт Мід (G.H. Mead) [3], Герберт Блумер (H. Blumer) [4]	Обмін значень; конструювання «Я»	Символічний інтеракціонізм	Процес спільного витлумачення символів, через який актори узгоджують очікування й формують колективні дії, що легітимують чи делегітимують державну владу
Гарольд Гарфінкель (H. Garfinkel) [5], Дірк Герст, Гаральд Крьомер, Райнер Саломон (Gerst, D., Krämer, H., Salomon, R.) [6]	Методи «роботи» порядку	Етнометодологія	Набір практичних процедур, якими громадяни й посадовці у повсякденних ситуаціях разом виробляють сприйняття законності рішень, відтворюючи або підважуючи авторитет держави

Джордж Хоманс (G. Homans) [7], Пітер Блау (P. Blau) [8]	Баланс вигод/витрат	Теорія соціального обміну	Раціоналізована взаємодія, де актори (громадяни – інституції) оцінюють «чисту вигоду» співпраці; держава підтримує лояльність, якщо забезпечує переваги, прийнятні для громадянського суспільства
Толкотт Парсонс (T. Parsons) [9]	Нормативні ролі	Структурно-функціональний підхід	Інституціоналізовані ролеві очікування (чиновник-громадянин), що інтегрують політичну систему, виконуючи функції адаптації, цілераціональності, інтеграції й підтримки культурних цінностей
Альфред Шюц (A. Schutz) [10], Дермот Моран (D. Moran) [11]	«Життєсвіт» інтерсуб'єктивності	Феноменологічна соціологія	Взаємна інтерпретація досвідів, у якій учасники спільно надають сенсу владним діям; політичні кризи постають як «злам» очевидних типізацій громадянського світу
Ральф Дарендорф (R. Dahrendorf) [12]	Боротьба за ресурси та владу	Конфліктна теорія	Взаємодія – це конкурентний процес, у якому групи (класи, еліти, рухи) прагнуть перерозподілу влади; державні інститути є аренами й інструментами цього конфлікту
Юрген Габермас (J. Habermas) [13; 14]	Валідність/легітимність	Комунікативна дія	Лінгвістично опосередкована взаємодія, де учасники через претензії на істинність, правильність і щирість формують «комунікативну владу», здатну легітимувати або обмежувати адміністративну владу держави
Якоб Торфінг (J. Torfing) [15; 16]	Правила та режими; метаговернанс	Неоінституціоналізм	Соціальна взаємодія – це узгодження дій у «полях» автономних акторів, де формальні та неформальні правила спрямовують поведінку й обмежують сваволлю політичної влади.
Роберт Патнем (R. Putnam) [17]	Довіра, норми, мережі	Теорія соціального капіталу	Соціальна взаємодія у громадських об'єднаннях накопичує довіру й координаційні ресурси, які підвищують ефективність демократичних інститутів і спроможність громадян впливати на державу.
Волтер Пауелл (W. Powell) [18], Єва Серенсен (E. Sørensen), Якоб Торфінг (J. Torfing) [19]	Горизонтальна координація	Мережеве врядування	Соціальна взаємодія – це переговорні ігри в мережах взаємозалежних акторів (державних, бізнесових, громадських організаціях), де рішення досягають через довіру та взаємні зобов'язання поза ієрархією.

Узагальнений аналіз теоретичних підходів до соціальної взаємодії засвідчує поступову еволюцію наукових парадигм, що відповідають реаліям сучасного врядування.

Якщо звернутися до історії наукової думки, ми бачимо, що початкові концепції, представлені символічним інтеракціонізмом, етнометодологією та теорією соціального обміну, акцентували увагу передусім на базових механізмах міжособистісної взаємодії: йдеться про обмін символами, спільне конструювання смислів і раціональний розрахунок вигід, які, на думку вчених, лежать в основі будь-яких соціальних зв'язків. Згодом, у міру ускладнення соціальної реальності, науковий дискурс змістився у бік структурних теорій, таких як структурно-функціональний підхід, феноменологічна соціологія та конфліктна теорія. Тут дослідники вже зосередили увагу на інституційних рамках, системних характеристиках і глибоких суперечностях, що визначають характер соціальної взаємодії. Таким чином, відбувається відхід від суто індивідуалістичних пояснень соціальної взаємодії і починається її розуміння як явища, опосередкованого нормами, ролями та владними відносинами.

Таким чином, соціальна взаємодія являє собою багатогранне явище, що, з одного боку, проявляється у різних формах: вона може бути випадковою, тимчасовою, стійкою, приватною або публічною, особистісною чи предметною, формальною або неформальною. Передусім, одним із основних її проявів виступає соціальний зв'язок, який, як відомо, розуміється як соціальна дія, що відображає взаємозалежність і гармонійність відносин між людьми або групами. Водночас такі зв'язки мають об'єктивний характер і безпосередньо залежать від соціальних умов, у яких перебувають індивіди. Насамперед, в основі соціального зв'язку лежать суб'єкти взаємодії – це можуть бути як окремі особи, так і цілі соціальні спільноти, а також предмет взаємодії, тобто цілі чи аспекти, навколо яких цей зв'язок формується. Крім того, важливу роль відіграє механізм свідомого регулювання взаємин, так звані «правила гри», що визначають принципи співіснування між учасниками взаємодії. Зрештою, динаміка соціального зв'язку змінюється під впливом

кількісного складу учасників, зокрема при різкому збільшенні чи зменшенні їх чисельності, а також залежить від моральних засад, таких як добросусідство. Отже, соціальний зв'язок може проявлятися як у формі соціальних контактів, так і у формі соціальної взаємодії. Таким чином, варіації у соціальних відносинах зумовлюються насамперед мотивами й потребами учасників. У цьому контексті, фундаментальними є первинні (біологічні) та вторинні (психологічні й соціальні) потреби, серед яких, безумовно, особливе місце посідають прагнення до влади й поваги, що супроводжують кожну людину [1].

Теоретичний аналіз свідчить, що подальший розвиток ідей відбувався в межах так званих постмодерних концепцій, серед яких можна виділити комунікативну теорію дії, неінституціоналізм, теорію соціального капіталу та мережеве врядування. Виходячи з вищесказаного, стає очевидним, що ці підходи розглядають соціальну взаємодію вже не просто як лінійний процес, а як складну систему горизонтальної координації, що відбувається у багатовимірних, плюралістичних суспільствах. Тут взаємозалежність акторів, гнучкість правил і здатність до саморегуляції виходять на перший план.

Якщо говорити про ключові концептуальні відмінності між цими теоріями, то фундаментальним є їхнє онтологічне бачення природи соціальної взаємодії. Одні концепції трактують її як процес конструювання реальності через смислотворення, інші – як результат раціональних розрахунків або структурних суперечностей. Ми бачимо, що відмінності простежуються і в інтерпретації ролі влади та держави: від інструменту інтеграції соціальної системи (як це бачить структурний функціоналізм) до арени боротьби за ресурси (конфліктна теорія) чи простору комунікативної легітимації (теорія Габермаса). Отже, кожен підхід пропонує власне бачення того, як формуються й функціонують владні відносини та легітимність у суспільстві.

З методологічної точки зору, можна спостерігати поступовий перехід від монологічних моделей, де соціальна взаємодія розглядалася крізь призму односторонніх впливів і механічних обмінів, до діалогічних і рефлексивних підходів, що підкреслюють взаємність, координацію й динаміку соціальних

процесів. Це свідчить про те, що сучасна наука дедалі більше визнає важливість комунікативної складової, взаємної довіри та гнучкості у взаємодії різних соціальних акторів.

Виходячи з вищесказаного, можна стверджувати, що множинність теоретичних підходів яскраво відображає складність і багатовимірність феномену соціальної взаємодії. Сучасне розуміння цього явища передбачає інтеграцію різних перспектив – від мікросоціологічного аналізу смислотворення до макросоціологічного вивчення інституційних структур. Особливу актуальність сьогодні набуває саме мережева парадигма, що синтезує елементи попередніх теорій і дає змогу адекватно реагувати на виклики плюралістичного, глобалізованого суспільства. Таким чином, аналізуючи різноманіття підходів, ми отримуємо широку палітру інструментів для розуміння складних процесів соціальної взаємодії, що лежать в основі формування, функціонування та трансформації сучасних політичних інститутів.

Слід зазначити, що в сучасній демократичній державі ефективна взаємодія між публічною владою та громадянським суспільством виступає ключовою рушійною силою, що забезпечує підвищення якості та рівня життя населення. Саме завдяки цій взаємодії відбувається розробка та реалізація державної політики, спрямованої на створення суспільного блага. У демократичних умовах держава не лише виконує функцію адміністративного управління, а й бере на себе відповідальність за добробут кожного члена суспільства. Це можливо лише за умови дотримання принципів прозорості, відкритості та підзвітності влади, оскільки джерелом її формування є саме громадянське суспільство, яке делегує свої повноваження через демократичні механізми.

До того, актуальність дослідження проблем і явищ, пов'язаних із взаємодією державних інституцій та громадянського суспільства, обумовлена низкою важливих факторів. По-перше, це глибокі соціокультурні зміни, що виникають унаслідок трансформаційних процесів у суспільстві, які впливають

на характер і динаміку відносин між владою та громадянами. По-друге, політичні події – такі як вибори, масові протести, громадські ініціативи – привертають значну увагу до питань соціально-політичного розвитку та стимулюють діалог між різними суспільними групами. По-третє, стрімкий розвиток інформаційних технологій і соціальних медіа відкриває нові можливості для громадян у вираженні своєї позиції, участі в суспільному житті, контролі за діяльністю органів влади та мобілізації навколо важливих питань.

Крім того, економічні та соціальні виклики, зокрема зростання нерівності, безробіття, соціальна незахищеність окремих груп населення, вимагають від органів влади ефективних рішень і постійної уваги до потреб суспільства. Останнім часом особливої ваги набули глобальні виклики: зміна клімату, міграційні процеси, пандемії та інші проблеми, які виходять за межі національних кордонів і потребують консолідованих зусиль як держави, так і громадянського суспільства.

У цьому контексті дослідження соціальної взаємодії набуває особливої значущості, оскільки дозволяє не лише глибше зрозуміти природу та механізми сучасних суспільних процесів, а й розробити ефективні стратегії та політики для вирішення актуальних проблем. Теоретичне осмислення таких фундаментальних понять як «соціальна взаємодія», що розглядається як динамічний процес, рушійна сила суспільного розвитку та «суспільне благо» як результат спільної діяльності держави й громадян наразі є необхідною передумовою для формування сучасної моделі врядування, орієнтованої на сталий розвиток і підвищення добробуту всіх членів суспільства. Отже, в сучасних умовах взаємодія публічної влади й громадянського суспільства виступає не лише інструментом досягнення соціально-економічних цілей, а й основою для формування нової якості суспільних відносин, що відповідають принципам демократії, справедливості та солідарності.

Беручи до уваги систематизацію наукових напрацювань за обраною темою дослідження та їхній еволюційний характер у контексті суспільних

викликів, можна виокремити два ключові етапи формування сучасного уявлення про процес соціальної взаємодії.

Перший етап характеризується становленням концепції соціальної держави, основоположним механізмом якої є саме соціальна взаємодія. У цьому контексті варто згадати економічну реформу Л. Ерхарда, яка докорінно трансформувала соціально-економічний устрій Західної Німеччини. Особливістю цієї реформи був її акцент на вирішенні соціальних проблем через створення сприятливих умов для діяльності індивідів, здатних самостійно генерувати суспільні блага та забезпечувати себе. Цей підхід замінив традиційну ідею розподілу соціальних ресурсів і став наріжним каменем державної політики, що зрештою підготувало ґрунт для так званого «економічного дива» [20; 21].

Ідея «соціального ринкового господарства» отримала широку підтримку та стала важливим напрямом як у теоретичному осмисленні, так і в практичній реалізації завдяки Г. Мюрдалю, одному з ключових архітекторів «шведської моделі соціалізму». Його концепція базувалася на переконаності у необхідності соціальної орієнтації державної економіки. На думку вченого, центральним елементом «держави добробуту» слід вважати систему соціального захисту населення, яка охоплює не лише законодавчі, економічні, та соціальні гарантії, але й низку соціально-економічних механізмів. Така система переслідує мету забезпечити рівні можливості для зростання добробуту через особисту участь у трудовій діяльності, підтримку економічної самостійності й розвиток підприємницького духу серед працездатного населення. У той же час вона має створювати необхідні умови для забезпечення гідного рівня життя незахищених категорій громадян, таких як непрацездатні люди, аби ніхто не залишився поза увагою державної підтримки [20; 22].

Ми погоджуємося з думкою О. Шутенка, який зазначає, що ідеї ефективної взаємодії держави та суспільства завжди поступово впроваджуються у суспільне життя. Дослідник наголошує, що до проблеми

соціальної взаємодії звертався й Е. Харрінг, який у своїй праці «Державне управління та інтереси держави» звернув увагу, що для забезпечення добробуту в країні керівництво держави повинно враховувати інтереси всіх громадян, застосовуючи для цього переговорний процес, а державні службовці мають виступати посередниками між урядом і населенням, вирішуючи інтереси всіх соціальних груп країни [23].

Також питання взаємодії влади та суспільства знайшли ґрунтовне відображення у працях М. Вебера, який одним із перших звернув увагу на існування невикористаних резервів у комунікації між владними структурами та громадськістю. На думку вченого, до таких резервів можна віднести, зокрема, соціальний потенціал і соціальну відповідальність суб'єктів управління, які часто залишаються поза увагою при розробці та реалізації управлінських рішень. М. Вебер підкреслював, що ефективна взаємодія між владою та суспільством неможлива без залучення цих ресурсів, оскільки саме вони здатні забезпечити нову якість управлінських процесів і сприяти досягненню суспільного блага. В основі теоретичної моделі, запропонованої М. Вебером, покладено поняття цілераціонального управління, яке передбачає свідоме, раціональне визначення цілей та вибір найефективніших засобів для їх досягнення. Учений висловив припущення про наявність значного потенціалу у ще не задіяних каналах комунікації між суспільством і владою, що може стати основою для вдосконалення механізмів взаємодії та підвищення ефективності державного управління. Саме активізація цих каналів, на думку вченого, дозволить більш повно враховувати інтереси різних соціальних груп та забезпечити справедливий розподіл суспільних благ [24].

На сьогодні в науковій літературі детально досліджено та описано ряд дефініцій публічного управління з позиції «соціального», зокрема: соціальна держава, соціальний розвиток, соціальна політика, соціальна сфера, соціальна ефективність і соціальна взаємодія. Поняття соціальної держави об'єднує всі ці елементи, визначаючи її як систему, яка спрямована на забезпечення соціальних прав і гарантій громадян, підтримку соціальної справедливості та

стабільності у суспільстві. За словами В. Скуратівського, соціальна держава вирішує свої завдання, ураховуючи соціальні аспекти суспільного розвитку, що зумовлює її спрямованість не лише на економічне зростання, а й на забезпечення гідних умов життя всіх верств населення, підтримку соціальної рівноваги та інклюзивний характер політик [25]. Одним із ключових досліджень у цій галузі є праця В. Бабенко, в якій детально аналізуються компоненти та функції соціальної держави і показані її зв'язки із соціальним управлінням та політиками сучасності [26]. Аналіз праці дозволяє виявити глибоке розуміння внутрішньої структури та системних функцій цієї складної інституціональної моделі, при цьому автор виокремлює ключові компоненти соціальної держави – економічний, соціальний, правовий, інституційний та комунікаційний – і досліджує їхні функції у забезпеченні соціальної стабільності, справедливості та економічного розвитку, а також їхній взаємозв'язок із сучасними політиками соціального управління й державної політики у контексті глобалізаційних викликів і внутрішніх трансформацій. В. Бабенко підкреслює, що компоненти соціальної держави не існують у ізоляції, а формують цілісну систему, в якій функціональні зв'язки з соціальним управлінням виступають як основа для розробки та реалізації стратегій соціальної політики та управлінських інструментів – від соціального забезпечення до управління людським капіталом та соціальним партнерством. Особливу увагу автор приділяє сучасним тенденціям підсилення ролі громадянського суспільства й участі громадян у формуванні соціального порядку, що є проявом інтегративної функції соціальної держави у контексті демократизації та інноваційних технологій управління [26]. Це дослідження відкриває нові горизонти для розуміння ролі соціальної взаємодії як системи, що інтегрує інституційні структури та соціальні процеси у динамічне та адаптивне середовище соціального розвитку, сутність якого полягає в досягненні самодостатнього рівня соціодинаміки в суспільстві [27].

Другий етап у розвитку сучасного уявлення про процеси соціальної взаємодії набуває особливого значення завдяки усвідомленню важливості та

провідної ролі цієї взаємодії в контексті функціонування соціальної демократичної держави. Особливу увагу цьому аспекту приділено в працях О. Лазора, який глибоко досліджував природу публічного управління, визначаючи його як цілеспрямований, структурно організований і регулятивний вплив органів публічної влади на різні аспекти суспільного життя. Зокрема, йдеться про їхній вплив на стан і динаміку розвитку суспільних процесів, формування свідомості, моделювання поведінки та спрямування діяльності індивіда і громадянина. Основною метою цих дій є досягнення цілей, які відображають пріоритети суспільства, а також реалізація його ключових функцій, закріплених у Конституції країни та інших нормативно-правових актах [28].

Отже, соціальна взаємодія між владою та суспільством спрямована на створення умов, які забезпечують підвищення рівня добробуту населення країни. Досягнення цієї мети стає можливим завдяки використанню ефекту синергії, що має безліч практичних проявів. Завдяки взаємодії та співпраці суб'єктів громадського життя, з'являється потенціал для адаптації суспільства до динамічних змін середовища. Адаптація реалізується через формування у індивідів та їх спільнот нових властивостей, які забезпечують їм здатність ефективно реагувати на виклики сучасного світу. Окрім цього, важливим аспектом синергійної взаємодії є гомеостаз – процес саморегуляції, що дозволяє зберігати внутрішню стабільність суспільства навіть у мінливих умовах середовища. Завдяки скоординованим реакціям і систематичним механізмам підтримки динамічної рівноваги громадське життя набуває стійкості та може цілісно функціонувати. Невід'ємною складовою розвитку суспільства є також процес відтворення соціальних структур і зв'язків, який лежить в основі безперервного руху життя. Виробництво життя охоплює активне поновлення та трансформацію взаємодій між індивідами, їх групами і ширшими соціальними утвореннями. Саме цей постійний цикл оновлення гарантує тривале існування суспільства, його розвиток і здатність відповідати вимогам сучасності [20; 29]. Звичайно, ефект синергії між владою та

громадянським суспільством досягається лише за умови їхньої злагодженої взаємодії, де вони функціонують як єдина, цілісна система. Важливу роль у цьому процесі відіграє залучення представників громадських організацій на етапі планування ключових проектів і ініціатив. Вони беруть участь у публічних слуханнях, висувають власні ідеї та пропозиції, активно впливають на формування пріоритетів діяльності, визначення довгострокових індикативних цілей та здійснюють незалежну експертизу проектів. Таке співробітництво сприяє інтеграції зусиль і забезпечує більш ефективну реалізацію задач. Однак для досягнення повної координації дій необхідним є доступ до всебічної бази даних і джерел, серед яких мають бути представлені інформація про пропоновані проекти, актуальні статистичні показники, деталізовані дані щодо функціонування відповідних органів управління, напрямків їхньої роботи та галузевих змін. Рівень доступу до подібної інформації прямо залежить від прозорості та відкритості роботи владних структур, адже саме вони забезпечують доступ громадян до публічної або спеціалізованої інформації. Ефективність цього інформаційного обміну та співпраці безпосередньо впливає на успішність взаємодії між владою і громадськістю. При цьому поняття «ефективності» є ключовим і ширше визначається як продуктивність та результативність будь-якої діяльності, включаючи управлінську. В сучасному менеджменті також широко застосовується поняття ефективності управлінської діяльності, яке може бути адаптовано для оцінювання ефективності діяльності публічної влади. Таким чином, об'єднання зусиль влади та громади через реальну і прозору взаємодію сприяє формуванню ефективного механізму прийняття рішень, що відповідають як стратегічним цілям розвитку, так і поточним суспільним потребам [19; 28].

Узагальнюючи наведені міркування, можна зробити висновок, що ефективність соціальної взаємодії між владою та суспільством є комплексним результатом впливу владних структур на громадян через механізми соціальної взаємодії. Основними критеріями успішності цього процесу виступають

підвищення рівня життя та покращення його якості для членів суспільства. Водночас варто підкреслити, що цей процес складається з низки взаємопов'язаних елементів, серед яких ключове місце посідає активна участь громадян у прийнятті рішень на місцевому, регіональному та державному рівнях.

При цьому слід нагадати, що процес соціальної взаємодії передбачає впровадження якісних форм громадської участі, заснованих на таких принципах, як колективна участь, довіра, підзвітність, прозорість і незалежність. Залучення представників громадськості до цього процесу може відбуватися за чітким алгоритмом, який включає кілька етапів: безпосередню участь у розробці проектів; координацію та реалізацію демонстраційних ініціатив і техніко-економічних обґрунтувань; залучення місцевих експертів до проектної діяльності; організацію тематичних заходів, технічних нарад, а також освітніх семінарів і тренінгів; проведення громадських консультацій і затвердження стратегічних програм дій. Крім того, вагомим компонентом цього процесу є комунікація: це охоплює широке поширення інформації про реалізовані проекти через документальні фільми, друковані матеріали та публікації. Також важливо сприяти діалогу й створенню партнерств між представниками державного та приватного секторів, урядом і громадськістю [30].

Отже, характер соціальної взаємодії між владними структурами та громадянським суспільством може варіюватися залежно від конкретного національного чи культурного контексту. Така взаємодія має фундаментальне значення для визначення напрямків політичних і соціальних трансформацій, а також для механізмів залучення суспільства до процесів прийняття рішень і управління власним розвитком. Ефективність подібної взаємодії можна оцінити через аналіз функціонування відповідних механізмів у сучасних умовах державотворення, а також через дослідження рівнів та акторів соціальної взаємодії в системі публічного управління.

1.2. Структурні компоненти соціальної взаємодії у публічному управлінні

Однією з проблем сучасного публічного управління є відсутність системного розуміння структури і рівнів соціальної взаємодії, механізмів її оптимізації. Це призводить до фрагментарності управлінських рішень, неефективності комунікативних процесів та зниження довіри громадян до органів влади. Внаслідок цього державні інституції часто діють асинхронно, що ускладнює координацію зусиль між різними учасниками суспільного життя та перешкоджає досягненню спільних цілей. Недостатня узгодженість дій і відсутність цілісного бачення взаємозв'язків ускладнюють впровадження змін, знижують гнучкість системи та її спроможність ефективно реагувати на виклики сучасності. Як наслідок, громадяни часто не відчують реальної участі у прийнятті рішень, що ще більше поглиблює розрив між суспільством і владою та негативно впливає на легітимність і результативність публічного управління [31].

Варто розуміти, що структура соціальної взаємодії у публічному управлінні формує підґрунтя для взаємодії суб'єктів: органів влади різного рівня, інститутів громадянського суспільства, бізнесу та окремих громадян. У новітніх наукових дослідженнях вона розглядається як сукупність формальних і неформальних каналів комунікації, зворотного зв'язку, спільного прийняття рішень, контролю й механізмів легітимації політики [32]. Основу такої структури становлять інститути держави – законодавчі, виконавчі, судові органи та місцеве самоврядування – які виступають ініціаторами та реалізаторами політик. Водночас інститути громадянського суспільства (громадські організації, експертні спільноти, ЗМІ, неформальні об'єднання) забезпечують представництво інтересів різних соціальних груп та здійснюють контроль за діями влади, беручи активну участь у формулюванні та реалізації публічної політики.

На нашу думку, структура соціальної взаємодії у сфері публічного управління є складною, багаторівневою системою, де кожен компонент виконує свою унікальну функцію, але й водночас перебуває у постійній взаємодії з іншими елементами. В основі такої структури покладено розподіл на стратегічний, тактичний, операційний рівні та наскрізні компоненти, що забезпечує як вертикальну ієрархію, так і горизонтальні та діагональні (перехресні) зв'язки, які є ключовими для адаптивності й стійкості системи (рис.1.1).

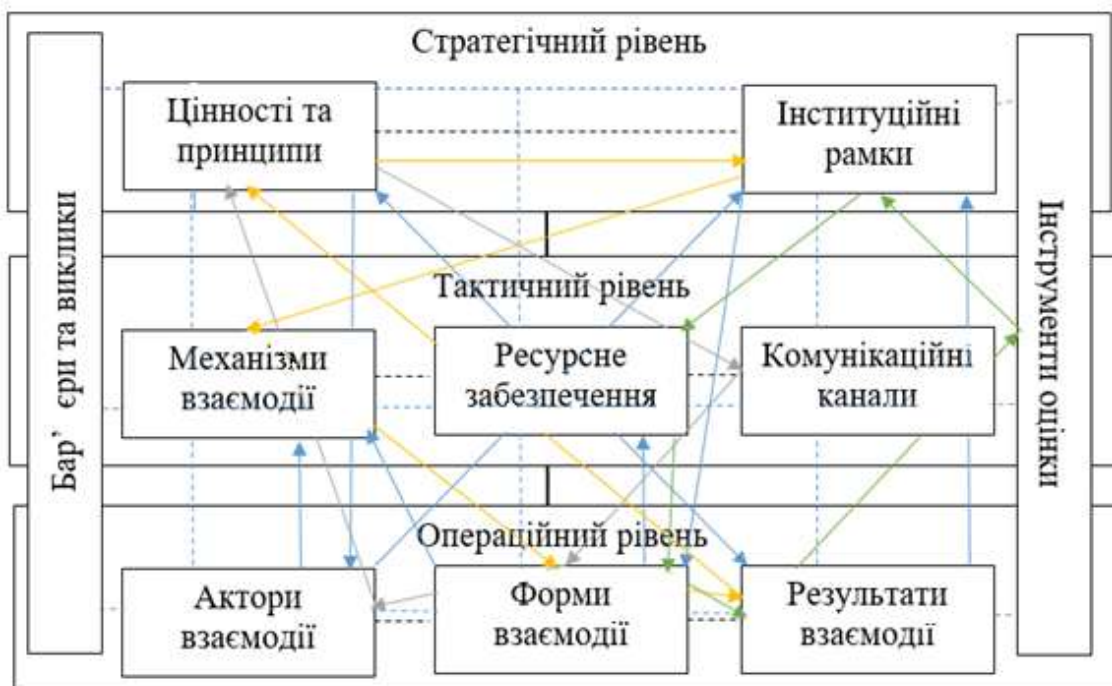

Рис. 1.1. Структура соціальної взаємодії у публічному управлінні

Джерело: укладено автором

Так, на *стратегічному рівні* формуються цінності та принципи, такі як прозорість, підзвітність, інклюзивність та ефективність, які визначають фундаментальні орієнтири для всієї системи соціальної взаємодії. Саме ці цінності задають напрям розвитку публічного управління, впливають на формування інституційних рамок, які охоплюють законодавство, стратегії, програми та етичні кодекси. Інституційні рамки, у свою чергу, регламентують та структурують діяльність на всіх наступних рівнях, встановлюючи правила, межі та стандарти.

Тактичний рівень представлений механізмами взаємодії, ресурсним забезпеченням і комунікаційними каналами. Механізми взаємодії можуть бути правовими, організаційними, фінансовими, інформаційно-комунікаційними тощо. Вони забезпечують практичну реалізацію стратегічних настанов. Ресурсне забезпечення (матеріальні, фінансові, людські, інформаційні ресурси) створює передумови для ефективного функціонування системи. Комунікаційні канали, що включають традиційні ЗМІ, соціальні мережі, спеціалізовані платформи та особисті комунікації, забезпечують інформаційний обмін та інтеграцію між усіма компонентами.

У свою чергу, *операційний рівень* охоплює різних акторів (суб'єктів) взаємодії (органи державної влади, органи місцевого самоврядування, громадянське суспільство, бізнес-структури), форми взаємодії (інформаційна, консультативна, партнерська, контрольна, цифрова) та результати взаємодії (політики, рішення, послуги, соціальні інновації, соціальний капітал). Саме тут відбувається безпосередня реалізація політик і стратегій, а також досягаються конкретні ефекти, які можуть зворотно впливати на вищі рівні, ініціюючи процеси корекції та вдосконалення.

При цьому, існують *наскрізні компоненти* структури соціальної взаємодії – бар'єри та виклики (бюрократичні, комунікаційні, ресурсні, культурні) й інструменти оцінки (індекси, рейтинги, соціологічні дослідження, аналітичні звіти, зворотний зв'язок) –, які впливають на всі рівні системи, забезпечуючи її динамічність та здатність до саморегуляції. Бар'єри можуть обмежувати або перешкоджати ефективності взаємодії, знижувати досягнуті результати, тоді як інструменти оцінки дозволяють ідентифікувати проблеми, здійснювати моніторинг, вдосконалювати цінності та корегувати інституційні рамки.

Слід зазначити, взаємозв'язки у цій системі поділяються на кілька типів. Так, *вертикальні зв'язки* ілюструють ієрархічний вплив: стратегічні компоненти формують, визначають, регламентують та забезпечують нижчі рівні. *Горизонтальні зв'язки* демонструють взаємодію на одному рівні –

наприклад, узгодження між цінностями й інституційними рамками, взаємодоповнення механізмів і ресурсів, інтеграція між механізмами та комунікаційними каналами. *Діагональні (перехресні) зв'язки* відображають складніші впливи між компонентами різних рівнів, що не лежать у межах прямої ієрархії: цінності мотивують суб'єктів, інституційні рамки структурують форми взаємодії, суб'єкти впливають на механізми, форми взаємодії потребують ресурсів, а результати взаємодії трансформують цінності. *Зворотні зв'язки*, що спрямовані знизу вгору, підкреслюють можливість впливу результатів і дій на стратегії та інститути, забезпечуючи зворотний зв'язок і корекцію системи.

Особливу роль в структурі соціальної взаємодії також відіграють ключові цикли взаємозалежності. Так, *цикл легітимації* відображає послідовність: цінності → інституційні рамки → механізми → форми → результати → нові цінності. *Цикл ресурсного забезпечення* демонструє, як інститути визначають розподіл ресурсів, що забезпечують форми взаємодії, результати яких оцінюються й впливають на вдосконалення інституцій. *Цикл комунікації* підкреслює роль інформаційного обміну у формуванні взаємодії та нових цінностей. *Цикл адаптації* ілюструє, як бар'єри впливають на всі компоненти, а інструменти оцінки дозволяють ідентифікувати та коригувати слабкі місця системи.

Загалом, представлена нами схема демонструє не лише багаторівневу побудову соціальної взаємодії у публічному управлінні, а й її відкритість до змін, здатність до саморефлексії та адаптації через складну мережу зв'язків. Така структура забезпечує стійкість, ефективність і гнучкість публічного управління в умовах сучасних соціальних викликів.

Отже, можна стверджувати, що структура соціальної взаємодії у публічному управлінні є динамічною та відкритою системою, яка формується на принципах балансу влади і громадянського суспільства, відкритості, прозорості й підзвітності. Її дієвість визначається ефективністю застосування формальних і неформальних механізмів, широтою охоплення різних груп

населення, готовністю влади до діалогу і партнерства, а також рівнем цифрової та політичної культури суспільства. Інституційно й організаційно ця структура підтримує постійний обмін інформацією, вироблення узгоджених рішень і їх оцінку, що в довгостроковій перспективі забезпечує підвищення стійкості, довіри та соціальної згуртованості. При цьому, соціальна взаємодія також охоплює широкий спектр аналітичних рівнів та включає різноманітних учасників, від окремих індивідів до масштабних організаційних чи інституційних структур. Такі структури можуть функціонувати на місцевому, регіональному, національному та навіть глобальному рівнях, формуючи механізми впливу, які здатні охоплювати не лише внутрішньодержавні, а й транскордонні аспекти.

У межах сучасного публічного управління особливої ваги набуває саме розуміння багаторівневої природи процесу соціальної взаємодії. Усвідомлення взаємодії між різними типами акторів – від індивідуальних громадян до міжнародних організацій – відкриває можливість поглибленого аналізу динаміки соціальних процесів. Таке глибоке бачення дозволяє формулювати більш точкові й адаптивні політики, що здатні ефективно реагувати на потреби сучасного суспільства. Зокрема, компетентне врахування багатовимірності взаємодій сприяє розробці гнучких механізмів співпраці, які можуть оперативнo пристосовуватися до змінюваних умов і викликів. У підсумку це забезпечує не лише кращу координацію між різними суб'єктами влади й суспільства, але й сприяє створенню системи безперервної оцінки державних втручань [33]. Можливість аналізувати результати управлінської діяльності крізь призму багаторівневого підходу дає змогу ретельніше оцінювати реальний вплив реалізованих політик. Це також уможливорює оптимізацію їхньої ефективності шляхом виявлення й усунення прогалин. У результаті формується стійка основа для більш цілісного управління соціальними процесами, де кожен елемент взаємодії стає частиною єдиної гармонійної системи.

На наше переконання, багаторівневий підхід у дослідженні соціальної взаємодії у сфері публічного управління ґрунтується на концептуалізації трьох основних рівнів аналізу: мікро- (місцевому), мезо- (регіональному) та макрорівня (державного). Кожен із них має власну специфіку, аналітичні акценти і пояснювальні можливості, що у сукупності дозволяє комплексно осмислювати динаміку взаємодії у складних соціальних системах [34; 35].

На *мікрорівні*, який у даному контексті ототожнюється з місцевим самоврядуванням, увага зосереджується на діяльності окремих індивідів та малих соціальних груп, що безпосередньо взаємодіють у межах територіальної громади. Саме на цьому рівні відбувається обмін соціальними символами, емоціями, ресурсами та практиками між мешканцями, представниками органів місцевої влади й громадськими об'єднаннями. Тут формуються мотиваційні установки щодо участі в суспільному житті, здійснюється вибір типів соціальної дії – інструментально-раціональної, ціннісно-раціональної, афективної чи традиційної, відповідно до класифікації М. Вебера [36], – а також конструюються інтерсуб'єктивні смисли, які надають значущості колективній діяльності на локальному рівні. Дослідження мікрорівня дозволяє виявити, яким чином особистісні переконання, емоційні стани та взаємні очікування членів громади впливають на процес прийняття управлінських рішень, а також як у процесі повсякденної соціальної взаємодії відбувається формування, трансляція та закріплення соціальних норм і цінностей. Науковий аналіз цього рівня є визначальним для розуміння механізмів соціальної інтеграції, підвищення ефективності комунікації в громаді та забезпечення стійкості місцевих інституцій у сучасних соціокультурних умовах [37].

Мезорівень дозволяє простежити, яким чином групові норми, організаційні поля або політичні мережі модулюють індивідуальну поведінку й водночас перетворюють системні умови [38]. У багаторівневому аналізі соціальної взаємодії він охоплює дослідження регіональних органів влади, міжрегіональних координаційних механізмів і територіальних управлінських

спільнот, що функціонують як проміжні ланки між діями індивідуальних суб'єктів на місцевому рівні та загальносуспільними процесами управління. Саме на цьому рівні багаторівневого підходу вивчається, яким чином регіональні управлінські норми, територіальні організаційні поля або політичні мережі регіонального значення модулюють індивідуальну поведінку учасників публічно-управлінських процесів, одночасно впливаючи на трансформацію системних умов на макрорівні [39]. Цей рівень багаторівневого дослідження соціальної взаємодії дозволяє простежити механізми поширення управлінських інновацій між рівнями, формування регіональної управлінської ідентичності, встановлення неформальних правил та практик міжрівневої взаємодії у публічному управлінні, а також способи мобілізації ресурсів у межах регіональних управлінських спільнот чи адміністративно-територіальних утворень [40]. У контексті багаторівневого підходу мезорівень забезпечує координацію між локальними ініціативами громад і загальнодержавними стратегіями, виступаючи ключовою ланкою у вертикальній інтеграції публічно-управлінських процесів та горизонтальній координації соціальної взаємодії між різними територіальними суб'єктами управління.

Макрорівень аналізу фокусується на інституційних і системних характеристиках взаємодії, зокрема таких структур, як держава, громадянське суспільство, бізнес, ринок, а також регіональні та глобальні режими врядування. На цьому рівні визначаються нормативні рамки політики, розподіляються ресурси, формуються інституційні обмеження та задаються загальні орієнтири для взаємодії суб'єктів на нижчих рівнях [41]. Макрорівневий аналіз дозволяє з'ясувати, як політичні, економічні та соціальні інститути впливають на поведінку організацій та індивідів, а також яким чином здійснюється інтеграція або фрагментація суспільства у контексті глобалізації та трансформаційних процесів.

Таким чином, багаторівневий підхід забезпечує цілісне бачення соціальної взаємодії у публічному управлінні, дозволяючи враховувати як

мікродинаміку індивідуальних рішень, так і мезорівневі процеси та макрорівневі інституційні рамки.

Ми погоджуємося з твердженням, що соціальна взаємодія відбувається через «зони взаємопроникнення» між різними підсистемами соціальної системи, що постійно перебувають у процесі взаємообміну і взаємодії, створюючи інтегровану та динамічну структуру [42]. Саме для аналізу таких складних, взаємопов'язаних процесів і використовуються транс-рівневі моделі, які дозволяють дослідити, як дії індивідів на мікрорівні впливають на організаційні та інституційні структури на мезо- і макрорівнях, і навпаки. Вони стають ключовим теоретичним інструментом для розуміння соціальної взаємодії як багаторівневого, динамічного процесу, що формує суспільні системи та їхню еволюцію.

Транс-рівневі моделі є важливим теоретичним інструментом для розуміння складних взаємодій між різними рівнями соціальних систем та процесів. Однією з ключових моделей є концепція, відома як «Човен Коулмана» (Coleman's Boat), яка описує схему переходів «макро → мікро → макро». Ця модель пояснює, як системні умови на макрорівні впливають на індивідуальні дії на мікрорівні, а сукупність цих індивідуальних дій формує нові системні структури, що повертаються на макрорівень. Таким чином, модель демонструє динамічний процес взаємодії між структурою і агентами, який є циклічним і відображає зворотний зв'язок між рівнями соціальної реальності. Ця концепція була запропонована Дж. Коулманом і детально викладена у його фундаментальній праці «Основи соціальної теорії», де він розкриває механізми, що лежать в основі соціальних явищ, через призму взаємодії макро- та мікрорівнів [43].

Іншим важливим підходом є концепція багаторівневого врядування, яка підкреслює постійну взаємодію між різними владними рівнями – від місцевого до глобального – та нелінійні зв'язки між ними. Цей підхід відходить від традиційної уяви про ієрархічну державну владу і визнає, що сучасні політичні процеси відбуваються у складній мережі взаємодій між різними акторами на

різних рівнях. Багаторівневе врядування дозволяє краще зрозуміти, як політичні рішення формуються і реалізуються в умовах децентралізації та глобалізації. Водночас ця концепція тісно пов'язана із соціальною взаємодією влади і суспільства, адже багаторівневе врядування не обмежується лише координацією між владними інституціями, а передбачає активне залучення громадян, громадських організацій і приватного сектору до процесів прийняття рішень. Влада і суспільство у такій системі перебувають у постійному діалозі, що реалізується через механізми партнерства, консультацій, громадських слухань та мережевих форм взаємодії. Це створює умови для більш інклюзивного, прозорого і демократичного врядування, де соціальна взаємодія стає ключовим чинником ефективності політичних процесів і реалізації державної політики [44; 45]. Отже, багаторівневе врядування демонструє, що соціальна взаємодія між владою і суспільством є багатогранною і динамічною, охоплюючи різні рівні та форми співпраці, що забезпечує гнучкість і адаптивність політичної системи в сучасних умовах глобалізації і децентралізації [46]. До того, ключові дослідження Л. Хуге та Г. Маркса, які розглядають багаторівневе врядування в контексті євроінтеграції, також підкреслюють важливість цих соціальних взаємодій для формування ефективної політичної системи [47].

Третя модель, режим колаборативного врядування, описує динамічні конфігурації багатосекторальних акторів, які самоорганізуються навколо спільної публічної проблеми. Ці режими характеризуються тим, що різні за природою та інтересами учасники (державні органи, приватний сектор, громадські організації) об'єднуються для спільного прийняття рішень і вирішення складних суспільних викликів. Колаборативне врядування підкреслює важливість прозорості, довіри та взаємодії для досягнення ефективного управління. Ця модель тісно пов'язана із соціальною взаємодією влади і суспільства, оскільки передбачає активне партнерство і кооперацію між різними акторами, що сприяє формуванню відкритого діалогу, підвищенню довіри і легітимності управлінських рішень. Влада і суспільство

в колаборативних режимах не існують окремо, а взаємодіють у процесі спільного пошуку рішень, що підсилює соціальну згуртованість та ефективність реалізації політики. Такий підхід забезпечує гнучкість і адаптивність управління, дозволяючи враховувати різноманітні інтереси і ресурси суспільства в умовах складних соціальних викликів. Ключові теоретичні засади цієї моделі викладені в роботах К. Емерсона і Т. Набатчі [48], а також Д. Анселла і А. Гаша, які аналізують механізми формування та функціонування таких режимів у публічній адміністрації [49].

Таким чином, зазначені транс-рівневі моделі пропонують різні, але взаємодоповнюючі перспективи для аналізу складних соціальних і політичних процесів, що відбуваються на перетині різних рівнів організації суспільства. Вони описують складні багаторівневі процеси врядування та взаємодії між різними секторами і рівнями влади, створюють основу для розуміння різноманітності учасників цих процесів. Саме через аналіз їхніх ролей, функцій та взаємозв'язків виникає необхідність у типологізації акторів соціальної взаємодії, що дозволяє деталізувати і конкретизувати їхню поведінку у системі публічного управління. Таким чином, перехід від загальної моделі взаємодії на різних рівнях до конкретної типології акторів є природним кроком у комплексному аналізі соціальних процесів управління і дозволяє перейти від загальних концепцій до практичних інструментів аналізу та впливу на процеси соціальної взаємодії.

Слід зазначити, що *актори соціальної взаємодії*, на нашу думку, являють собою індивідуальні або колективні суб'єкти, які здійснюють цілеспрямований вплив на процеси формування, імплементації та трансформації політик, соціальних норм і практик у межах певної соціальної системи, вирізняються масштабом і характером впливу, рівнем залученості, специфічними характеристиками, а також визначеними ролями та функціями у структурах публічного врядування.

У типології акторів зазвичай виділяють кілька основних категорій, що охоплюють різні рівні аналізу – від індивідуального до макроструктурного. До

них належать: окремі індивіди, малі групи та спільноти, організації, мережі й коаліції, державні інституції, ринкові структури, громадянське суспільство, а також цифрові та алгоритмічні платформи. Кожна з цих категорій має свої унікальні характеристики, мотивації та механізми впливу на соціальні процеси. Представлена нижче таблиця ілюструє основні категорії акторів соціальної взаємодії, рівні їхнього залучення, ключові характеристики та приклади емпіричних досліджень, що аналізують їхню роль у сучасних системах врядування (табл.1.2.) .

Таблиця 1.2.

Типологія акторів соціальної взаємодії [33; 50; 51; 52]

Категорія акторів	Рівні залучення	Ключові характеристики
Індивіди	Мікро	Особисті мотиви, рольові очікування, суб'єктивні смисли
Малі групи та спільноти	Мікро-мезо	Спільні рутинні практики, локальна довіра
Організації (державні та приватні)	Мезо	Формальна структура, правила, ресурси
Мережі / коаліції	Мезо-макро	Горизонтальна координація, взаємозалежність, довіра
Держава (уряд, суди)	Макро	Централізовані повноваження, примусові ресурси
Ринок (корпорації, асоціації бізнесу)	Макро	Контрактні відносини, конкуренція, ціноутворення
Громадянське суспільство (НДО, рухи, мережі)	Мезо-макро	Добровільна участь, адвокація, сервіс
Цифрові та алгоритмічні платформи	Мікро-макро	Алгоритми, big-data, автоматизоване врядування

Отже, можна побачити, що архітектура публічного управління характеризується зростаючою інституціональною складністю та диференціацією складу акторів, що обумовлює необхідність системного аналізу багаторівневої взаємодії гетерогенних суб'єктів політичного процесу. Ключовий акцент у сучасних підходах робиться саме на соціальну взаємодію між владою та суспільством, оскільки ефективність врядування дедалі більше

залежить від здатності державних інституцій взаємодіяти з громадянами, організаціями громадянського суспільства, бізнесом, експертними спільнотами та цифровими платформами (рис.1.2).

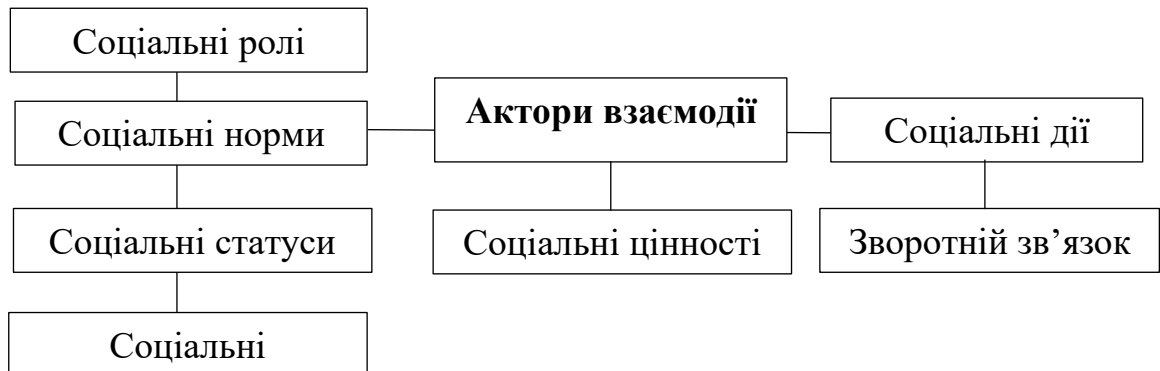

Рис. 1.2. Устрій соціальної взаємодії акторів

Джерело: укладено автором

З рисунку видно, що актор виступає центральною фігурою в процесі соціальної взаємодії, адже саме навколо нього формується структура відносин у будь-якій соціальній групі чи спільноті. Його роль не обмежується лише фізичною присутністю або участю у спілкуванні – він є носієм певних соціальних характеристик, які визначають його місце і значення для інших учасників взаємодії. При цьому необхідним є розуміння того, що кожен актор посідає певну позицію у соціальному просторі, і ця позиція визначається соціальними ролями та статусами. Соціальна роль відображає набір очікуваних дій, притаманних конкретній позиції у групі, тоді як статус свідчить про рівень авторитету, престижу чи відповідальності, який надається актору з боку інших членів спільноти.

Важливим чинником, що впливає на поведінку актора, є система соціальних норм і цінностей. Саме вони задають чіткі правила, межі та орієнтири, яких має дотримуватися кожен учасник взаємодії. Норми регулюють прийнятну і бажану поведінку, а цінності визначають загальні ідеали, до яких прагне спільнота. Відповідно, соціальні очікування, що виникають на основі цих норм та цінностей, формують певну передбачуваність дій актора: інші учасники можуть прогнозувати його поведінку, спираючись на усталені уявлення про те, як має діяти людина у тій

чи іншій ситуації. Реалізація соціальних ролей відбувається через конкретні соціальні дії – тобто ті вчинки, рішення чи реакції, які актор здійснює у відповідь на певні обставини або у процесі взаємодії з іншими [53]. Ці дії є видимим проявом внутрішніх переконань, норм і цінностей, що керують актором, і водночас відображають його здатність адаптуватися до змін у середовищі.

Невід’ємною частиною соціальної взаємодії є механізм зворотного зв’язку. Завдяки йому актор отримує інформацію про реакцію інших на свої дії, може оцінити їхню ефективність і відповідність очікуванням групи. Зворотний зв’язок дає змогу скоригувати власну поведінку, врахувати нові обставини чи вимоги, а також сприяє особистісному розвитку та підвищенню якості взаємодії загалом. Таким чином, соціальна взаємодія є динамічним і багаторівневим процесом, у якому кожен елемент – від ролей і норм до конкретних дій і реакцій – відіграє важливу роль у формуванні гармонійних і результативних стосунків у суспільстві.

Слід зазначити, взаємодія різнорідних акторів відбувається через систему траєкторій впливу, що визначають напрями передачі політичного імпульсу, ресурсів та інформації у просторі публічного управління. Важливо також підкреслити, що характер і спрямованість цих траєкторій впливу визначають не лише механізми формування та реалізації політики, а й якість соціального діалогу між владою та суспільством [54]. Ієрархічна траєкторія впливу базується на класичній веберівській концепції раціональної бюрократії та неоінституціональній теорії, згідно з якою формальні правила й процедури, розроблені на макроінституціональному рівні, визначають поведінкові патерни підпорядкованих суб’єктів. У цьому випадку держава виступає ініціатором змін, а суспільство – об’єктом регуляторного впливу.

Однак сучасна соціальна динаміка засвідчує, що взаємодія у публічному управлінні не обмежується виключно вертикальними моделями. Альтернативною є суб’єктно-ініціативна траєкторія, яка підкреслює роль суспільства як джерела інновацій та змін. Саме громадяни, локальні спільноти,

громадські організації, експертні групи та цифрові активісти ініціюють суспільно значущі процеси, які поступово набувають інституційного статусу. Такі ініціативи, як кампанії за прозорість бюджетів чи електронна демократія, демонструють, як суспільство може впливати на державну політику, продукуючи нові стандарти звітності, прозорості та підзвітності влади перед громадянами.

Поряд із вертикальними та ініціативними траєкторіями, дедалі більшого значення набуває мережевий (горизонтальний) вимір взаємодії, що ілюструє сучасні тенденції до партнерства та кооперації між різними секторами. Мережева траєкторія впливу базується на горизонтальній координації автономних акторів – державних структур, бізнесу, громадських організацій, експертних спільнот, цифрових платформ. У таких мережах відбувається спільне вироблення рішень, інноваційних стандартів та політик, що підвищує якість соціального діалогу, зменшує ризики конфліктів та сприяє взаємній довірі [55]. Прикладом може слугувати розробка політик відкритих даних, де співпраця між урядом, ІТ-компаніями, дослідниками та громадськістю дозволяє формувати нові правила використання публічної інформації. Очевидно, що така багаторівнева й багатосекторальна взаємодія вимагає ефективних інструментів зв'язування влади та суспільства. Одним із ключових таких інструментів є метаврядування (meta-governance), що передбачає стратегічне управління взаємодією між автономними мережами з боку держави. Це включає розробку процедурних стандартів, фінансових стимулів, інформаційних систем, які забезпечують інтеграцію різних секторів та зберігають баланс між централізованим управлінням і автономією суспільних акторів. Через метаврядування держава не лише координує, а й стимулює розвиток громадянських ініціатив, сприяє формуванню спільних цінностей та стандартів.

Доповнюючи метаврядування, концепція публічної цінності виступає інтегративною рамкою для оцінки ефективності соціальної взаємодії між владою та суспільством [56]. Вона дозволяє різним акторам гармонізувати

цілі, погоджувати очікувані результати та визначати спільні критерії суспільного блага. Водночас режими колаборативного врядування забезпечують інституціоналізовані форми багатостороннього співробітництва, сприяючи циклічним процесам ініціації, спільного виконання та адаптації політик. Саме через такі механізми формуються сталі соціальні партнерства, що підвищують ефективність публічного управління.

Відповідно, можна стверджувати, що в сучасному публічному управлінні соціальна взаємодія влади й суспільства розгортається як безперервний рух від технічних інструментів зв'язування до політичних механізмів узгодження інтересів. Стартовою ланкою є переговорні «ігри» всередині мереж, де взаємозалежні державні, бізнесові та громадські актори постають не суперниками, а партнерами, змушеними шукати тимчасові коаліції задля обміну ресурсами та зниження транзакційних витрат. Мережева теорія показує, що саме багаторазові раунди таких переговорів виробляють неформальні «правила гри», які поступово витісняють вертикальний примус і формують горизонтальну владу, здатну швидко адаптуватися до нових проблем [15; 16].

Для того, щоб мережеві домовленості набули стійкості, потрібне символічне підтвердження їхньої правомірності. І тут вже доцільно говорити про дискурсивну легітимацію, яка виникає через відкриті консультації й деліберативні процеси, де учасники публічно обмінюються аргументами, апелюють до спільних цінностей і таким чином продукують «комунікативну владу» громадян. У концепції Т. Габермаса ця влада перетворює вплив громадської думки на орієнтир для адміністративних рішень, утримуючи державу у «тіні» публічної сфери та запобігаючи відриву бюрократії від суспільних очікувань [57; 58]. Відкриті дискурси, навіть коли вони конфліктні, виконують функцію фільтрації інтересів: позиції, що витримали раціонально-нормативну критику, повертаються у владні інститути як легітимні імперативи дії.

Коли довіра й нормативна згода досягнуті, взаємодія переходить у площину матеріалізації домовленостей. Державно-приватні партнерства виступають інституційним контейнером, у якому соціально схвалені цілі отримують контрактне оформлення. Основою стійких ДПП є детальна матриця розподілу ресурсів і ризиків: кожен ризик передається стороні, яка здатна найкраще ним управляти, що мінімізує сумарні суспільні витрати та захищає публічну цінність проекту [59; 60]. Рекомендації ОЕСР демонструють, що правильна алокація будівельних, фінансових і політичних ризиків підвищує банкоздатність проектів без втрати демократичного контролю, бо зберігає за державою роль мета-координатора і гаранта суспільного інтересу. Водночас важливо підкреслити, що ефективність державно-приватного партнерства значною мірою залежить від наявності розвинених механізмів моніторингу та оцінки результатів співпраці. Система публічної звітності стає ключовим елементом, що забезпечує прозорість використання суспільних ресурсів і дозволяє громадянам контролювати виконання взятих зобов'язань. Це особливо актуально в контексті довгострокових інфраструктурних проектів, де первинні домовленості можуть потребувати адаптації до змінюваних соціально-економічних умов.

При цьому варто звернути увагу, що інституціоналізація зворотного зв'язку між різними акторами соціальної взаємодії відбувається через створення спеціалізованих платформ участі, що поєднують традиційні форми громадських консультацій з інноваційними цифровими інструментами. Електронні петиції, онлайн-бюджети участі, цифрові форуми та мобільні додатки для звернень громадян формують гібридну екосистему участі, де фізичний і віртуальний простори взаємодії доповнюють один одного. Така багатоканальність забезпечує інклюзивність процесів прийняття рішень, дозволяючи різним соціальним групам обирати найзручніші для них форми участі.

Особливої уваги заслуговує роль експертних спільнот як посередників між науковим знанням і політичними рішеннями. Такі епістемічні спільноти

формують когнітивні рамки для розуміння складних суспільних проблем, пропонують альтернативні сценарії розвитку та забезпечують науково обґрунтовані рекомендації для політичних акторів. Їхня роль особливо зростає в умовах «суспільства ризику», де традиційні форми політичного представництва виявляються недостатніми для вирішення технологічно складних і глобально взаємопов'язаних проблем.

На сьогодні, цифрова трансформація публічного управління кардинально змінює характер соціальної взаємодії, створюючи нові можливості для участі громадян, але водночас породжуючи нові виклики. Алгоритмічне врядування дозволяє автоматизувати рутинні адміністративні процеси, підвищити швидкість надання публічних послуг і забезпечити персоналізований підхід до потреб громадян. Водночас воно ставить питання про алгоритмічну справедливість, прозорість автоматизованих рішень і збереження людського контролю над критично важливими сферами суспільного життя. Штучний інтелект і машинне навчання стають новими акторами соціальної взаємодії, вони все більше інтегруються в наш соціальний простір, перетворюючись на впливових учасників суспільної взаємодії, які демонструють здатність до глибокого аналізу величезних обсягів даних. Завдяки цьому вони можуть не лише ідентифікувати ключові закономірності, але й передбачати зміни в соціальних трендах, формуючи основи для прийняття більш обґрунтованих рішень у контексті управління складними системами. Водночас їх активне впровадження ставить перед суспільством нові виклики, пов'язані з необхідністю створення ефективних механізмів демократичного контролю за функціонуванням технологій, які забезпечуватимуть прозорість і підзвітність алгоритмічних систем. Такі інструменти мають бути спрямовані на запобігання небажаній залежності від технологій у процесах прийняття рішень у публічному управлінні, мінімізуючи ризики технологічного детермінізму та зберігаючи баланс між високими технологіями й соціальними пріоритетами.

Транснаціональний вимір соціальної взаємодії також набуває особливого значення в контексті глобалізації. Міжнародні організації, глобальні мережі громадянського суспільства, транснаціональні корпорації та цифрові платформи створюють багаторівневі режими врядування, що виходять за межі національних кордонів. Звичайно це вимагає від національних урядів розвитку нових компетенцій дипломатії участі, здатної інтегрувати внутрішні соціальні процеси з глобальними трендами врядування.

Таким чином, соціальна взаємодія у публічному управлінні еволюціонує від простих форм консультацій до складних екосистем співтворчості, де різноманітні актори спільно формують публічну політику, реалізують суспільні проекти та адаптують управлінські системи до викликів сучасності. Ця еволюція вимагає постійного переосмислення ролей і функцій традиційних інститутів влади, розвитку нових форм громадянської компетентності та створення інноваційних механізмів координації між різними рівнями та секторами суспільства. Соціальна взаємодія при цьому описує послідовну траєкторію: мережеві переговори створюють координаційні правила, публічна деліберація надає цим правилам легітимності, а контрактні механізми фіксують досягнуту згоду у довгострокових партнерствах. Ця динамічна послідовність поєднує ефективність, легітимність і стійкість, перетворюючи державу з джерела одностороннього примусу на інтегрального учасника спільного управління, що постійно коригується зворотним зв'язком громадянського суспільства.

Виходячи з вищесказаного, *соціальна взаємодія в публічному управлінні* – це не лише «механічний» обмін інформацією чи ресурсами, а сукупність інституційно-організованих процедур, культурних практик, технічних інструментів і механізмів, через які держава, громадянське суспільство, бізнес і окремі громадяни досягають колективно значущих рішень. Як функція системи публічного управління соціальна взаємодія виступає інтеграційним механізмом, що перетворює множинність інтересів стейкхолдерів у узгоджені колективні рішення через легітимні процедурні й технологічні канали.

Виходячи з такого розуміння, особливого значення набуває визначення конкретних механізмів, що забезпечують функціонування цієї складної системи взаємодії, адже саме через такі механізми абстрактні принципи демократичного врядування, громадянської участі та публічної відкритості втілюються у практичні форми співпраці між різними суб'єктами суспільно-політичного процесу.

1.3. Механізми соціальної взаємодії влади і суспільства

Соціальна взаємодія влади і суспільства становить фундаментальну основу демократичного розвитку держави та характеризується як складний багатовимірний процес, що передбачає активну участь громадянського суспільства у формуванні, реалізації та контролі публічної політики. Вона є ключовим елементом функціонування сучасних демократичних систем управління, визначаючи ступінь легітимності державних інституцій, ефективність політичних рішень та рівень соціальної консолідації. У контексті публічного управління механізми цієї взаємодії розглядаються як сукупність інституційних, комунікативних та нормативних практик, що забезпечують діалог, участь громадян у прийнятті рішень та взаємну відповідальність влади й суспільства. Сучасна парадигма публічного управління ґрунтується на принципі синергетичної взаємодії, за якого ефективність функціонування державних інститутів досягається через гармонійне поєднання зусиль публічної влади та громадянського суспільства як єдиної злагодженої системи. Механізми такої взаємодії являють собою структурно-функціональну систему інструментів, процедур та інституційних форм, що забезпечують реалізацію демократичних принципів участі, прозорості, підзвітності та взаємної відповідальності владних структур і суспільства.

Теоретичне осмислення соціальної взаємодії влади і суспільства базується на концепції, що розглядає цей процес як спільну діяльність публічної влади та громадянського суспільства з метою досягнення

суспільного блага. Об'єкти та суб'єкти публічного управління взаємодіють у процесі прийняття рішень відносно соціального розвитку держави з використанням необхідної кількості ресурсів соціального розвитку, при цьому довіра суспільства виступає основним критерієм ефективності влади та формує кінцеву мету керуючого суб'єкту. Така взаємодія характеризується дуальною системою, де громадянське суспільство і держава «приречені» на постійну взаємодію та є невіддільними одне від одного.

Як ми зазначали раніше в нашому дослідженні, існують різні рівні взаємодії влади та громадянського суспільства. Найзагальніший із них – це рівень «форма-зміст» (або сутнісно-змістовий), який стосується співвідношення між державою та громадянським суспільством як зовнішньої оболонки і внутрішнього наповнення. Держава, разом із її формальними й неформальними елементами (законодавством, органами влади, політичною системою тощо), створює умови для існування громадянського суспільства, забезпечуючи права і свободи громадян, можливість їхньої політичної участі та доступу до управління суспільними процесами. Водночас, громадянське суспільство є фундаментом демократичної держави, показником її рівня демократії, ключовим елементом політичної системи, що гарантує реалізацію права громадян на владу, втілює принципи народного суверенітету та прямого народовладдя. Таким чином, держава і громадянське суспільство перебувають у постійному взаємозв'язку як взаємозалежні елементи, при цьому особливий науковий інтерес становлять формально-юридичний та інституційний рівні їхньої взаємодії, оскільки на цих рівнях важливими є процеси, механізми, моделі та форми опосередкованої взаємодії держави і громадянського суспільства, які реалізуються через діяльність відповідних інституцій. З боку держави – це органи, установи й організації, що діють від її імені та виконують владні функції відповідно до законодавства; з боку громадянського суспільства – це численні самостійні об'єднання, організації та рухи, які представляють інтереси суспільства і намагаються їх захистити у взаємодії з органами влади [61].

У сучасній теорії публічного управління акцент зміщується від вертикальної моделі «держава-громадяни» до горизонтальних форм взаємодії, що ґрунтуються на партнерстві, виробництві спільних політичних рішень та інституційалізованій участі громад. Цей зсув відображає трансформацію від бюрократичної моделі державного управління до моделі «нового публічного управління» (New Public Governance), яка передбачає включення недержавних акторів у процеси прийняття рішень [62; 63]. У цьому контексті механізми соціальної взаємодії набувають характеру інституційалізованих платформ – таких як громадські ради, консультації, цифрові урядові сервіси, форуми громадського обговорення, тощо, - які забезпечують структурований діалог між адміністрацією та різними сегментами суспільства. Особливе значення в цьому процесі має розвиток цифрових технологій, які розширюють доступ до участі, зокрема для молоді та географічно віддалених громад [64].

Однак ефективність механізмів взаємодії залежить не лише від наявності формальних інституцій, а й від якості соціального капіталу, рівня довіри до державних інституцій та розвиненості громадського суспільства. Р. Путнам у своїх дослідженнях підкреслював, що високий рівень соціального капіталу – у вигляді мереж довіри, норм співпраці та громадської активності – сприяє більш ефективному управлінню та стійкості демократичних інституцій [65]. У країнах із низьким рівнем соціального капіталу механізми взаємодії часто залишаються формальними, не впливаючи на реальні рішення, що призводить до «ритуалізації» участі та подальшої ерозії довіри. Тому ключовим завданням публічного управління є не лише створення інституційних механізмів, а й формування середовища, сприятливого для їхньої функціонування.

Український контекст надає важливий емпіричний матеріал для аналізу механізмів взаємодії влади і суспільства, особливо в умовах трансформації після Революції Гідності та в умовах повномасштабної війни. Реформи децентралізації, започаткування громадських бюджетів, розвиток електронних платформ для зворотного зв'язку свідчать про прагнення до інституційалізації діалогу [66]. Проте значні виклики залишаються: слабка

інституційна культура участі, недовіра до місцевої влади, недостатня прозорість рішень та обмежений вплив громад на стратегічне планування. Дослідження показують, що навіть наявність формальних механізмів не гарантують їх ефективності без підтримки з боку політичної еліти та системної зміни у ментальності управління [67].

Таким чином, механізми соціальної взаємодії можна розглядати як операційні інструменти, що структурують і направляють процеси комунікації, координації та співпраці у публічній сфері. Вони не лише визначають «як» відбувається взаємодія, але й формують «що» може бути досягнуто через цю взаємодію, а також «хто» і «коли» може брати участь у відповідних процесах. Системний аналіз цих механізмів дозволяє зрозуміти логіку побудови ефективних каналів комунікації між владою та суспільством; виявити сильні та слабкі сторони існуючих форм громадянської участі; оцінити потенціал різних інструментів для вирішення конкретних управлінських завдань; сформулювати рекомендації щодо удосконалення системи публічного управління.

Враховуючи сказане вище, механізми соціальної взаємодії в публічному управлінні можна визначити як інституціонально врегульовану систему формальних і неформальних процедур, інститутів та комунікативних практик, яка забезпечує двосторонню, партисипативну та кооперативну взаємодію суб'єктів публічного управління з громадськими акторами, спрямовану на легітимацію, координацію та колективне ухвалення рішень у сфері надання публічних благ і реалізації політик загального інтересу.

При цьому варто звернути увагу на те, що в сучасних умовах підтримується тенденція до переходу від одностороннього владного управління до мережевих, колаборативних і партисипативних моделей, де громадянин є співучасником вироблення політики. Соціальна взаємодія відбувається через інституційно закріплені канали, які забезпечують як вертикальні, так і горизонтальні зв'язки – тобто включають комунікацію,

співдію, партнерство між органами влади, бізнесом, громадським сектором та окремими громадянами [68; 69; 70].

Формування такої взаємодії охоплює кілька ключових елементів. По-перше, це інституційна основа: організаційна розгалужена мережа органів влади, громадських об'єднань, парламентських і позапарламентських структур, через які публічне управління набувають дієвої форми. По-друге, нормативно-правова база, тобто закони, стандарти, регламенти, що визначають допустимі й обов'язкові процедури участі громадськості. По-третє, важливим виступає комунікаційний механізм: проведення консультацій, громадських слухань, існування відкритих каналів зворотного зв'язку, електронних петицій. До цього додається інформаційна відкритість – використання цифрових технологій, забезпечення вільного доступу до актуальної інформації та можливостей для експертизи [71].

Рівень взаємодії значною мірою визначає наявність не тільки формальних, а й неформальних горизонтальних зв'язків – таких, як партнерські мережі, публічно-приватні або міжсекторальні альянси, що дозволяють долучити додаткові ресурси, інновації та зміцнити довіру різних груп населення. Впроваджується так зване партисипативне управління, де мешканці долучаються до формування бюджетів, прийняття локальних рішень, контролю якості послуг. Особливе значення надається механізмам контролю з боку громадськості, моніторингу діяльності влади, незалежної оцінки соціальних і політичних рішень. Усі ці механізми функціонують у комплексі, враховуючи як організаційно-правові, так і соціально-психологічні чинники. Принципами такої взаємодії є відкритість, прозорість, довіра, підзвітність і взаємна відповідальність між державою та громадянами. Внаслідок цього підвищується ефективність владних рішень, мотивація громадян брати участь у житті громади, мінімізуються соціальні напруги й зростає рівень стійкості суспільства перед зовнішніми і внутрішніми викликами.

На наше переконання, комплексний механізм соціальної взаємодії влади і суспільства являє собою цілісну систему взаємопов'язаних механізмів, які забезпечують ефективний діалог і співпрацю між державними органами та громадськістю. Такий механізм дозволяє враховувати інтереси різних соціальних груп, підвищує легітимність управлінських рішень, сприяє прозорості та підзвітності влади, а також формує умови для спільного вирішення суспільно важливих питань (рис.1.3).

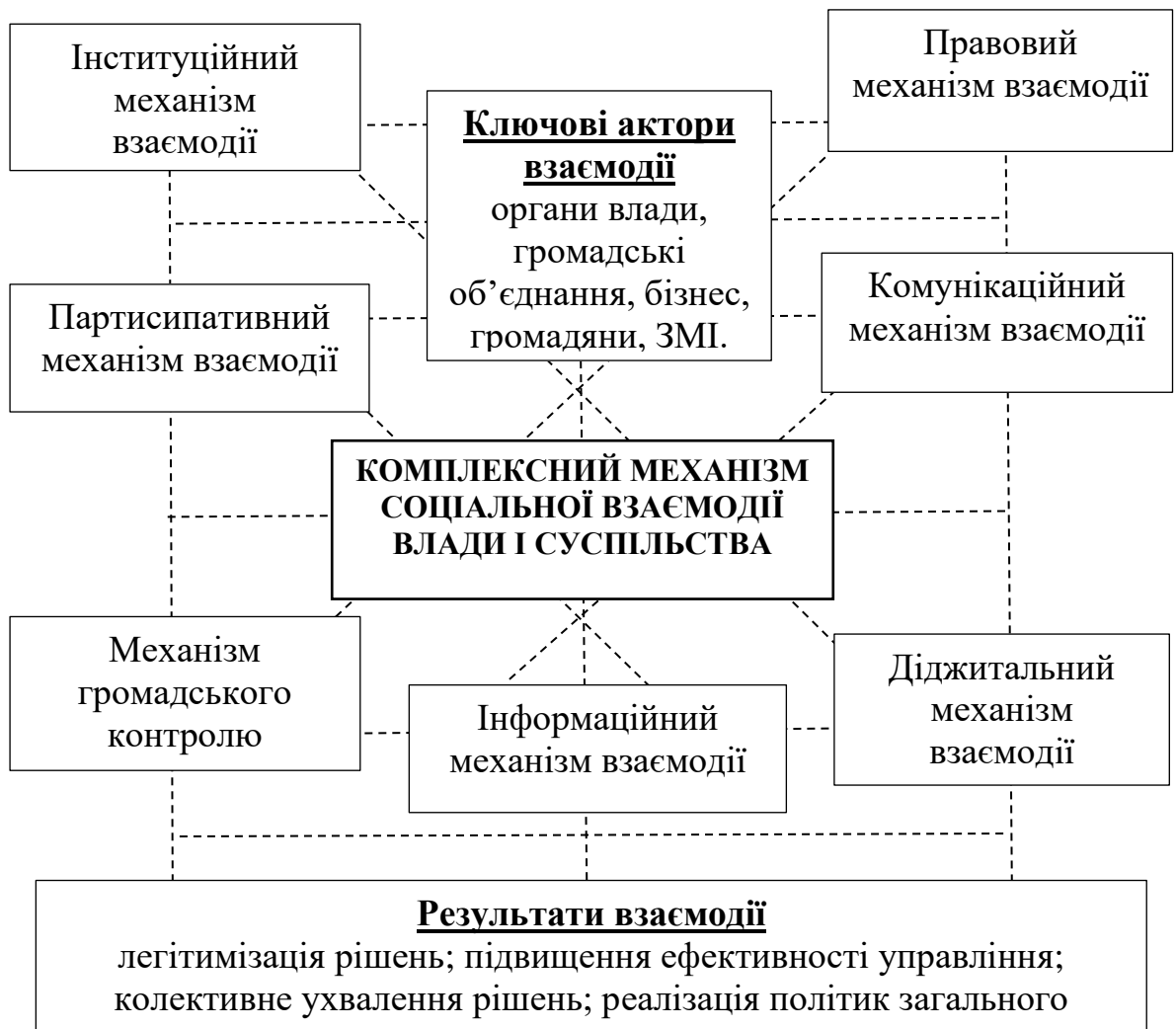

Рис. 1.3 Комплексний механізм соціальної взаємодії влади і суспільства
Джерело: укладено автором

Інституційний механізм взаємодії у системі публічного управління охоплює низку організаційних форм та практик, що спрямовані на забезпечення ефективної співпраці між державними органами, громадянським суспільством і бізнесом. Однією з ключових складових цього механізму є

громадські ради, які функціонують як консультативно-дорадчі органи при державних установах. Громадські ради представляють собою постійно діючі колегіальні виборні консультативно-дорадчі органи, утворені для забезпечення участі громадян в управлінні державними справами, здійснення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади та налагодження ефективної взаємодії зазначених органів з громадськістю. Основними завданнями громадських рад є створення умов для реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами, здійснення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади та сприяння врахуванню органом виконавчої влади громадської думки під час формування та реалізації державної політики [72]. Функціональна структура громадських рад включає консультаційну функцію (надання рекомендацій та пропозицій щодо проєктів рішень), функцію моніторингу і контролю (здійснення громадського контролю за виконанням законодавства), інформаційну функцію (інформування громадськості про діяльність органів влади) та посередницьку функцію (сприяння вирішенню конфліктів між громадянами і органами влади) [73].

Міжсекторальні координаційні ради функціонують як постійно діючі консультативно-дорадчі органи для координації та впровадження державної політики регіонального розвитку у відповідному регіоні, узгодження інтересів суб'єктів регіонального розвитку. Вони працюють на громадських засадах і здійснюють координацію виконання програм та проведення заходів у відповідних сферах [74]. Така взаємодія як один із важливих інструментів підвищення ефективності рішень у сфері публічного управління забезпечує підвищення ефективності управлінських рішень через оптимальне використання ресурсів та уникнення дублювання зусиль, сприяє прозорості та підзвітності, оскільки кожен учасник процесу має можливість контролювати та оцінювати виконання проєктів.

Залучення громадянського суспільства дозволяє враховувати інтереси різних соціальних груп, що сприяє формуванню соціальної довіри та

підтримки реалізованих ініціатив. Їхнє завдання полягає у залученні представників громадськості до обговорення та формування політики, а також у забезпеченні прозорості та підзвітності діяльності органів влади [75].

Важливу роль у координації інтересів різних суб'єктів регіонального розвитку відіграють міжсекторальні координаційні ради, які діють на постійній основі. Вони створюють платформу для узгодження позицій та спільного прийняття рішень між органами влади, громадськими організаціями, бізнесом і іншими зацікавленими сторонами, а також здійснюють координацію виконання стратегічних програм і проєктів розвитку.

Окремий напрям інституційної взаємодії становить державно-приватне партнерство, що передбачає формалізовану співпрацю між державним і приватним секторами з метою реалізації суспільно значущих ініціатив, підвищення ефективності використання ресурсів та впровадження інновацій у сфері публічного управління. Державно-приватне партнерство є ключовим механізмом міжгалузевої співпраці, що передбачає спільну реалізацію державою та приватним сектором проєктів у різних сферах, включаючи інфраструктуру, охорону здоров'я та освіту, для сприяння економічному розвитку. У рамках формування механізмів міжсекторного партнерства необхідними складовими є координація й залучення ресурсів органів влади (субсидії, гранти некомерційним організаціям), бізнес-структур (спонсорство, добродійність, меценатство) і громадськості (фінансові, матеріальні, людські ресурси).

Партисипативний механізм взаємодії у системі публічного управління передбачає активне залучення громадян до процесів прийняття рішень, формування та реалізації політики, а також до вирішення суспільно важливих питань. Однією з основних форм реалізації цього механізму виступає громадська партисипація, яка визначається як самоорганізація учасників відповідної громади, створена з метою забезпечення колективної роботи та реалізації управлінських рішень що проявляється у здатності громади до

самоорганізації, самостійного визначення пріоритетів розвитку та участі у розробці й впровадженні різних проєктів. У свою чергу, публічна партисипація є вертикальною та передбачає участь громадян у формуванні та реалізації публічної політики через взаємодію з місцевими, регіональними та центральними органами влади [76]. Вона забезпечує відкритість державних інституцій до думок і пропозицій громадськості, сприяє підвищенню прозорості управлінських процесів та врахуванню інтересів різних соціальних груп.

Особливу роль у партисипативному механізмі відіграють громадські ініціативи, що реалізуються як форма активної участі громадян у суспільному житті. Такі ініціативи сприяють мобілізації ресурсів громади, генеруванню нових ідей та впровадженню інноваційних підходів до вирішення актуальних проблем [77]. Слід зазначити, ефективна партисипація потребує формування складників цього процесу: розвитку бажання участі громади, формування політичної волі та підтримки з боку органів влади, врахування наявності ресурсів, розроблення методів забезпечення як самого процесу партисипації, так і підготовки громади та політичної влади. При цьому слід пам'ятати, що основною засадою партисипації є сприйняття законності та авторитетності влади та її єдність з групами та організаціями громадян. У сукупності партисипативний механізм забезпечує підвищення ефективності публічного управління, зміцнення соціального капіталу та формування відповідального громадянського суспільства.

Комунікаційний механізм взаємодії у системі публічного управління охоплює сукупність процесів і інструментів, що забезпечують обмін інформацією, ідеями та позиціями між органами влади та суспільством. На базовому рівні цей механізм реалізується через інформування, яке виступає одностороннім процесом передачі офіційної інформації від державних інституцій до громадськості. Такий підхід сприяє підвищенню обізнаності населення щодо діяльності органів влади, прийнятих рішень та впроваджених політик, однак не передбачає зворотного зв'язку чи участі громадян у

комунікаційному процесі. Більш складною формою комунікації є діалог, який означає двосторонній обмін думками, пропозиціями та аргументами між владою і громадськістю. Діалогова взаємодія створює умови для врахування різних точок зору, пошуку компромісів і спільного вирішення проблем, що значною мірою підвищує ефективність публічного управління.

Найвищим рівнем комунікаційного механізму є партнерство, яке базується на довірі, спільній відповідальності та рівноправній участі сторін у прийнятті рішень. Партнерські відносини передбачають глибоку інтеграцію ресурсів, компетенцій і зусиль держави та громадськості для досягнення спільних цілей, що сприяє сталому розвитку та демократизації суспільних процесів [78].

Механізм громадського контролю у системі публічного управління являє собою комплекс інструментів і процедур, спрямованих на забезпечення прозорості, підзвітності та ефективності діяльності органів влади через залучення громадськості до оцінки та моніторингу управлінських процесів. Однією з ключових форм такого контролю є громадський моніторинг, що здійснюється як систематичний процес збору, аналізу та оцінки інформації про діяльність органів публічної влади, реалізацію політик і використання бюджетних ресурсів. Громадський моніторинг дозволяє виявляти порушення, недоліки та ризики у функціонуванні владних інституцій, а також формувати обґрунтовані рекомендації щодо їх усунення [79].

Важливим елементом механізму громадського контролю виступає громадська експертиза нормативно-правових актів, яка передбачає незалежний аналіз та оцінку проєктів чи вже прийнятих правових документів з боку представників громадськості, експертів та фахових організацій. Така експертиза сприяє підвищенню якості та легітимності нормативної бази, забезпечує врахування суспільних інтересів і запобігає ухваленню рішень, що можуть мати негативні соціальні наслідки [80].

Окрему роль у механізмі громадського контролю відіграють громадські слухання, які функціонують як форма публічних обговорень актуальних

питань, проєктів рішень чи нормативних актів із широким залученням представників громадськості, експертів, органів влади та інших зацікавлених сторін. Проведення громадських слухань забезпечує відкритість процесу прийняття рішень, сприяє формуванню консенсусу та врахуванню різноманітних точок зору, що є необхідною умовою для ефективного та демократичного управління. У сукупності зазначені інструменти формують цілісну систему громадського контролю, яка сприяє підвищенню довіри до влади та розвитку громадянського суспільства [81].

Діджитальний механізм взаємодії у сфері публічного управління формується на основі використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для забезпечення ефективної комунікації між органами влади та громадянами, а також для розширення можливостей участі населення у прийнятті управлінських рішень. Однією з ключових складових цього механізму є електронні петиції, які виступають інструментом звернень громадян до органів державної влади чи місцевого самоврядування. Електронні петиції дозволяють ініціювати розгляд суспільно важливих питань, мобілізувати підтримку громади та стимулювати відкритий діалог між владою і населенням, що підвищує прозорість та підзвітність управлінських процесів [82].

Іншим важливим елементом діджитального механізму є електронне урядування, що базується на впровадженні ІКТ у діяльність органів влади з метою оптимізації адміністративних процедур, підвищення якості надання публічних послуг, забезпечення доступу до інформації та спрощення взаємодії з громадянами. Електронне урядування сприяє розвитку відкритості, оперативності та ефективності публічного управління, а також створює умови для більш широкого залучення громадськості до управлінських процесів [83].

До того, особливе місце у діджитальному механізмі займає електронна демократія, яка передбачає використання цифрових платформ і сервісів для забезпечення участі громадян у політичному та суспільному житті. Електронна демократія охоплює різноманітні форми онлайн-участі, такі як

електронні голосування, обговорення, консультації, опитування, що дозволяє залучати широкі верстви населення до процесів прийняття рішень [84]. У сукупності діджитальний механізм взаємодії сприяє формуванню відкритого, інклюзивного та прозорого публічного управління, підвищенню рівня довіри до влади та розвитку громадянського суспільства в умовах цифрової трансформації.

Інформаційний механізм взаємодії у публічному управлінні охоплює сукупність засобів, каналів і практик, що забезпечують ефективний обмін інформацією між органами влади, громадянами та іншими зацікавленими сторонами. Одним із ключових компонентів цього механізму виступають соціальні мережі, які функціонують як сучасні платформи комунікації, що дозволяють органам влади оперативного інформувати громадськість, залучати її до обговорення суспільно важливих питань, а також швидко реагувати на запити та зворотний зв'язок [85]. Соціальні мережі сприяють формуванню інтерактивного інформаційного простору, де громадяни можуть брати активну участь у суспільному житті.

Важливою складовою інформаційного механізму є медіа-платформи, які виступають основними каналами взаємодії між владою та суспільством. Через традиційні та нові медіа (телебачення, радіо, онлайн-ЗМІ, інформаційні портали) забезпечується поширення офіційної інформації, аналітики, роз'яснень щодо державної політики, а також здійснюється експертне й громадське обговорення актуальних проблем [86]. Медіа-платформи відіграють роль посередника у комунікаційному процесі, формуючи громадську думку та впливаючи на рівень довіри до органів влади.

Невід'ємним елементом інформаційного механізму є інформаційна прозорість влади, що передбачає відкритість, доступність і повноту офіційної інформації про діяльність органів публічної влади. Забезпечення прозорості сприяє підвищенню підзвітності, попередженню корупційних ризиків, зміцненню довіри громадян до державних інституцій та створює умови для ефективної участі громадськості у процесах прийняття рішень [87]. У

сукупності зазначені інструменти формують цілісну систему інформаційної взаємодії, яка є основою для розвитку відкритого, демократичного та інклюзивного публічного управління.

Правовий механізм взаємодії у сфері публічного управління являє собою систему нормативно-правових засад, що регламентують відносини між органами влади, громадянами та іншими суб'єктами суспільних відносин. Базовим елементом цього механізму є конституційні норми, які закріплюють фундаментальні принципи, права, свободи та обов'язки громадян, а також визначають основи організації та функціонування органів державної влади і місцевого самоврядування. Конституційні положення створюють правову основу для здійснення взаємодії між владою та суспільством, забезпечуючи верховенство права, легітимність управлінських рішень і гарантії захисту інтересів громадян [88].

Наступним рівнем правового механізму виступають профільні закони, які деталізують і конкретизують окремі аспекти взаємодії у відповідних сферах (наприклад, закони про доступ до публічної інформації, звернення громадян, місцеве самоврядування тощо) [88]. Профільне законодавство визначає порядок реалізації конституційних норм, встановлює процедури, права й обов'язки учасників взаємодії, а також механізми контролю та відповідальності за порушення встановлених правил.

Деталізація і практична реалізація норм законів здійснюється через підзаконні акти – постанови, розпорядження, інструкції, положення, які ухвалюються уповноваженими органами з метою конкретизації процедур, регламентації технічних і організаційних питань, а також забезпечення ефективного впровадження законодавчих вимог у повсякденну управлінську діяльність. У сукупності конституційні норми, профільні закони та підзаконні акти формують цілісну ієрархічну систему правового регулювання, яка забезпечує прозорість, передбачуваність і стабільність взаємодії між владою та громадянами в умовах демократичного суспільства.

Аналізуючи викладене, можна дійти висновку, що механізми соціальної взаємодії між владою та суспільством є фундаментальним елементом сучасного публічного управління, що забезпечують легітимність, ефективність та стійкість функціонування публічної влади. У рамках цих механізмів створюється складна система, яка базується на синергії правових, інституційних, комунікаційних, інформаційних, партисипативних, цифрових та контролюючих основ. Кожна з цих складових виконує свою специфічну функцію, сприяючи побудові стабільного демократичного середовища. Підхід, що поєднує інноваційність і системність, охоплює як структурну організацію, так і процесуальну динаміку соціальної взаємодії. Взаємодія включає не лише формальні механізми впливу громадян на розробку державної політики через інституційні канали, але й неформальні напрями самоорганізації, реалізації ініціатив «знизу» та зростання підтримки соціального діалогу. Завдяки цьому створюється багат шарова модель демократичного управління, що дозволяє враховувати потреби суспільства, забезпечувати його активну участь та стимулювати розвиток громадянського суспільства.

Особливу увагу тут займає розвиток горизонтальних мереж співпраці, коли громадянське суспільство не обмежується роллю «контролера» влади, а стає активним партнером у процесі вироблення рішень завдяки створенню спільних платформ, електронних сервісів, консультативно-дорадчих органів, розвитку механізмів електронної демократії. Процеси відкриття даних, забезпечення прозорості та підзвітності дій публічної влади сприяють зростанню довіри громадян та формуванню культури партнерства, що є передумовою для конструктивної співпраці. Ефективність функціонування таких механізмів залежить від готовності державних інституцій до підтримки ініціатив знизу, гармонійного поєднання вертикальних і горизонтальних моделей взаємодії, впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, а також від спільної здатності долати традиційні бар'єри, що обмежують доступ до управлінських процесів. Саме синергія традиційних та

інноваційних форм публічного діалогу забезпечує динамічний розвиток держави, підкріплює сталість демократичних інститутів та сприяє формуванню відповідального громадянства.

Висновки до першого розділу

Проведений у розділі міждисциплінарний аналіз поняття соціальної взаємодії дозволив визначити його як ключову та багатовимірну категорію для організації і розвитку сучасного суспільства. Виявлено, що соціальна взаємодія охоплює різноманіття підходів – від символічного інтеракціонізму до мережевого врядування, кожен із яких акцентує увагу на важливості спільних смислів, комунікацій, норм, цінностей і довіри для забезпечення стійкості й ефективності соціальних зв'язків. Сучасні теорії соціальної взаємодії спрямовані на вивчення як структурних аспектів (соціальні ролі, інститути, правила, мережі), так і процесуальних (комунікація, інтерпретація смислів, обмін ресурсами, конкуренція за владу). Обґрунтовано, що наукове осмислення даного феномену неможливе без врахування впливу глобалізації, цифровізації, демократизаційних процесів і соціокультурної трансформації. Різноманітність наукових підходів дозволяє сформувати інтегроване розуміння соціальної взаємодії як процесу, що об'єднує індивідуальні дії та суспільні структури, взаємну комунікацію і формування колективної ідентичності, спільних цінностей та легітимності соціального порядку. Аналіз закладає основу для більш детального дослідження структурних компонентів і механізмів соціальної взаємодії, визначаючи її як центральний елемент у системі публічного управління та розвитку громадянського суспільства.

Аналіз структури, рівнів і ключових учасників дав можливість глибше зрозуміти, що соціальна взаємодія у сфері публічного управління являє собою надзвичайно складну, багат шарову систему, яка відзначається високою динамічністю та адаптивністю. Сутність цієї системи розкривається через її багаторівневу архітектуру: стратегічний рівень забезпечує довгострокове

планування і формулює основні напрями розвитку; тактичний рівень орієнтований на реалізацію поставлених цілей у середньостроковій перспективі; операційний рівень відповідає за поточні практичні рішення та їх виконання. Особливістю взаємодії між цими рівнями є формування складної мережі зв'язків, що проявляються у вертикальній ієрархії, горизонтальних співпраці та діагональних інтеграційних процесах. Така багатовимірна структура дозволяє забезпечити необхідну гнучкість і стійкість управлінської системи навіть за умов змінного середовища.

Детальний розгляд акторів публічного управління дає змогу стверджувати, що кожний рівень має свої унікальні категорії учасників. На мікрорівні це окремі індивіди та малі групи громадян, що впливають на локальні процеси. Мезорівень охоплює організації, професійні асоціації та мережі, які формують основу для взаємодії між різними секторами. Макрорівень включає державні установи, інституції громадянського суспільства, ринкові суб'єкти та цифрові платформи – усі вони разом визначають загальний контекст публічного управління. Важливим аспектом ефективності в управлінській сфері є гармонізація взаємодії між зазначеними акторами, що досягається через прозорість процесів, наявність гнучких комунікаційних каналів і якісну координацію. Доведено, що така взаємодія відбувається як на рівні окремих громадян, так і між організаціями, державною владою, бізнесом, громадянським суспільством та цифровими платформами. Це дозволяє сформувати цілісну систему управління, яка не лише адаптується до сучасних викликів, але й зберігає свою стійкість у довгостроковій перспективі. Таким чином, системний і багаторівневий підхід до аналізу структури та учасників соціальної взаємодії виступає ключовим фактором для підвищення легітимності, ефективності та росту довіри до механізмів публічного управління у сучасному суспільстві. Це створює надійну основу для розробки нових управлінських моделей, які здатні враховувати потреби та інтереси кожного залученого актора і сприяти сталому розвитку публічної адміністрації.

Дослідження встановило, що соціальна взаємодія між владою і суспільством утворює цілісну, органічну систему, яка складається з комплексу взаємопов'язаних механізмів. Ця система покликана забезпечувати ефективний діалог і конструктивну співпрацю між державними органами та громадськістю, сприяючи загальному суспільному розвитку. У рамках публічного управління механізми соціальної взаємодії включають інституціонально врегульовану матрицю формальних і неформальних процедур, інститутів та комунікативних практик, що створюють основу для двосторонньої комунікації, партнерського співробітництва та участі громадськості в управлінських процесах. Завдяки цьому забезпечується взаємодія суб'єктів влади з представниками громадянського суспільства, яка спрямована на досягнення таких важливих цілей, як легітимація управлінських рішень, узгодження інтересів різних сторін та колективне обговорення і прийняття рішень у межах реалізації політик загального інтересу і надання публічних благ. Доведено, що зазначені механізми відіграють важливу роль не тільки у сприянні обміну інформацією між владою і громадськістю, але й у створенні можливостей для безпосередньої участі громадян у процесах формування, прийняття та реалізації управлінських рішень. Така залученість стає ключовим чинником зміцнення довіри до публічного управління, підвищення легітимності прийнятих рішень та загальної якості політик, орієнтованих на задоволення потреб спільноти.

Результати дослідження, викладені в першому розділі, висвітлено в таких публікаціях автора: «Соціальна взаємодія влади та суспільства як об'єкт публічного управління» [2], «Теоретичні засади соціальної взаємодії влади та суспільства в сучасних умовах державотворення» [20], «Складові ефективної взаємодії публічної влади та громадянського суспільства» [29], «Соціальна взаємодія влади та суспільства в умовах трансформації» [30], «Механізми соціальної взаємодії влади та суспільства на етапі повоєнної розбудови публічного управління» [71].

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕХАНІЗМІВ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ І СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

2.1. Нормативно-правове забезпечення соціальної взаємодії в системі публічного управління в Україні

У сучасних умовах трансформації публічного управління та розбудови громадянського суспільства ключовим фактором забезпечення ефективної взаємодії між владою та громадянами виступає надійна нормативно-правова база, яка визначає засади, принципи, механізми та інструменти соціальної взаємодії, сприяє формуванню відкритих, прозорих і підзвітних відносин між органами публічної влади та суспільством. Нормативно-правове забезпечення соціальної взаємодії охоплює широкий спектр питань: від конституційних гарантій участі громадян у державному управлінні до спеціалізованих законів і підзаконних актів, що регламентують конкретні форми такої взаємодії (громадські ради, консультації з громадськістю, електронні петиції, громадські слухання тощо). Важливу роль відіграють також міжнародні стандарти та зобов'язання, які Україна взяла на себе в рамках інтеграції до європейського правового простору. Вивчення зарубіжного досвіду дозволяє запозичити найкращі практики та адаптувати їх до національних реалій.

Разом із тим, наявність нормативно-правової бази ще не гарантує ефективної реалізації соціальної взаємодії на практиці. Важливою є якість цих актів, їх узгодженість, актуальність, а також здатність забезпечувати реальні механізми впливу громадян на процеси прийняття рішень. Недосконалість законодавства, прогалини в регулюванні, суперечності між окремими нормативними актами або ж їх формальний характер можуть суттєво обмежувати можливості громадськості брати участь у публічному управлінні.

Таким чином, аналіз нормативно-правового забезпечення соціальної взаємодії в системі публічного управління є надзвичайно важливим для

розуміння сучасного стану цієї сфери, виявлення її сильних і слабких сторін, а також визначення напрямів подальшого вдосконалення законодавства. Це сприятиме підвищенню ефективності функціонування публічної влади, розширенню можливостей для участі громадян у державних процесах і зміцненню демократичних засад у суспільстві.

Після здобуття незалежності Україна активно взялася за формування нормативно-правової бази, яка регулює аспекти соціальної взаємодії між владою та громадянським суспільством. За цей період було прийнято понад сорок нормативних документів, які як безпосередньо, так і опосередковано охоплювали ключові аспекти даної тематики, спрямовуючи зусилля на забезпечення ефективної співпраці та побудови взаєморозуміння між різними групами населення та представниками державних структур (Додаток А; рис. 2.1.). Дослідження типології та змісту нормативно-правових актів у хронологічній перспективі дозволило нам виявити такі закономірності:

- *Еволюція правових підходів*: Простежується чітка трансформація від закріплення основоположних принципів і створення інституційного каркасу (1991-2000) через процедурну деталізацію і впровадження механізмів контролю (2001-2010) до систематизації підходів і стратегічного планування (2011-2020) та адаптивної гнучкості в умовах кризових викликів (2021-теперішній час).
- *Хвилеподібний характер правотворчості*: Виявлено нерівномірність інтенсивності законодавчої діяльності з двома піками активності (1991-2000 та 2011-теперішній час), що корелює з періодами державотворення та системних реформ.
- *Інституційна диверсифікація*: Поступове розширення кола суб'єктів нормотворчості від парламенту (перший період) до Президента, Уряду та інших органів влади, що свідчить про ускладнення системи регулювання та її багаторівневність.

- *Зміна акцентів регулювання:* Поступовий перехід від загальнодемократичних принципів до конкретних механізмів участі, а далі – до мультимодальних форм взаємодії, що поєднують цифрові й традиційні інструменти, адаптовані до реальних суспільних потреб.
- *Типологічна трансформація:* Еволюція від домінування законів (перший період) через превалювання підзаконних актів (другий і третій періоди) до збалансованої регуляторної системи, де різні типи документів інтегровані в єдиний комплекс (четвертий період).

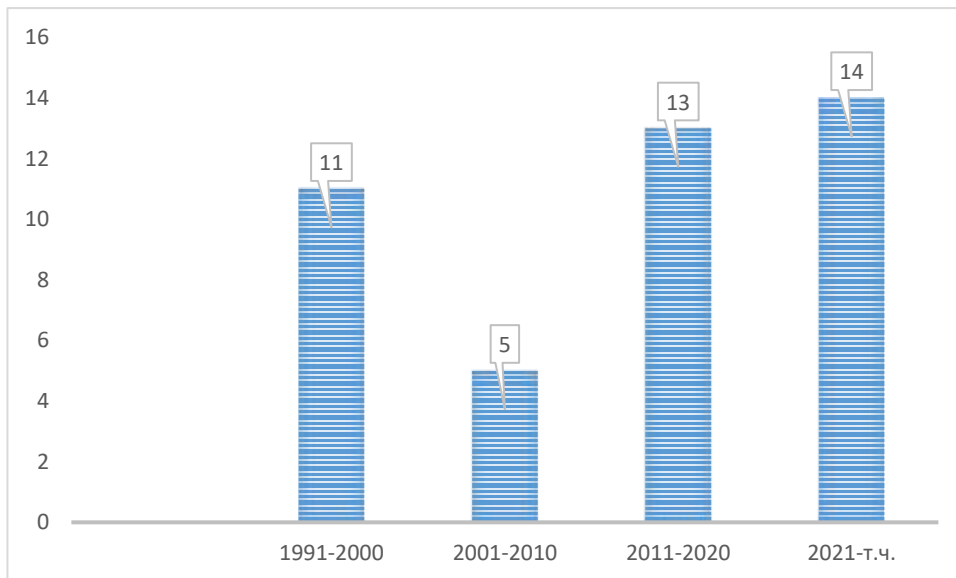

Рис. 2.1. Кількість нормативно-правових актів по роках

Джерело : укладено автором

У рамках дослідження нами проаналізовано нормативно-правові акти, що дали змогу поділити їх на хронологічні періоди з урахуванням соціально-політичного контексту та домінуючих тенденцій у правовому регулюванні (Додаток А):

І. Період становлення демократичних інститутів (1991-2000 рр.)

Перший етап розвитку нормативно-правової бази соціальної взаємодії позначений фундаментальним характером правотворчості. У цей період ухвалено 11 актів (26% від загальної кількості), серед яких домінують закони України (88,9%), що формують базову законодавчу платформу незалежної держави. Законодавче регулювання зосередилось на закріпленні

конституційних гарантій народовладдя, забезпеченні прав соціальних груп та створенні правових засад місцевого самоврядування.

Системоутворювальними документами періоду стали Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» [89], Конституція України [90], Закон «Про місцеве самоврядування в Україні» [91] та ратифікаційний закон щодо Європейської хартії місцевого самоврядування [92]. Ці нормативні акти заклали основи громадянського суспільства, принципи демократії та визначили формат взаємодії держави і громадян на десятиліття вперед.

Так, Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» (№ 987-ХІІ від 23.04.1991) став першим нормативним актом, що закріпив принципи плюралістичної взаємодії в суспільстві. Документ встановив базові принципи відносин держави і релігійних організацій: відокремлення церкви від держави (стаття 5), рівноправність громадян незалежно від їхнього ставлення до релігії (стаття 4) та право на свободу совісті (стаття 3). Закон створив правові основи для участі релігійних організацій у соціальному житті через механізми добродійної та культурно-освітньої діяльності (стаття 23), визначив обов'язки релігійних організацій перед державою і суспільством та врегулював їхні міжнародні зв'язки (стаття 24) [89]. Таким чином, документ сформував модель взаємодії, де держава гарантує свободу совісті як основу для формування різноманітних соціальних груп та їх участі в суспільному житті.

Конституція України (№ 254к/96-ВР від 28.06.1996) закріпила демократичні засади соціальної взаємодії на найвищому правовому рівні. Основний закон встановив, що народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та місцевого самоврядування (стаття 5), а громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами через референдуми та вибори (стаття 38). Конституція визначила місцеве самоврядування як фундаментальне право територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення (стаття 140) та закріпила можливості безпосередньої участі громадян через органи самоорганізації населення [90].

Таким чином, Основний закон встановив багаторівневу модель взаємодії влади і суспільства через механізми прямої та представницької демократії.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» (№ 280/97-ВР від 21.05.1997) розвинув конституційні положення, визначивши місцеве самоврядування як гарантоване державою право та реальну здатність територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення (стаття 2). Документ встановив засадничі принципи самоврядування, що включають народовладдя, законність, гласність, колегіальність та поєднання місцевих і державних інтересів (стаття 4). Закон закріпив різноманітні форми безпосередньої участі громадян: місцеві референдуми (стаття 7), загальні збори громадян (стаття 8), місцеві ініціативи (стаття 9) та інші форми участі громадян, включаючи громадські слухання [91]. Документ створив інституційну систему взаємодії через механізми територіальної самоорганізації населення, консультаційні процедури та принципи підзвітності й відповідальності органів місцевого самоврядування перед громадами.

Закон України «Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування» (№ 452/97-ВР від 15.07.1997) інтегрував українську правову систему в європейський демократичний простір. Хартія визнала право громадян на участь в управлінні публічними справами як фундаментальний демократичний принцип, що найбільш безпосередньо реалізується на місцевому рівні. Документ закріпив принцип субсидіарності, згідно з яким публічні повноваження мають здійснюватися органами, що мають найтісніший контакт з громадянами (стаття 4). Хартія встановила право громадян на різні форми прямої участі (стаття 3) та право органів місцевого самоврядування на консультації щодо питань, які їх стосуються (стаття 4) [92]. Документ гарантував автономію місцевого самоврядування та обмежив адміністративний нагляд за діяльністю самоврядних органів (стаття 8). Таким чином, ратифікація Хартії встановила європейські стандарти соціальної взаємодії в Україні.

Проведений в рамках нашого дослідження системний аналіз цих документів виявив їхню концептуальну єдність, що проявляється у плюралістичній основі (від релігійного до політичного плюралізму), послідовному впровадженні принципу субсидіарності та закріпленні багатоформатної участі громадян. Ці нормативні акти створили трирівневу систему соціальної взаємодії: індивідуальний рівень, груповий рівень та інституційний рівень. Нормативні акти заклали правові основи громадянського суспільства та визначили формат взаємодії держави і громадян, який залишається актуальним і сьогодні, незважаючи на численні зміни та доповнення до законодавства. Ключовим досягненням періоду стало створення правової архітектури, що забезпечує інституційну рівновагу між централізацією державної влади та децентралізацією управління, між індивідуальними правами та колективними інтересами, між національними традиціями та європейськими стандартами демократії. Аналіз документів періоду свідчить про пріоритетність завдань інституційного будівництва, створення правового поля для діяльності різних соціальних груп та закладення основ місцевої демократії як найближчого до громадян рівня публічного управління (Додаток А).

II. Період інституційної консолідації (2001-2010 рр.)

Другий етап характеризується найнижчою інтенсивністю правотворчості – лише 5 актів (12% від загальної кількості), що корелює з політичною нестабільністю та посиленням авторитарних тенденцій. Якісний аналіз ухвалених документів демонструє диверсифікацію типів нормативних актів та концентрацію на процедурних аспектах взаємодії. Серед інших, ключовими документами періоду стали Указ Президента України «Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» [93], Кодекс адміністративного судочинства України [94] та Постанова КМУ «Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи» [95] та оновлений порядок громадської участі у формуванні державної політики [96]. Тому наш наліз базується на

чотирьох системоутворювальних документах, що концентровано відображають основні тенденції правового регулювання соціальної взаємодії у цей період.

Так, Указ Президента України «Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» (№ 854/2004 від 31 липня 2004 року) окреслив системні принципи взаємодії влади з громадянським суспільством. Документ встановив пріоритетні завдання місцевих органів виконавчої влади, серед яких ключовими стали: створення ефективних організаційних та правових умов для реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами, забезпечення відкритості діяльності органів влади, врахування громадської думки при підготовці та реалізації управлінських рішень та підтримання постійного діалогу з різними соціальними групами. Указ впровадив важливі інституційні механізми соціальної взаємодії, зокрема, консультаційні процедури, інформаційну відкритість, громадський моніторинг та засади соціального партнерства [93]. Цей документ заклав концептуальну основу для переходу від авторитарної до партисипативної моделі управління, визначивши громадськість як повноправного учасника процесів державного управління.

Кодекс адміністративного судочинства України (№ 2747-IV від 6 липня 2005 року) сформував правовий механізм захисту прав громадян у відносинах з органами влади. Стаття 2 Кодексу визначила головне завдання адміністративного судочинства – захист прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень. Документ встановив інституційні механізми захисту в соціальній взаємодії через створення спеціальної судової системи для розгляду публічно-правових спорів, закріплення права на оскарження будь-яких рішень, дій чи бездіяльності органів влади, забезпечення судового захисту соціальних прав та встановлення чітких процедурних гарантій [94]. Особлива увага в Кодексі приділялася захисту соціальних прав громадян,

зокрема у питаннях пенсійного забезпечення, соціального страхування, соціальних виплат та пільг. Таким чином, Кодекс створив судовий механізм, що забезпечує правову рівність сторін у публічно-правових спорах та захист соціальних прав громадян.

Інший нормативно-правовий акт – Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади» (№ 976 від 5 листопада 2008 року) – інституціоналізувала механізм громадського контролю за діяльністю влади. Документ визначив громадську експертизу як складову механізму демократичного управління державою, що передбачає проведення інститутами громадянського суспільства оцінки діяльності органів виконавчої влади, ефективності прийняття і виконання рішень, підготовку пропозицій щодо розв’язання суспільно значущих проблем. Постанова чітко окреслила коло суб’єктів громадської експертизи: громадські організації, професійні та творчі спілки, організації роботодавців, благодійні і релігійні організації, органи самоорганізації населення, недержавні засоби масової інформації та інші непідприємницькі товариства і установи. Документ встановив процедурні механізми проведення експертизи, включаючи письмовий запит з чітким зазначенням предмета і мети дослідження, обов’язок органів влади надавати необхідні документи, проведення аналітичної роботи, підготовку висновків та оприлюднення результатів [95]. Важливим елементом стало впровадження механізмів врахування результатів експертизи органами влади, використання пропозицій при розробці державних програм, інформування про виконання рекомендацій та ведення електронного реєстру даних про громадські експертизи. Цей нормативний акт перетворив громадську експертизу з епізодичної практики в системний інструмент демократичного врядування.

Постанова КМУ «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» (№ 996 від 3 листопада 2010 року) набула особливого значення як основний механізм громадської участі. Документ встановив два ключові інструменти: порядок проведення консультацій з

громадськістю та типове положення про громадську раду. Постанова визначила мету консультацій як залучення громадськості до прийняття рішень, налагодження системного діалогу органів влади з суспільством та створення умов для участі громадян у розробленні проєктів рішень. Документ запровадив різноманітні форми консультацій: круглі столи, збори, конференції, форуми, брифінги, громадські слухання, онлайн-опитування та зустрічі з громадськими радами. Типове положення про громадську раду визначило її статус як консультативно-дорадчого органу, встановило порядок формування та діяльності, окреслило повноваження у сфері громадського контролю та механізми участі у формуванні політики. Особливе значення мали механізми участі громадськості у бюджетному процесі, що включають консультації з громадськістю, діяльність громадських рад, залучення засобів масової інформації, підготовку «бюджету для громадян» та запровадження громадського бюджету («бюджету участі»). Документ впровадив інноваційні інструменти: засоби інтерактивного спілкування, онлайн-консультації та електронні форми участі, громадський бюджет як інструмент прямої демократії, механізми зворотного зв'язку з громадськістю. Постанова створила комплексну процедурну основу для участі громадськості у всіх сферах державної політики.

Системний аналіз цих документів виявив їхню концептуальну єдність, що виражається у спрямованості на розширення партисипативності управління, процедурній конкретизації механізмів взаємодії, посиленні громадського контролю за владою та забезпеченні судового захисту прав громадян. Документи сформували трирівневу систему соціальної взаємодії: профілактичний рівень, контрольний рівень та захисний рівень. На нашу думку, інноваційність цього періоду полягає саме в здійсненні своєрідної процедурної революції, що виявилася у переході від декларацій до детальної регламентації механізмів взаємодії, від разових консультацій до системної участі громадськості та від загальних принципів адміністративної юстиції до спеціалізованого судового захисту соціальних прав. Нормативні акти цього

періоду створили комплексну інституційну архітектуру соціальної взаємодії, що охоплює превентивні (консультації, громадські обговорення), контрольні (громадська експертиза, моніторинг) та захисні (адміністративні суди, правові гарантії) інститути. Ключовим досягненням періоду стало створення процедурно-правової архітектури соціальної взаємодії, що поєднала превентивні, контрольні та захисні механізми в єдину систему демократичного врядування, яка заклала основи для подальшого розвитку громадянського суспільства та його взаємодії з публічною владою в Україні. У цей період відбувається знаковий перехід від декларативно-принципових норм до технологічно-процедурної регламентації, формування конкретних механізмів громадського контролю та інституціоналізації взаємодії влади з громадськістю. Примітно, що замість збільшення кількості законів спостерігається посилення підзаконної нормотворчості, яка деталізує існуючі законодавчі положення (Додаток А).

III. Період євроінтеграційних реформ (2011-2020 рр.)

Третій період відзначається істотним зростанням нормотворчої активності – 13 актів (30% від загальної кількості), що корелює з суспільно-політичними змінами після Революції Гідності та інтенсифікацією євроінтеграційних процесів. Цей етап характеризується найвищим ступенем диверсифікації типів нормативно-правових актів та виразною превалентністю підзаконних документів (83,3%). Стратегічно важливими документами періоду стали Закон України «Про громадські об'єднання» [97], Указ Президента щодо Стратегії розвитку громадянського суспільства [98] та Концепція реформування місцевого самоврядування [99]. Вони сформували комплексну архітектуру партисипативного врядування, що відповідає європейським стандартам демократичного управління.

Так, Закон України «Про громадські об'єднання» (№ 4572-VI від 22 березня 2012 року) кардинально модернізував правові засади організованого громадянського суспільства. Стаття 1 закону запровадила сучасне визначення громадського об'єднання як добровільного об'єднання фізичних та

юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних інтересів у різних сферах життя. Документ встановив принцип добровільності членства та прийняв широке трактування цілей організацій, що охоплюють усі аспекти суспільного життя. Закон створив ефективні механізми соціальної взаємодії, зокрема, закріпив право громадських об'єднань брати участь у формуванні державної політики, встановив правові основи соціального партнерства, забезпечив можливість здійснення громадського контролю та створив умови для залучення організацій до надання соціальних послуг [97]. Важливими інституційними гарантіями стали спрощення процедури реєстрації організацій, розширення їхніх прав на отримання інформації від органів влади та захист від необґрунтованого втручання держави. Таким чином, закон створив сучасну правову модель громадянського суспільства, що відповідає європейським стандартам та забезпечує ефективну участь громадських організацій у всіх процесах суспільного життя.

Указ Президента України «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» (№ 212/2012 від 24 березня 2012 року) визначив стратегічне бачення та концептуальні напрями взаємодії влади з громадянським суспільством. Документ окреслив основні стратегічні напрями, серед яких: створення сприятливих умов для формування та інституційного розвитку організацій громадянського суспільства, забезпечення ефективних процедур участі громадськості у формуванні та реалізації політики на всіх рівнях, стимулювання участі організацій у соціально-економічному розвитку України. Стратегія визначила конкретні механізми реалізації поставлених цілей, що включають удосконалення нормативно-правового забезпечення, налагодження ефективної взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами влади та забезпечення участі громадськості у формуванні державної політики. Документ запровадив важливі інституційні новації, зокрема, створення Координаційної ради з питань розвитку громадянського суспільства, формування системи

регіональних координаційних рад та запровадження механізмів фінансової підтримки громадських ініціатив. Стратегія чітко визначила функції інститутів громадянського суспільства: надання якісних та економічно ефективних соціальних послуг, організація приватних осіб для самостійного задоволення їхніх інтересів, поширення благодійництва та неполітичне представлення інтересів різних груп населення [98]. Цей документ заклав системні основи державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства, визначивши довгострокові цілі та механізми їх досягнення.

Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (Розпорядження КМУ № 333-р від 1 квітня 2014 року) визначила напрями, механізми і строки формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення повноцінного життєвого середовища для громадян, надання якісних публічних послуг та становлення інститутів прямого народовладдя. Документ встановив фундаментальні принципи реформування, серед яких: відкритість, прозорість та громадська участь, повсюдність місцевого самоврядування, підзвітність та підконтрольність органів місцевого самоврядування територіальній громаді, а також принцип субсидіарності у розмежуванні повноважень. Концепція запровадила важливі механізми соціальної взаємодії, що включають максимальне залучення населення до прийняття управлінських рішень, сприяння розвитку форм прямого народовладдя та посилення ролі громадськості в системі місцевого самоврядування. Документ приділив значну увагу соціальним аспектам децентралізації: підвищенню рівня взаємодії соціальних акторів у управлінні регіоном, спрямованості на задоволення соціальних потреб людей, підвищенню якості освітніх та медичних послуг, покращенню кооперації та консолідації громад, закріпленню взаємодії між владою та громадянами. Важливими інституційними новаціями Концепції стали створення об'єднаних територіальних громад, запровадження міжмуніципального співробітництва, розширення повноважень органів місцевого самоврядування та фінансова децентралізація [99]. Концепція

запровадила нову модель територіальної організації влади, засновану на принципах субсидіарності та максимального наближення влади до громадян.

Системний аналіз виявляє концептуальну єдність нормативно-правових актів, що проявляється у європейській орієнтації, системності підходу до створення архітектури соціальної взаємодії, максимальній партисипативності та децентралізації влади. Документи сформувавши чотирирівневу систему соціальної взаємодії: інституційно-правовий рівень, стратегічно-політичний рівень, територіально-управлінський рівень та процедурно-суб'єктний рівень. Інноваційні досягнення цього періоду полягають у запровадженні стратегічного планування розвитку громадянського суспільства (перехід від епізодичних заходів до системної політики та створення інституційної архітектури взаємодії), здійсненні територіальної реформи як основи наближення влади до громадян (створення спроможних територіальних громад та запровадження принципу субсидіарності), процедурній стандартизації участі громадськості (уніфікація механізмів консультацій та створення типових моделей громадських рад) та цифровізації соціальної взаємодії (запровадження електронних консультацій та розвиток онлайн-платформ участі). Аналіз змісту документів свідчить про якісні трансформації у регулюванні соціальної взаємодії: посилення стратегічного планування, впровадження елементів цифровізації, системне впровадження реформи децентралізації та розширення можливостей для участі громадських організацій у наданні публічних послуг. Збільшення кількості підзаконних актів засвідчило тенденцію до деталізації та операціоналізації законодавчих норм.

IV. Період цифровізації та мобілізації (2021-теперішній час)

Поточний період демонструє найвищу інтенсивність нормотворчості – 14 актів (32% від загальної кількості), що свідчить про пріоритетність питань соціальної взаємодії в умовах війни та цифрової трансформації. Характерною особливістю є рівномірний розподіл між різними типами нормативних актів, що вказує на комплексність і системність правового регулювання.

Визначальними документами періоду стали Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства на 2021-2026 роки [100], Закон «Про медіацію» [101], нормативно-правові акти щодо режиму воєнного стану [102; 103] та модернізація законодавства про звернення громадян.

Так, Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки (Указ Президента України № 487/2021 від 27 вересня 2021 року) визначила стратегічне бачення та мету державної політики у сфері громадянського суспільства. Мета Стратегії полягає у створенні сприятливих умов для розвитку громадської ініціативи та самоорганізації, формування та діяльності інститутів громадянського суспільства, налагодження партнерської взаємодії між ними та органами державної влади, органами місцевого самоврядування. Документ базується на фундаментальних принципах взаємодії, серед яких кардинально нова філософія державної політики - принцип «жодних рішень для громадянського суспільства без громадянського суспільства», самоврядність громадянського суспільства як повага до права громадян на самоорганізацію без втручання держави та рівність можливостей, що забезпечує створення рівних можливостей для реалізації громадянських прав незалежно від будь-яких ознак. Стратегія визначає чотири основні напрями: забезпечення ефективних процедур громадської участі у формуванні та реалізації державної політики; створення сприятливих умов для формування та інституційного розвитку організацій громадянського суспільства; стимулювання участі організацій у соціально-економічному розвитку України; посилення інституційної спроможності органів виконавчої влади з питань налагодження комунікацій з громадськістю. Документ запроваджує інституційну архітектуру, що включає координаційний орган із паритетним представництвом влади та громадянського суспільства, регіональні координаційні ради, трирічні плани заходів з реалізації Стратегії та систему звітності [100]. Важливою особливістю Стратегії є її відповідність міжнародним стандартам та зобов'язанням України, зокрема Конвенції про свободу асоціації та захист

права на організацію, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та Угоді про асоціацію між Україною та ЄС. Таким чином, Стратегія закладає нову парадигму державної політики, що базується на принципі партнерства та співучасті громадянського суспільства у всіх процесах державотворення.

Закон України «Про медіацію» (№ 1875-IX від 16 листопада 2021 року) запровадив інноваційний механізм мирного врегулювання конфліктів. Документ визначає медіацію як позасудову добровільну, конфіденційну, структуровану процедуру, під час якої сторони за допомогою медіатора намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікт шляхом переговорів. Закон встановлює широку сферу застосування медіації, що охоплює цивільні, сімейні, трудові, господарські, адміністративні правовідносини, справи про адміністративні правопорушення, кримінальні провадження з метою примирення потерпілого з підозрюваним та інші сфери суспільних відносин. Основними принципами медіації визначено добровільність участі, конфіденційність інформації, нейтральність та неупередженість медіатора, самовизначення сторін та рівність їхніх прав. Закон створює важливі механізми соціальної взаємодії через медіацію: альтернативне вирішення спорів, що зменшує навантаження на судову систему; психологічну роботу з емоційною сферою конфлікту; впровадження відновної справедливості, спрямованої на пошук рішення, прийнятного для обох сторін; профілактику майбутніх конфліктів. Документ регулює інституційну організацію медіації, визначаючи статус медіатора, засади об'єднання медіаторів, норми професійної етики та договірну основу процедури. Особливої актуальності Закон набув в умовах війни через величезну емоційну напругу у суспільстві, необхідність вирішення спорів у позасудовому порядку та потребу роботи з психологічними травмами та конфліктами [101]. Таким чином, Закон створює інноваційний механізм мирного врегулювання конфліктів, що доповнює традиційну судову систему та сприяє відновленню соціальної згуртованості в умовах кризи.

Нормативно-правові акти щодо режиму воєнного стану, зокрема Указ Президента України № 64/2022 від 24 лютого 2022 року та супутні акти, визначили правові основи функціонування держави в умовах війни. Так, наприклад, Указ № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» [102] затвердив введення воєнного стану з 05:30 24 лютого 2022 року у зв'язку з військовою агресією РФ. Правовою основою цього рішення стали Конституція України та Закон «Про правовий режим воєнного стану» [103]. Воєнний стан запровадив особливості соціальної взаємодії, зокрема тимчасові обмеження конституційних прав, передбачених статтями 30-34, 38, 39, 41-44, 53 Конституції України [90], що включають право на свободу пересування, право на участь в управлінні державними справами, право на збори, мітинги, походи і демонстрації, право на страйк. Трансформація системи управління виявилася у створенні військових адміністрацій як нових органів управління територіями, формуванні рад оборони обласними та міськими державними адміністраціями, розширенні повноважень військового командування та забезпеченні координації з органами місцевого самоврядування для запровадження заходів воєнного стану. Попри обмеження, відбулася адаптація механізмів громадської участі, що дозволило зберегти відкрите урядування з певними обмеженнями з міркувань безпеки, функціонування електронних петицій, діяльність громадських рад та інформування громадськості з урахуванням вимог безпеки. Воєнний стан сприяв соціальній мобілізації, що виявилася у консолідації суспільства навколо спільних цілей, посиленні громадських ініціатив у сфері оборони, розвитку волонтерського руху та створенні нових форм соціальної солідарності. Таким чином, режим воєнного стану продемонстрував стійкість демократичних інститутів та здатність громадянського суспільства адаптуватися до екстремальних умов, зберігаючи основні механізми участі при необхідних обмеженнях з міркувань безпеки.

У свою чергу, модернізація законодавства про звернення громадян (Закон України № 577-VIII від 2 липня 2015 року та подальші зміни, включаючи Закон № 2448-IX від 2022 року) запровадила цифровізацію

механізмів взаємодії громадян з органами влади. Закон визначив електронне звернення як різновид письмового звернення, що надсилається через мережу Інтернет та засоби електронного зв'язку із зазначенням електронної поштової адреси для відповіді, при цьому не вимагається застосування кваліфікованого електронного підпису. Революційною інновацією стало запровадження електронної петиції як особливої форми колективного звернення громадян до вищих органів влади через офіційні веб-сайти або веб-сайти громадських об'єднань. Суб'єктами електронної петиції визначено Президента України, Верховну Раду України, Кабінет Міністрів України та органи місцевого самоврядування. Закон встановив чіткі процедурні механізми: створення петиції шляхом заповнення спеціальної форми на офіційному веб-сайті; оприлюднення петиції протягом двох робочих днів з дня надсилання; збір не менш як 25,000 підписів для центральних органів влади протягом трьох місяців; невідкладний розгляд петиції, але не пізніше десяти робочих днів; оприлюднення публічної відповіді на офіційному веб-сайті. Документ запровадив інноваційні механізми участі: збір підписів через громадські об'єднання, право автора петиції представити її на парламентських та громадських слуханнях, електронну реєстрацію громадян для підписання та фіксацію дати й часу оприлюднення та підписання. Законодавство встановило гарантії та обмеження, зокрема заборонивши петиції, що містять заклики до повалення конституційного ладу, порушення територіальної цілісності України, пропаганду війни, насильства, жорстокості, розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі та заклики до терористичних актів. Технічні гарантії забезпечують безоплатність доступу до системи, недопущення автоматичного введення інформації та захист від маніпуляцій з підписами. Електронні петиції стали важливим інструментом прямої демократії, механізмом соціального діалогу, індикатором громадської думки та каталізатором реформ. Таким чином, модернізація законодавства про звернення громадян створила цифрову платформу для участі громадян в

управлінні державою, трансформували традиційні механізми звернень у сучасні інструменти електронної демократії.

Системний аналіз взаємозв'язку чотирьох документів виявляє їхню концептуальну єдність в умовах кризи, що проявляється у стійкості демократичних цінностей, адаптивності інститутів, цифровій трансформації та інноваційності підходів. Документи сформували чотирирівневу систему адаптивної взаємодії: стратегічно-партнерський рівень, інноваційно-медіативний рівень, кризово-управлінський рівень та цифрово-партисипативний рівень. Інноваційні досягнення цього періоду полягають у запровадженні партнерської парадигми державної політики (принцип «жодних рішень без громадянського суспільства» та паритетне представництво в координаційних органах), формуванні медіативної культури врегулювання конфліктів (альтернатива традиційному судочинству та психологічно орієнтований підхід), забезпеченні демократичної стійкості в умовах кризи (збереження основних механізмів участі під час війни та адаптація демократичних інститутів до воєнного стану) та розвитку електронної демократії (масове запровадження електронних петицій та цифровізація традиційних механізмів звернень). Ключовим досягненням періоду стало формування адаптивної моделі соціальної взаємодії, що поєднує стратегічне партнерство, інноваційні методи врегулювання конфліктів, демократичну стійкість в умовах кризи та цифрові технології участі в єдину систему стійкого демократичного врядування. Ця система не лише витримала випробування повномасштабною війною, але й продемонструвала потенціал для подальшого розвитку та слугуватиме основою для повоєнної демократичної відбудови України.

Таким чином, проведений аналіз дозволяє стверджувати, що розвиток нормативно-правового забезпечення соціальної взаємодії в системі публічного управління України відбувався поступально, відображаючи тенденції демократизації і соціалізації суспільства, посилення ролі громадянського сектора та адаптацію до новітніх викликів, зокрема цифрової трансформації та

кризових ситуацій. Разом із тим, виявлені закономірності засвідчують необхідність проведення подальшого аналізу ефективності механізмів взаємодії влади і суспільства, оскільки незважаючи на значну кількість ухвалених нормативно-правових актів і концептуальну еволюцію правового поля, залишається відкритим питання щодо практичної дієвості створених механізмів взаємодії влади і суспільства в Україні.

2.2. Порівняльно-емпіричний аналіз ефективності соціальної взаємодії влади та суспільства в Україні на сучасному етапі

Сучасна система взаємодії влади та суспільства в Україні переживає період фундаментальної трансформації, зумовленої одночасним впливом декількох системних факторів: поглибленням реформ децентралізації, викликами повномасштабної війни та необхідністю адаптації демократичних механізмів до кризових умов функціонування держави. Ця трансформація характеризується складною динамікою, де традиційні моделі публічного управління зіштовхуються з новими вимогами суспільної підзвітності, прозорості та ефективності, створюючи унікальний контекст для дослідження механізмів демократичної взаємодії. Особливість сучасного етапу полягає в тому, що процеси інституційного розвитку відбуваються в умовах надзвичайного правового режиму, що створює парадоксальну ситуацію, коли формальне обмеження демократичних процедур супроводжується інтенсифікацією громадської участі на місцевому рівні. Водночас, глибокі структурні публічного управління формують нові можливості для громадянської активності, проте їх реалізація демонструє значні диспропорції між різними рівнями управління, що потребує комплексного наукового аналізу для розуміння ефективності механізмів соціальної взаємодії в умовах кризових викликів.

Порівняльний аналіз реалізації ключових механізмів соціальної взаємодії влади та суспільства на місцевому, регіональному та державному

рівнях в Україні виявляє значну диспропорцію у формальній структурізації та правовому забезпеченні. На місцевому рівні спостерігається найвищий рівень інституційної зрілості, що пояснюється глибоким впровадженням реформ децентралізації, активною участю громадських організацій та ефективними механізмами фінансового забезпечення. Зокрема, у 2024 році було прийнято сім ключових законів, що підсилюють місцеве самоврядування: Закон №3590 [104], який зобов'язує місцеві ради публікувати записи засідань; Закон №3668 [105], що дозволяє громадам безпосередньо взаємодіяти з європейськими фондами; Закон №3870 [106], який спрощує діяльність старостинських округів; Закон №3979 [107], що відновлює середньострокове бюджетне планування та Закон №4017 [108], що гармонізує адміністративні процедури. Ці законодавчі зміни формалізують механізми взаємодії між владою та суспільством, забезпечуючи правову основу для участі громади.

Аналіз сучасного стану партисипативних механізмів в Україні демонструє суттєві диспропорції, які виразно простежуються між різними рівнями врядування. Ці диспропорції формують своєрідну «піраміду ефективності», де найбільша активність спостерігається на місцевому рівні, тоді як на регіональному рівні помітні критичні прогалини. Зокрема, вертикальні розриви, які виникають через незлагодженість у взаємодії між різними владними рівнями, виступають серйозною перешкодою для забезпечення узгодженості та ефективності спільної роботи [109]. Основними проявами таких розривів є незгодженість у визначенні пріоритетів і завдань, розходження у стандартах і процедурах взаємодії з громадянами, а також слабо розвинена система обміну інформацією, яка значно ускладнює реалізацію комплексного підходу до вирішення проблем. Водночас горизонтальні розриви додають ще більше викликів, оскільки вони пов'язані з нерівномірністю розвитку між регіонами і окремими громадами. Це виражається у дисбалансі доступу до ресурсів, а також проблемах цифрової доступності, де сільські райони значно відстають від урбанізованих центрів. Така цифрова ізоляція обмежує можливості для інтегрованого та гармонійного

розвитку територій. Інституційна складова також залишається проблемною зоною: низька дієздатність формальних механізмів управління та співпраці є серйозним бар'єром на шляху до ефективної взаємодії державних і недержавних структур. Це включає недостатньо добре сформовану систему координації між владними установами й громадськими організаціями, а також відсутність сталих механізмів моніторингу й оцінки результатів, що ускладнює прийняття рішень, базованих на об'єктивному аналізі. Варто зазначити і важливість культурного аспекту, який відіграє ключову роль у формуванні довіри громадян до владних інституцій. На жаль, нинішній рівень цієї довіри залишається недостатнім, як і розвиток культури залучення громадськості до процесів управління. Слабкий рівень інтеграції громади до прийняття рішень створює додаткові бар'єри для впровадження ефективних партисипативних механізмів. Таким чином, усі перелічені розриви потребують комплексного підходу для вирішення, що передбачає консолідацію зусиль на всіх рівнях врядування та активну участь громадянського суспільства.

На наше переконання, ефективність механізмів соціальної взаємодії між владою та суспільством у сучасній Україні найбільш чітко відображається через рівень довіри громадян до інституцій на різних рівнях управління. Цей показник виступає ключовим індикатором легітимності, підзвітності та здатності влади відповідати на потреби населення, особливо в умовах повномасштабної війни [110]. Емпіричний аналіз даних від Центру Разумкова та інших дослідницьких установ за період 2021-2025 років демонструє стійку та значну диспропорцію в рівнях довіри між місцевим, регіональним і державним рівнями влади [111; 112]. Критичним аспектом є те, що розрив у довірі між місцевим і державним рівнями не є тимчасовим ефектом війни, а має глибокі структурні корені. Довіра до місцевої влади була вищою, ніж до центральної, ще з 2002 року, а з початком децентралізації ця тенденція лише посилилася [109; 110]. Навіть попри значне погіршення економічної ефективності місцевої влади в умовах війни, особливо в звільнених та

прифронтових громадах, рівень довіри залишається стабільним, що пояснюється зростанням прозорості, підзвітності та участі громадян. Це свідчить про те, що довіра формується не лише через результативність, а й через якість взаємодії, відкритість та можливість впливу на рішення.

Сказане вище доводить, що ефективність механізмів соціальної взаємодії влади і суспільства є результатом комплексної реформи, а не тимчасових факторів. Проведене нами опитування представників громадянського суспільства (загальна кількість 118 респондентів) стало ключовим інструментом для глибокого аналізу та осмислення ефективності механізмів взаємодії влади і суспільства. Опитування дало змогу виділити такі ключові критерії та індикатори ефективності механізмів взаємодії: доступність – забезпечення легкого і рівного доступу громадян до інформації, послуг та можливостей участі у процесах прийняття рішень; прозорість – відкритість діяльності органів влади, чіткість процедур та зрозумілість для всіх зацікавлених сторін; залучення – активне включення громадян у процеси обговорення, прийняття рішень і реалізації політик на різних рівнях; результативність – досягнення конкретних, вимірюваних результатів, які відповідають запитам та очікуванням суспільства; зворотний зв'язок – наявність ефективних каналів комунікації, через які громадяни можуть висловлювати свої думки, отримувати відповіді та впливати на подальші дії влади; довіра – формування стійкого позитивного ставлення громадян до державних інституцій, що ґрунтується на послідовності, передбачуваності та справедливості дій влади; інноваційність – впровадження нових підходів, технологій та інструментів для підвищення якості взаємодії та адаптації до сучасних викликів;

Результати опитування засвідчили, що саме комплексне врахування цих критеріїв дозволяє створювати ефективні, гнучкі та стійкі механізми взаємодії, які відповідають потребам як влади, так і суспільства (табл.2.1).

Таблиця 2.1.

Критерії та індикатори ефективності механізмів взаємодії

МВ	Д	П	З	Р	ЗЗ	Д	І*
Правовий	Відкритий доступ до законодавчих актів, зрозуміла мова	Публікація проектів нормативних актів	К-сть громадських обговорень законопроектів	Частка врахованих пропозицій у фінальних редакціях	Відповіді громадянам на звернення	Рівень довіри до судової та законодавчої системи	Е-сервіси для ознайомлення із законодавством
Інформаційний	Доступ до офіційних сайтів	Регулярне оновлення інформації	К-сть відвідувачів офіційних ресурсів	Частка громадян, які отримали потрібну інформацію	Форма/можливість зворотного зв'язку	Оцінка достовірності офіційної інформації	Вебінари, онлайн-трансляції, інтерактивність
Інституційний	К-сть громадських рад, відкритих для нових членів	Публікація протоколів засідань	К-сть учасників у громадських радах	К-сть прийнятих рішень за рекомендаціями рад	Відповіді на звернення	Рівень довіри до громадських рад	Онлайн-інструменти для роботи рад
Громадського контролю	Можливість подати скаргу/звернення онлайн	Публікація звітів громадського контролю	К-сть громадських розслідувань, слухань	Частка усунених порушень, виявлених громадським контролем	Повідомлення про результати розгляду скарг	Рівень довіри до механізмів контролю	Мобільні додатки для контролю
Партисипативний	К-сть способів участі (петиції, бюджети участі тощо)	Відкриті процедури голосування	Відсоток громадян, що брали участь	К-сть реалізованих громадських ініціатив	Інформування учасників про результати	Рівень довіри до процесу голосування	Електронні платформи для участі
Комунікаційний	К-сть каналів комунікації (гарячі лінії, соцмережі)	Відкритість діалогу, публічність консультацій	К-сть звернень через різні канали	Частка вирішених питань після комунікації	Швидкість відповіді на звернення	Рівень задоволеності комунікацією	Чат-боти, месенджери
Діджитальний	Відсоток населення з доступом до інтернету	Відкритість алгоритмів і процедур	К-сть користувачів електронних сервісів	К-сть успішно вирішених питань онлайн	Оцінка якості електронних послуг	Рівень довіри до захисту персональних даних	Нові цифрові рішення (ID-банкінг, е-документи тощо)

*МВ – механізм взаємодії; Д – доступність; П – прозорість; З – залучення; Р – результативність; ЗЗ – зворотний зв'язок; Д – довіра; І – інноваційність
Джерело: укладено автором за результатами власного опитування (Додаток Б)

Отже, соціальна взаємодія між владою та громадянським суспільством в Україні функціонує через систему семи ключових механізмів, кожний з яких у рамках нашого дослідження ми вважаємо доцільними піддати математичному аналізу за трьома вимірами: формальним (Ф), інституційним (І) та практичним (П).

Наше дослідження базується на емпіричних даних відкритих репрезентативних соціологічних опитувань Центру Розумкова з використанням авторської системи математичних індексів. Методологія дослідження, заснована на використанні математичних інструментів, передбачає застосування базової системи оцінювання, у межах якої кожен механізм аналізується за тривимірною 10-бальною шкалою, що дозволяє проводити детальну оцінку та розрахунок інтегральних показників відповідно до математичних формул.

Основні індекси, які використовуються для аналізу механізмів:

- *Інтегральний індекс ефективності (ІІЕ)*: визначається за формулою
- $$ІІЕ = \Phi \times 0,2 + I \times 0,3 + \Pi \times 0,5, \quad (2.1)$$

де Φ – формальний показник, I – інституційний показник, Π – практичний показник

- *Коефіцієнт збалансованості (КЗ)*: розраховується як
- $$КЗ = 1 - \frac{\sigma}{\mu}, \quad (2.2)$$

де σ – стандартне відхилення, μ – середнє значення.

- *Індекс практичної ефективності (ІПЕ)*: показує ефективність на основі співвідношення практичного показника P до максимальної величини між Φ і I , за формулою

$$ІПЕ = \frac{\Pi}{\max(\Phi, I)} \times 100\% \quad (2.3)$$

- *Коефіцієнт формально-практичного розриву (КФПР)*: визначається різницею між формальним (Φ) і практичним (Π) показниками відносно їх максимальної величини, за формулою

$$КФПР = \frac{|\Phi - \Pi|}{\max(\Phi, \Pi)} \quad (2.4)$$

- *Індекс інституційної підтримки (ІП)*: формується через співвідношення інституційного показника І до максимальної величини між Ф і П за формулою

$$\text{ІП} = \frac{I}{\max(\Phi, \Pi)} \quad (2.5)$$

- *Коефіцієнт адаптивності (КА)*: оцінює здатність до адаптації системи через співвідношення практичного показника П до формального Ф,

$$\text{КА} = \frac{P}{F} \quad (2.6)$$

- *Індекс довіри-ефективності (ІДЕ)*: об'єднує об'єктивну оцінку ефективності механізму (ІЕ) і суб'єктивну оцінку довіри (соціологічні дані). Ваги 0.6 і 0.4 дозволяють зробити акцент на ефективності, але не ігнорувати довіру як критерій легітимності

$$\text{ІДЕ} = \left(\frac{\text{ІЕ}}{10} \times 0,6 + \frac{\text{Довіра}}{100} \times 0,4 \right) \times 100, \quad (2.7)$$

де: Довіра – середній відсоток довіри населення до відповідного механізму; 0,6 і 0,4 – вагові коефіцієнти для об'єднання ефективності та довіри.

- *Коефіцієнт кризовості (ККр)*: показує, наскільки механізм схильний до кризи через низьку довіру, відсутність адаптації та значний розрив між формальним і реальним

$$\text{ККр} = \left(1 - \frac{\text{Довіра}}{100} \right) \times (1 - \text{КА}) \times \text{КФПР}, \quad (2.8)$$

Результати комплексного математичного аналізу ефективності механізмів соціальної взаємодії влади і суспільства засвідчили наявність суттєвих відмінностей у рівні розвитку та дієвості різних механізмів. Зокрема, кожен із досліджуваних механізмів має свої сильні та слабкі сторони, що проявляються у різних аспектах взаємодії. Це свідчить про те, що жоден із механізмів не є універсальним, а їх ефективність значною мірою залежить від конкретних умов застосування та рівня залучення громадськості (рис.2.2.).

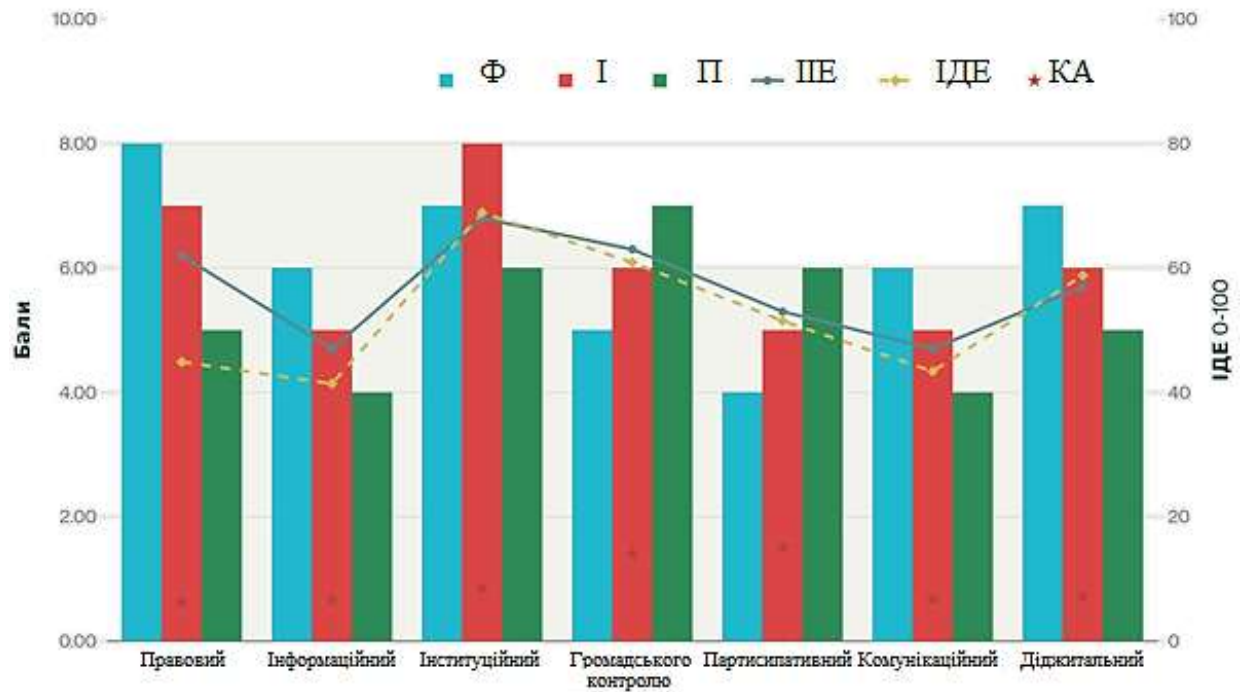

Рис. 2.2 Результати комплексного математичного аналізу ефективності механізмів соціальної взаємодії влади і суспільства

Джерело: укладено автором

Математичний аналіз ефективності правового механізму при базових показниках: $\Phi=8$, $I=7$, $\Pi=5$ при середньому значенні: $\mu = \frac{8+7+5}{3} = 6,67$ і стандартному відхиленні: $\sigma = 1,25$ показав наступне:

$$\Pi E = 8 \times 0,2 + 7 \times 0,3 + 5 \times 0,5 = 1,6 + 2,1 + 2,5 = 6,2$$

$$K3 = 1 - \frac{1,25}{6,67} = 1 - 0,187 = 0,813$$

$$\Pi E = \frac{5}{\max(8,7)} \times 100\% = \frac{5}{8} \times 100\% = 62,5\%$$

$$K\Phi\Pi P = \frac{|8 - 5|}{\max(8,5)} = \frac{3}{8} = 0,375$$

$$K\Lambda = \frac{5}{8} = 0,625$$

Довіра населення складає: 19,3% (середнє між судами 14,4%, прокуратурою 22,5%, НАБУ 21,3%, НАЗК 19,0%) [109; 110].

$$\text{Індекс довіри-ефективності: } IDE = \left(\frac{6,2}{10} \times 0,6 + \frac{19,3}{100} \times 0,4 \right) \times 100 = 44,9$$

$$\text{Коефіцієнт кризовості: } KКр = \left(1 - \frac{19,3}{100} \right) \times (1 - 0,625) \times 0,375 = 0,113$$

Таким чином, аналіз правового механізму виявляє глибоке протиріччя між формальними можливостями системи та її суспільним сприйняттям. Високі структурні та інституційні показники свідчать про наявність розвиненої нормативно-правової бази та організаційної інфраструктури, проте ці переваги нівелюються критично низьким рівнем суспільної довіри до правових інститутів. Спостерігається парадокс ефективності, коли формально потужний механізм демонструє обмежену практичну результативність через відсутність легітимності в очах громадян. Це створює замкнене коло: низька довіра знижує готовність суспільства користуватися правовими інструментами, що, у свою чергу, обмежує можливості механізму продемонструвати свою ефективність на практиці.

Виявлена диспропорція між потенційними можливостями та фактичною реалізацією вказує на системні проблеми в функціонуванні правових інститутів, які не зводяться до недосконалості законодавства чи організаційних недоліків. Криза довіри має більш глибоке коріння і пов'язана з історично сформованими стереотипами щодо справедливості та неупередженості правосуддя. Така ситуація потребує комплексного підходу до реформування, який би враховував не лише технічні аспекти вдосконалення правової системи, але й питання відновлення суспільної довіри через прозорість, підзвітність та демонстрацію конкретних результатів роботи правоохоронних та судових органів.

Наступним є аналіз інформаційного механізму, базові показники якого при розрахунку складають: $\Phi=6$, $I=5$, $\Pi=4$; середнє значення: $\mu = 5,0$ при стандартному відхиленні: $\sigma = 0,82$

Математичні розрахунки виявили наступне:

$$\text{ІЕ} = 6 \times 0,2 + 5 \times 0,3 + 4 \times 0,5 = 4,7$$

$$\text{КЗ} = 1 - \frac{0,82}{5,0} = 0,837$$

$$\text{ІПЕ} = \frac{4}{6} \times 100\% = 66,7\%$$

$$\text{КФПР} = \frac{2}{6} = 0,333$$

$$\text{КА} = \frac{4}{6} = 0,667$$

Довіра населення: 33,1% (ЗМІ України 41,2%, державні ЗМІ 25,0%) [109; 110].

Індекс довіри-ефективності: ІДЕ = 41,4

Аналіз інформаційного механізму розкриває складну картину функціонування інформаційної системи, де технічна збалансованість компонентів не трансформується в достатню суспільну ефективність. Механізм демонструє внутрішню узгодженість роботи, проте його загальна продуктивність залишається нижче середнього рівня, що свідчить про наявність структурних обмежень у досягненні оптимальних результатів. Особливо показовою є дивергенція в рівні довіри до різних сегментів інформаційного простору, яка відображає глибші процеси диференціації суспільного сприйняття інформаційних джерел. При цьому, вища довіра до недержавних медіа порівняно з офіційними каналами сигналізує про кризу легітимності державної інформаційної політики та необхідність перегляду підходів до комунікації з громадськістю.

Виявлена адаптивність механізму за умов обмеженої функціональної проблемності створює потенціал для його вдосконалення, однак реалізація цього потенціалу безпосередньо залежить від здатності подолати розрив між технічною спроможністю та суспільним сприйняттям. Низький індекс довіри-ефективності вказує на те, що навіть покращення операційних характеристик не гарантує автоматичного зростання суспільної підтримки без комплексних змін у принципах функціонування інформаційної системи.

Аналіз інституційного механізму з базовими показниками: $\Phi=7$, $I=8$, $\Pi=6$ при середньому значенні: $\mu = 7,0$ і стандартному відхиленні: $\sigma = 0,82$ виявив найкращі показники за всіма математичними індексами:

$$\text{ПЕ} = 7 \times 0,2 + 8 \times 0,3 + 6 \times 0,5 = 6,8 \text{ (найвищий показник)}$$

$$\text{КЗ} = 1 - \frac{0,82}{7,0} = 0,883 \text{ (найкраща збалансованість)}$$

$$\text{ІПЕ} = \frac{6}{8} \times 100\% = 75,0\%$$

$$\text{КФПР} = \frac{1}{7} = 0,143 \text{ (найменший розрив)}$$

$$\text{КА} = \frac{6}{7} = 0,857$$

Довіра населення: 70,2% (громадські організації 60,5%, волонтерські організації 80,0%) [109; 110].

Індекс довіри-ефективності: ІДЕ = 68,9 (найвищий показник)

Коефіцієнт кризовості: ККр = 0,006 (мінімальна кризовість)

Проведений аналіз інституційного механізму демонструє унікальний феномен синергетичної взаємодії між формальними структурами та суспільною підтримкою, що створює оптимальні умови для ефективного функціонування. На відміну від попередніх механізмів, тут спостерігається гармонійне поєднання високої технічної спроможності з максимальним рівнем суспільної легітимності, що формує стійку основу для сталого розвитку. Особливістю цього механізму є його здатність генерувати довіру через безпосередню взаємодію з громадянами та демонстрацію конкретних результатів діяльності. Диференційоване сприйняття різних типів інституцій всередині механізму відображає прагматичний підхід суспільства до оцінки ефективності: вища довіра до волонтерських структур порівняно з формальними громадськими організаціями свідчить про цінування безпосередньої результативності та відкритості діяльності. Мінімальна кризовість механізму вказує на його внутрішню стабільність та здатність до саморегуляції, що є критично важливим для довготривалого функціонування. Така стійкість досягається завдяки органічному поєднанню інституційної міцності з гнучкістю реагування на суспільні потреби та очікування.

Отже, успіх інституційного механізму демонструє потенціал для трансформації інших сфер публічного управління через запозичення принципів прозорості, підзвітності та орієнтації на результат, які забезпечують високий рівень суспільної підтримки та ефективності функціонування.

Аналіз механізму громадський контролю демонструє парадокс громадського контролю – при низьких формальному та інституційному показниках ($F=5$, $I=6$) механізм демонструє найвищу практичну ефективність ($P=7$), що свідчить про самоорганізуючий характер громадянського суспільства. Середнє значення складає: $\mu = 6,0$ при стандартному відхиленні: $\sigma = 0,82$. Розрахунки виявили наступне:

$$PE = 5 \times 0,2 + 6 \times 0,3 + 7 \times 0,5 = 6,3$$

$$K3 = 0,864$$

$$IPE = \frac{7}{6} \times 100\% = 116,7\% \text{ (перевищення формальних можливостей)}$$

$$KFPR = \frac{2}{7} = 0,286$$

$$KA = \frac{7}{5} = 1,4 \text{ (найвища адаптивність)}$$

Довіра населення: 57,8% [109; 110]

Коефіцієнт кризовості: $KKr = -0,048$ (негативна кризовість = стабільність)

Аналіз механізму громадського контролю розкриває фундаментальну природу громадянського суспільства як саморегулюючої системи, здатної досягати високої ефективності навіть за умов обмеженої формальної підтримки. Цей феномен демонструє, що активність громадян не залежить прямо від наявності розвинутої інституційної інфраструктури, а навпаки, формується через внутрішню мотивацію та усвідомлення суспільної відповідальності.

Перевищення практичними результатами формальних можливостей свідчить про наявність латентного потенціалу громадянського суспільства, який активізується через неформальні мережі взаємодії та альтернативні механізми координації. Така надзвичайна адаптивність вказує на еволюційний характер розвитку громадських ініціатив, де ефективність досягається через експериментування та органічне пристосування до конкретних викликів. Стабільність механізму за умов мінімальної формальної підтримки підтверджує гіпотезу про автономність громадянського суспільства як окремої

підсистеми соціального організму. Ця автономність забезпечує стійкість демократичних процесів навіть у кризових умовах, коли традиційні інституції можуть виявитися неспроможними. Парадоксальність ситуації полягає в тому, що саме обмеженість формальних рамок стимулює творчий пошук альтернативних шляхів досягнення цілей, що в результаті породжує більш гнучкі та ефективні форми суспільної самоорганізації, ніж це могли б забезпечити традиційні бюрократичні структури.

Наступний механізм – партисипативний – при базових показниках: $\Phi=4$, $I=5$, $\Pi=6$ та середньому значенні: $\mu = 5,0$ при стандартному відхиленні: $\sigma = 0,82$ продемонстрував феномен «практичного лідерства», коли громадяни створюють ефективні форми участі навіть за відсутності розвиненої формальної бази.

$$\text{ПЕ} = 4 \times 0,2 + 5 \times 0,3 + 6 \times 0,5 = 5,3$$

$$\text{КЗ} = 0,837$$

$$\text{ПЕ} = \frac{6}{5} \times 100\% = 120,0\% \text{ (максимальне перевищення формальних можливостей)}$$

$$\text{КА} = \frac{6}{4} = 1,5 \text{ (найвищий коефіцієнт адаптивності)}$$

Довіра населення: 49,2% (місцева влада 50,8%, місцеві ради 47,6%) [109; 110]

$$\text{Коефіцієнт кризовості: ККр} = -0,085 \text{ (найнижча кризовість)}$$

Таким чином, аналіз партисипативного механізму виявляє фундаментальну закономірність сучасного демократичного процесу, де ініціативність громадян компенсує недосконалість формальних інститутів участі. Феномен практичного лідерства демонструє, що громадянське суспільство володіє внутрішньою здатністю до креативного подолання інституційних обмежень через розробку альтернативних форм політичної участі. Максимальне перевищення формальних можливостей свідчить про наявність прихованого демократичного потенціалу, який реалізується через спонтанні форми самоорганізації та горизонтальні мережі взаємодії. Така надефективність вказує на те, що традиційні вертикальні канали політичної

участі не повністю відповідають сучасним потребам громадянського залучення, стимулюючи пошук більш гнучких та доступних альтернатив. Адаптивність механізму підкреслює його органічний характер, де форми участі еволюціонують відповідно до конкретних обставин та викликів. Ця пластичність забезпечує стійкість демократичних процесів навіть за умов інституційної нестабільності, оскільки громадяни здатні оперативно перебудовувати способи своєї політичної активності. При цьому, мінімальна кризовість партисипативного механізму засвідчує його самовідновлюючий характер, де конфлікти та протиріччя розв'язуються через безпосередню участь зацікавлених сторін. Така стабільність досягається завдяки внутрішній логіці партисипативного процесу, що передбачає постійне узгодження інтересів через діалог та компроміс, формуючи стійку основу для демократичного врядування.

Аналіз комунікаційного механізму виявив, що він потребує кардинального вдосконалення всіх трьох вимірів для подолання кризи взаємодії влади і суспільства. При базових показниках: $\Phi=6$, $I=5$, $\Pi=4$, середньому значенні: $\mu = 5,0$ і стандартному відхиленні: $\sigma = 0,82$ ми отримали такі данні:

$PE = 4,7$ (найнижчий показник разом з інформаційним)

$K3 = 0,837$

$IPE = 66,7\%$

$KA = 0,667$

Довіра населення: 38,1% [109; 110].

Аналіз комунікаційного механізму розкрив критичну дисфункцію у системі взаємодії між владою та суспільством, де формальні можливості не трансформуються в ефективну практичну діяльність. Ця ситуація демонструє парадокс зворотного типу порівняно з попередніми механізмами – наявність відносно розвинутої формальної основи не забезпечує адекватного рівня практичної реалізації, що свідчить про глибокі структурні проблеми в організації комунікативних процесів. Низька адаптивність механізму вказує на

його ригідність та неспроможність оперативно реагувати на зміни в суспільних потребах та очікуваннях. Така інертність комунікаційної системи створює розрив між формальними декларативними намірами влади та реальним сприйняттям цих зусиль громадськістю, що поглиблює кризу довіри та ускладнює процеси демократичного врядування. При цьому, критично низький рівень довіри населення засвідчує системний характер комунікаційної кризи, де проблема полягає не лише в технічних аспектах передачі інформації, а в фундаментальних принципах побудови діалогу між владою та громадянами. Ця ситуація створює замкнене коло, де недовіра підриває ефективність комунікації, а неефективна комунікація поглиблює недовіру. Такий дисбаланс між формальними можливостями та практичними результатами свідчить про необхідність кардинальної трансформації підходів до організації комунікативної взаємодії, оскільки існуюча модель не відповідає сучасним вимогам прозорості, відкритості та взаємної відповідальності в демократичному суспільстві.

I, нарешті, аналіз діджитального механізму продемонстрував високий потенціал з відносно високою довірою населення, що створює основу для подальшого розвитку електронного урядування. Так, при базових показниках: $F=7$, $I=6$, $\Pi=5$, середньому значенні: $\mu = 6,0$ при стандартному відхиленні: $\sigma = 0,82$ отримано наступні показники:

$$\Pi E = 7 \times 0,2 + 6 \times 0,3 + 5 \times 0,5 = 5,7$$

$$K3 = 0,864$$

$$\Pi E = \frac{5}{7} \times 100\% = 71,4\%$$

$$K A = \frac{5}{7} = 0,714$$

Довіра населення: 61,5% (електронні послуги 65,0%, цифрові платформи 58,0%) [109; 110]

Індекс довіри-ефективності: $\Pi E = 58,8$

Аналіз діджитального механізму виявив перспективну модель демократичної взаємодії, що характеризується найвищим рівнем формального розвитку серед усіх досліджуваних механізмів, проте демонструє характерну

для сучасного електронного урядування проблему розриву між технологічними можливостями та їх практичною реалізацією. Ця ситуація відображає типові виклики цифрової трансформації державного управління, де наявність сучасної технологічної інфраструктури не автоматично забезпечує її ефективне використання громадянами та посадовими особами.

Відносно високий рівень довіри населення до цифрових рішень створює сприятливий контекст для подальшого розвитку електронного урядування та свідчить про готовність суспільства до сприйняття інноваційних форм політичної участі. Така довіра є критично важливим ресурсом, оскільки цифрові технології вимагають від користувачів готовності ділитися персональною інформацією та змінювати усталені практики взаємодії з владою.

Помірна адаптивність діджитального механізму вказує на його потенціал до еволюційного розвитку, хоча й не демонструє тієї гнучкості, яка характерна для партисипативних форм участі. Це свідчить про необхідність більш активного залучення користувачів до процесів вдосконалення цифрових платформ та врахування їхніх потреб при розробці нових електронних сервісів, а також демонструє стратегічну важливість механізму для майбутнього демократичного розвитку за умови подолання розриву між технологічними можливостями та практичною ефективністю, що вимагає комплексного підходу до цифрової грамотності, зручності інтерфейсів та інтеграції електронних послуг у повсякденне життя громадян.

Узагальнюючи результати проведеного аналізу ефективності діючих механізмів соціальної взаємодії влади і суспільства можна дійти висновку, що згідно з результатами розрахунку Інтегрального індексу ефективності, інституційний механізм виявився найбільш дієвим, що засвідчує його відносно стабільне функціонування в межах формальних структур взаємодії. Друге місце займає громадський контроль, що наголошує на важливості громадянського нагляду як дієвого інструменту спостереження за владними

рішеннями. До трійки лідерів входить правовий механізм, демонструючи помірну ефективність у правовому регулюванні взаємодії.

У свою чергу, індекс довіри-ефективності відкриває дещо іншу перспективу щодо функціонування механізмів. Так, інституційний механізм утримує лідерство, підкреслюючи його ключову роль у формуванні громадянської довіри до державних структур. На другому місці знову знаходиться громадський контроль, який забезпечує гармонійний баланс між ефективністю та довірою. Примітної уваги заслуговує діджитальний механізм, що посів третє місце, що свідчить про стрімке зростання ролі цифрових технологій у зміцненні довірчих відносин між владою та суспільством.

Аналіз коефіцієнта кризовості виявив цікаву закономірність: найменша вразливість спостерігається у партисипативного механізму, який, попри своє п'яте місце за загальною ефективністю, демонструє найвищу стійкість до кризових ситуацій. Громадський контроль займає другу позицію за стабільністю, залишаючись надійним варіантом збалансованої взаємодії. Водночас інституційний механізм, хоча й лідирує за показниками ефективності та довіри, виявився найбільш кризовим, що може свідчити про його схильність до структурних дисбалансів (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Розподіл механізмів за індексами ефективності

Механізм	ІДЕ	Ранг за ІДЕ	ККр	Ранг за ККр	Інформаційний	Ранг за стабільністю
Інституційний	6,8	1	68,9	1	0,006	3
Громадський контроль	6,3	2	60,9	2	-0,048	2
Правовий	6,2	3	44,9	5	-	-
Діджитальний	5,7	4	58,8	3	-	-
Партисипативний	5,3	5	51,5	4	-0,085	1
Інформаційний	4,7	6	-	-	-	-
Комунікаційний	4,7	6	-	-	-	-

Отже, проведене дослідження свідчить, що сучасна взаємодія влади й суспільства в Україні перебуває у фазі глибоких змін, що викликані як зовнішніми, так і внутрішніми чинниками. Відчутно посилюється роль місцевого самоврядування завдяки децентралізації та законодавчим оновленням, проте зберігаються суттєві диспропорції між різними рівнями управління й регіонами. Взаємодія ускладнюється неузгодженістю стандартів, нерівномірністю ресурсів і цифровою нерівністю, що особливо відчутно на регіональному рівні та в сільській місцевості. Попри формалізацію багатьох механізмів, інституційна спроможність залишається недостатньою, а ефективність співпраці між державними й громадськими структурами обмежується низкою бар'єрів. Загалом, система соціальної взаємодії демонструє потенціал для розвитку, але її подальше удосконалення потребує комплексного підходу до подолання структурних і комунікаційних розривів, а також зміцнення інституційної бази на всіх рівнях управління. Для досягнення справді ефективної соціальної взаємодії між владою та суспільством в Україні надзвичайно важливо своєчасно ідентифікувати основні бар'єри та виклики, які перешкоджають цьому процесу, оскільки усвідомлення цих викликів дає змогу сформуванню більш прозорі, підзвітні та інклюзивні механізми взаємодії влади і суспільства.

2.3. Бар'єри і виклики у становленні ефективної соціальної взаємодії влади та суспільства

Сучасний науковий дискурс та актуальні дослідження демонструють нагальну потребу у переосмисленні традиційних концепцій соціальної взаємодії між владою і суспільством, особливо з огляду на зростання геополітичних проблем та умови підвищеної невизначеності. Аналіз даної проблематики, проведений у рамках нашого дослідження, дозволяє дійти висновку, що найбільш точним і цілісним підходом до опису механізмів соціальної взаємодії є поліцентрична модель управління, яка, як багаторівнева

система, характеризується наявністю численних незалежних центрів прийняття рішень, розгалуженою мережею зв'язків між різними управлінськими рівнями та значною взаємозалежністю між структурними елементами системи [113]. Такий підхід дає можливість оптимально врахувати динаміку процесів у сучасному суспільстві та забезпечити більш ефективне реагування на його реалії. Механізм соціальної взаємодії між владою та суспільством представляє собою багатовимірну й комплексну систему, яка охоплює широкий спектр взаємопов'язаних інституційних, правових, економічних та соціокультурних відносин. Ця система створює платформу для всебічного партнерства між органами державної влади та інститутами громадянського суспільства, спрямованого на досягнення суспільних цілей і забезпечення гармонійного розвитку [114]. Однак її ефективне функціонування нерідко ускладнюється існуванням численних бар'єрів і викликів, що істотно обмежують можливість досягнення належного рівня співпраці та взаєморозуміння.

Згідно з даними соціологічних досліджень, проведених Київським міжнародним інститутом соціології, виявлено низку проблемних аспектів, що впливають на якість взаємодії між владою та суспільством. Одним із ключових факторів, який значною мірою визначає ефективність цієї комунікації, є рівень довіри громадян до державних інституцій. Результати опитувань засвідчили існування тривожних тенденцій, які проявляються у незадовільному рівні довіри до органів влади, зокрема до найважливіших структур управління, відповідальних за прийняття стратегічних рішень і забезпечення стабільності держави. Особливо критичним є те, що падіння довіри до цих інституцій ускладнює механізми налагодження конструктивного діалогу між владою та суспільством.

В умовах зниження цього фундаментального показника виникають серйозні бар'єри, які перешкоджають спільній співпраці та істотно впливають на здатність державних органів реалізувати важливі стратегічні завдання. Така ситуація не лише гальмує соціальний розвиток, але й підвищує ризик

виникнення конфліктів між різними соціальними групами, що вимагає негайного вжиття заходів для усунення цих дисбалансів (рис.2.3) [115].

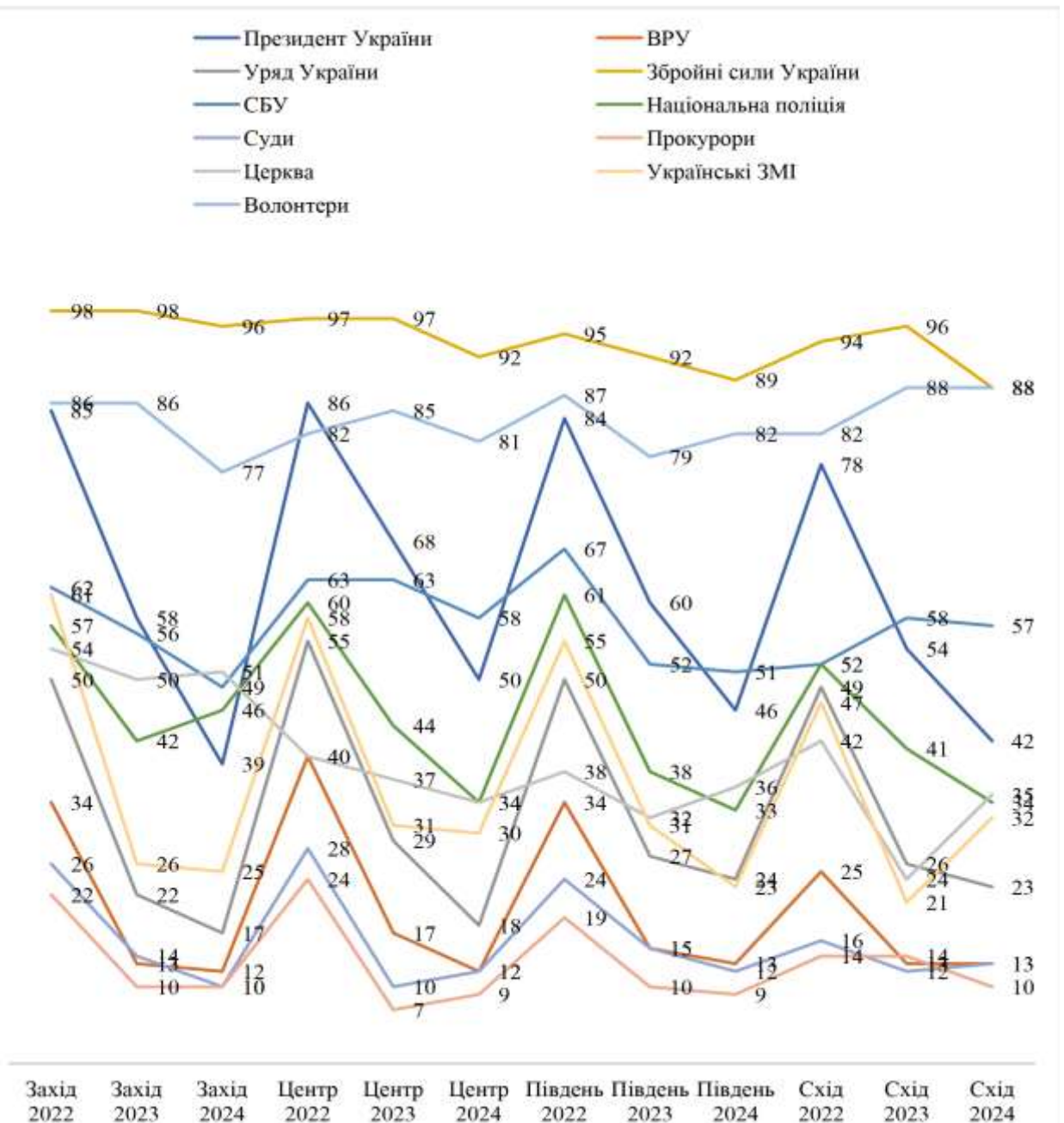

Рис. 2.3 Динаміка довіри державним інституціям у регіональному вимірі
Джерело: [115].

Унаслідок проведеного аналітичного дослідження нами було виділено основні категорії проблемних факторів, кожна з яких має унікальні риси та по-різному впливає на різні аспекти соціальної інтеракції. Запропонована нами типологія бар'єрів включає в себе: інституційно-правові; організаційно-управлінські; ресурсно-економічні; цифрово-технологічні; інформаційно-

комунікаційні та медійні; соціально-психологічні; культурно-ціннісні та довірові; інклюзивності та рівного доступу; безпекові (воєнно-обумовлені); антикорупційні та доброчесності; стратегічно-адаптаційні (метрики, оцінювання, зворотний цикл); синергетично-структурні (взаємне підсилення бар'єрів) бар'єри. На нашу думку, ці бар'єри часто впливають як із внутрішніх недоліків самої системи публічного управління, так і з зовнішніх факторів, пов'язаних із соціальною динамікою, економічними умовами або загальним рівнем залученості громадян у процеси ухвалення рішень. Розуміння природи цих перешкод стає ключовим елементом для вироблення стратегій їх подолання та формування більш збалансованого механізму взаємодії між владою і суспільством.

Так, *інституційно-правові бар'єри* охоплюють низку проблем, які суттєво ускладнюють оптимальне функціонування та взаємодію в правовому полі. Серед ключових аспектів можна виокремити недосконалість існуючої законодавчої бази, що не завжди відповідає сучасним потребам і викликам, а також наявність суперечностей між окремими нормативно-правовими актами, які порушують узгодженість регулювання. Крім того, відсутність чітко визначених процедур взаємодії між учасниками або суб'єктами, що стосуються правових процесів, створює додаткову складність в реалізації спільних ініціатив [116].

Не менш суттєвим фактором є низька ефективність правових механізмів, спрямованих на захист прав та інтересів учасників, що підриває довіру до системи та її здатності забезпечувати справедливість [117]. Як наслідок, такі бар'єри призводять до високого рівня невизначеності щодо правил взаємодії, що стимулює ризики необґрунтованих зловживань або навіть ухиляння від участі через побоювання можливих негативних наслідків.

Організаційно-управлінські бар'єри часто проявляються через недоліки у побудові структури управління, що характеризуються її недостатньою гнучкістю та ефективністю. Складні бюрократичні процедури не тільки уповільнюють робочі процеси, але й значно ускладнюють взаємодію між

учасниками системи, породжуючи численні труднощі у співпраці [118]. До цього додаються ще й прогалини в координації між різними рівнями влади, які часто призводять до роз'єднаності в діях і суперечностей у прийнятті рішень [119].

Окрім того, державні органи нерідко стикаються з обмеженими можливостями у створенні відкритого та ефективного діалогу з суспільством, що підсилює комунікаційні розриви [120]. Всі ці фактори безпосередньо впливають на оперативність реакції системи на запити громадян, суттєво знижуючи якість вирішених питань і задоволення потреб суспільства.

У свою чергу, *ресурсно-економічні обмеження* охоплюють низку проблем, серед яких ключовими є недостатнє фінансування механізмів, що сприяють участі громадян у суспільних процесах, відсутність ефективної системи економічних стимулів для формування активної громадянської позиції, значні транзакційні витрати участі, які можуть стати бар'єром для багатьох громадян, а також нераціональний розподіл ресурсів між різними способами взаємодії суспільства та влади [121]. Сукупність цих факторів здатна не лише обмежити доступ до участі для великої кількості людей, але й суттєво знизити її загальну привабливість та ефективність у вирішенні суспільно важливих питань.

Цифрово-технологічні бар'єри охоплюють широкий спектр проблем, серед яких виділяється цифровий розрив, що виникає через нерівномірний доступ до технологій між різними соціальними або віковими групами населення. До цього додається недосконалість існуючих технологічних рішень, що використовуються для забезпечення електронної участі громадян у процесах прийняття рішень, а також загроза кібербезпеці, яка пов'язана зі збереженням конфіденційності особистих даних у цифровому середовищі. Важливим аспектом є також недостатня інтеграція різних цифрових платформ, що обмежує ефективність взаємодії між системами [122].

Накопичення цих проблем може призводити до появи нових форм соціального та інформаційного виключення, а також суттєво впливати на

рівень довіри користувачів до електронних каналів комунікації та взаємодії [123].

Тим часом, інформаційно-комунікаційні та медійні бар'єри охоплюють широкий спектр проблем, які впливають на якість взаємодії між органами влади, суспільством і засобами масової інформації. Серед ключових аспектів можна виокремити відсутність достатньої прозорості в діяльності державних установ, що значно обмежує доступ громадян до важливих даних і рішень. Низький рівень публічної комунікації, який часто характеризується недостатньою структурованістю й змістовністю, не сприяє налагодженню довіри між населенням і владою [124]. Інформаційний шум у мас-медіа, разом із поширенням дезінформації, створює викривлену картину реальності, що ускладнює формування чіткого розуміння суспільних процесів.

Одним із найбільш вагомих бар'єрів залишається низький рівень медіаграмотності громадян, адже недостатня здатність до критичного аналізу інформації посилює вплив маніпулятивних технологій та фейкових новин на суспільну думку. Сукупність цих факторів суттєво перешкоджає створенню обґрунтованих висновків серед населення й обмежує перспективи його активної участі у конструктивних публічних дебатах та політичному житті країни.

Соціально-психологічні бар'єри, які суттєво впливають на громадську активність, виражаються через глибоку апатію та недовіру населення до представників влади, що нерідко супроводжуються загальною психологічною втомою від постійних політичних процесів. До цього додаються страх перед можливими репресіями або негативними наслідками, які можуть виникнути внаслідок прояву активної громадянської позиції, а також недостатня внутрішня мотивація до участі в суспільних справах [125]. У сукупності ці чинники створюють значні перепони на шляху до активності громадян, обмежуючи їх бажання впливати на ситуацію навіть тоді, коли існують необхідні формальні умови для реалізації їх прав і можливостей. Зрештою, такі

бар'єри можуть стати причиною зниження загального рівня залучення населення у процеси державного управління та суспільного життя.

Водночас, культурно-ціннісні та довірові обмеження охоплюють глибокий конфлікт між світоглядними цінностями окремих соціальних груп, що нерідко формується на основі історичних, етнічних чи релігійних розбіжностей. Утруднений розвиток демократичної культури, який є ключовим для взаєморозуміння та рівноправного діалогу, додатково посилює проблеми, перешкоджаючи створенню сприятливого середовища для продуктивної взаємодії. Низький рівень соціального капіталу та брак довіри між різними учасниками суспільного процесу обмежують можливості досягнення консенсусу, знижуючи ефективність як спільних рішень, так і тривалого співробітництва [126; 127]. Ці факти створюють серйозні виклики для побудови гармонійного соціального простору, де взаємоповага та активна співпраця могли б стати основою для спільного розвитку.

Бар'єри на шляху до інклюзивності та забезпечення рівного доступу характеризуються широким спектром проблем, серед яких особливе місце займає дискримінація окремих соціальних груп. Важливим аспектом залишається недостатність адаптації існуючих механізмів громадської участі до специфічних потреб найбільш вразливих категорій населення, що ускладнює їх інтеграцію у суспільні процеси. Крім того, істотний вплив мають географічні диспропорції, які породжують нерівність у можливостях отримання необхідних послуг чи участі в соціальних та політичних ініціативах [128; 129]. Усе це може спричиняти систематичне виключення окремих груп або їхніх точок зору зі сфери публічного дискурсу, що загрожує зменшенням різноманітності думок і послабленням принципів справедливості в суспільстві.

Безпекові бар'єри, які виникають унаслідок запровадження воєнного стану, окреслюються низкою значних викликів, що впливають на суспільну й політичну взаємодію. Серед ключових аспектів проявляються суворі обмеження доступу до важливої інформації, продиктовані необхідністю

збереження національної безпеки, а також тимчасове згортання демократичних процесів, які зазвичай є невід'ємною частиною громадянського життя. Відчутними стають перерозподіл наявних ресурсів у напрямку задоволення пріоритетних оборонних потреб та наростання психологічного напруження, яке закономірно супроводжує суспільство у воєнний час. Такі обставини можуть формувати ситуації, за яких можливості для відкритої і повноцінної взаємодії між різними сегментами суспільства значно обмежуються [130; 131]. Це створює непросту дилему, яка вимагає тонкого балансу між забезпеченням належного рівня безпеки та збереженням демократичних принципів, що складають основу стабільності та довіри в країні.

Зі свого боку, антикорупційні бар'єри та виклики у сфері доброчесності охоплюють цілу низку проблем, серед яких головними є загроза корупційних ризиків у процесах міжвідомчої взаємодії, недостатній рівень прозорості щодо використання державних та публічних ресурсів, а також часті конфлікти інтересів, що додатково ускладнюють дотримання етичних норм. Крім того, до переліку важливих аспектів варто долучити зростаючу недовіру до процедур, які мають забезпечувати чесність і справедливість [132; 133]. Усі ці фактори суттєво підірвають легітимність існуючої системи управління та створюють перешкоди для формування відкритого суспільства, знижуючи загальне бажання громадян активно долучатися до процесів прийняття рішень та впливати на хід подій.

Стратегічно-адаптаційні бар'єри характеризуються такими факторами, як брак дієвих критеріїв для оцінювання якості співпраці, нерозвинені механізми зворотного зв'язку, необхідних для коригування політик, відсутність інтегрованих навчальних систем, побудованих на практичному досвіді, а також слабка здатність системи швидко адаптуватися до динамічних умов середовища [134]. Усе це суттєво зменшує її потенціал для самовдосконалення та ефективного реагування на нові виклики.

I, нарешті, *синергетично-структурні бар'єри* являють собою одну з найскладніших і багатогранних категорій, адже їхній вплив виходить за рамки ізольованих проявів окремих перешкод. Вони охоплюють широкий спектр взаємопов'язаних явищ, включаючи взаємне посилення різновидів бар'єрів, каскадні ефекти, коли проблеми у певній сфері спричиняють нові труднощі в інших, а також системні дисфункції, що формуються на стику різних компонентів і рівнів системи [135]. Ці бар'єри характеризуються особливо високим ризиком для стабільності і функціональності складних систем, оскільки вони здатні породжувати циклічні процеси деградації, які занурюють систему у порочне коло проблем. Їхній руйнівний потенціал підкреслює необхідність комплексного аналізу взаємозв'язків між елементами системи, а також пошуку ефективних механізмів для запобігання таким загрозливим наслідкам.

Отже, запропонована типологія наочно ілюструє системність проблем, які сьогодні виникають у площині взаємодії між владними структурами та суспільством, підкреслюючи неминучість застосування комплексного підходу для їх розв'язання. Глибоке усвідомлення та аналіз взаємозв'язків різних типів бар'єрів набуває ключового значення, оскільки саме це дозволяє ефективно розробляти стратегії, спрямовані на подолання кризи довіри. Такий підхід слугуватиме основою для відновлення конструктивної співпраці та забезпечення стабільних механізмів взаємодії навіть за умов соціальної і політичної нестабільності або турбулентності.

Для поглиблення якісних висновків і переведення виявлених структурних взаємозв'язків у вимірювані параметри ми здійснили перехід до кількісної операціоналізації бар'єрів та механізмів, що дозволило формалізувати їх відносну інтенсивність і системну вагу. Математичний розрахунок впливу бар'єрів на механізми соціальної взаємодії проводився нами на основі кількісного аналізу і включав розрахунки:

1. Індексу впливу категорії бар'єра на механізм, де основною формулою для оцінювання впливу конкретної категорії бар'єрів на механізм соціальної взаємодії визначено:

$$I_{\text{impact}}(B_i, M_j) = \frac{\sum_{k=1}^n w_k \cdot s_k}{n} \quad (2.7)$$

де:

- B_i = і-та категорія бар'єра
- M_j = j-тий механізм соціальної взаємодії
- w_k = вага k-го специфічного компонента бар'єра
- s_k = сила впливу k-го компонента на механізм (шкала 1-5)
- n = кількість компонентів у категорії

2. Середнього індексу вразливості механізму для визначення загальної вразливості кожного механізму до всіх категорій бар'єрів:

$$V_{\text{mechanism}}(M_j) = \frac{\sum_{i=1}^m I_{\text{impact}}(B_i, M_j)}{m} \quad (2.8)$$

де $m=12$ (кількість категорій бар'єрів)

3. Загального індексу впливу категорії бар'єра для оцінки сукупного впливу категорії бар'єра на всі механізми:

$$G_{\text{impact}}(B_i) = \frac{\sum_{j=1}^k I_{\text{impact}}(B_i, M_j)}{k} \quad (2.9)$$

де $k=7$ (кількість механізмів соціальної взаємодії)

Детальні розрахунки для всіх категорій представлено у таблиці (табл.2.3), яка показує повні розрахунки загального індексу впливу для кожної з 12 категорій бар'єрів з використанням формули $G_{\text{impact}}(B_i)$

Таблиця 2.3.

Розрахунки загального індексу впливу для кожної категорії бар'єрів

Категорія бар'єра	Формула розрахунку G_{impact}	Числовий розрахунок	G_{impact}	Ранг за впливом
Інституційно-правові	$(5+3+5+4+3+2+2)/7$	24/7	3,43	7
Організаційно-управлінські	$(3+3+5+4+3+3+3)/7$	24/7	3,43	7
Ресурсно-економічні	$(2+3+4+3+4+2+4)/7$	22/7	3,14	12
Цифрово-технологічні	$(2+4+3+3+5+3+5)/7$	25/7	3,57	4

Інформаційно-комунікаційні	(3+5+3+4+4+5+4)/7	28/7	4,00	2
Соціально-психологічні	(2+4+3+3+4+5+2)/7	23/7	3,29	11
Культурно-ціннісні та довірові	(3+4+4+3+3+5+2)/7	24/7	3,43	7
Інклюзивності та рівного доступу	(4+3+4+5+5+4+4)/7	29/7	4,14	1
Безпекові	(4+5+4+3+3+4+2)/7	25/7	3,57	4
Антикорупційні	(4+3+5+5+2+3+3)/7	25/7	3,57	4
Стратегічно-адаптаційні	(3+4+4+5+4+3+4)/7	27/7	3,86	2
Синергетично-структурні	(4+4+5+4+3+4+3)/7	27/7	3,86	2

Аналогічним чином нами було розраховано середню вразливість для всіх 7 механізмів соціальної взаємодії з використанням формули $V_{mechanism}(M_j)$ (табл.2.4.)

Таблиця 2.4

Вразливість механізмів соціальної взаємодії

Механізм	Формула розрахунку $V_{mechanism}$	Числовий розрахунок	$V_{mechanism}$	Ранг вразливості
Правовий	(5+3+2+2+3+2+3+4+4+4+3+4)/12	39/12	3.25	6
Інформаційний	(3+3+3+4+5+4+4+3+5+3+4+4)/12	45/12	3.75	3
Інституційний	(5+5+4+3+3+3+4+4+4+5+4+5)/12	49/12	4.08	1
Громадський контроль	(4+4+3+3+4+3+3+5+3+5+5+4)/12	46/12	3.83	2
Партисипативний	(3+3+4+5+4+4+3+5+3+2+4+3)/12	43/12	3.58	4
Комунікаційний	(2+3+2+3+5+5+5+4+4+3+3+4)/12	43/12	3.58	4
Діджитальний	(2+3+4+5+4+2+2+4+2+3+4+3)/12	38/12	3.17	7

Виконані розрахунки надають можливість сформувати матрицю, яка ілюструє вплив різноманітних бар'єрів на механізми соціальної взаємодії між владою та суспільством. Ця матриця допомагає візуалізувати диференційований рівень впливу 12 окремих категорій бар'єрів на функціонування семи основних механізмів соціальних взаємин, що

визначають характер і ефективність співпраці між владою та громадянським сектором (рис.2.5.).

Таблиця 2.5

Матриця впливу бар'єрів на механізми соціальної взаємодії влади і суспільства

Бар'єри Механізми	Правовий	Інформаційний	Інституційний	Громадського контролю	Партисипативний	Комунікаційний	Діджитальний
Інституційно-правові	5	3	5	4	3	2	2
Організаційно-управлінські	3	3	5	4	3	3	3
Ресурсно-економічні	2	3	4	3	4	2	4
Цифрово-технологічні	2	4	3	3	5	3	5
Інформаційно-комунікаційні та медійні	3	5	3	4	4	5	4
Соціально-психологічні	2	4	3	3	4	5	2
Культурно-ціннісні та довірові	3	4	4	3	3	5	2
Інклюзивності та рівного доступу	4	3	4	5	5	4	4
Безпекові (воєнно-обумовлені)	4	5	4	3	3	4	2
Антикорупційні та доброчесності	4	3	5	5	2	3	3
Стратегічно-адаптаційні	3	4	4	5	4	3	4
Синергетично-структурні	4	4	5	4	3	4	3

Матриця демонструє відносно високий загальний рівень напруження: шкала варіює у межах від 2 до 5, причому відсутні мінімальні значення, що вказує на системну поширеність бар'єрів. Найбільш інтенсивними у середньому постають бар'єри інклюзивності та рівного доступу (провідне усереднене значення), а також інформаційно-комунікаційні й медійні,

стратегічно-адаптаційні та синергетично-структурні; натомість ресурсно-економічні мають найнижчий інтегральний показник, що не означає їх неважливості, але свідчить про відносно меншу порівняльну критичність у перетині з наявними механізмами. По колонках найбільше навантажені інституційний механізм, далі механізм громадського контролю та інформаційний, що підкреслює концентровану чутливість системи саме в зонах формальних правил, наглядово-учасницьких практик і потоків даних; найменші середні значення припадають на діджитальний та правовий механізми, хоча і тут присутні пікові значення окремих бар'єрів. Максимуми (5) групуються передусім у перетинах із інституційним та механізмом громадського контролю (інституційно-правові, організаційно-управлінські, антикорупційні, синергетично-структурні, стратегічно-адаптаційні), а також у комунікаційно-інформаційній зоні (медійні, соціально-психологічні, культурно-ціннісні) й у партисипативному та діджитальному вимірах для цифрово-технологічних та інклюзивних бар'єрів. Помітна кумуляція «п'ятірок» у ядрах, що забезпечують легітимацію й прозорість (інституційний, громадський контроль), тоді як відсутність максимальних значень у ресурсно-економічному рядку сигналізує або про часткову адаптацію до дефіцитів, або про латентне недооцінювання їх структурної ваги. Загальна картина вказує на мультикомпонентний характер тиску, де перетини інклюзивності, інформаційно-комунікаційних, антикорупційних та стратегічно-адаптаційних бар'єрів формують зони потенційного системного резонансу, що потребують пріоритетного, комплексного й синхронізованого втручання.

Відтак узагальнення виявлених зон пікової вразливості та кумулятивних перетинів бар'єрів із ключовими механізмами соціальної взаємодії засвідчило не лише їх множинний і накладений характер, а й різну щільність системного навантаження, що унеможлиблює ефективне реагування на основі суто описових оцінок. Це обґрунтувало потребу перейти від якісного картографування до формалізованого ранжування, здатного перетворити розпорошений масив спостережень у структуровану матрицю управлінських

рішень. На цій методологічній підставі було розроблено інтегральний індекс пріоритетності подолання бар'єрів соціальної взаємодії влади і суспільства. Його концепція спирається на три взаємодоповнювальні виміри: силу впливу (інтенсивність деструктивного ефекту бар'єра на функціонування відповідних механізмів), критичність (ступінь ризику системної деградації або втрати легітимності у разі збереження бар'єра без втручання) та здійсненність трансформацій (реалістичність і ресурсна/інституційна готовність до впровадження змін у коротко- й середньостроковій перспективах). Поєднання цих компонентів дозволяє збалансувати імператив термінового реагування з логікою стратегічної послідовності, мінімізувати опортуністичні викривлення у виборі точок втручання та сформувати диференційовані траєкторії інтервенцій (швидкі коригувальні дії, структурні перезапуски, адаптаційні програми) (табл.2.6).

Таблиця 2.6

Пріоритетний індекс втручання для категорій бар'єрів

Категорія бар'єра	G_impact	C_critical (експертно)	Feasibility_ factor	P_priority = G×C×F
Стратегічно-адаптаційні	3.86	4.00	0.9	13.90
Інклюзивності та рівного доступу	4.14	3.67	0.9	13.67
Антикорупційні та доброчесності	3.57	4.00	0.8	11.42
Організаційно-управлінські	3.43	4.00	0.8	10.98
Культурно-ціннісні та довірові	3.43	4.00	0.8	10.98
Інституційно-правові	3.43	4.33	0.7	10.40
Інформаційно-комунікаційні та медійні	4.00	4.33	0.6	10.39
Соціально-психологічні	3.29	4.00	0.7	9.21
Ресурсно-економічні	3.14	4.33	0.6	8.16
Цифрово-технологічні	3.57	4.33	0.5	7.73
Синергетично-структурні	3.86	4.67	0.4	7.21
Безпекові	3.57	4.00	0.3	4.28

Ранжування дванадцяти типів бар'єрів відображено у діаграмі, яка демонструє структуроване і зрозуміле представлення оптимальної

послідовності управлінських заходів, спрямованих на ефективне вирішення виявлених перешкод. Цей графічний інструмент слугує не лише для визначення пріоритетності кожного типу бар'єра, а також наочно і логічно відображає взаємодію та зв'язок між відповідними етапами втручання, що забезпечує значно більш ефективне формування адміністративних стратегій. Завдяки цьому інтегрованому підходу процес ухвалення управлінських рішень стає не лише більш зваженим і орієнтованим на конкретні завдання, але й забезпечує досягнення максимально позитивних результатів у подоланні бар'єрів, які виникають у ході розвитку різних проєктів або організаційної діяльності. Важливим аспектом такого аналізу є його здатність сприяти адаптації стратегій до особливостей контексту, забезпечуючи точне врахування реальних умов (рис. 2.3).

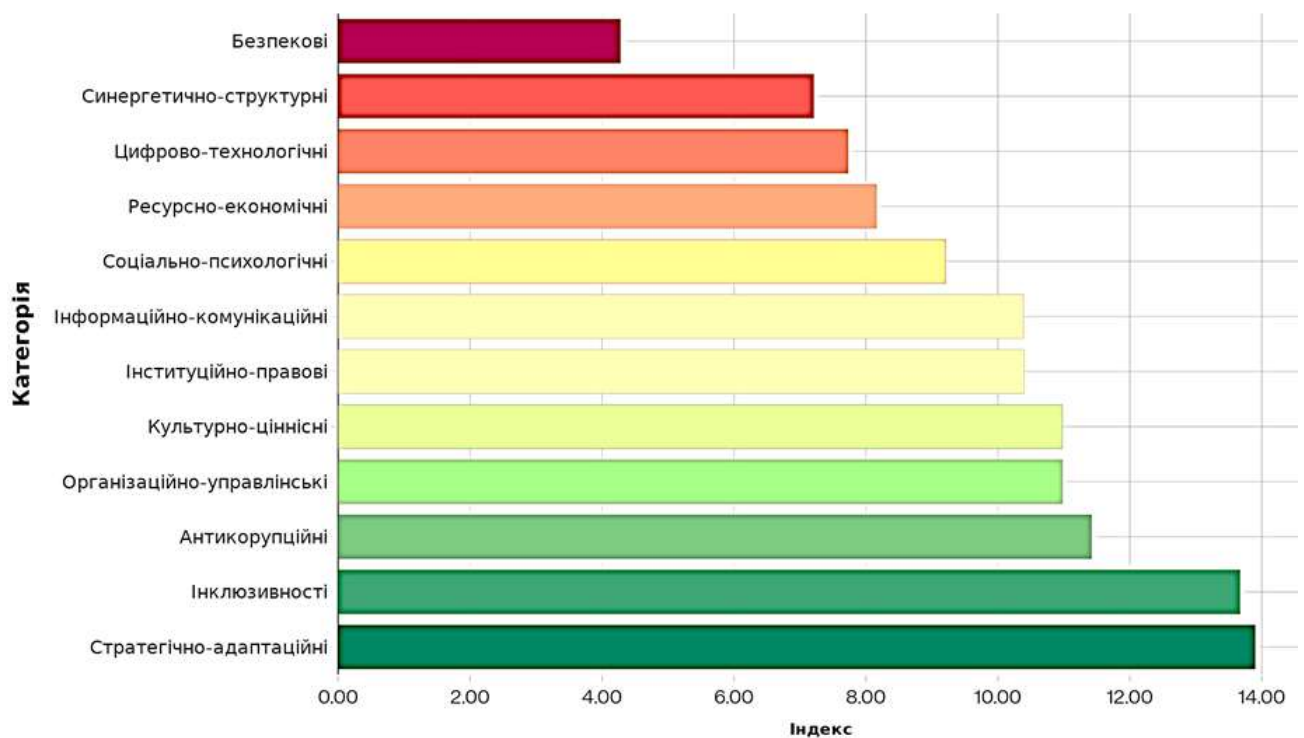

Рис.2.3 Індекс пріоритетності подолання бар'єрів

Джерело: укладено автором

Отже, аналіз отриманих даних свідчить про те, що максимальні значення індексу отримали стратегічно-адаптаційні та інклюзивні бар'єри. Це підтверджує гіпотезу, що саме наявність ефективної системи моніторингу, оцінювання, швидкого реагування та забезпечення рівного доступу є

фундаментальними передумовами успішного реформування механізму соціальної взаємодії. Антикорупційні обмеження, організаційно-управлінські та культурно-ціннісні бар'єри посідають середньо-високі позиції, що свідчить про їхню ключову роль у досягненні прозорості, залучення та легітимності суспільних змін. Подібний рівень мають інституційно-правові та інформаційно-комунікаційні бар'єри, що віддзеркалює пряму залежність ефективності механізмів управління від зрозумілої регуляторної бази і якісного інформаційного середовища.

Ресурсно-економічні, соціально-психологічні, цифрово-технологічні і синергетично-структурні бар'єри мають відносно нижчі індекси, що пояснюється або комплексністю їх вирішення (як у випадку економічних чи синергетичних ефектів), або суттєвими зовнішніми обмеженнями (технологічна інерція, уповільнення соціальної динаміки). Найнижчу пріоритетність отримали безпекові бар'єри, оскільки в умовах тривалого воєнного стану вони мають високий рівень зовнішньої зумовленості і дистанціюються від можливості швидкої системної корекції засобами управлінських рішень.

На нашу думку, проведене ранжування потребує обґрунтування першочерговості дій у процесі удосконалення моделі соціальної взаємодії влади і суспільства. В основі такого аналізу має бути закладена концепція поліцентричної системи, в межах якої подолання найкритичніших бар'єрів стає як теоретично обґрунтованим, так і практично визначальним для формування стійкої, відкритої, адаптивної і справедливої взаємодії між владою і суспільством. При цьому, логіка пріоритетів вказує, що вирівнювання стратегічно-адаптаційного та інклюзивного контурів має відбуватися як «рамкове налаштування» усієї системи: без них наступні групи бар'єрів не створюють кумулятивного ефекту, а лише генерують локальні покращення. Це означає потребу у ранньому запуску: інтегрованої платформи моніторингу й оцінювання (єдині таксономії показників, регулярні цикли аналізу, механізми публічного зворотного зв'язку); процедур

стандартизованого «швидкого реагування» (протоколи корекції політик на основі сигналів даних); модулів забезпечення рівного доступу (бар'єро-орієнтований аудит, інклюзивний дизайн сервісів, адаптація каналів комунікації) тощо.

Таким чином, дослідження бар'єрів та викликів функціонування механізму соціальної взаємодії влади і суспільства в сучасних умовах виявило системний характер проблем, які перешкоджають ефективній співпраці між державними інститутами та громадянським суспільством. Виходячи з цього, існує необхідність комплексного і синхронізованого підходу до реформування механізмів соціальної взаємодії, з пріоритетним фокусом на розвитку адаптивних систем управління, забезпеченні інклюзивності та подоланні антикорупційних викликів. Особливої уваги потребують зони системного резонансу, де перетинаються множинні категорії бар'єрів, створюючи ризики каскадних ефектів та циклічної деградації системи. Виявлена системна поширеність бар'єрів підкреслює масштабність викликів і необхідність довгострокової стратегії трансформації механізмів соціальної взаємодії влади і суспільства з урахуванням специфіки українських реалій та геополітичного контексту.

Висновки до другого розділу

У ході дослідження з'ясовано, що нормативно-правове регулювання соціальної взаємодії в системі публічного управління України має характер багаторівневої структури, яка, хоча й залучає широке коло інструментів і механізмів, залишається певною мірою незбалансованою. Ця система включає конституційні гарантії, особливі закони, підзаконні акти участі громадян та адаптацію міжнародних стандартів, демонструючи поєднання різнорівневих елементів. У процесі розвитку правового поля було виявлено його етапність: спочатку акцент був зроблений на інституційному закладенні базових засад, який поступово перейшов до ускладнення процедур, інтеграції нових норм,

систематизації існуючих механізмів і нинішньої адаптації під впливом кризових явищ та безпекових викликів. Результати аналізу окреслили хвилеподібну динаміку нормотворчої діяльності, яка тісно корелюється із ключовими фазами становлення держави та проведення реформ.

Обґрунтовано, що ефективність соціальної взаємодії між владою та суспільством в Україні має багаторівневу асиметричну конфігурацію: локальний рівень демонструє найбільшу інституційну зрілість та адаптивність, тоді як регіональна ланка виступає «вузьким горлом», а центральний рівень зберігає нормативно-комунікаційну домінанту, проте відстає у впровадженні інтегрованих механізмів зворотного зв'язку. Аналіз довів існування структурованої «піраміди ефективності», де інтенсивність партисипативних практик і якість їх процедур суттєво спадають із наближенням до макрорівня, породжуючи ризик фрагментації політик. Визначено парадокс кризового періоду: обмеження частини формальних демократичних процедур супроводжується зростанням неформалізованої участі та оперативних горизонтальних взаємодій у громадах. Встановлено, що реформи децентралізації створили стійкий адаптивний шар локального врядування (фінансова гнучкість, інституційні канали участі, диверсифікація суб'єктів), тоді як нормативно-процедурні та аналітичні спроможності регіонального рівня системно відстають і не формують повноцінного «транслятора» між макро- та мікрополітикою. Аналіз довів наявність вертикальних розривів (розсинхронізація пріоритетів, різні стандарти участі, слабкі механізми наскрізного інформаційного обміну) та горизонтальних диспропорцій (нерівність доступу до ресурсів, кадрово-аналітична нерівномірність, різна швидкість цифрової інтеграції).

Виявлено ключові фактори продуктивності локальної взаємодії, якими є: інституційна гнучкість; мультиканальна комунікація; оперативне ресурсне переналаштування; залученість громадських організацій як сполучної тканини між формальною й неформальною участю. Аналіз довів, що відсутність структурованої регіональної аналітики та стандартизованих каналів інтеграції

даних знижує швидкість масштабування локальних інновацій та обмежує політико-стратегічне узгодження. Це актуалізує потребу переходу від епізодичних реактивних ініціатив до циклічної моделі управління участю (ідентифікація – ко-дизайн – реалізація – оцінка – коригування), підтриманої єдиним дата-шаром і регламентованими стандартами обміну.

Дослідження підтвердило, що потенціал соціальної взаємодії в умовах поліцентричної та кризово-адаптивної трансформації використовується частково: локальний рівень виконує роль експериментального ядра, тоді як відсутність узгоджувального «мезорівневого модулю» і системних метрик стримує масштабування та інтеграцію результатів у національну політику. У ході аналізу доведено, що стратегічне посилення ефективності потребує: інституціоналізації проміжних (регіональних) координаційних платформ; уніфікації стандартів участі; створення наскрізної аналітичної панелі; формування компетентнісного ядра для управління даними; закріплення адаптивних механізмів як постійних елементів публічного управління. У свою чергу це актуалізує необхідність подолання існуючих бар'єрів і викликів у механізмі соціальної взаємодії влади і суспільства на сучасному етапі.

Доведено, що існуючі бар'єри не існують ізольовано, а утворюють складну мережу взаємозв'язаних перешкод, що охоплюють дванадцять основних категорій – від інституційно-правових до синергетично-структурних. Така багатовимірна структура бар'єрів свідчить про їхню взаємозалежність та здатність посилювати один одного, створюючи додаткові труднощі у процесі реформування та розвитку системи публічного управління. Поява нових викликів або зміни у окремих категоріях бар'єрів можуть провокувати каскадний ефект, що впливає на всю систему управління.

Матричний аналіз довів, що найбільш вразливими є інституційний механізм, механізм громадського контролю та інформаційний механізм, що свідчить про системні дисфункції у сферах формального регулювання, наглядових функцій та інформаційного забезпечення. Безпекові бар'єри, незважаючи на їх об'єктивну значущість, отримали найнижчий індекс

пріоритетності, що пояснюється їх зовнішньою зумовленістю та обмеженими можливостями швидкого подолання управлінськими засобами в умовах триваючого воєнного стану. Системна поширеність бар'єрів свідчить про значний масштаб існуючих викликів, що вимагають розробки цілісного та ефективного довгострокового плану трансформації механізмів соціальної взаємодії між владою і суспільством. Цей процес повинен враховувати особливості українських реалій, історичну основу розвитку держави, а також вплив складного геополітичного контексту, який формує як внутрішні, так і зовнішні умови для функціонування суспільства і його інтеграції у глобальну систему.

Проведений у розділі аналіз засвідчив поступовий розвиток ефективної системи механізмів соціальної взаємодії влади і суспільства в Україні, яка потребує подальшого розвитку та подолання існуючих бар'єрів і викликів для забезпечення повноцінного демократичного врядування. У зв'язку з цим, виникає нагальна потреба трансформації існуючої моделі механізму соціальної взаємодії в системі публічного управління, що дозволить посилити довіру до інститутів влади і забезпечити їх більш ефективну соціальну взаємодію із суспільством.

Результати дослідження, викладені в другому розділі, висвітлено в таких публікаціях автора: «Управлінські рішення як результат ефективної соціальної взаємодії влади і суспільства в сучасних умовах державотворення» [109], «Організація взаємодії органів влади і громадських організацій в умовах воєнного стану» [110], «Проблемні питання соціальної взаємодії влади і суспільства в сучасних умовах державотворення» [113], «Шляхи посилення взаємодії влади та суспільства при реалізації публічної політик» [114].

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ КОМПЛЕКСНОГО МЕХАНІЗМУ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ І СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ

3.1. Трансформаційна модель механізму соціальної взаємодії в системі публічного управління

Згідно з результатами проведеного дослідження, сучасне публічне управління характеризується динамічними змінами, що охоплюють усі рівні функціонування органів влади [136]. Ці трансформації проявляються у впровадженні нових управлінських підходів, використанні сучасних інформаційних технологій, а також у зміні ролі та значення громадськості у процесах прийняття рішень [137]. Водночас зростаюча складність соціальних процесів, поява нових викликів і тенденцій, а також підвищені очікування суспільства щодо прозорості, підзвітності й ефективності діяльності урядових структур вимагають від органів влади гнучких, інноваційних та відкритих підходів до управління. У цьому контексті особливої актуальності набуває вдосконалення соціальної взаємодії, що забезпечує ефективну комунікацію між владою та громадянами, сприяє врахуванню суспільних інтересів і підвищує рівень довіри до державних інституцій. Залучення громадськості до процесу формування та реалізації управлінських рішень, розвиток партнерських відносин між державою, бізнесом і громадянським суспільством, а також забезпечення відкритості інформації стають ключовими чинниками успішного функціонування сучасної системи публічного управління [138]. Таким чином, удосконалення механізмів соціальної взаємодії є необхідною умовою для того, щоб публічне управління відповідало сучасним реаліям, потребам і очікуванням громадянського суспільства, а також могло ефективно реагувати на нові виклики, що постають у процесі розвитку держави.

Існуючі традиційні підходи до управління взаєминами між державними інституціями та громадянським суспільством дедалі частіше демонструють недостатню ефективність, особливо в умовах кризи, де посилення різноманітних процесів соціальної взаємодії у глобальному масштабі вимагає більш гнучких та інноваційних рішень. Неефективність існуючих підходів зумовлює низку ризиків, серед яких варто виокремити погіршення взаємодії між суб'єктами публічного управління. Це, в свою чергу, може спричинити зменшення як функціональної спроможності державних інститутів, так і результативності ухвалення політичних або управлінських рішень [139]. Отже, усунення існуючих бар'єрів та врахування нагальної потреби трансформації існуючих моделей публічного управління, зумовлює необхідність розробки ефективного механізму соціальної взаємодії, який би сприяв створенню стійкої основи для досягнення високих показників ефективності публічного управління.

Зважаючи на сказане, одним із найважливіших викликів публічного управління виступає розробка трансформаційної моделі механізму соціальної взаємодії, яка врахує вимоги до максимальної гнучкості, здатності до адаптації та впровадженні інноваційних підходів для покращення управлінських процесів у суспільстві. Сутність проблеми полягає у пошуку найбільш ефективних рішень, що дозволять інтегрувати сучасні технологічні досягнення, впроваджувати принципи партисипативного управління та активно розвивати соціальне партнерство. Все це спрямоване на вдосконалення механізмів ухвалення рішень, досягнення балансу інтересів різноманітних соціальних груп і зміцнення довіри громадян до діяльності державних інституцій, забезпечуючи їхню прозорість і підзвітність, що є ключовими складовими ефективного і відповідального публічного управління.

Необхідність запровадження такої моделі визначається як впливом об'єктивних змін, так і потребою в застосуванні науково обґрунтованих підходів, що сприяють забезпеченню високого рівня ефективності публічного

управління. Взаємозв'язок між розробкою моделі та успішністю партнерства влади і суспільства можна пояснити тим, що система публічного управління є невід'ємною платформою взаємодії органів державної влади, громадянського суспільства та соціальних інститутів. Ця взаємодія виступає базовим елементом у створенні механізмів ефективного виконання ключових функцій держави, особливу роль у рамках моделі відіграє здатність органів влади адаптуватися до змін у суспільстві та враховувати потреби громадян на всіх рівнях. Завдяки цьому відбувається підвищення прозорості державних процесів, активізація діалогу між владою та громадянами, а також залучення населення до безпосередньої участі в процесі формування стратегій публічної політики [140].

При цьому варто звернути увагу, що зв'язок між ефективністю механізмів соціальної взаємодії та якістю публічного управління набуває особливої значущості в умовах сучасних соціально-політичних трансформацій, що характеризуються зростанням складності та багатогранності суспільних процесів. Впровадження сучасної моделі соціальної взаємодії, що враховує багатовимірність і динаміку соціальних відносин, дозволяє створити гнучку та адаптивну систему реагування на актуальні потреби та очікування громадян. Така система сприяє забезпеченню балансу інтересів різних соціальних груп, підвищенню рівня прозорості та підзвітності діяльності органів влади, а також формуванню довіри до державних інституцій. Відтак, наукове обґрунтування та практична реалізація моделі соціальної взаємодії є необхідною умовою для досягнення високого рівня ефективності публічного управління. Саме така модель, що поєднує інноваційні, інтеграційні, соціальні та аксіологічні компоненти, здатна забезпечити системний підхід до вирішення сучасних управлінських завдань, закласти фундамент для розвитку демократичних інститутів та сприяти формуванню відкритого, інклюзивного суспільства.

Авторське бачення трансформаційної моделі механізму соціальної взаємодії наведено на рис.3.1.

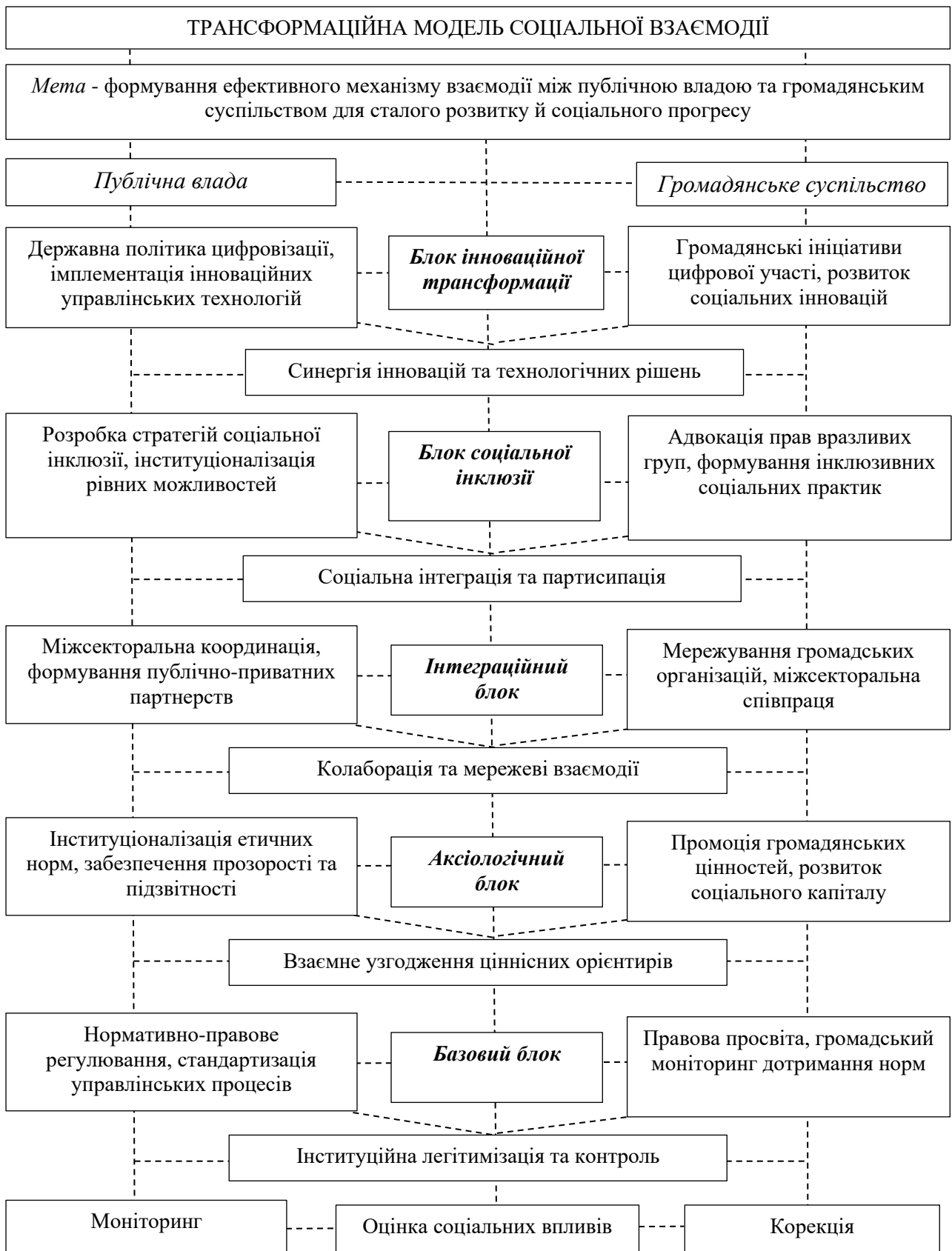

Рис. 3.1. Трансформаційна модель соціальної взаємодії в публічному управлінні

Джерело: укладено автором

Таким чином, трансформаційна модель соціальної взаємодії влади і суспільства являє собою комплексну багаторівневу концептуальну систему, що інтегрує сучасні теоретичні й практичні засади організації взаємовідносин між публічною владою та громадянським суспільством, ґрунтується на принципах відкритості, партнерства, прозорості та соціальної справедливості, і передбачає динамічну, адаптивну взаємодію через п'ять взаємопов'язаних структурних блоків: базовий (інституційно-правові основи та функціонування), аксіологічний (ціннісні орієнтири, ідеологічні засади), інтеграційний (механізми консолідації та координації дій), соціальної інклюзії (забезпечення рівних можливостей, участі та представництва різних соціальних груп), а також інноваційної трансформації (впровадження новітніх технологій, управлінських практик і моделей). Реалізація цієї моделі спрямована на досягнення синергійного ефекту у вирішенні суспільних завдань, підвищення рівня легітимності та довіри до державних інституцій, а також забезпечення сталого демократичного розвитку, здатного ефективно реагувати на сучасні виклики та забезпечувати прогресивну еволюцію суспільства.

Базовий блок трансформаційної моделі соціальної взаємодії виконує роль фундаменту для всієї системи публічного управління, забезпечуючи нормативно-правову та інституційну основу функціонування суспільних процесів. У межах цього сегмента публічна влада здійснює розробку, прийняття й імплементацію законодавчих актів, які регламентують діяльність органів управління, визначають стандарти та процедури, а також встановлюють правила взаємодії між різними соціальними суб'єктами. Стандартизація управлінських процесів сприяє підвищенню ефективності, прозорості та передбачуваності державних рішень, що є необхідною умовою для формування довіри до інституцій [141].

При цьому, громадянське суспільство в межах базового блоку активно долучається до правової просвіти населення, підвищення рівня правової культури та здійснення громадського моніторингу дотримання законодавства.

Через освітні платформи, юридичні клініки та сервіси для подання скарг і звернень громадяни отримують можливість не лише ознайомлюватися з нормативними актами, а й впливати на процес їх розробки та коригування. Взаємодія між владою та громадянським суспільством у цьому сегменті проявляється у формі публічних консультацій, спільних адвокаційних кампаній та залучення громадських експертів до оцінки нормативних документів.

Таким чином, базовий блок забезпечує інституційну легітимізацію усіх управлінських процесів, створює умови для дотримання правових норм і стандартів, а також формує механізми контролю та зворотного зв'язку. Його ефективне функціонування є запорукою стабільності та передбачуваності розвитку демократичного суспільства, оскільки саме на цьому рівні закладаються основи взаємної відповідальності, правового порядку та соціальної справедливості. Можна стверджувати, що цей блок у межах трансформації виконує функцію інтеграції сучасних підходів і цінностей у нормативну основу публічного управління, закладаючи передумови для ефективної, гнучкої та інноваційної соціальної взаємодії в публічному управлінні.

Наступний, *аксіологічний блок* трансформаційної моделі соціальної взаємодії в публічному управлінні є ключовим елементом, що визначає систему цінностей, ідеалів та пріоритетів, які лежать в основі управлінських рішень і суспільних процесів. У межах трансформації цей блок несе функцію переосмислення та оновлення ціннісних орієнтирів, що спрямовують діяльність органів влади та громадянського суспільства. Публічна влада у межах аксіологічного блоку здійснює розробку та впровадження нових етичних стандартів, формує політику, орієнтовану на захист прав і свобод людини, забезпечує рівність можливостей та прозорість управлінських процесів, а також створює умови для розвитку довіри між владою і громадянами [142; 143].

Громадянське суспільство при цьому активно бере участь у формуванні та просуванні сучасних цінностей, контролює дотримання етичних норм, ініціює суспільні дискусії щодо пріоритетів розвитку, а також виступає партнером влади у впровадженні інноваційних підходів до вирішення соціальних питань. Під впливом трансформаційних процесів аксіологічний блок стає джерелом мотивації для змін, визначає пріоритети розвитку, сприяє консолідації суспільства навколо спільних цінностей і стимулює впровадження інноваційних підходів у публічному управлінні. Оновлення ціннісної основи дозволяє ефективніше реагувати на соціальні виклики, підтримувати інклюзивність, забезпечувати рівність можливостей і захищати права людини. Таким чином, у межах трансформації аксіологічний блок несе відповідальність за інтеграцію нових цінностей у систему управління, формування етичних стандартів взаємодії та створення умов для гармонійного розвитку суспільства на основі довіри, відкритості й партнерства.

У свою чергу, *інтеграційний блок* у структурі трансформаційної моделі розглядається як системоутворюючий компонент, що забезпечує комплексну взаємодію між різними секторами, інституціями та суб'єктами суспільного життя. У межах трансформаційних процесів інтеграційний блок виконує функцію консолідації ресурсів, знань, управлінських практик та соціального капіталу, спрямованих на реалізацію спільних стратегічних цілей і підвищення ефективності суспільного розвитку [144].

Публічна влада в рамках інтеграційного блоку здійснює міжсекторальну координацію, формує нормативно-правові, організаційні і комунікативні механізми, що сприяють координації дій між різними рівнями управління, міжгалузєвою співпрацею та партнерством із громадянським суспільством, а також формування публічно-приватних партнерств. Вона ініціює створення інтеграційних платформ, робочих груп, експертних рад, а також впроваджує інструменти електронного урядування і відкритих даних для забезпечення прозорості та доступності управлінських процесів. Особлива увага приділяється розробці спільних стратегій, програм і проєктів, що об'єднують

зусилля державних, муніципальних, приватних і громадських структур для вирішення комплексних соціальних проблем.

Щодо громадянського суспільства, то воно в межах інтеграційного блоку виступає активним суб'єктом, який ініціює та підтримує міжінституційну взаємодію, бере участь у розробці й реалізації спільних ініціатив, здійснює моніторинг та оцінку ефективності інтеграційних процесів. Воно мобілізує соціальні мережі, експертні спільноти, волонтерські рухи та інші форми громадської активності, сприяючи формуванню довготривалих партнерств і сталих механізмів співпраці. Важливим аспектом є залучення громадян до процесу прийняття рішень, стимулювання суспільного діалогу та підвищення рівня соціальної згуртованості.

Таким чином, у межах трансформації інтеграційний блок виконує роль каталізатора змін, забезпечуючи адаптацію управлінських структур до нових соціальних, економічних і технологічних викликів. Він сприяє формуванню відкритої, гнучкої та інноваційної системи публічного управління, здатної ефективно реагувати на потреби суспільства та забезпечувати сталий розвиток. Науковий аналіз інтеграційного блоку дозволяє ідентифікувати ключові чинники успішної інтеграції, визначити механізми взаємодії та оцінити потенціал для подальших трансформацій, що є важливим для розробки сучасних моделей управління в умовах динамічних соціальних змін.

Блок соціальної інклюзії в структурі трансформаційної моделі виступає ключовим елементом, спрямованим на забезпечення рівного доступу всіх соціальних груп до ресурсів, можливостей та участі у суспільному житті. З наукової точки зору, цей блок охоплює процеси інтеграції маргіналізованих, вразливих та недостатньо представлених груп у соціально-економічні, політичні та культурні сфери, що є визначальним для сталого розвитку та соціальної згуртованості. Соціальна інклюзія передбачає формування відкритого, недискримінаційного середовища, де кожна людина незалежно від своїх особистих чи соціальних характеристик має можливість реалізувати свій

потенціал і брати участь у прийнятті рішень, що впливають на якість її життя [145; 146].

У межах цього блоку публічна влада відіграє роль гаранта та модератора інклюзивних процесів, розробляючи та впроваджуючи нормативно-правові акти, програми соціального захисту, політики рівних можливостей, а також механізми підтримки інтеграції різних категорій населення. Влада забезпечує доступ до базових соціальних послуг, освіти, медицини, працевлаштування, сприяє розвитку інфраструктури, адаптованої до потреб осіб з інвалідністю, національних меншин, внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп. Важливим аспектом діяльності публічної влади є створення умов для участі громадян у процесах прийняття рішень, стимулювання соціального діалогу та формування партнерських відносин з громадянським суспільством.

Громадянське суспільство в межах блоку соціальної інклюзії виступає ініціатором і рушієм змін, активно залучаючи представників різних соціальних груп до суспільної діяльності, реалізуючи освітні, правозахисні, волонтерські та інтеграційні проекти. Воно здійснює моніторинг дотримання прав людини, адвокацію інклюзивних політик, проводить інформаційно-просвітницьку роботу щодо подолання стереотипів та дискримінації, а також мобілізує ресурси для підтримки найбільш вразливих категорій населення. Громадянське суспільство сприяє формуванню інклюзивної культури, розвитку соціального капіталу та підвищенню рівня довіри між різними групами населення.

У межах трансформаційних процесів блок соціальної інклюзії виконує функцію забезпечення соціальної справедливості, підтримки рівноваги між індивідуальними та колективними інтересами, формування гармонійного, згуртованого суспільства, здатного ефективно реагувати на виклики сучасності. Він стимулює оновлення управлінських підходів, впровадження інноваційних рішень у сфері соціальної політики, сприяє підвищенню якості життя населення та формуванню умов для сталого розвитку. Наукове осмислення блоку соціальної інклюзії дозволяє визначити його роль як

фундаментального чинника модернізації системи публічного управління, що забезпечує інтеграцію різних соціальних груп, підвищення ефективності взаємодії між владою і громадянами та зміцнення основ демократичного суспільства.

I, нарешті, *блок інноваційної трансформації* в структурі трансформаційної моделі соціальної взаємодії в публічному управлінні є визначальним для забезпечення адаптації суспільства до динамічних змін сучасного світу, підвищення конкурентоспроможності та формування стійких механізмів розвитку. З наукової точки зору, цей блок охоплює процеси впровадження новітніх технологій, управлінських рішень, організаційних моделей і соціальних практик, які спрямовані на оптимізацію функціонування інституцій, підвищення ефективності використання ресурсів і стимулювання творчого потенціалу громадян. Інноваційна трансформація передбачає системне оновлення підходів до вирішення суспільних проблем, розвиток цифрової інфраструктури, впровадження електронного урядування, а також формування відкритого середовища для експериментування і реалізації інноваційних ідей [147].

У межах цього блоку публічна влада виступає ключовим суб'єктом модернізації управлінських процесів, ініціюючи розробку та реалізацію стратегій інноваційного розвитку, створення сприятливого нормативно-правового поля для інноваційної діяльності, а також підтримку науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт. Влада забезпечує інвестиції у розвиток цифрових технологій, стимулює трансфер знань між науковими установами, бізнесом і суспільством, впроваджує інструменти електронної демократії та відкритих даних для підвищення прозорості й підзвітності управління. Важливою складовою є розвиток інноваційної екосистеми, яка об'єднує державні, приватні та громадські інституції задля спільної реалізації інноваційних проєктів і програм.

Громадянське суспільство в межах блоку інноваційної трансформації відіграє роль активного учасника та каталізатора змін, залучаючи громадян до

процесів генерації ідей, тестування нових рішень, поширення інноваційних практик у різних сферах суспільного життя. Воно сприяє розвитку стартап-руху, соціального підприємництва, мережевих платформ для співпраці, а також здійснює експертизу та моніторинг ефективності впровадження інновацій. Громадянське суспільство формує культуру відкритості до змін, підтримує освітні ініціативи, спрямовані на розвиток цифрових і управлінських компетенцій, та забезпечує зворотний зв'язок щодо потреб і очікувань різних соціальних груп.

У межах трансформаційних процесів блок інноваційної трансформації виконує функцію рушія модернізації, забезпечуючи гнучкість, адаптивність і стійкість системи публічного управління. Він сприяє формуванню нових моделей взаємодії між владою, бізнесом і громадянами, стимулює розвиток інноваційної економіки, підвищує якість надання публічних послуг та створює умови для сталого соціального прогресу. Науковий аналіз блоку інноваційної трансформації дозволяє визначити його роль як фундаментального чинника оновлення управлінських практик, формування інноваційного потенціалу суспільства та забезпечення конкурентних переваг у глобалізованому світі.

Таблиця 3.1.

Характеристика основних блоків трансформаційної моделі соціальної взаємодії

<i>Блок</i>	<i>Основна функція</i>	<i>Роль публічної влади</i>	<i>Роль громадянського суспільства</i>	<i>Ключові індикатори ефективності</i>
Базовий блок	Інституційна легітимізація та контроль	Нормативно-правове регулювання, стандартизація процесів	Правова просвіта, громадський моніторинг	Рівень дотримання законодавства, довіра до інституцій
Аксіологічний блок	Взаємне узгодження ціннісних орієнтирів	Інституціоналізація етичних норм, прозорість	Промоція цінностей, розвиток соціального капіталу	Узгодженість цінностей, етичні стандарти

Інтеграційний блок	Колаборація та мережеві взаємодії	Міжсекторальна координація, ППП	Мережування НГО, міжсекторальна співпраця	Кількість партнерств, координація секторів
Блок соціальної інклюзії	Соціальна інтеграція та партисипація	Стратегії інклюзії, рівні можливості	Адвокація прав, інклюзивні практики	Індекс інклюзивності, доступність послуг
Блок інноваційної трансформації	Синергія інновацій та технологічних рішень	Політика цифровізації, інноваційні технології	Цифрова участь, соціальні інновації	Рівень цифровізації, кількість інновацій

Джерело: укладено автором

Отже, можна побачити, що всі блоки трансформаційної моделі соціальної взаємодії в публічному управлінні формують цілісну систему, яка забезпечує динамічний розвиток суспільства через інтеграцію, інклюзію та інновації. Їхня взаємодія сприяє появі нових управлінських підходів, підвищенню соціальної згуртованості та адаптивності до сучасних викликів. Завдяки такій структурі формується відкритий простір для партнерства між владою та громадянами, що дозволяє ефективно реалізовувати спільні стратегічні цілі, забезпечувати соціальну справедливість і стимулювати прогресивні зміни. Взаємозв'язки між блоками моделі є визначальним чинником її ефективності та цілісності. Публічна влада і громадянське суспільство, діючи у взаємодії, забезпечують синергію: влада створює умови та нормативну базу, а громадянське суспільство ініціює зміни, моніторить їхню якість і адаптує інновації до реальних потреб населення. Такі взаємозв'язки сприяють формуванню стійкої системи, здатної оперативно реагувати на виклики, долати бар'єри та використовувати потенціал кожної соціальної групи для спільного розвитку [148; 149; 150].

У межах трансформаційної моделі соціальної взаємодії в публічному управлінні послідовність «моніторинг – оцінка соціальних впливів – корекція» є фундаментальною для забезпечення гнучкості, ефективності та сталого розвитку процесів взаємодії (табл.3.2.)

Етапи циклу моніторингу, оцінки та корекції

<i>Етап</i>	<i>Основні завдання</i>	<i>Методи та інструменти</i>	<i>Результат</i>	<i>Відповідальні суб'єкти</i>
Моніторинг	Систематичний збір даних про соціальні явища та процеси	Статистичний аналіз, соціопитування, експертні оцінки, громадський контроль	Комплексна картина стану соціальних процесів	Органи статистики, НДІ, громадські організації, експертні спільноти
Оцінка соціальних впливів	Науково обґрунтований аналіз наслідків управлінських рішень	Інтегральний індекс соціального впливу, прогнозне моделювання, SWOT-аналіз	Об'єктивна оцінка ефективності політик (ІСВ від 0 до 1)	Аналітичні центри, університети, незалежні експерти, міжнародні організації
Корекція	Системне внесення змін до політик та управлінських практик	Превентивна, адаптивна та стратегічна корекція, механізми зворотного зв'язку	Оптимізовані управлінські рішення та підвищена ефективність	Органи влади всіх рівнів, громадські ради, експертні групи, стейкхолдери

Джерело: укладено автором

Так, на етапі моніторингу відбувається систематичний і безперервний збір даних про соціальні явища, процеси та результати впроваджених політик. Це включає використання якісних і кількісних методів дослідження, аналіз статистичних показників, соціологічних опитувань, експертних оцінок та інструментів громадського контролю. Моніторинг дозволяє оперативно і комплексно відстежувати зміни у структурі суспільства, рівні соціальної згуртованості, ступені інклюзивності та впровадженні інновацій.

Далі здійснюється оцінка соціальних впливів, яка є науково обґрунтованим аналізом наслідків управлінських рішень для різних соціальних груп. Оцінка передбачає ідентифікацію як позитивних, так і негативних ефектів, визначення рівня відповідності результатів очікуванням та потребам громадян, а також прогнозування довгострокових соціальних, економічних і культурних змін [151]. Оцінка соціальних впливів також

дозволяє виявити структурні дисбаланси, ризики та бар'єри, що можуть перешкоджати досягненню стратегічних цілей моделі.

При цьому, для дослідження соціальних впливів важливо визначити ключові чинники, що формують ефективність управлінських рішень та їхній вплив на суспільство. На нашу думку, до таких чинників можна віднести:

- рівень задоволеності громадян;
- ступінь інклюзивності;
- відповідність результатів очікуванням;
- наявність соціальних ризиків і бар'єрів;
- прогнозований довгостроковий соціальний ефект.

Для комплексної оцінки цих чинників доцільно застосовувати інтегральний індекс соціального впливу, який розраховується як зважена сума оцінок кожного чинника, де кожна оцінка відображає ступінь реалізації відповідного аспекту (від 0 до 1), а вагові коефіцієнти визначають їхню відносну значущість у загальній моделі (сума всіх ваг дорівнює одиниці) (табл.3.3).

Таблиця 3.3.

Компоненти інтегрального індексу соціального впливу (ІСВ)

<i>Чинник</i>	<i>Опис чинника</i>	<i>Методи вимірювання</i>	<i>Рекомендований ваговий коефіцієнт (w_i)</i>	<i>Інтерпретація значення (С_i)</i>
Рівень задоволеності громадян	Міра задоволеності населення якістю публічних послуг та управлінських рішень	Соціологічні опитування, індекси задоволеності, громадські слухання	0,25	0-0,4: низький; 0,4-0,7: середній; 0,7-1: високий
Ступінь інклюзивності	Рівень залучення всіх соціальних груп до суспільних процесів	Індекс соціальної інклюзії, статистика участі різних груп	0,20	0-0,3: ексклюзивний; 0,3-0,6: частково інклюзивний; 0,6-1: інклюзивний

Відповідність результатів очікуванням	Збіг фактичних результатів з очікуваннями громадян та планованими цілями	Порівняльний аналіз, оцінка досягнення КРІ, моніторинг цілей	0,20	0-0,5: не відповідає; 0,5-0,7: частково відповідає; 0,7-1: повністю відповідає
Наявність соціальних ризиків і бар'єрів	Виявлення та оцінка перешкод для ефективної реалізації політик	Аналіз ризиків, експертні оцінки, картування бар'єрів	0,15	0-0,3: високі ризики; 0,3-0,6: помірні ризики; 0,6-1: низькі ризики
Прогнозований довгостроковий соціальний ефект	Оцінка довгострокових соціальних, економічних та культурних змін	Прогнозне моделювання, сценарний аналіз, лонгітюдні дослідження	0,20	0-0,4: негативний; 0,4-0,6: нейтральний; 0,6-1: позитивний

Джерело: укладено автором

Формула інтегрального індексу соціального впливу має вигляд:

$$ICSV = \sum_{i=1}^n w_i \cdot C_i \quad (3.1)$$

де C_i – оцінка кожного чинника, а w_i – його ваговий коефіцієнт.

Наприклад, якщо враховувати п'ять основних чинників із відповідними вагами, то інтегральний індекс дозволяє об'єктивно виміряти загальний соціальний ефект управлінського рішення [152]. Значення цього індексу є підставою для подальшої корекції політики: якщо показник нижчий за 0,6, слід переглянути або суттєво змінити управлінські підходи; якщо він перебуває в межах 0,6-0,8, варто внести точкові зміни; якщо ж індекс перевищує 0,8, політика вважається ефективною й не потребує корекції. Такий підхід забезпечує логічну, прозору та обґрунтовану процедуру оцінювання соціальних впливів і прийняття управлінських рішень. Далі, на основі результатів моніторингу та оцінки за потребою здійснюється корекція – системне внесення змін до політик, стратегій і управлінських практик.

Корекція є адаптивним механізмом, який дозволяє оптимізувати процеси, усувати виявлені недоліки, підвищувати результативність і ефективність реалізації інноваційних та інклюзивних підходів. Вона сприяє підвищенню гнучкості системи управління, забезпечує здатність реагувати на

нові виклики, адаптуватися до змін у зовнішньому і внутрішньому середовищі, а також підтримувати сталість і динамічний розвиток суспільства.

Таблиця 3.4.

Шкала інтерпретації інтегрального індексу соціального впливу

<i>Значення ІСВ</i>	<i>Рівень ефективності</i>	<i>Характеристика стану</i>	<i>Рекомендовані дії</i>	<i>Терміновість втручання</i>
0,0 - 0,4	Низький	Критичний стан соціальної взаємодії, системні проблеми	Кардинальна трансформація всієї системи, перегляд стратегії	Негайна (до 1 місяця)
0,4 - 0,6	Помірний	Нестабільний стан з окремими позитивними тенденціями	Поглиблений аналіз проблем, часткова модернізація блоків	Швидка (1-3 місяці)
0,6 - 0,8	Високий	Стабільний стан з переважанням позитивних процесів	Точкові покращення, оптимізація окремих процесів	Планова (3-6 місяців)
0,8 - 1,0	Дуже високий	Оптимальний стан високоєфективної соціальної взаємодії	Підтримка досягнутого рівня, інноваційний розвиток	Стратегічна (6-12 місяців)

Джерело: укладено автором

Отже, імплементація пропонованої моделі створює надійну основу для реалізації стратегічних цілей, формування демократичних цінностей і модернізації системи публічного управління в умовах сучасних викликів і дає змогу формувати відкритий простір для партнерства між владою та громадянами, забезпечувати соціальну справедливість, підвищувати рівень довіри до інститутів влади й громадянського суспільства, а також стимулювати прогресивні зміни. Крім того, впровадження трансформаційної моделі механізму соціальної взаємодії сприяє розвитку інноваційних управлінських практик, що дозволяє органам влади бути більш гнучкими та адаптивними до змін у соціальному середовищі. Це відкриває нові можливості для залучення різних соціальних груп до процесу прийняття рішень, сприяє

зростанню рівня партисипації та відповідальності громадян. Завдяки підвищенню прозорості та підзвітності управлінських процесів, формується сприятливий клімат для реалізації спільних ініціатив держави, бізнесу та громадянського суспільства. У результаті зростає ефективність публічного управління, забезпечується сталий розвиток суспільства, а держава отримує додаткові ресурси для подолання сучасних викликів і досягнення стратегічних цілей.

З огляду на сказане, в контексті зазначених викликів особливої актуальності набуває стратегія розроблення та впровадження ефективних механізмів взаємодії між усіма учасниками публічного управління. Реалізація цього завдання вимагає комплексного підходу, що охоплює декілька взаємопов'язаних напрямів. Передусім необхідно забезпечити не лише інституційну підтримку процесів взаємодії, а й створити сприятливе середовище для постійного обміну інформацією, налагодження дієвого зворотного зв'язку та спільної розробки управлінських рішень. Це передбачає формування системи, де кожен учасник має можливість впливати на процес прийняття рішень та отримувати оперативну інформацію про результати своєї участі. Досягнення таких цілей неможливе без залучення сучасних методів управління та активного використання цифрових технологій, які значно розширюють можливості комунікації та забезпечують прозорість управлінських процесів. Водночас критично важливим є розвиток культури відкритості й довіри у суспільстві, оскільки технологічні рішення самі по собі не можуть гарантувати ефективної взаємодії без відповідної ціннісної основи.

Лише за умови комплексного підходу до організації соціальної взаємодії можливо досягти високого рівня ефективності управлінських рішень і забезпечити їхню відповідність реальним потребам та очікуванням громадян. Це, своєю чергою, потребує систематичного впровадження інноваційних інструментів і технологій, спроможних створити надійну основу для ефективної соціальної взаємодії між владою та суспільством. Саме комплексне застосування зазначених підходів дозволяє повною мірою

реалізувати потенціал трансформаційної моделі соціальної взаємодії й створити умови для сталого розвитку суспільства, здатного ефективно реагувати на сучасні виклики та забезпечувати прогресивну еволюцію демократичних інститутів.

3.2. Стратегічні напрямки перетворень механізму соціальної взаємодії в системі владно-суспільних відносин

Орієнтація на стратегічні напрямки перетворень механізму соціальної взаємодії в системі владно-суспільних відносин є визначальним чинником сталого розвитку держави та її здатності протистояти сучасним викликам. В умовах, коли рівень довіри до інституцій часто знижується через інформаційні перевантаження, корупційні ризики та соціальну поляризацію, стратегічно важливо забезпечити відкритий, прозорий і конструктивний діалог між владою та громадянами. Саме якість цієї взаємодії визначає рівень суспільної згуртованості, ефективність реалізації реформ, легітимність управлінських рішень і готовність громадян брати участь у державних процесах.

Реалізація стратегічних перетворень вимагає відмови від традиційних адміністративних підходів та ізольованих заходів на користь створення комплексної системи інструментів, яка охоплює всі сфери публічного управління та громадської участі. Йдеться про вдосконалення правових механізмів, підвищення етичних стандартів, активне впровадження технологічних інновацій, а також розвиток сучасних форматів громадської координації. Стратегічно вибудований, інтегрований підхід дозволяє уникати дублювання функцій, знижувати транзакційні витрати, забезпечувати прозорість і передбачуваність управління, а також стимулювати активну участь громадян через чіткі правила та відчутні результати.

Досвід розвинених країн підтверджує, що успішна соціальна взаємодія базується на інтеграції правових, етичних, технологічних та інноваційних

механізмів у єдину стратегічну модель, яка забезпечує ефективність і стабільність владно-суспільних відносин.

Одним із найбільш вивчених прикладів є Естонія, яка протягом останніх двох десятиліть стала світовим лідером у сфері цифрового урядування [153; 154; 155; 156]. Естонська модель е-держави базується на принципі «одного вікна»: більшість послуг, від подання декларацій до голосування онлайн, громадяни отримують за кілька хвилин через уніфікований цифровий ідентифікатор. При цьому ключовим елементом успіху є не стільки технологія, скільки високий рівень довіри до системи, який був досягнутий завдяки прозорим правовим рамкам, надійному шифруванню даних та активному залученню громадськості на етапах розробки. Для України цей досвід є цінним тому, що підкреслює: цифровізація не може бути технократичною самоціллю – вона має бути підкріплена етичними стандартами, правовим захистом та громадською підтримкою. Успіх «Дії» в Україні частково відтворює цей шлях, оскільки платформа забезпечує доступ до понад 130 державних послуг [157]. Проте для повної трансформації необхідно забезпечити рівний доступ до послуг усім громадянам, включаючи тих, хто перебуває в умовах воєнного стану або має обмежені цифрові навички.

Інший важливий приклад – Фінляндія, яка активно розвиває механізми громадської участі через цифрові платформи [158; 159]. Так, фінський портал Kansanmuisti («народна пам'ять») збирає та відображає промови депутатів парламенту та їхні голосування. Ще одна ініціатива Open Ministry (Avoim ministeriö) – є некомерційною платформою для краудсорсингу законодавства, яка дозволяє громадянам вносити пропозиції щодо змін у законодавстві. Найуспішніші ініціативи, зібравши достатню кількість підписів, автоматично розглядає парламент. Це створює прямий зв'язок між громадянами та законотворчим процесом, підвищуючи легітимність рішень. Особливо вражає рівень інклюзивності: платформи адаптовані для людей з інвалідністю, існують версії для дітей та осіб похилого віку. Для України цей досвід демонструє, що справжня демократія – це не лише можливість голосувати, а й

можливість формулювати питання. Впровадження подібних механізмів у місцевих радах або на рівні Кабінету Міністрів могло б стати кроком до глибшої участі громад.

Ще один показовий випадок – Південна Корея, яка активно використовує аналіз великих даних (Big Data) та штучний інтелект для проактивного управління [160; 161]. У Сеулі функціонує система Smart City Platform, яка збирає дані з датчиків, камер, соціальних мереж та звернень громадян, щоб передбачати проблеми (наприклад, затори, аварії, потребу в благоустрої) і автоматично направляти ресурси на їх усунення. Це дозволяє перейти від реактивного до проактивного стилю управління. Також уряд Південної Кореї активно працює над етичним регулюванням ШІ, щоб уникнути поширення дезінформації, упередженості алгоритмів чи порушення приватності. Цей досвід важливий для України, оскільки показує, що технологічна ефективність повинна бути збалансована з правами людини. У контексті відновлення країни після війни такі системи можуть бути використані для моніторингу стану інфраструктури, планування розселення чи розподілу гуманітарної допомоги.

Крім технологій, важливим є досвід Нідерландів у галузі державно-приватного партнерства та мережевого управління [162; 163]. У країні активно діють міжсекторальні ради, де держава, бізнес, науковці та НУО разом розробляють рішення для складних соціальних проблем – від старіння населення до кліматичних змін. Ця модель заснована на принципі «спільної відповідальності», де влада не є єдиним постачальником послуг, а виступає фасилітатором співпраці. Для України це може бути особливо актуальним у процесі відновлення: замість того, щоб діяти від імені громад, влада має створювати умови для того, щоб громади самі формували пріоритети та реалізовували проекти за підтримки держави та бізнесу.

Окремо варто згадати Нову Зеландію, яка впровадила бюджет на основі добробуту (Wellbeing Budget). Замість орієнтації виключно на економічні показники (ВВП), уряд оцінює успішність політики через індекси добробуту,

психічного здоров'я, екологічної стійкості та соціальної згуртованості. Це вимагає системного залучення громад, експертів та науковців до формування пріоритетів [164; 165; 166]. Такий підхід може бути корисним для України у постконфліктний період, коли відновлення має бути спрямоване не лише на фізичну інфраструктуру, а й на відновлення людського капіталу, довіри та соціального зв'язку.

Отже, підвищення соціальної взаємодії в Україні має ґрунтуватися на комплексному підході, який поєднує кращі практики світу з національними реаліями. Це означає: поширення цифровізації на всі рівні влади з урахуванням інклюзивності; впровадження механізмів громадського законотворчості; розвиток проактивних систем управління на основі Big Data та ШІ з чіткими етичними рамками; стимулювання мережевої співпраці між секторами; та перехід до політики, орієнтованої на добробут громадян. Реалізація цих кроків дозволить не лише підвищити ефективність управління, а й зміцнити соціальний капітал, який є основою стійкої, демократичної та європейської держави.

Утім, хоча міжнародний досвід надає цінні орієнтири для трансформації соціальної взаємодії в Україні, впровадження інноваційних цифрових інструментів стикається з низкою викликів, зумовлених національними реаліями, такими як воєнний стан, економічна нестабільність, цифрова нерівність та низький рівень довіри до державних інституцій. Ці бар'єри можуть знижувати ефективність технологій, якщо не враховувати їх у стратегічному плануванні. Наприклад, за даними Міністерства цифрової трансформації України (2023), лише 60% населення має стабільний доступ до інтернету, що ускладнює інклюзивне використання платформ на кшталт «Дія» для вразливих груп, включаючи мешканців окупованих чи прифронтових територій [167]. Крім того, проблеми з кібербезпекою, як-от атаки на державні системи під час війни, підривають довіру до цифрових інструментів, що вимагає посилення правових і технічних заходів захисту.

Серед ключових викликів можна виділити:

1. *Цифрова нерівність і доступність*, яка проявляється в нерівномірному доступі до інтернету та цифрових послуг, особливо між регіонами, віковими групами та соціальними верствами. За даними 2024 року, рівень користування електронними послугами знизився з 64% до 55%, з вираженою віковою нерівністю. Жителі сільської місцевості стикаються з найбільшими бар'єрами: рівень інтернет-користування тут впав з 74% до 67%, а в східних регіонах використання послуг становить лише 46%. Люди з низьким достатком рідше користуються е-послугами (41% проти 72% серед заможних), а чверть населення не знає про їх існування. Дослідження 2023 року показує, що 93,8% дорослих мають доступ до інтернету вдома, але 40,4% мають цифрові навички нижче базового рівня, що посилює розрив. Отже, це є чинником соціально-економічного розвитку, де цифровізація стає бар'єром для вразливих груп [168; 169; 170; 171].

2. *Етичні та правові ризики*. Етичні ризики включають поширення дезінформації, кібербулінг та маніпуляцію даними через цифрові технології. Соціальні медіа сприяють поширенню фейкової інформації, що може дестабілізувати суспільство та порушувати права людини, особливо під час виборів. Анонімність в мережі призводить до токсичної поведінки: кібербулінг викликає депресію та низьку самооцінку, особливо серед молоді. Непрозорість алгоритмів ШІ та алгоритмічна упередженість знижують довіру до систем. Правові ризики охоплюють кіберзлочинність, шахрайство та незаконне використання даних: розвиток технологій створює нові об'єкти правовідносин, як цифрові активи, що вимагає адаптації законодавства. Закон України «Про цифровий контент та цифрові послуги» [172] гармонізує норми з ЄС, але ризики залишаються через брак повного регулювання. У 2024 році фіксуються проблеми з витоками даних та комерційним зловживанням особистою інформацією [173; 174].

3. *Інституційна інертність і брак ресурсів*. Інституційна інертність – це опір змінам у бюрократичних структурах, що гальмує цифровізацію. В Україні це проявляється в фрагментованих інформаційних системах, слабкій

міжвідомчій координації та правовій невизначеності. Індекс цифрової трансформації регіонів у 2024 році становить 0,497 з 1, з найнижчими показниками в режимі «без паперів» (0,421). Брак ресурсів включає обмежене фінансування, нестачу IT-спеціалістів та інфраструктури: малі підприємства стикаються з високою вартістю технологій і дефіцитом кадрів. У промисловості рівень цифровізації нижчий, ніж у ЄС, через нестабільний інтернет та руйнування інфраструктури війною. Державні проєкти як «Дія» та Prozorro стикаються з бар'єрами масштабування через інерцію та брак нормативного супроводу [175; 176].

4. *Соціально-політичні фактори*, які охоплюють вплив війни, євроінтеграції та соціальних нерівностей на цифровізацію. Воєнний стан посилює ризики, як дефіцит робочої сили та невизначеність, що гальмує впровадження технологій. Цифровий соціальний захист фрагментарний: е-сервіси охоплюють лише частину виплат і послуг, через глобальні передумови та національні бар'єри. Політична дестабілізація через дезінформацію в медіа впливає на громадську думку. У контексті ЄС, Україна адаптує законодавство, але інституційні обмеження, як низька цифрова компетентність службовців, ускладнюють реформи. За 2023–2024 роки фіксується зниження використання е-послуг через соціально-економічні чинники, як бідність і регіональні розриви [174; 176].

Для подолання цих викликів пропонується стратегічний підхід, інтегрований з трансформаційною моделлю. На нашу думку, основними стратегічними напрямками перетворень механізму соціальної взаємодії в системі владно-суспільних відносин, безумовно будуть виступати комплексні дії, до яких віднесено [177]:

Перший стратегічний напрямок (державний рівень): передбачає створення сприятливого інституційного середовища, необхідного для становлення, сталого функціонування та подальшого розвитку організацій громадянського суспільства. Це включає забезпечення чіткої та прозорої правової бази, розробку відповідних нормативно-правових актів, які

гарантують права та свободи громадських організацій, а також створення організаційних умов для їх діяльності. Не менш важливим є питання фінансової підтримки, зокрема механізми державного фінансування, грантових програм та залучення ресурсів для реалізації соціально значущих проєктів. Окрім цього, важливо сприяти розвитку партнерських відносин між організаціями громадянського суспільства та органами публічної влади, стимулюючи діалог, обмін досвідом та спільну розробку рішень, що відповідають суспільним потребам.

Другий стратегічний напрямок (локальний рівень) спрямований на впровадження ефективних механізмів залучення громадськості до процесів розробки, ухвалення та реалізації міської політики, а також до вирішення питань, що мають місцеве значення. Це передбачає впровадження прозорих процедур громадських консультацій, організацію відкритих публічних обговорень, а також створення дієвих інструментів моніторингу виконання прийнятих рішень. Важливо забезпечити доступ громадян до інформації про діяльність місцевої влади, стимулювати участь мешканців у формуванні бюджету громади, плануванні розвитку інфраструктури та контролі за реалізацією соціальних ініціатив. Такий підхід сприятиме зростанню довіри до влади, підвищенню рівня громадянської активності та відповідальності за прийняті рішення.

І, нарешті, *третій стратегічний напрямок (державний/локальний рівень)* охоплює активізацію залучення організацій громадянського суспільства до процесів соціально-економічного розвитку України. Йдеться про розширення можливостей для участі громадських організацій у формуванні та реалізації публічної політики, впровадженні соціальних проєктів, спрямованих на вирішення актуальних проблем суспільства, а також у розвитку місцевих громад. Це може включати залучення до експертної оцінки проєктів нормативних актів, участь у робочих групах з розробки стратегічних документів, реалізацію освітніх, екологічних, культурних та інших ініціатив, що мають позитивний вплив на якість життя громадян.

Взаємодія на державному та локальному рівнях дозволить досягти синергії зусиль різних суб'єктів, забезпечити сталий розвиток та підвищити ефективність управлінських рішень.

Алгоритм реалізації першого стратегічного напрямку зосереджений на підвищенні інституційної спроможності як органів публічної влади, так і громадських організацій. Враховуючи, що чинний механізм соціальної взаємодії між владою та суспільством ґрунтується на комунікаційній, партисипативній, нормативно-правовій та інформаційній складових, слід підкреслити, що саме нормативно-правова складова є ключовою для забезпечення інституційної спроможності. Вона охоплює комплекс правових норм, принципів і процедур, які регулюють процеси комунікації, співпраці та участі громадян у прийнятті рішень на всіх рівнях публічного управління. Нормативно-правова база створює фундамент для соціальної взаємодії між державою та громадянським суспільством, визначає права та обов'язки всіх учасників цього процесу [137; 177].

У зв'язку з цим виникає потреба в обґрунтуванні процедури оцінки інституційної спроможності. При цьому, важливо враховувати, наскільки ефективно впроваджуються правові норми та принципи у практичній діяльності, чи дотримуються встановлені процедури, а також чи мають громадяни реальні можливості впливати на процеси прийняття рішень. З огляду на це, для всебічної оцінки інституційної спроможності доцільно застосовувати такі критерії:

«Для комплексної оцінки інституційної спроможності органів публічної влади доцільно використовувати такі критерії:

1. Нормативно-правовий критерій: відповідність чинної нормативно-правової бази міжнародним стандартам та європейським цінностям; наявність чітко визначених прав, обов'язків та повноважень органів влади та громадських організацій; прозорість та доступність правових актів для громадян.

2. Організаційний критерій: ефективність внутрішньої організаційної структури органів влади та їх підрозділів; здатність до оперативної адаптації та реагування на виклики; наявність розроблених регламентів, стандартів та процедур.

3. Процедурний критерій: дотримання встановлених процедур прийняття управлінських рішень; залучення громадськості до обговорення та ухвалення рішень; прозорість процесів ухвалення рішень та звітування.

4. Інформаційно-комунікаційний критерій: наявність системи комунікації між органами влади та громадськістю; доступність та відкритість інформації щодо діяльності органів влади; використання цифрових платформ для взаємодії з громадянами.

5. Ресурсний критерій: забезпечення необхідними фінансовими, матеріально-технічними та кадровими ресурсами; професійна підготовка та компетентність державних службовців; залучення зовнішньої підтримки у разі потреби.

6. Моніторинговий та оцінювальний критерій: наявність механізмів контролю та оцінки ефективності діяльності органів влади; проведення регулярних аудитів та оцінки інституційної спроможності; використання результатів моніторингу для вдосконалення управлінських процесів» [177].

Приклад запропонованої критерійної оцінки інституційної спроможності органів публічної влади можна навести у форматі табличної моделі, що дозволяє наочно оцінити ключові аспекти інституційної спроможності за окремими критеріями:

Таблиця 3.5.

Таблична модель критерійної оцінки інституційної спроможності органів публічної влади

<i>Критерій</i>	<i>Показник оцінки</i>	<i>Оцінка за шкалою 0–5</i>	<i>Джерело даних</i>
Нормативно-правовий W = 0,3	Відповідність нормативної бази міжнародним стандартам	Відсутність регулювання (0) повне регулювання (5)	Законодавчі акти, міжнародні угоди
	Прозорість правових норм		Офіційні веб-сайти, консультації

	Наявність механізмів правового захисту громадян		Рішення судів, відгуки громадян
Організаційний W = 0,2	Чіткість організаційної структури	Висока/ Середня/ Низька	Організаційні документи, статuti
	Здатність до швидкого реагування на виклики		Регламенти роботи, протоколи нарад
Процедурний W = 0,15	Дотримання процедур ухвалення рішень	Відсутність процедур (0) чітко визначені процедури (5)	Протоколи засідань, рішення виконавчих органів
	Залучення громадськості до прийняття рішень		Протоколи обговорень, звіти
Інформаційно-комунікаційний W = 0,15	Доступність інформації про діяльність органів влади	Відсутність прозорості (0) – повна прозорість (5)	Веб-сайти, інформаційні стенди
	Використання цифрових платформ для взаємодії		Веб-портали, мобільні додатки
Ресурсний W = 0,1	Забезпечення фінансовими ресурсами	Відсутність ресурсів (0) – достатні ресурси (5)	Бюджетні звіти, аудиторські висновки
	Компетентність кадрового складу		Дані про кваліфікацію персоналу
Моніторинговий та оцінювальний W = 0,1	Наявність системи моніторингу діяльності	Відсутність моніторингу (0) – повний моніторинг (5)	Звіти про моніторинг, аудиторські звіти
	Використання результатів моніторингу для вдосконалення		Програми розвитку, плани коригувальних дій

Оскільки, інституційна спроможність органів публічної влади є важливим показником їх здатності ефективно виконувати свої функції та реагувати на виклики сучасного суспільства, для забезпечення об'єктивної та надійної її оцінки пропонується використання кількісної методики, що базується на критерійно-індикаторному підході з математичним розрахунком інтегрального показника.

Інтегральний показник інституційної спроможності (*IS*) розраховується за формулою:

$$IS = \sum_{i=1}^n W_i \times S_i, \quad (3.2)$$

де:

IS - інтегральний показник інституційної спроможності.

W_i- ваговий коефіцієнт *i*-го критерію.

S_i - значення показника *i*-го критерію.

n - кількість критеріїв.

У відповідності до значень, визначимо їх діапазон:

- 0,0 – 1,5: низька спроможність (слабка здатність виконувати функції).
- 1,6 – 3,0: задовільна спроможність (часткове виконання функцій, є значні недоліки).
- 3,1 – 4,5: середня спроможність (в основному функції виконуються, але є можливість покращення).
- 4,6 – 5,0: висока спроможність (ефективне виконання функцій, чіткі процедури та ресурси).

Відповідно до запропонованої методики було здійснено оцінку інституційної спроможності Херсонської міської ради, згідно з якою [177]:

нормативно-правовий критерій: 4;

організаційний критерій: 3;

процедурний критерій: 4;

інформаційно-комунікаційний критерій: 3;

ресурсний критерій: 4;

моніторинговий критерій: 2.

Тоді інтегральний показник обчислюється як:

$$IS = (0,3 \times 4) + (0,2 \times 3) + (0,15 \times 4) + (0,15 \times 3) + (0,1 \times 4) + (0,1 \times 2) = 3,45$$

Інтегральний показник 3,45 демонструє середній рівень інституційної спроможності органів публічної влади за обраною методикою, це означає, що органи публічної влади здебільшого виконують свої функції, але мають простір для вдосконалення своєї ролі у взаємодії з громадянським суспільством. Зазначена методика, може бути застосована членами громадянського суспільства відповідної території для здійснення моніторингу інституційної спроможності місцевої влади.

У межах дослідження, для визначення стратегічних напрямів посилення механізму соціальної взаємодії, було проведено опитування серед працівників виконавчих органів Херсонської міської ради у питаннях першого

стратегічного напрямку (Додаток В). Результати опитування наведено на рис.3.2.

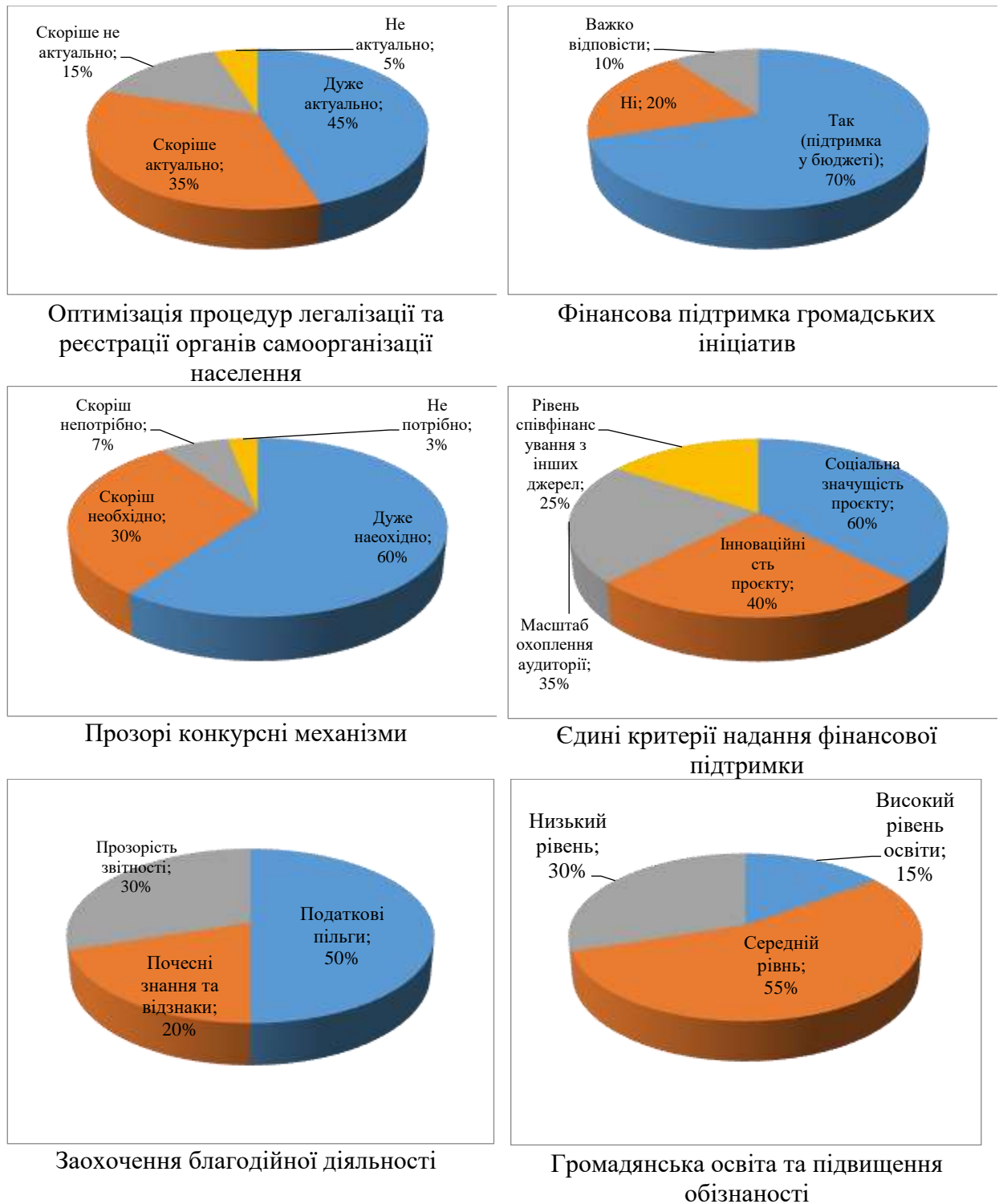

Рис. 3.2. Результати опитування на тему: «Визначення стратегічних напрямів посилення механізму соціальної взаємодії влади та суспільства»

Джерело: укладено автором за результатами опитування

Отже, відповідно до результатів проведеного опитування, у межах першого стратегічного напрямку доцільним є впровадження комплексу

заходів, спрямованого на посилення механізмів соціальної взаємодії між органами влади та громадянським суспільством:

1. Оптимізація процедур легалізації та реєстрації органів самоорганізації населення, яка передбачає удосконалення нормативно-правових та адміністративних механізмів, що забезпечують спрощення та прискорення процедур реєстрації органів самоорганізації населення. Це сприятиме підвищенню їхньої інституційної спроможності щодо вирішення питань місцевого значення, а також розширенню їхніх управлінських повноважень у межах територіальних громад.

2. Формування нормативно закріплених механізмів фінансової підтримки громадських ініціатив, що включає запровадження обов'язкового планування бюджетних видатків на фінансування проєктів та програм громадських організацій на конкурсних засадах, а також розробку прозорих процедур конкурсного відбору громадських проєктів для фінансування з місцевих бюджетів, що забезпечить рівний доступ для всіх суб'єктів громадянського суспільства.

3. Інституалізація єдиних критеріїв надання фінансової підтримки, що має на меті визначення пріоритетних напрямів фінансування громадських проєктів шляхом залучення громадськості до процесу формування критеріїв, а також встановлення середньо- та довгострокових індикаторів оцінки ефективності фінансової підтримки громадських ініціатив.

4. Розроблення механізмів стимулювання благодійної діяльності, що передбачає створення сприятливих умов для юридичних та фізичних осіб, які здійснюють благодійну діяльність, з урахуванням найкращих національних і міжнародних практик, а також забезпечення прозорості та безпеки процедур отримання та розподілу благодійної допомоги.

5. Підвищення рівня громадянської освіти, яке спрямоване на реалізацію системних освітніх програм, що формують у громадян знання про права, механізми соціальної взаємодії та інструменти демократії участі, а також

проведення інформаційних кампаній щодо можливостей залучення громадськості до процесів прийняття управлінських рішень.

Другий стратегічний напрямок має бути спрямований на посилення механізмів взаємодії через підвищення ефективності реалізації публічної політики, з урахуванням досвіду країн Європейського Союзу, зокрема міст Словаччини, які демонструють успішні практики залучення громадськості. У сфері консультацій із громадськістю доцільно запозичити досвід міста Братислава, де впроваджено процедуру обов'язкових консультацій із мешканцями під час підготовки нових міських правил забудови. Місцева рада проводить громадські слухання, розміщує проєкти нормативних актів на офіційному вебсайті та збирає пропозиції від громадян протягом визначеного терміну, що забезпечує прозорість і врахування громадської думки [178]. У Трнаві статут територіальної громади регламентує проведення загальних зборів мешканців для обговорення питань благоустрою та розвитку інфраструктури, а ухвалені на таких зборах рішення є обов'язковими для розгляду місцевою радою [179]. У Кошице перед затвердженням міського бюджету організовуються громадські консультації, в рамках яких кожен житель може подавати пропозиції щодо фінансування проєктів, що сприяє врахуванню інтересів громадськості у бюджетному процесі [180]. У Прешові діє механізм громадської експертизи якості надання адміністративних послуг, коли громадські організації здійснюють моніторинг роботи центрів надання адміністративних послуг і надають відповідні рекомендації [181]. У Жиліні створено міський електронний портал петицій, який дозволяє громадянам подавати пропозиції; петиції, що набрали визначену кількість підписів, підлягають обов'язковому розгляду на сесії міської ради [182]. У місті Нітра всі проєкти рішень та протоколи засідань виконавчих органів публікуються на офіційному вебсайті міської ради, що забезпечує відкритість процесу ухвалення рішень та дає можливість громадянам контролювати діяльність місцевої влади [183].

Виходячи з аналізу досвіду Словаччини, доцільно запропонувати низку заходів для посилення механізмів громадської участі в реалізації публічної політики на місцевому рівні. Ці рекомендації спрямовані на систематизацію процесів консультацій, забезпечення прозорості та ефективності взаємодії між органами влади та громадськістю. Нижче наведено логічно структурований перелік ключових ініціатив, організованих за послідовністю впровадження: від нормативного регулювання до практичних механізмів контролю та відкритості:

- «розробка та впровадження локальних нормативних актів, які регулюватимуть проведення консультацій із громадськістю під час підготовки проєктів нормативно-правових актів, що включатиме визначення чітких умов за яких консультації можуть не проводитися та встановлення механізмів забезпечення їх обов'язковості;
- встановлення процедур ініціювання та проведення загальних зборів (конференцій) членів територіальної громади за місцем проживання, а також визначення механізмів реалізації ухвалених рішень;
- затвердження статуту територіальної громади, який міститиме регламентацію організації громадських слухань, механізми подання місцевих ініціатив та інших форм участі громадян у прийнятті рішень;
- запровадження публічних консультацій та громадської експертизи діяльності міської ради, її виконавчих органів, комунальних підприємств та інших установ;
- встановлення обов'язкових публічних консультацій під час розробки проєкту міського бюджету, що сприятиме прозорості та відкритості бюджетного процесу.
- розробка порядку громадської експертизи якості надання адміністративних послуг та діяльності бюджетних установ, що надають соціальні послуги;

- створення дієвого механізму подання електронних петицій до міської ради, що забезпечить можливість громадян звертатися до органів влади в зручний спосіб;
- забезпечення інформаційної прозорості та відкритості діяльності міської ради та її виконавчих органів, зокрема через регламентацію процедур залучення громадськості до підготовки проєктів нормативно-правових актів, які мають важливе суспільне значення» [177].

Такий послідовний підхід, заснований на кращих практиках Словаччини, дозволить системно посилити взаємодію між органами місцевої влади та громадськістю, сприяючи ефективній реалізації публічної політики.

Для обґрунтування *третього стратегічного напрямку*, спрямованого на посилення механізму соціальної взаємодії між владою та суспільством, було проведено соціологічне дослідження, метою якого стало визначення потреб і очікувань громадян щодо взаємодії з органами влади та участі в управлінні суспільно важливими процесами. У рамках цього дослідження було організовано опитування представників організацій громадянського суспільства міста Херсон. Основні результати дослідження засвідчили наступне: «70% респондентів вважають необхідним забезпечення рівного доступу організацій громадянського суспільства та бюджетних установ до надання соціальних послуг за рахунок бюджетних коштів, що свідчить про потребу у впровадженні механізму соціального замовлення; 65% учасників опитування підтримують розвиток соціального підприємництва як ефективного інструменту забезпечення соціально значущих послуг та підвищення фінансової самостійності організацій громадянського суспільства; 60% респондентів наголосили на важливості створення прозорих конкурсних засад для відбору виконавців місцевих програм, що сприятиме зниженню корупційних ризиків та підвищенню якості наданих послуг; 58% опитаних зазначили необхідність забезпечення організацій громадянського суспільства правом на підприємницьку діяльність, якщо вона відповідає їхнім статутним цілям та не передбачає розподілу прибутку між засновниками; 55%

респондентів підтримують обов'язкове залучення організацій громадянського суспільства до процесу оцінки потреб громадян у соціальних послугах як інструмент підвищення їхньої якості та адресності; 52% учасників опитування висловилися за необхідність створення механізмів пільгового користування комунальним майном для організацій громадянського суспільства, що надають соціальні послуги» [177]. Результати соціологічного дослідження дали змогу окреслити основні напрямки посилення механізму соціальної взаємодії, спрямовані на забезпечення прозорості, рівних можливостей і підтримку громадянських ініціатив. Отримані дані стали основою для формування третього стратегічного напрямку, який передбачає розвиток партнерських відносин між владою та громадянським суспільством, що є важливою передумовою ефективного соціально-економічного розвитку місцевих громад. Цей напрямок, на нашу думку, має містити:

- впровадження соціального замовлення як механізму закупівлі соціальних та інших суспільно значущих послуг за бюджетні кошти з рівним доступом для організацій громадянського суспільства та бюджетних установ;
- стимулювання розвитку соціального підприємництва через удосконалення механізмів фінансової підтримки та створення сприятливих умов для його розвитку;
- забезпечення рівних умов участі організацій громадянського суспільства у процедурах публічних закупівель, що підвищить їхню конкурентоспроможність та сприятиме розвитку місцевої економіки;
- встановлення прозорих конкурсних засад визначення виконавців місцевих цільових програм серед організацій громадянського суспільства, забезпечуючи рівні можливості для їхньої участі;
- надання організаціям громадянського суспільства права здійснювати підприємницьку діяльність за умови її відповідності статутним цілям та відсутності розподілу прибутку між засновниками;

- обов'язкове залучення організацій громадянського суспільства до процесу оцінки потреб громадян у соціальних та інших суспільно значущих послугах.
- створення механізмів надання організаціям громадянського суспільства права на пільгове користування комунальним майном, якщо вони надають соціальні послуги за рахунок бюджетних коштів.

Отже, визначення основних стратегічних перетворень механізму соціальної взаємодії в системі владно-суспільних відносин є важливим кроком до забезпечення стабільного розвитку суспільства та підвищення ефективності публічного управління. Застосування стратегічного підходу дозволяє не лише визначити ключові напрямки взаємодії, але й забезпечити її практичну реалізацію через впровадження відповідних інструментів, що підвищує інституційну спроможність органів публічної влади та сприяє зміцненню демократичних принципів у взаємодії між владою та громадянським суспільством.

3.3. Цифрові інструменти впровадження трансформаційних змін у системі соціальної взаємодії

Слід звернути увагу, що запропонована нами у пп. 3.1. трансформаційна модель соціальної взаємодії (рис. 3.1.) виступає певним методологічним каркасом, що інтегрує ключові сфери впливу у п'ять взаємопов'язаних блоків, кожен з яких виконує власну функцію, але справжній ефект виникає саме через їхню взаємну підтримку та функціональне накладання.

Так, базовий блок забезпечує нормативно-правову визначеність і механізми контролю, що є запорукою легітимності та підзвітності влади. Аксіологічний блок впроваджує ціннісні та етичні орієнтири, формуючи культуру публічного служіння й довіру як ключовий елемент соціального капіталу. Інтеграційний блок створює горизонтальні й мережеві формати узгодження інтересів через партнерства, координацію та спільні платформи,

що допомагає подолати фрагментацію та досягти синергії. Блок соціальної інклюзії гарантує рівний доступ, захист прав і реальне залучення вразливих груп, зміщуючи акцент від декларацій до реальної соціальної справедливості. І, нарешті, блок інноваційної трансформації додає динаміки розвитку, забезпечуючи адаптацію системи управління до нових викликів завдяки цифровізації, штучному інтелекту, краудсорсингу та іншим сучасним інструментам (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Інструменти реалізації трансформаційної моделі соціальної взаємодії

<i>Блок моделі</i>	<i>Категорія інструментів</i>	<i>Конкретні інструменти</i>	<i>Очікуваний результат</i>
Базовий	Нормативно-правові	Закони, постанови, регламенти, стандарти якості послуг	Правова визначеність, стандартизація процесів
	Контрольно-наглядові	Аудит, інспекції, громадський контроль, моніторинг виконання	Дотримання законності, підзвітність влади
Аксіологічний	Ціннісно-етичні	Кодекси етики, стандарти доброчесності, антикорупційні програми	Довіра до влади, етична поведінка службовців
	Комунікативні	Громадські слухання, консультації, діалогові платформи, медіація	Врахування думки громадян, соціальний діалог
Інтеграційний	Координаційні	Міжвідомчі комісії, координаційні ради, робочі групи	Узгодженість дій, синергія ресурсів
	Партнерські	Угоди про співпрацю, ППП, грантові програми, спільні проекти	Спільна відповідальність, ефективність проектів
Соціальної інклюзії	Соціально-інтеграційні	Соціальні програми, доступність послуг, адаптація інфраструктури	Соціальна згуртованість, рівні можливості
	Захисні	Омбудсмен, правозахисні організації, юридична допомога	Захист прав, справедливість
Інноваційної трансформації	Технологічні	Е-урядування, цифрові платформи, Big Data, ШІ в управлінні	Прозорість, ефективність, швидкість послуг
	Інноваційні	Інноваційні лабораторії, стартап-акселератори, хакатони, краудсорсинг	Креативні рішення, адаптивність до змін

Джерело: укладено автором

З таблиці 3.6 видно, що кожен блок містить специфічні категорії інструментів, що мають чітко визначені очікувані результати (правова визначеність, підзвітність, довіра, синергія, соціальна згуртованість, захист прав, прозорість, адаптивність). Це дозволяє здійснювати вимірювану оцінку прогресу та формувати дорожні карти впровадження, однак, також важливо підкреслити й системну взаємозалежність блоків

Ми вважаємо, що саме блок інноваційної трансформації, утворює практичну основу для підвищення ефективності соціальної взаємодії на сучасному етапі державотворення. Він виступає не лише технічним рішенням, а й засобом трансформації самої парадигми взаємовідносин між державою та суспільством. Інструменти цього блоку можна умовно поділити на дві основні групи: технологічні та інноваційні формати.

До технологічних інструментів належать рішення, спрямовані на автоматизацію, оптимізацію та підвищення прозорості управлінських процесів. Центральним елементом є системи е-урядування, які інтегрують послуги різних державних установ у єдиний цифровий простір. Платформи, подібні до української «Дії», дозволяють громадянам отримувати більшість адміністративних послуг дистанційно, без необхідності відвідування кабінетів чиновників, що значно скорочує час очікування, мінімізує корупційні ризики та підвищує загальну доступність. Такі системи часто включають електронні підписи, цифрові паспорти, персональні кабінети та інтегровані бази даних, що забезпечує безперервність взаємодії між громадянами та державою.

Ще одним потужним технологічним інструментом є аналіз великих даних (Big Data). Він дозволяє збирати, обробляти та інтерпретувати масиви інформації з різних джерел – від адміністративних реєстрів до соціальних мереж – для виявлення соціальних та економічних тенденцій, прогнозування потреб громад, оцінки ефективності програм та виявлення потенційних кризових явищ. Наприклад, аналіз даних про звернення громадян чи стан інфраструктури може допомогти адміністрації міст приймати проактивні

рішення щодо благоустрою, транспорту чи соціального забезпечення [184; 185].

Розширює можливості Big Data штучний інтелект (ШІ), який дозволяє не лише аналізувати, а й передбачати, класифікувати та автоматизувати складні процеси. ШІ може використовуватися для автоматичного розподілу звернень громадян, класифікації скарг, виявлення аномалій у тендерних закупівлях, що свідчать про корупцію, або моделювання наслідків політичних рішень. Чат-боти на основі ШІ, інтегровані в офіційні платформи, забезпечують 24/7 підтримку громадян, відповідаючи на найпоширеніші запитання та спрямовуючи до відповідних ресурсів, що значно знижує навантаження на службовців [186]. Проте використання ШІ вимагає чітких етичних, правових і технічних рамок, щоб уникнути упередженості, порушення конфіденційності чи втрати контролю над алгоритмами.

До інноваційних форматів належать інструменти, спрямовані на генерацію нових ідей, залучення громадян до розробки рішень та створення умов для експериментів. Інноваційні лабораторії при державних установах чи місцевих радах стають просторами для тестування нових підходів у керованому середовищі. Вони дозволяють експериментувати з новими форматами участі, цифровими рішеннями чи соціальними програмами, мінімізуючи ризики масштабного провалу. Ці лабораторії часто працюють за принципами дизайн-мислення, фокусуючись на потребах користувачів і швидкому прототипуванні.

Хакатони та інноваційні марафони – це інтенсивні події, у яких ІТ-фахівці, дизайнери, економісти та представники громади протягом кількох днів розробляють рішення для конкретних суспільних проблем, таких як доступність медичних послуг, енергоефективність чи відновлення постраждалих територій [187]. Такі формати стимулюють креативність, міжсекторальну співпрацю та швидке впровадження ідей. Найуспішніші проєкти можуть отримувати фінансування для подальшого розвитку.

Краудсорсингові платформи дозволяють збирати пропозиції від широкого кола громадян щодо змін у законодавстві, розвитку міст, формування бюджетів або реалізації соціальних програм. Це можуть бути електронні петиції, онлайн-опитування, платформи для голосування за проекти (наприклад, «бюджет громадських ініціатив» у цифровому форматі) або форуми для обговорення політик [188; 189]. Такі інструменти забезпечують реальне втілення принципу «від громади – для громади» і підвищують легітимність прийнятих рішень.

Стартап-акселератори та грантові програми для соціальних інновацій стимулюють розвиток підприємницьких рішень, спрямованих на вирішення суспільних проблем. Вони підтримують молодих підприємців, науковців та громадських активістів, які пропонують інноваційні підходи до освіти, охорони здоров'я, екології чи цифрової інклюзії. Ці формати сприяють формуванню екосистеми соціальної інноватики, де держава виступає не лише регулятором, а й партнером і фасилітатором змін [190].

Усі ці інструменти набувають справжньої ефективності лише в умовах їхньої інтеграції з іншими блоками трансформаційної моделі. Технологічні рішення потребують міцної нормативно-правової бази, щоб забезпечити безпеку даних і підзвітність. Інноваційні формати потребують підтримки з боку етичних стандартів та культур відкритості, щоб уникнути маніпуляцій чи формального залучення. Цифрові платформи мають бути доступними для всіх громадян, включаючи людей з інвалідністю, літніх та мешканців віддалених територій, що вимагає зв'язку з блоком соціальної інклюзії.

Запровадження описаних інноваційних заходів у процесі соціальної взаємодії між владою та суспільством має багатогранний позитивний вплив. Насамперед, відкриті онлайн-платформи та електронні консультації забезпечують прозорість дій органів влади, що сприяє зростанню довіри громадян до держави. Кожен охочий отримує можливість не лише ознайомитися з рішеннями, а й впливати на їх формування, що стимулює активну громадянську позицію та відповідальність.

В якості новацій ми пропонуємо запровадження таких ініціатив:

1. *Громадський навігатор* – це персоналізована система взаємодії, що має на меті докорінно змінити спосіб участі громадян у суспільному житті та процесах управління. В основі цієї концепції лежить мобільний застосунок із вбудованим AI-помічником, який аналізує унікальні потреби кожного користувача, враховуючи такі параметри, як вік, професія, місце проживання та сімейний стан. Завдяки цьому громадянин отримує індивідуальні рекомендації щодо можливостей залучення до громадських ініціатив, консультацій, опитувань чи проєктів, які є найбільш релевантними саме для нього.

Система працює у форматі активної взаємодії: вона не лише інформує користувача про актуальні події та можливості, а й надсилає персоналізовані запрошення до участі у консультаціях, що стосуються його інтересів або регіону проживання. Громадський навігатор враховує особистий розклад та пропонує оптимальний час і формат участі, дозволяючи обрати між онлайн, офлайн чи гібридними заходами. Це робить процес залучення максимально зручним та доступним для різних категорій населення.

Особливу цінність має функція відстеження результатів: користувач завжди знає, що відбувається з його пропозиціями чи ідеями, отримує повідомлення про їх розгляд, впровадження або причини відхилення. Таке прозоре інформування підвищує мотивацію до участі й формує довіру до державних інституцій. Окрім цього, застосунок створює для кожного громадянина індивідуальну «карту впливу», яка відображає його внесок у місцеву політику, участь у різних ініціативах та результати цієї діяльності. Це дозволяє людині бачити реальний ефект своєї активності та відчувати власну значимість у суспільстві.

Реалістичність впровадження громадського навігатора базується на вже існуючій в Україні цифровій інфраструктурі, зокрема системі «Дія» та мобільній ідентифікації через BankID. Це дає змогу швидко інтегрувати нову платформу у повсякденне життя громадян, забезпечити надійність і захист

персональних даних, а також охопити широкі верстви населення без додаткових витрат на створення нових механізмів ідентифікації.

У перспективі громадський навігатор може стати ключовим елементом розвитку електронної демократії, підвищити рівень залучення громадян до управлінських процесів, сприяти формуванню активного громадянського суспільства та створити нову культуру відкритої взаємодії між владою і суспільством.

2. *Соціальний аудит у реальному часі* – це система громадського контролю, яка поєднує технології Інтернету речей (IoT) та мобільні застосунки для безперервного моніторингу якості публічних послуг. Уявіть, що лікарні, школи, центри надання адміністративних послуг обладнані спеціальними датчиками, які фіксують основні параметри: рівень черг, температуру, чистоту повітря, рівень шуму. Ці пристрої автоматично передають дані у єдину міську систему, дозволяючи відстежувати стан установ у реальному часі.

Водночас кожен громадянин може миттєво оцінити якість обслуговування, скориставшись QR-кодом у закладі. Оцінка здійснюється у вигляді рейтингу від однієї до п'яти зірок із можливістю залишити короткий коментар. Такі відгуки одразу потрапляють у загальну міську базу, де агрегуються разом із даними від датчиків. Усі ці відомості відкрито відображаються на публічній аналітичній панелі (dashboard), доступній для мешканців, керівників установ та органів влади.

Якщо показники різко погіршуються (наприклад, збільшується кількість негативних оцінок) система автоматично запускає службову перевірку або надсилає сповіщення відповідальним особам. Це дозволяє оперативно реагувати на проблеми, не чекаючи скарг чи планових інспекцій. Щомісяця система формує рейтинги установ, які стають підґрунтям для преміювання найкращих закладів та застосування санкцій до тих, що не відповідають стандартам.

Варто наголосити, що реалістичність такого підходу забезпечується тим, що в Україні вже впроваджуються елементи «розумного міста» та

використовуються доступні IoT-рішення. Система легко інтегрується у існуючу інфраструктуру, не потребує складних чи дорогих технологій і може швидко масштабуватися на різні сфери [191]. Це відкриває шлях до прозорого, чесного і ефективного громадського контролю, де кожен голос має значення, а якість публічних послуг реально покращується завдяки постійному зворотному зв'язку між громадянами та владою.

3. *Ротаційні громадські ради з розширеними повноваженнями* – це інструмент залучення громадян до процесу ухвалення рішень на місцевому рівні, заснований на принципі випадкового відбору учасників. Для вирішення ключових міських питань, таких як будівництво, зонування або розподіл значних бюджетних ресурсів, формується тимчасова рада у складі 15-20 мешканців, які обираються випадково із загальної кількості зареєстрованих жителів міста. Члени ради забезпечуються повною інформацією щодо предмета розгляду, мають доступ до консультацій незалежних експертів, а також можливість отримувати дані від представників влади, бізнесу та громадських організацій.

Після аналізу отриманих матеріалів та обговорення рада ухвалює рішення, яке набуває статусу обов'язкового для розгляду органами місцевої влади. Учасники ради отримують символічну винагороду та сертифікат, що засвідчує їхню участь у процесі прийняття рішень. Впровадження такої моделі не потребує значних фінансових чи технологічних ресурсів, а її ефективність підтверджується досвідом країн Європи, зокрема Бельгії та Ірландії [192; 193; 194; 195]. Так, в Ірландії з 2016 року діє Citizens' Assembly – група випадково обраних громадян, яка розглядала питання конституційних змін, зокрема щодо абортів та кліматичної політики. Їхні рекомендації стали основою для референдумів і змін у законодавстві. У Бельгії, в Брюсселі діє постійна громадянська асамблея, яка формується шляхом жеребкування і впливає на міську політику. У місті Остенде створено «громадянську раду» для екологічних питань. А у Великій Британії: Citizens' assemblies використовувалися для консультацій щодо кліматичної політики, місцевого

планування та інших питань[190; 191; 192; 193]. Ці моделі визнані ефективними для підвищення довіри до влади, прозорості та залучення різних верств населення до прийняття рішень. В Україні така практика поки не стала поширеною, але її впровадження можливе за умови відповідних змін у законодавстві.

4. *Громадський симулятор рішень* – це інноваційна інтерактивна онлайн-платформа, призначена для моделювання та прогнозування наслідків управлінських рішень на рівні міста або громади із залученням широкого кола громадян. В основі функціонування платформи лежить використання відкритих даних, статистичних показників та сучасних алгоритмів аналізу, що дозволяє максимально точно відтворювати реальні процеси та взаємозв'язки у муніципальному управлінні. Кожен користувач отримує можливість самостійно або у складі групи моделювати різні сценарії розвитку громади, зокрема розподіл бюджету, планування транспортної інфраструктури, розвиток зелених зон чи впровадження соціальних програм.

Платформа інтегрує інструменти візуалізації, такі як інтерактивні графіки, карти та інфографіка, що забезпечує наочне представлення прогнозованих результатів обраних рішень. Завдяки цьому громадяни можуть оцінити вплив своїх дій на соціальні, економічні та екологічні показники, отримати персоналізовані рекомендації та підвищити власний рівень обізнаності щодо складності управлінських процесів. Особливістю симулятора є можливість тестування реальних управлінських ідей, запропонованих органами влади, у віртуальному просторі до їхнього офіційного впровадження. Найбільш ефективні сценарії, які демонструють оптимальний баланс між різними сферами життєдіяльності громади, можуть бути рекомендовані для розгляду на рівні місцевого самоврядування.

Запровадження громадського симулятора рішень ґрунтується на сучасній цифровій інфраструктурі, наявності відкритих даних та розвитку електронних сервісів, що забезпечує реалістичність та масштабованість цієї ініціативи. Такий підхід сприяє формуванню нової культури відкритої,

прозорої та інклюзивної взаємодії між владою і суспільством, підвищує рівень громадянської відповідальності та дозволяє кожному мешканцю реально впливати на стратегічний розвиток своєї громади.

5. *Міська краудфандингова платформа для громадських ініціатив* передбачає створення інтегрованого цифрового середовища, що дозволяє мешканцям самостійно ініціювати, фінансувати та контролювати реалізацію локальних проєктів, спрямованих на покращення якості життя у місті. Основою платформи є прозора система збору коштів, яка поєднується із механізмами відкритого голосування та громадського моніторингу. Кожен житель міста має можливість запропонувати власну ідею щодо розвитку міського простору, соціальних послуг, екологічних заходів чи культурних подій. Після проходження короткої експертної оцінки проєкт отримує окрему сторінку на платформі, де детально описані цілі, очікувані результати, необхідний бюджет та етапи реалізації. Громадяни можуть підтримати ініціативу фінансово, а також поширювати інформацію про неї у соціальних мережах, залучаючи додаткових учасників.

Важливою складовою платформи є механізм публічного звітування: ініціатори проєктів зобов'язані регулярно оновлювати статус виконання, публікувати фотозвіти та фінансові документи. Крім того, система передбачає можливість повернення внесків у разі, якщо проєкт не набрав необхідної суми або не був реалізований у визначені терміни. Така модель забезпечує високу довіру користувачів, підвищує прозорість процесів та стимулює відповідальність організаторів.

Міська краудфандингова платформа сприяє формуванню активної спільноти, яка об'єднується навколо вирішення актуальних проблем, розширює можливості фінансування корисних ініціатив та забезпечує справедливий розподіл ресурсів відповідно до реальних потреб мешканців. Реалістичність цієї ідеї підтверджується успішним досвідом краудфандингових сервісів у багатьох мегаполісах світу, а також наявністю

відповідної цифрової інфраструктури та високим рівнем громадянської активності у сучасних українських містах.

Пропоновані практичні інструменти виступають не лише технократичним елементом модернізації публічного управління, а й фундаментом системної трансформації владно-суспільних відносин. Їх впровадження сприятиме формуванню відкритого, адаптивного та відповідального управління, здатного ефективно реагувати на актуальні виклики, забезпечувати сталий розвиток та підвищення якості життя громадян, а також створювати умови для партнерської взаємодії між державою і суспільством. Водночас, процес інтеграції інноваційних інструментів у систему публічного управління супроводжується низкою структурних і функціональних бар'єрів, що потребують науково обґрунтованих стратегій подолання (табл.3.7).

Таблиця 3.7

Стратегії подолання викликів впровадження цифрових інструментів трансформаційних змін у системі соціальної взаємодії

<i>Виклик</i>	<i>Стратегія подолання</i>	<i>Очікуваний результат</i>	<i>Відповідальний орган</i>
Цифрова нерівність	Розширення доступу до інтернету та навчання	Зростання охоплення на 20% до 2026 р.	Мінцифри
Етичні ризики	Розробка стандартів етики ІІІ	Зниження скарг на порушення приватності	Мін'юст, РНБО
Інституційна інертність	Грантові програми та навчання кадрів	Збільшення впровадження на 40%	Мінекономіки, ЄС
Низька довіра	Кампанії комунікації та прозорий моніторинг	Підвищення індексу довіри на 15%	Уряд, НУО

Джерело: укладено автором на основі даних Мінцифри та Світового банку

Як бачимо з наведеної таблиці, до ключових викликів належать цифрова нерівність, етичні ризики, інституційна інертність та низький рівень суспільної довіри. Для кожного з них визначено цільові стратегії, очікувані результати та відповідальні органи, що відповідає принципам системного менеджменту та забезпечує комплексний характер реформ.

Ознайомившись зі змістом документа, можна відзначити високу логічність і наукову послідовність викладення матеріалу. Автор чітко структурує трансформаційну модель соціальної взаємодії, розкриваючи її через п'ять взаємопов'язаних блоків: базовий, аксіологічний, інтеграційний, соціальної інклюзії та інноваційної трансформації. Кожен блок містить конкретні категорії інструментів і очікувані результати, що дозволяє здійснювати комплексну оцінку прогресу та формувати дорожні карти впровадження змін. Особливу увагу приділено інноваційному блоку, що розглядається як рушійна сила модернізації системи публічного управління завдяки цифровізації, використанню штучного інтелекту, краудсорсингу та іншим сучасним технологіям.

Значущою перевагою роботи є пропозиція практичних ініціатив, які ґрунтуються на аналізі світового досвіду та особливостей українського контексту: громадський навігатор, система соціального аудиту в реальному часі, ротаційні громадські ради, громадський симулятор рішень, міська краудфандингова платформа. Кожна з них розглядається не лише як технічне нововведення, а як інструмент підвищення відкритості, залучення громадян, формування довіри та відповідальності у відносинах між владою і суспільством.

Водночас автор обґрунтовано наголошує на існуванні структурних і функціональних бар'єрів впровадження цифрових інструментів: цифрова нерівність, етичні ризики, інституційна інертність, низький рівень суспільної довіри. Для кожного з викликів запропоновано цільові стратегії подолання, визначено очікувані результати та відповідальні органи, що відповідає принципам системного менеджменту і забезпечує комплексний підхід до реформування.

Враховуючи динаміку розвитку сучасного суспільства, впровадження цифрових інструментів у систему соціальної взаємодії стає не лише бажаним, а й необхідним кроком для забезпечення ефективного, прозорого та інклюзивного публічного управління. Інтеграція інноваційних технологій у всі

сфери соціальної взаємодії дозволяє суттєво підвищити якість прийняття рішень, оперативність реагування на суспільні потреби, посилити громадський контроль та сприяти формуванню культури партнерства між державою і громадянами. Однак, для досягнення сталого ефекту важливо не лише впроваджувати окремі інструменти, а й забезпечити їхню органічну інтеграцію у загальну архітектуру трансформаційної моделі, з урахуванням нормативно-правових (табл.3.8).

Таблиця 3.8

Пропозиції щодо удосконалення законодавства
у сфері соціальної взаємодії влади і суспільства

<i>Напрямок удосконалення</i>	<i>Конкретна пропозиція</i>	<i>Очікуваний результат</i>	<i>Пріоритет</i>
Конституційний рівень	Внесення змін до Конституції України	Конституційна основа партнерських відносин влади та суспільства	Високий
	Конкретизація механізмів участі громадян у ст. 38	Розширення форм цифрової демократії на конституційному рівні	Високий
Базове законодавство	Прийняття Закону «Про соціальну взаємодію влади і суспільства»	Правова основа для координації всіх форм соціальної взаємодії	Високий
	Удосконалення Закону «Про громадський контроль»	Усунення прогалин у регулюванні громадського контролю	Високий
Удосконалення існуючих законів	Модернізація Закону «Про місцеве самоврядування в Україні»	Запровадження цифрових інструментів взаємодії, ротаційних рад, краудфандингу	Середній
	Оновлення Закону «Про звернення громадян»	Цифровізація процедур подання та розгляду звернень громадян	Середній
Спеціалізоване регулювання	Закон «Про електронну демократію»	Регулювання е-консультацій, е-петицій, онлайн-голосування	Високий
	Закон «Про захист персональних даних у системах електронної взаємодії»	Захист персональних даних у цифрових системах участі	Високий

Процедурне забезпечення	Стандартизація процедур громадської участі	Єдині стандарти проведення цифрових форм громадської участі	Середній
	Порядок функціонування ротаційних громадських рад	Детальне регулювання діяльності ротаційних рад	Середній
Інституційне забезпечення	Створення Агентства цифрової демократії	Координація розвитку цифрових інструментів соціальної взаємодії	Середній
	Інституційна підтримка громадського контролю	Методична, технічна та правова підтримка громадського контролю	Низький
Захист прав та гарантії	Гарантії захисту активістів цифрової демократії	Захист активістів у сфері електронної участі	Середній
	Компенсаційні механізми	Розширення соціальної бази громадської участі	Низький
Міжнародна інтеграція	Гармонізація з європейськими стандартами	Відповідність європейським стандартам електронного урядування	Високий

Джерело: укладено автором

Отже, вдосконалення нормативно-правової бази соціальної взаємодії влади і суспільства є ключовою передумовою для ефективної цифрової трансформації публічного управління та формування сучасної моделі партнерства між державою і громадянами. На основі проведеного дослідження та аналізу існуючих законодавчих прогалів, доцільно:

1. Закріпити у Розділі I Конституції України фундаментальні гарантії функціонування громадянського суспільства, визначивши, що держава має служити суспільству й забезпечувати умови для його розвитку. Це положення створить міцну конституційну основу для формування партнерських відносин, сприятиме переходу від патерналістської моделі до взаємної відповідальності та співпраці.

2. Важливим напрямом удосконалення є розширення статті 38 Конституції України шляхом включення сучасних форм участі громадян в управлінні державними справами, зокрема електронних консультацій,

громадського контролю, участі у бюджетуванні та інших механізмів цифрової демократії. Це дозволить легітимізувати нові інструменти залучення громадян, забезпечити їхню юридичну силу та сприяти розвитку інклюзивного управління.

3. Необхідним кроком є розробка та прийняття спеціального базового закону «Про соціальну взаємодію влади і суспільства», який визначатиме загальні принципи, механізми та процедури взаємодії між органами влади всіх рівнів і інститутами громадянського суспільства. Такий закон стане правовою основою для координації різних форм соціальної взаємодії, забезпечить прозорість процесів і підвищить ефективність комунікації між владою та громадянами.

4. Окрему увагу слід приділити розробці якісного закону «Про громадський контроль», який усуне недоліки попередніх законопроектів, зокрема неузгодженість із чинним законодавством, нечіткість процедур і невідповідність антикорупційним вимогам. Закон має визначити суб'єктів, об'єкти, процедури та правові наслідки громадського контролю, що сприятиме посиленню прозорості та підзвітності влади.

5. Важливо також внести зміни до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», розширивши перелік форм громадської участі за рахунок цифрових інструментів, встановивши обов'язковість врахування результатів громадських консультацій, визначивши чіткі процедури формування та діяльності ротаційних громадських рад, а також запровадивши механізми краудфандингу для підтримки громадських ініціатив. Це дозволить підвищити рівень залученості громадян до місцевого управління та забезпечить справедливий розподіл ресурсів відповідно до реальних потреб громади.

6. Закон «Про звернення громадян» потребує модернізації з урахуванням цифрової трансформації, шляхом інтеграції електронних форм подання звернень, автоматизованих систем обліку та контролю розгляду, а також використання штучного інтелекту для первинної обробки та класифікації

звернень. Це значно підвищить оперативність реагування на запити громадян і якість обслуговування.

7. Важливим нововведенням має стати прийняття спеціального закону «Про електронну демократію», який регулюватиме електронні консультації з громадськістю, електронні петиції та їх юридичну силу, цифрові платформи участі у бюджетуванні, онлайн-голосування з питань місцевого значення та встановить стандарти кібербезпеки для систем електронної участі. Це забезпечить правові гарантії для розвитку цифрової демократії, підвищить захищеність персональних даних та сприятиме формуванню нової культури відкритої взаємодії.

8. У контексті захисту персональних даних необхідно розробити окремий закон «Про захист персональних даних у системах електронної взаємодії», який врегулює питання обробки персональних даних у цифрових системах соціальної взаємодії, включаючи використання ШІ та аналітики великих даних для потреб публічного управління.

9. Впровадження підзаконних актів, що встановлюють єдині стандарти проведення громадських слухань у цифровому форматі, онлайн-консультацій, електронного моніторингу та цифрового аудиту, забезпечить уніфікацію процедур і підвищить якість громадської участі.

10. Варто також розробити Порядок формування та діяльності ротаційних громадських рад з розширеними повноваженнями, визначивши процедури випадкового відбору, навчання учасників та формування обов'язкових для розгляду рекомендацій. Це сприятиме підвищенню представництва різних верств населення у прийнятті рішень та забезпечить легітимність таких процесів.

11. Зміни до законодавства про центральні органи виконавчої влади мають передбачати створення спеціального органу – Агентства цифрової демократії, відповідального за розвиток і координацію цифрових інструментів соціальної взаємодії. Такий орган забезпечить системний підхід до

впровадження інновацій, сприятиме інтеграції цифрових технологій у всі сфери публічного управління.

12. Важливо передбачити створення мережі регіональних центрів підтримки громадського контролю, які надаватимуть методичну, технічну та правову допомогу громадським організаціям у здійсненні контрольних функцій, що підвищить якість і ефективність громадського нагляду.

13. Зміни до Кримінального кодексу України мають встановити підвищену відповідальність за перешкоджання діяльності громадян у сфері електронної участі та цифрового громадського контролю, що створить додаткові гарантії захисту прав учасників цифрової демократії.

14. У бюджетному законодавстві необхідно передбачити можливість компенсації витрат громадян за участь у ротаційних радах та інших формах інтенсивної громадської участі, що сприятиме розширенню соціальної бази таких ініціатив та підвищенню мотивації громадян до активної участі.

15. Всі зазначені зміни мають забезпечити відповідність національного законодавства європейським стандартам, зокрема Європейській хартії місцевого самоврядування та стандартам ЄС щодо електронного урядування, що сприятиме інтеграції України у європейський правовий простір та забезпечить високий рівень захисту прав громадян.

На наше переконання, реалізація запропонованих заходів дозволить створити сучасну, ефективну та адаптивну правову основу розвитку соціальної взаємодії влади і суспільства в умовах цифрової трансформації, забезпечить правові гарантії участі громадян у процесах управління, сприятиме формуванню довіри між владою і суспільством, а також підвищить якість життя громадян завдяки інноваційним підходам до публічного управління.

Таким чином, результати проведеного дослідження свідчать, що цифрові інструменти здатні стати каталізатором глибоких трансформацій у системі соціальної взаємодії, сприяючи підвищенню довіри до влади, розширенню можливостей участі громадян, забезпеченню соціальної

справедливості та сталого розвитку громад. Водночас, ефективність таких змін можлива лише за умови системного підходу, який передбачає подолання структурних бар'єрів, формування нової культури відкритості та відповідальності, а також постійне оновлення нормативно-правової бази та управлінських практик відповідно до викликів цифрової епохи. Отже, цифровізація публічного управління має розглядатися не як самоціль, а як інструмент формування сучасної, адаптивної та орієнтованої на людину моделі соціальної взаємодії, що забезпечує гармонійний розвиток суспільства і держави.

Висновки до третього розділу

У розділі запропоновано трансформаційну модель механізму соціальної взаємодії в системі публічного управління, яка представлена як комплексна багаторівнева система, спрямована на посилення ефективності взаємодії між публічною владою та громадянським суспільством в умовах сучасних динамічних змін, з метою забезпечення сталого розвитку, прозорості, підзвітності та соціального прогресу; модель структурована на п'ять взаємопов'язаних блоків – базовий (інституційно-правові основи та контроль), аксіологічний (узгодження ціннісних орієнтирів), інтеграційний (колаборація та мережеві взаємодії), соціальної інклюзії (інтеграція вразливих груп та партисипація) та інноваційної трансформації (синергія технологій та інновацій), – кожен з яких детально описаний з урахуванням ролей влади і суспільства, ключових функцій, індикаторів ефективності, а також циклу моніторингу, оцінки соціальних впливів (з використанням інтегрального індексу ПСВ) та корекції для адаптації до викликів. Обґрунтовано доцільність впровадження цієї моделі для подолання неефективності традиційних підходів, підвищення довіри до державних інституцій, розвитку партнерств і цифровізації, спираючись на наукові джерела та авторські розробки, що в

підсумку формує основу для модернізації публічного управління в демократичному суспільстві.

Запропоновано стратегічні напрямки перетворень механізму соціальної взаємодії в системі владно-суспільних відносин, де центральною ідеєю є формування комплексної системи інструментів для підвищення ефективності взаємодії між публічною владою та громадянським суспільством в умовах сучасних викликів. Проведено детальний аналіз міжнародного досвіду успішних практик соціальної взаємодії, зокрема через моделі Естонії в сфері цифрового урядування, Фінляндії у розвитку механізмів громадської участі, Південної Кореї в використанні штучного інтелекту для проактивного управління, Нідерландів у державно-приватному партнерстві та Нової Зеландії з її концепцією «бюджету добробуту». При цьому особливу увагу приділено викликам впровадження інноваційних цифрових інструментів в українських реаліях, включаючи цифрову нерівність, етичні та правові ризики, інституційну інертність та соціально-політичні фактори, зумовлені воєнним станом та економічною нестабільністю.

Дослідження структуровано навколо трьох основних стратегічних напрямків: перший – створення сприятливого інституційного середовища на державному рівні з розробкою критерійної методики оцінки інституційної спроможності органів публічної влади (з інтегральним показником IS); другий – впровадження ефективних механізмів залучення громадськості на локальному рівні з використанням досвіду словацьких міст; третій – активізація участі організацій громадянського суспільства в соціально-економічному розвитку через механізми соціального замовлення та підприємництва. Використання комплексної методології, включаючи соціологічні опитування працівників виконавчих органів та представників громадянського суспільства, математичне моделювання для розрахунку інтегрального показника інституційної спроможності та порівняльний аналіз європейських практик, дозволило сформулювати науково обґрунтовані рекомендації для трансформації механізмів соціальної взаємодії в

українському контексті з урахуванням специфіки постконфліктного відновлення та європейської інтеграції.

Досліджено цифрові інструменти впровадження трансформаційних змін у системі соціальної взаємодії, які розглядаються як практична основа для підвищення ефективності взаємовідносин між державою та суспільством на сучасному етапі державотворення. Систематизовано інструменти реалізації моделі за категоріями – від нормативно-правових та контрольних-наглядних до технологічних та інноваційних форматів, демонструючи їх взаємозв'язок та синергетичний ефект. Розроблено п'ять практичних ініціатив для українського контексту та розглянуто питання впровадження цифрових інструментів, визначаючи основні виклики (цифрова нерівність, етичні ризики, інституційна інертність, низька довіра) та відповідні стратегії їх подолання з конкретними показниками ефективності. Обґрунтовано необхідність вдосконалення нормативно-правової бази, включаючи пропозиції щодо змін до Конституції України, розробки базового закону «Про соціальну взаємодію влади і суспільства», модернізації існуючого законодавства та створення спеціалізованих регуляторних актів у сфері електронної демократії, що підкреслює системний характер запропонованих трансформацій і необхідність їх законодавчого супроводу.

Результати дослідження, викладені в другому розділі, висвітлено в таких публікаціях автора: «Трансформаційна модель механізму соціальної взаємодії в системі публічного управління» [137], «Стратегічні напрямки перетворень механізму соціальної взаємодії в системі владно-суспільних відносин» [177], «Партнерська взаємодія у процесі повоєнного становлення громадянського суспільства» [189], «Фактори посилення соціальної взаємодії влади і суспільства в сучасних умовах державотворення» [185], «Стратегічні орієнтири соціальної взаємодії влади та суспільства» [189].

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження вирішено важливе наукове завдання, що полягає в теоретико-практичному обґрунтуванні шляхів удосконалення механізму соціальної взаємодії влади і суспільства шляхом аналізу існуючих проблем, виявлення ефективних інструментів і розробки рекомендацій щодо впровадження інноваційних підходів, орієнтованих на підвищення ефективності, прозорості та демократичності управлінських процесів. Це дало змогу сформулювати такі висновки та пропозиції:

1. У ході проведеного дослідження з'ясовано, що феномен соціальної взаємодії характеризується значною теоретичною багатовекторністю, що зумовлена різноманіттям наукових підходів, які розглядають цей процес через призму різних дисциплінарних парадигм, при цьому кожен із наукових підходів пропонує власну аналітичну оптику, акцентує увагу на певному рівні аналізу (мікро-, мезо- або макрорівень) та використовує специфічний понятійний апарат, що веде до концептуальної фрагментації у розумінні механізмів взаємодії. З'ясовано, що така багатовекторність, хоча й збагачує теоретичне поле, водночас породжує концептуальну плутанину, особливо у межах публічного управління, де необхідна чітка термінологічна база для ефективного аналізу та практичного застосування.

Встановлено, що соціальна взаємодія у сфері публічного управління являє собою складний, динамічний та багатовекторний обмін інформацією, ресурсами, цінностями і смислами між автономними акторами – індивідами, соціальними групами, організаціями та інституціями. Цей процес здійснюється через формалізовані (нормативно-правові, процедурні) та неформальні (мережеві, комунікативні, партнерські) механізми, що забезпечують координацію, співпрацю та узгодження інтересів у багатокомпонентному управлінському середовищі. При цьому соціальна взаємодія в публічному управлінні розглядається не лише як канал комунікації чи засіб реалізації управлінських функцій, а як системоутворюючий чинник,

здатний забезпечити сталість, адаптивність та легітимність управлінських рішень у контексті соціальних трансформацій. Доведено, що ключові поняття, такі як соціальна держава, соціальна політика, соціальна сфера, соціальна ефективність та соціальна взаємодія, не існують ізольовано, а формують інтегровану концептуальну матрицю, яка відображає цілісність і взаємозалежність процесів суспільного розвитку. Ця матриця слугує теоретичною основою для розуміння того, що забезпечення соціальної справедливості, підтримка вразливих верств населення та впровадження інклюзивних управлінських практик можливі лише за умови активної, багаторівневої та рефлексивної соціальної взаємодії між усіма суб'єктами публічного управління.

2. Дослідження структурних компонентів соціальної взаємодії у сфері публічного управління дозволило виявити її багаторівневу організацію, яка охоплює стратегічний, тактичний та операційний рівні. На стратегічному рівні формуються базові цінності, принципи та інституційні рамки, що визначають загальну спрямованість і нормативно-правову основу соціальної взаємодії. Тактичний рівень охоплює механізми реалізації, розподіл ресурсів, а також вибір і використання комунікаційних каналів, які забезпечують ефективне функціонування системи управління. Операційний рівень представлений конкретними акторами, формами їхньої взаємодії та досягнутими результатами, що відображають практичну реалізацію управлінських рішень і соціальних ініціатив. Усі ці компоненти інтегруються в єдину систему соціальної взаємодії, яка забезпечує двосторонню, партисипативну та кооперативну взаємодію між суб'єктами публічного управління і громадськими акторами, створюючи умови для узгодженості дій, ефективного залучення громадськості до процесів прийняття рішень і формування партнерських відносин між владою та суспільством.

Визначено, що система соціальної взаємодії реалізується через сім взаємопов'язаних механізмів, кожен із яких виконує специфічні функції у забезпеченні цілісності та ефективності процесу: інституційний механізм

визначає організаційну структуру та взаємозв'язки між учасниками, формуючи основу для стабільної і впорядкованої взаємодії; партисипативний механізм забезпечує залучення громадян до управлінських процесів, підсилюючи демократичний характер прийняття рішень; комунікаційний механізм сприяє відкритому діалогу й ефективному обміну інформацією між усіма учасниками процесу; контрольний механізм гарантує прозорість і підзвітність дій суб'єктів управління, підвищуючи довіру до владних інститутів; діджитальний механізм інтегрує сучасні цифрові технології, оптимізуючи процеси взаємодії та розширюючи можливості для участі громадськості; інформаційний механізм забезпечує доступ до актуальної інформації та її поширення, створюючи умови для інформованої участі громадян; правовий механізм регламентує всі процеси взаємодії відповідно до чинного законодавства, забезпечуючи легітимність і правову визначеність управлінських дій. Доведено, що гармонійне поєднання та взаємодія цих механізмів формують комплексний механізм соціальної взаємодії між владою і суспільством, який відповідає сучасним вимогам демократичного розвитку, сприяє підвищенню ефективності публічного управління та забезпечує сталий соціальний прогрес. Такий підхід дозволяє розглядати соціальну взаємодію як ключовий чинник модернізації управлінських практик, інтеграції громадян у процеси прийняття рішень та формування інклюзивних, відкритих і відповідальних моделей публічного управління.

3. У рамках дослідження з'ясовано, що нормативно-правове забезпечення соціальної взаємодії в системі публічного управління в Україні розвивалося чотирма послідовними етапами, кожний із яких відображав суспільно-політичні виклики та стратегічні орієнтири державної політики. Визначено, що на першому етапі становлення демократичних інститутів було закладено фундаментальні конституційні гарантії участі громадян у державному управлінні та створено базові правові основи місцевого самоврядування; другий етап характеризувався процедурною деталізацією інструментів взаємодії – від консультацій і громадської експертизи до

розвитку адміністративного судочинства як механізму захисту соціальних прав; третій етап євроінтеграційних реформ позначився кардинальною модернізацією правового поля через прийняття закону про громадські об'єднання, стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства та концепції реформування місцевого самоврядування з акцентом на децентралізацію, цифровізацію та системність участі; сучасний період відзначається високою активністю нормотворчості, запровадженням інноваційних інструментів та адаптацією механізмів взаємодії до існуючих викликів. Разом з тим, виявлено, що, незважаючи на широкий масив нормативної бази, існують прогалини у функціонуванні механізмів на практиці.

4. У результаті здійсненого структурно-функціонального аналізу механізму соціальної взаємодії в Україні встановлено, що сучасна система взаємодії влади і суспільства перебуває у стані глибокої трансформації під впливом реформ децентралізації, викликів війни та необхідності адаптації демократичних механізмів до кризових умов. Визначено, що ефективність механізмів соціальної взаємодії має виразну «пірамідальну» структуру: найвищий рівень активності та результативності спостерігається на місцевому рівні, тоді як на регіональному та державному рівнях виявлено значні диспропорції та розриви у стандартах, процедурах і обміні інформацією. Існуючі вертикальні та горизонтальні розриви суттєво ускладнюють забезпечення комплексного й узгодженого підходу до вирішення суспільних проблем.

У результаті проведеного аналізу бар'єрів та викликів ефективності функціонування механізму соціальної взаємодії влади і суспільства в сучасних умовах з'ясовано, що найбільш адекватною моделлю опису цієї взаємодії є поліцентрична система управління, яка забезпечує гнучкість і багаторівневність прийняття рішень. Визначено, що механізм соціальної взаємодії в Україні має комплексний характер і охоплює інституційні, правові, економічні, соціокультурні та інформаційно-комунікаційні аспекти, однак його ефективне

функціонування ускладнюється наявністю широкого спектра бар'єрів. Встановлено, що до основних проблемних факторів належать інституційно-правові, організаційно-управлінські, ресурсно-економічні, цифрово-технологічні, інформаційно-комунікаційні, соціально-психологічні, культурно-ціннісні, бар'єри інклюзивності та рівного доступу, безпекові, антикорупційні, стратегічно-адаптаційні та синергетично-структурні бар'єри. Ці бар'єри мають як внутрішнє, так і зовнішнє походження, взаємопов'язані між собою та здатні підсилювати негативний вплив один одного, що створює додаткові труднощі для налагодження ефективної співпраці між владою і суспільством. Доведено, що подолання визначених бар'єрів можливе лише за умови комплексного підходу, спрямованого на удосконалення нормативно-правової бази, підвищення організаційної спроможності, розвиток інформаційної відкритості, зміцнення довіри та формування інклюзивного середовища для участі громадян у прийнятті рішень.

5. У процесі дослідження доведено, що існуючі підходи до організації соціальної взаємодії влади і суспільства недостатньо відповідають сучасним викликам, що зумовило потребу розробки трансформаційної моделі, яка являє собою комплексну багаторівневу концептуальну систему, що інтегрує сучасні теоретичні й практичні засади організації взаємовідносин між публічною владою та громадянським суспільством, ґрунтується на принципах відкритості, партнерства, прозорості та соціальної справедливості, і передбачає динамічну, адаптивну взаємодію через п'ять взаємопов'язаних структурних блоків: базовий, аксіологічний, інтеграційний, соціальної інклюзії, а також інноваційної трансформації, що дозволяє ефективно інтегрувати інноваційні технології, сприяти розвитку партисипативних механізмів залучення громадян до процесів прийняття рішень, а також створювати умови для соціальної інклюзії та партнерства між різними секторами суспільства.

Обґрунтовано, що реалізація моделі передбачає стратегічні перетворення в системі владно-суспільних відносин і вимагає відмови від

фрагментарних адміністративних підходів на користь комплексної, інтегрованої моделі, яка охоплює правові, етичні, технологічні та інноваційні аспекти. Визначено, що стратегічна орієнтація на відкритий, прозорий і конструктивний діалог між владою та громадянами є ключовим чинником підвищення рівня суспільної згуртованості, легітимності управлінських рішень і готовності громадян до участі у державних процесах. Визначено, що впровадження сучасних цифрових технологій, розвиток інклюзивних форматів громадської участі та підвищення етичних стандартів сприяють формуванню довіри до інституцій та забезпечують рівний доступ до державних послуг для всіх категорій громадян.

6. Доведено, що впровадження трансформаційних змін у системі соціальної взаємодії влади і суспільства в сучасних умовах державотворення потребує комплексного використання практичних інструментів. В якості новацій запропоновано п'ять практичних ініціатив для українського контексту: громадський навігатор з AI-помічником для персоналізованої участі громадян, система соціального аудиту в реальному часі на базі IoT-технологій, ротаційні громадські ради з розширеними повноваженнями (за досвідом Ірландії та Бельгії), громадський симулятор рішень для моделювання управлінських наслідків та міська краудфандингова платформа для фінансування громадських ініціатив. Розглянуто питання впровадження цифрових інструментів, визначаючи основні виклики (цифрова нерівність, етичні ризики, інституційна інертність, низька довіра) та відповідні стратегії їх подолання з конкретними показниками ефективності.

Розроблено пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правової бази, включаючи пропозиції щодо змін до Конституції України, розробки базового закону «Про соціальну взаємодію влади і суспільства», модернізації існуючого законодавства та створення спеціалізованих регуляторних актів у сфері соціальної взаємодії влади і суспільства, що підкреслює системний характер запропонованих трансформацій і необхідність їх законодавчого супроводу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ібрагімова К. О. Дефініція поняття соціальна взаємодія, її види та основні теорії. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*, 2013. № 40-41. С.289-293. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pipo_2013_40-41_48
2. Родіонов Є. О. Соціальна взаємодія влади та суспільства як об'єкт публічного управління. *Актуальні проблеми викладання освітніх компонентів соціально-гуманітарного спрямування у вищій школі* [Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції 05 червня 2025 р., м. Херсон]. Херсон: Херсонська державна морська академія, 2025. С.164-166
3. Mead, George Herbert (1934). *Mind, Self, and Society: From the Standpoint of a Social Behaviorist*. Chicago: University of Chicago Press. <https://doi.org/10.7208/chicago/9780226112879.001.0001>
4. Blumer, Herbert (1969). *Symbolic Interactionism: Perspective and Method*. Berkeley: University of California Press. Chapter DOI: <https://doi.org/10.4324/9780429276767-5>
5. Garfinkel, Harold (1967). *Studies in Ethnomethodology*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall. Chapter reprint DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003320609-8>
6. Gerst, Dominik; Krämer, Hannes; Salomon, René (ред.) (2019). Harold Garfinkel's 'Studies in Ethnomethodology'-An Interview Project. *Forum Qualitative Sozialforschung*, 20(2). <https://doi.org/10.17169/fqs-20.2.3288>
7. Homans, George Caspar (1961). *Social Behavior: Its Elementary Forms*. London: Routledge & Kegan Paul. 404 p.
8. Blau, Peter M. (1964). *Exchange and Power in Social Life*. New York: Wiley. DOI (reprint): <https://doi.org/10.4324/9780203792643>
9. Parsons, Talcott (1951). *The Social System*. Glencoe, IL: Free Press. DOI (reprint): <https://doi.org/10.4324/9780203992951>
10. Schutz, Alfred (1967). *The Phenomenology of the Social World*. Evanston, IL: Northwestern University Press .

11. Moran, Dermot. (2017). The phenomenology of the social world. *Metodo. International Studies in Phenomenology and Philosophy*, 5, 99-142. <https://doi.org/10.19079/metodo.5.1.99>.
12. Dahrendorf, Ralf (1959). *Class and Class Conflict in Industrial Society*. Stanford, CA: Stanford University Press. DOI (reprint): <https://doi.org/10.4324/9781003260257>
13. Habermas, Jürgen (1984). *The Theory of Communicative Action, Volume 1: Reason and the Rationalization of Society*. Boston: Beacon Press. Review DOI: <https://doi.org/10.2307/2185595>
14. Finlayson, James Gordon and Dafydd Huw Rees, Jürgen Habermas, *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Winter 2023 Edition), Edward N. Zalta & Uri Nodelman (eds.). URL: <https://plato.stanford.edu/archives/win2023/entries/habermas/>
15. Torfing, Jacob (2005). Governance Network Theory: Towards a Second Generation. *European Political Science*, 4(3), 305-315. <https://doi.org/10.1057/palgrave.eps.2210031>
16. Torfing, Jacob (2012). Governance Networks. In *The Oxford Handbook of Governance*, pp. 99-112. Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199560530.013.0007>
17. Putnam, Robert D. (1995). Bowling Alone: America's Declining Social Capital. *Journal of Democracy*, 6(1), 65-78. <https://doi.org/10.1353/jod.1995.0002>
18. Powell, Walter W. (2002). The Transformation of Organizational Forms: How Useful is Organization Theory in Accounting for Social Change? *Research in Organizational Behavior*, 24, 293-313. [https://doi.org/10.1016/S0191-3085\(02\)24009-X](https://doi.org/10.1016/S0191-3085(02)24009-X)
19. Sørensen, Eva & Torfing, Jacob (2005). Network Governance and Post-Liberal Democracy. *Administrative Theory & Praxis*, 27(2), 197-237. <https://doi.org/10.1080/10841806.2005.11029489>
20. Родіонов Є.О., Філіппова В.Д. Теоретичні засади соціальної взаємодії влади та суспільства в сучасних умовах державотворення. *Вісник*

Херсонського національного технічного університету. Публічне управління та адміністрування, 2023 № 3 (86). С. 171-175. <https://doi.org/10.35546/kntu2028-4481.2023.3.23>

21. Ерхард Л. Добробут для всіх / за перекладом А. Лапчак, В. Сеника. Київ: Велл Брукс, 2023. 384 с.

22. Myrdal G. Profiles of world economists BIATEC, 2002, Volume X. 6. P.28-30. URL: https://www.nbs.sk/_img/documents/biatec/bia06_02/28_30.pdf

23. Шутенко О.А. Особливості становлення теорії державного управління в США. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, 2006. № 4. С. 57-65.

24. Weber, Max. Political Writings. Edited by Peter Lassman and Ronald Speirs. Translated by Ronald Speirs. Cambridge: Cambridge University Press, 1994. URL: <https://www.ias.edu/sites/default/files/sss/Weber%20-%20Political%20Writings.pdf>

25. Скуратівський В., Линдюк О. Соціальна безпека українського суспільства та шляхи її забезпечення. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2011. №. 3. С. 194-204.

26. Бабенко, В. В. Компоненти та функції соціальної держави у сучасних умовах соціального управління. *Соціальний державотворчий простір*, 2018. № 3. С. 45-59.

27. Діденко Н. Г. Державне управління і соціальне партнерство: актуальні проблеми теорії і практики. Донецьк: Східний видавничий дім. 2007. 404 с.

28. Лазор О.Я. Публічне управління та адміністрування: ретроспектива деяких теоретичних аспектів. *Університетські наукові записки*, 2015, № 56. С.111-121.

29. Родіонов Є. Складові ефективної взаємодії публічної влади та громадянського суспільства. *Сучасні стратегії сталого розвитку держави та суспільства*: збірник матеріалів І-ої Науково-практичної конференції з

міжнародною участю. (22 лютого 2024 р.). Хмельницький: ХНТУ, 2024. С.277-279.

30. Родіонов Є. Соціальна взаємодія влади та суспільства в умовах трансформації. *Менеджмент та маркетинг як фактори розвитку бізнесу*: матеріали II-й Науково-практичної конференції 17-19 квітня 2024. Київ «Києво-Могилянська академія». Т.1. С.270-271.

31. Напльоков, Ю. В. Прийняття управлінського рішення в контексті взаємодії колективного свідомого та несвідомого в умовах динамічного середовища. *Публічне урядування*, 2021. № (1 (26)). С. 152-171. [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2021-1\(26\)-152-171](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2021-1(26)-152-171)

32. Ключевський В.І., Плющ Р.М., Лопушинський І.П., Башинський І.А. Інформаційно-комунікаційні інструменти соціальної взаємодії в системі демократичного врядування України на локальному рівні. *Успіхи і досягнення у праці (Серія «Управління та адміністрування»)*, 2025. №3(13). С. 443-452. [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-3\(13\)-443-452](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-3(13)-443-452)

33. Шпекторенко І. Соціальна мобільність як наукова проблема соціального управління: соціальні інститути, соціальні ліфти. *Аспекти публічного управління*, 2024. Т. 12. №. 1. С. 66-75. <https://doi.org/10.15421/152409>

34. Serpa, S.; Ferreira, C. (2019). Micro, Meso and Macro Levels of Social Analysis. *International Journal of Social Science Studies*, 7(3), 120-131. <https://doi.org/10.11114/ijsss.v7i3.4223>

35. Micro, Meso, and Macro Approaches: Principles of Sociological Inquiry: Qualitative and Quantitative Methods. Saylor Academy, 2010. URL: https://saylordotorg.github.io/text_principles-of-sociological-inquiry-qualitative-and-quantitative-methods/s05-01-micro-meso-and-macro-approache.html

36. Tyrell, Hartmann. «Max Weber, Wirtschaft und Gesellschaft. Soziologie. Unvollendet 1918–1920, hrsg. v. Knut Borchardt, Edith Hanke u. Wolfgang Schluchter. Max Weber Gesamtausgabe I/23. Tübingen: Mohr Siebeck 2013, 845

S., *Soziologische Revue*, vol. 38, no. 2, 2015, pp. 299-307.
<https://doi.org/10.1515/srsr-2015-0042>

37. Hoppler, S. S.; Segerer, R.; Nikitin, J. (2022). The Six Components of Social Interactions: Actor, Partner, Relation, Activities, Context, and Evaluation. *Frontiers in Psychology*, 12, 743074. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.743074>

38. Spanhove, J., : Verhoest K. (2007). Analyzing Government Governance at different levels: Developing a normative and analytical framework based on principles, processes, instruments and cycles. *EGPA Doctoral Seminar Paper*. URL: https://soc.kuleuven.be/io/pubpdf/IO0006005_egpa_spanhove.pdf

39. Серьогін, С., Письменний, І., & Липовська, Н. Трансформація публічної служби України в інститут суспільної взаємодії в умовах глобальної світової кризи. *Аспекти публічного управління*, 2020. № 8(3). С.92–109.
<https://doi.org/10.15421/152073>

40. Вакуленко, О. Ф. Механізм забезпечення соціальної функції держави у публічній сфері. *Юридична наука*, 2020. № 1(5(107)). С. 68-79.
<https://doi.org/10.32844/2222-5374-2020-107-5-1.08>

41. Schakel, A. H. (2020). Multi-level governance in a ‘Europe with the regions’. *The British Journal of Politics and International Relations*, 22(4), 767-775. <https://doi.org/10.1177/1369148120937982>

42. Філософсько-психологічні проблеми соціальної взаємодії в системі сучасного управління : монографія / за заг. ред. Н. Г. Діденко. Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2019. 194 с.

43. Coleman, J. S. (1990). *Foundations of Social Theory*. Cambridge, MA: Harvard University Press. URL: <https://www.worldcat.org/title/21524653>

44. Іванова Т. В., Кузьмич А. В. Механізми багаторівневого врядування в системі публічного управління: виклики та перспективи. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2025. № 4.
<http://doi.org/10.32702/2307-2156.2025.4.4>

45. Малиновський В. Я. Стан і перспективи розвитку багаторівневого врядування в Україні в контексті реалізації цілей Державної стратегії

регіонального розвитку. *Регіональна економіка*, 2024. №4. С.12-20.
<https://doi.org/10.36818/1562-0905-2024-4-2>

46. Суворов В. П. Багаторівневе управління в контексті реалізації європейських політик щодо розбудови України на субнаціональному рівні. *Державне будівництво*, 2023. № 1 (33). С.119-131.
<https://doi.org/10.26565/1992-2337-2023-1-11>

47. Hooghe, L., & Marks, G. (2001). Multi-Level Governance and Державне будівництво. № 1 (33)/2023 European Integration. Lanham: Rowman & Littlefield.
 URL: https://www.researchgate.net/publication/246883870_Multi-Level_Governance_and_European_Integration

48. Emerson, K., & Nabatchi, T. (2015). *Collaborative Governance Regimes*. Washington, DC: Georgetown University Press. URL: <https://www.scribd.com/document/434224611/Collaborative-Governance-Regimes?locale=uk>

49. Ansell, C., & Gash, A. (2008). Collaborative Governance in Theory and Practice. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18(4), 543-571.
<https://doi.org/10.1093/jopart/mum032>

50. Schütz, P. M.; Gutwirth, S. (2021). The Interaction of Meso-Level Data Governance Regimes with Macro Frameworks. *Internet Policy Review*, 10(2)

51. Bodó, B. & Irion, K. & Janssen, H. & Giannopoulou, A. (2021). Personal data ordering in context: the interaction of meso-level data governance regimes with macro frameworks. *Internet Policy Review*, 10(3).
<https://doi.org/10.14763/2021.3.1581>

52. Rauba W. & Voss T. Micro-macro models in sociology: antecedents of coleman's diagram. Version May 4, 2016. URL: <https://www.en.soziolegie.uni-muenchen.de/venedig/venice16/raubvoss2016beforecoleman.pdf>

53. Геєць В. М. Соціалізація, соціальні інновації та соціальна взаємодія бізнесу й держави. *Український соціум*, 2020. Т. 3. №. 74. С. 9-23.
<https://doi.org/10.15407/socium2020.03.009>

54. Кулініч, Т., Бакланова, О., & Белоус, К. Сучасні моделі трансформації соціального менеджменту. *Економіка та суспільство*, 2024. № 68. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-77>
55. Квітка, С., & Корсун, В. Механізми мережевого управління взаємодією публічної влади та громадянського суспільства. *Аспекти публічного управління*, 2023. № 11(2). С.81-87. <https://doi.org/10.15421/152322>
56. Ганущин С. Н. Вплив суспільних цінностей на державне управління. *Наукові перспективи*, 2022. №1 (19). С. 70-78. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-1\(19\)-70-78](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-1(19)-70-78)
57. Flynn, Jeffrey. (2004). Communicative Power in Habermas's Theory of Democracy. *European Journal of Political Theory*. 3. 433-454. <https://doi.org/10.1177/1474885104045914>.
58. Flynn J. Communicative Power. In: Allen A, Mendieta E, eds. *The Cambridge Habermas Lexicon*. Cambridge University Press; 2019:53-55. URL: <https://www.cambridge.org/core/books/abs/cambridge-habermas-lexicon/communicative-power/05C3D189FFED08B0B45C3E1B6CDF1977>
59. PPP Risk Allocation Tool 2019 Edition. Global Infrastructure Hub, Sydney, 2019. URL: <https://ppp-risk.gihub.org/introduction/>
60. OECD (2025) Recommendation of the Council on Principles for Public Governance of Public-Private Partnerships, OECD/LEGAL/0392. URL: <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/275/275.en.pdf>
61. Герасименко, О. Інституційні механізми взаємодії громадянського суспільства і держави: спроба структуризації. *Аспекти публічного управління*, 2023. № 11(3). С. 6-17. <https://doi.org/10.15421/152329>
62. Osborne, S. P. (Ed.). (2010). *The New Public Governance?: Emerging Perspectives on the Theory and Practice of Public Governance*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203861684>
63. Alford, J. (2009). *Engaging Public Sector Clients: From Service Delivery to Co-Production*. Basingstoke: Palgrave Macmillan UK. URL: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1057/9780230235816.pdf>

64. Mergel, I., Rethemeyer, R. K., & Isett, K. (2016). Big Data in Public Affairs. *Public Administration Review*, 76(6), 928–937. <https://doi.org/10.1111/puar.12625>
65. Putnam, R. D. (1993). *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton: Princeton University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctt7s8r7>
66. Васильковський О.Т. Форми взаємодії органів публічної влади з громадськістю. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 11 С. 32-43. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-11\(13\)-32-42](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-11(13)-32-42)
67. Zheltovsky V. Civil society as an actor in the political processes of local governance reform in Ukraine. *Środkowoeuropejskie Studia Polityczne*, 2019. №. 2. С. 83-104. <https://doi.org/10.14746/ssp.2019.2.5>
68. Мачабелі Т. М. Теоретичні основи механізмів взаємодії влади та громадськості в умовах гібридних загроз. *Державне будівництво*, 2024. № 1 (35). С. 64–75. <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2024-1-05> .
69. Івашова Л. М., Антонова Л. В., Крушельницька Т. А. Комплексний механізм взаємодії громадянського суспільства з інститутами влади в контексті розвитку публічно-приватного партнерства. *Публічне управління та митне адміністрування*, 2023. № 2 (37). С.31-42. <https://doi.org/10.32782/2310-9653-2023-2.4>
70. Овчарук, Е. (2023). Особливості сучасних механізмів взаємодії публічної влади, бізнесу та громадянського суспільства. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*, (3(63), 89-95. [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2022-3\(63\)-12](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2022-3(63)-12)
71. Родіонов, Є. О. (2024). Механізми соціальної взаємодії влади та громадянського суспільства на етапі повоєнної розбудови публічного управління. *Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування*, (3), 64-70. <https://doi.org/10.32782/tnv-pub.2024.3.8>

72. Граділь Д. Дієві механізми громадського контролю органів влади: для чого потрібні громадські ради. URL: <https://blog.liga.net/user/dhradil/article/53400>

73. Ніронка, Ю. Сутність громадського контролю за діяльністю органів публічної влади. *Актуальні проблеми правознавства*, 2019. №2. С. 67-71. URL: <https://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/view/674>

74. Ольшанський О.В. Міжсекторальна взаємодія як один із важливих інструментів для підвищення ефективності рішень у сфері публічного управління. *Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування*, 2024. № 4. С.230-234. <https://doi.org/10.32782/1813-3401.2024.4.34>

75. Оленковська Л. П. Шляхи становлення міжсекторного партнерства на місцевому рівні в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*, 2013. №. 10. С. 168-171.

76. Шустрова К, Павліченко Є. Основні засади становлення та розвитку партисипації. *Юридичний вісник*, 2023. № 3. С.15-20. <https://doi.org/10.32782/yuv.v3.2023.2>

77. Косухіна К. В. Громадські ініціативи як чинник самоорганізації суспільства та суттєвий механізм забезпечення соціальних послуг. *Теорія та практика державного управління*, 2021. № 2(73). С.33-39. <https://doi.org/10.34213/tp.21.02.04>

78. Дрешпак В. М. Комунікації в публічному управлінні навч. посіб. / В. М. Дрешпак. Д.: ДРІДУ НАДУ, 2015. 168 с.

79. Арабаджієв Д. Громадський моніторинг: структура, функції, завдання. *Політичний менеджмент*, 2012. №4-5. С.80-88. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/arabadzhyev_gromadskyi.pdf

80. Назимко Є. С., Клемпарський М. М. Громадська експертиза як форма безпосередньої демократії. *Вчені записки ТНУ імені ВІ Вернадського*, 2023. Т. 34 (73). №1. С.224-228. <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2023.2/38>

81. Пак Н., Воронець Є. Громадський контроль діяльності органів публічної влади: сутність та механізми здійснення. *Молодий вчений*, 2021. №. 9 (97). С. 138-142. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-9-97-28>

82. Полуніна О. О. Електронні петиції: міжнародний досвід та Україна. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, 2023. № 62. С.53-56. <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2023.62.11>

83. Оксентюк С. Електронний уряд як головна складова електронного урядування. *Проблеми публічного управління та адміністрування на регіональному рівні*. 2019. № 5. С. 62-63.

84. Семенченко А.І. Електронне урядування та електронна демократія: навчальний посібник. Київ: ФОП Москаленко О.М., 2017. 72 с.

85. Дорош Л., Копей Ю. Особливості залучення соціальних мереж у діяльність органів державної влади (на прикладі США та України). *Політичні науки*, 2020. №. 1. С. 7-13. <https://doi.org/10.23939/shv2020.01.007>

86. Фармхаус П. Р. Соціальні мережі як інструмент комунікації держави з громадянами: аналіз проблем та шляхів оптимізації. *Вчені записки ТНУ імені ВІ Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*, 2023. Т. 34 (73). №6. С.169-174. <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2023.6/27>

87. Шаульська Г. М. Деякі сучасні механізми взаємодії влади і громадянського суспільства в Україні: аналіз ефективності. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*, 2019. №. 2. С. 180-189.

88. Кравцова З. С. Окремі аспекти взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства. *Юридичний науковий електронний журнал*, 2021. Т. 2. С. 46-49. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-2/9>

89. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23.04.1991 №987-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12#Text>

90. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

91. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

92. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування: Закон України від 15.07.1997 № 452/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/452/97-%D0%B2%D1%80#Text>

93. Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Указ Президента України від 31.07.2004 № 854/2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/854/2004#Text>

94. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>

95. Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 05.11.2008 № 976. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/976-2008-%D0%BF#Text>

96. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок, Положення від 03.11.2010 № 996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF#Text>

97. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>

98. Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки: Указ Президента України; Стратегія від 27.09.2021 № 487/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text>

99. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Концепція від 01.04.2014 № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>

100. Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки: Указ Президента України; Стратегія від 27.09.2021 № 487/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text>

101. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021 № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>

102. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>

103. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

104. Про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо забезпечення прозорості місцевого самоврядування: Закон України від 22.02.2024 № 3590-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3590-20#Text>

105. Про міжнародне територіальне співробітництво України: Закон України від 24.04.2024 № 3668-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3668-20#Text>

106. Про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо вдосконалення правового регулювання інституту старост та його діяльності в умовах воєнного стану: Закон України від 17.07.2024 № 3870-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3870-20#Text>

107. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо відновлення середньострокового бюджетного планування на місцевому рівні та приведення окремих його положень у відповідність із законами України: Закон України від 18.09.2024 № 3979-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3979-20#Text>

108. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру»: Закон

України від 10.10.2024 № 4017-IX. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4017-20#Text>

109. Родіонов Є.О. Управлінські рішення як результат ефективної соціальної взаємодії влади і суспільства в сучасних умовах державотворення. *Наукові перспективи*, 2024. № 6 (48). С. 270-278 [10.52058/2708-7530-2024-6\(48\)-270-278](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-6(48)-270-278)

110. Родіонов Є., Філіппова В. Організація взаємодії органів влади і громадських організацій в умовах воєнного стану. *Державна політика щодо місцевого самоврядування: стан, проблеми та перспективи*: Збірник матеріалів 14 Всеукраїнської науково-практичної конференції (07 грудня 2023 р.) Хмельницький, 2023. С. 98-100

111. Оцінка ситуації в країні, довіра до соціальних інститутів, політиків, посадовців та громадських діячів, ставлення до виборів під час війни, віра в перемогу (лютий-березень 2025 р.). Центр Розумкова. URL:
<https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-sytuatsii-v-kraini-dovira-do-sotsialnykh-instytutiv-politykiv-posadovtsiv-ta-gromadskykh-diiachiv-stavlennia-do-vyboriv-pid-chas-viiny-vira-v-peremogu-liutyiberezen-2025r>

112. Оцінки громадянами соціально-економічної ситуації та соціально-економічної політики влади, соціальне самопочуття громадян (вересень 2024 р.). Центр Розумкова. URL:
<https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinky-gromadianamy-sotsialnoekonomichnoi-sytuatsii-ta-sotsialnoekonomichnoi-polityky-vlady-sotsialne-samopochuttia-gromadian-veresen-2024r>

113. Родіонов Є. Проблемні питання соціальної взаємодії влади і суспільства в сучасних умовах державотворення. *Публічне управління та адміністрування в Україні: євроінтеграційний поступ*: матеріали I-ої Всеукраїнської науково-практичної конференції (31 травня 2024 р.). Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2024. С.238-240

114. Родіонов Є. О. Шляхи посилення взаємодії влади та суспільства при реалізації публічної політики. *Публічне управління та адміністрування в Україні: євроінтеграційний поступ*: матеріали II-ї Всеукраїнської науковопрактичної конференції за міжнародною участю (Івано-Франківськ, 30 травня 2025 р.); за наук. ред. проф. І. І. Чудика, Д. І. Дзвінчука, І.П.°Лопушинського; упоряд. Л. С. Мосора. Т. 1. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2025. С.185-187.

115. Динаміка довіри соціальним інституціям у 2021-2024 роках URL: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1467&page=1>

116. Андрієнко, М., Слюсар, А., Гаман, П., Фомін, А., & Стрюк, М. (2022). Напрями оптимізації механізму взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами державної влади. *Вчені записки університету «КРОК»*, (4(68), 63–74. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-68-63-74>

117. Фальченко С. Б. Деякі аспекти взаємодії держави і громадянського суспільства: конституційно-правова характеристика. *Аналітично-порівняльне правознавство*, 2024. №4. С.96-100. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.04.15>.

118. Москвічова О. С., Куценко І. В. Взаємодія місцевого самоврядування та громади: соціальні аспекти. *Місьцеве самоврядування в Україні та світі: теорія та практика* : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 5 листопада 2024 року / за заг. ред. Т.М. Лозинської, О.В. Дорофєєва. Полтава : ПДАУ, 2024. С. 84-87.

119. Мельник С. Р., Владовська К. П. Взаємодія державної влади і місцевого самоврядування в Україні: проблеми становлення та напрямки вдосконалення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*, 2024. Т. 1. №. 86. С. 154-159. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.1.22>

120. Бурик З. М., Черняхівська В. В. Питання владно-громадської взаємодії в умовах євроінтеграції. *Публічне управління та митне*

адміністрування, 2022. Спецвипуск. С.18-26. <https://doi.org/10.32782/2310-9653-2022-spec.3>

121. Силантьєва І. В. Взаємодія політичної влади та громадянського суспільства: теоретико-правовий аспект. *Аналітично-порівняльне правознавство*, 2023. № 6. С.173-177. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.06.30>

122. Бондарчук Н. В. Взаємодія органів публічної влади та громадянського суспільства в умовах цифровізації. *Публічне управління і адміністрування в Україні*, 2022. Вип. 28. С.36-39. <https://doi.org/10.32843/pma2663-5240-2022.28.7>

123. Мельник, І. (2024). Моделі взаємодії влади та громадянського суспільства в країнах Європейського Союзу. *Економіка та суспільство*, 2024. №(65). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-68>

124. Москалець І. М. Громадянські ініціативи та місцеве самоврядування: ефективна взаємодія задля згуртованості суспільства. *Березневий науковий дискурс 2025 на тему: «Синергія освіти, науки та бізнесу в епоху глобальних трансформацій»*: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернігів, 27 лютого 2025 р.). Чернігів: ГО «Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій», 2025. С.605-607.

125. Кривицький Г. Влада і суспільство в умовах війни: проблеми і механізми взаємодії. *Політика та право в умовах дії воєнного стану: пошук рішень* : збірник матеріалів Міжнарод. наук. конф. / за заг. ред. П. В. Горінова; Навчально-науковий інститут права та політології УДУ імені Михайла Драгоманова (м. Київ, 23 квітня 2024 р.). Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С.286-287.

126. Ковтун С. Взаємодія інститутів держави і громадянського суспільства в умовах воєнного стану. *Політика та право в умовах дії воєнного стану: пошук рішень* : збірник матеріалів Міжнарод. наук. конф. / за заг. ред. П. В. Горінова ; Навчально-науковий інститут права та політології УДУ імені

Михайла Драгоманова (м. Київ, 23 квітня 2024 р.). – Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С.277-280.

127. Якубів В.М., Бурик М.М. Взаємодія бізнесу та місцевої влади в контексті формування корпоративної соціальної відповідальності. *Центральноукраїнський вісник права і публічного управління*, 2024. Випуск 1. С. 87-95. <https://doi.org/10.32782/cuj-2024-1-11>

128. Міщук І.В. Взаємодія органів місцевого самоврядування з органами державної влади. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*, 2023. № 61. URL: <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2023.61.4>

129. Дубков А. В. Методи взаємодії органів місцевого самоврядування з суб'єктами підприємницької діяльності задля соціально-економічного розвитку територіальних громад. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. №18. С. 137–142. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.18.137>.

130. Гордійчук О., Гриценко Ю. Роль громадянського суспільства у захисті національної безпеки України. *Соціально-гуманітарні студії: інновації, виклики та перспективи*: матеріали I Міжнародної наукової конференції, м. Житомир, 27-28 квітня 2023 р. / Ред. кол.: О. А. Черниш, В. М. Слюсар, Л. М. Червона [та ін.] – Житомир : Житомирська політехніка, 2023. С.32-35.

131. Омельченко, С. В. Виміри інституційної спроможності в контексті формування середовища політичної безпеки в державах демократичного транзиту. *Регіональні студії: науковий збірник Ужгород* : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 32. С. 76–80. <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2023.32.12>

132. Братасюк М. Г. Партнерська взаємодія інституцій громадянського суспільства та держави як передумова успішного подолання корупції. *Актуальні проблеми протидії корупції в Україні* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (26–27 трав. 2022 р., м. Рівне) / Міжнар. економ.-гуманіт. ун-т ім. акад. Степана Дем'янчука. Рівне : Видавн. дім «Гельветика», 2022. С. 189-192.

133. Француз А.Й., Довгошея Р.В. (2024). Інститути громадянського суспільства у протидії корупції в Україні в умовах війни. *Legal Bulletin*, (№14), 144-160. <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2024-14-A20>

134. Ундір В. О. Принципи взаємодії органів державної влади і громадських структур як основа гармонізації суспільства. *Ефективність державного управління*, 2020. №. 64. С. 66-78. <https://doi.org/10.33990/2070-4011.64.2020.217606>

135. Карпчук Н. П., Юськів Б. М. Комунікаційна діяльність суспільства VS комунікаційна діяльність влади. *Public communication in science: philosophical, cultural, political, economic and IT context*, May 15, 2020, Houston, USA. Volume 3. P.109-111. <https://doi.org/10.36074/15.05.2020.v3.41> URL: <https://surli.cc/bldaim>

136. Залізнюк В. П., Головня Ю. І., Дьяченко О. В. Партисипативне управління як інструмент сталого розвитку муніципалітетів. *Modern Economics*. 2025. № 49(2025). С. 79-88. [https://doi.org/10.31521/modecon.V49\(2025\)-11](https://doi.org/10.31521/modecon.V49(2025)-11)

137. Лопушинський І.П. «Цифровізація» як основа державного управління на шляху трансформації та реформування українського суспільства. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2018. № 2. URL: http://el-zbirn-du.at.ua/2018_2/20.pdf

138. Нікітенко Л. О. Партисипативний механізм у відносинах держави та суспільства. *Правові засади організації та здійснення публічної влади: збірник тез VI Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 85-річчю від дня народження доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова (м. Хмельницький, 31 березня 2023 року)*. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. С. 393–394.

139. Ундір, В. О. (2022). Принципи взаємодії органів державної влади і громадських структур як основа гармонізації суспільства. *Ефективність*

державного управління, (64), 66-78. <https://doi.org/10.33990/2070-4011.64.2020.217606>

140. Родіонов Є. О., Філіппова В. Д. Трансформаційна модель механізму соціальної взаємодії в системі публічного управління. *Наукові перспективи*, 2025. №3(57). С. 473-484. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-3\(57\)-473-484](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-3(57)-473-484)

141. Шумська Г. М. Розробка напрямів забезпечення дієвості публічного управління як основи соціально-економічного розвитку України. *Бізнес Інформ*, 2023. № 1. С. 177-184. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-1-177-184>

142. Певко С. Г., Станіслав П. Аксіологія права у громадянському суспільстві. *Право і безпека*, 2023. № 3 (90). С.143-153. <https://doi.org/10.32631/pb.2023.3.12>

143. Губанова Т. О. Аксіологічні детермінанти публічної служби в Україні. *Київський юридичний журнал*, 2024. №. 6. С. 27-35. <https://doi.org/10.32782/klj-2024-6.03>

144. Юрченко Д. Інтеграція публічного управління та адміністрування в системі національної безпеки під час воєнного стану. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти*: Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції (ДДУВС, 21.03.2025). Частина І. С.541-542.

145. Стуга Р. Соціальна інклюзія як чинник економічного розвитку: проблеми та перспективи для України. *Вчені записки Університету «КРОК»*, 2025. №. 1 (77). С. 147-154. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-77-147-154>

146. Інклюзія та повноцінна участь у політичному житті. IFES Ukraine, 2020. URL: https://ifesukraine.org/wp-content/uploads/2020/09/IFES-COVID19-Briefing-Series_Inclusion-and-Meaningful-Political-Participation-Ukrainian.pdf

147. Круглов В. В., Терещенко Д. А. Інновації в системі державного управління. *Вісник Національного технічного університету «ХПИ»*. Серія:

Актуальні проблеми розвитку українського суспільства, 2023. №. 2. С. 74-79.
<https://doi.org/10.20998/2227-6890.2023.2.13>

148. Шаров Ю. П., Маматова Т. В. Міжнародні практики громадського моніторингу надання публічних послуг. *Аспекти публічного управління*, 2013. № 2. С. 69-76.

149. Ніколаєва В. І. Громадський моніторинг як ефективний інструмент мінімізації ризиків у державному управлінні. *Публічне управління та митне адміністрування*, 2020. № 2 (25). С. 111-115. <https://doi.org/10.32836/2310-9653-2020-2.20>

150. Артемов, С., Мужиченко, Є., & Довгопол, І. (2025). Оцінювання публічного управління України за основними принципами ефективності діяльності. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 338(1), 43-49. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-338-5>

151. Петренко І. І., Салтовський О. І., Федорченко В. М., Колюх В. В. Особливості оцінювання публічної політики: уроки для України. *Актуальні проблеми політики*, 2022. Вип. 69. С. 80-87.
<https://doi.org/10.32837/app.v0i69.1306>

152. Чала Н. Д., Харламова Г. О., Маркішев Д. О. Індекс суверенності держави як індикатор прийняття державно-управлінських рішень. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка*, 2019. №. 5 (206). С. 33-40. <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2019/206-5/5>

153. World Bank. (2017). *Estonia: A successfully integrated population-registration and identity-management system (Case Study)*. World Bank Group. URL: <https://doi.org/10.1596/28251>

154. Drechsler, W. (2019). Estonia's digital transformation: Mission mystique and the hiding hand. In R. Krimmer, A. Pröbl-Andersen, T. Randma-Liiv, & V. Lember (Eds.), *The once-only principle: The TOOP project* (pp. 143-160). Springer. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-030-41765-9_10

155. World Bank. (2020). *Digital government readiness assessment (DGRA) toolkit: Guidelines for task teams* (Version 3.1). World Bank Group. <https://doi.org/10.1596/33489>
156. World Bank. (2024). *Digital progress and trends report 2023*. World Bank Group. <https://doi.org/10.1596/978-1-4648-2050-2>
157. Lypchanska, O., & Petrenko, I. (2025). Assessing the progress of digital transformation in Lviv region (2022-2024). *Social Economics*, 9(1), 45-62. <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2025.9.1.7>
158. OECD. (2021). *Civic space scan of Finland* (OECD Public Governance Reviews). OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/f9e971bd-en>
159. OECD. (2021). *Civic space scan of Finland*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/223612f8-en>
160. UNESCO. (2025). *Call for baseline assessment research of artificial intelligence in China, Japan, and South Korea*. UNESCO. (Обмеження: DOI не вказано в результатах, оскільки це оголошення про проект; можливий DOI після публікації, шукайте в UNESCO базі за назвою, наприклад, <https://doi.org/10.54677/UNESCO-2025-AI.>)
161. World Bank (2022) *Smart Cities in the Republic of Korea : A Journey Toward Institutionalization and Innovation* (Inglês). URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099501509212220541/pdf/IDU09bc4586900d9a047080a9de0afa91af324a9.pdf>
162. Dzhurylo, A. (2022). Public-private partnerships in Dutch vocational education and training: policy approach. *Education: Modern Discourses*, 5, 102-109. <https://doi.org/10.37472/2617-3107-2022-5-07>
163. Koppenjan, Joop. (2005). The Formation of Public-Private Partnerships: Lessons from Nine Transport Infrastructure Projects in The Netherlands. *Public Administration*. 83. 135 - 157. 10.1111/j.0033-3298.2005.00441.x.
164. Scott, G. (2020). New Zealand's 'wellbeing budget' approach. SSRN Electronic Journal. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3606841>.

165. Ng T. Measuring what matters: policy applications in New Zealand. *Towards Sustainable Wellbeing: Moving beyond GDP in Canada and the World*, 2022. С. 181-198.

166. Gill J., Sharma U. Public sector financial management in New Zealand central government: the role of public sector accountants. *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management*, 2023. Т. 35. №. 1. С.65-72. <https://doi.org/10.1108/JPBAFM-06-2022-0098>

167. Komarova, K., Dankevych, Y., Dankevych, V., & Chaikin, O. (2024). Digital transformation as a tool for creating an inclusive economy in Ukraine during wartime. *Problems and Perspectives in Management*, 22(3), 440-457. [https://doi.org/10.21511/ppm.22\(3\).2024.34](https://doi.org/10.21511/ppm.22(3).2024.34)

168. Виговська Вікторія, Шолудько Віктор, Балицька Марія Державна цифрова трансформація: аналіз за 2019-2024 роки. URL: <https://voxukraine.org/derzhavna-tsyfrova-transformatsiya-analiz-za-2019-2024-roky>

169. Череп А., Череп О., Лихолат Є., Щербина І. Цифрова нерівність як виклик сучасного економічного розвитку суспільства. *Актуальні проблеми економіки*, 2025. № 5 (287). С.447-455. <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2025-1-287-447-455>

170. Дослідження цифрової грамотності населення України (2023): Міністерство цифрової трансформації України. URL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/1/8800-ua_cifrova_gramotnist_naselenna_ukraini_2023.pdf

171. Булатова О. В., Резнікова Н. В., Іващенко О.А. Цифровий розрив чи цифрова нерівність? Нові виміри глобальних асиметрій соціально-економічного розвитку і міжнародної торгівлі в умовах техноглобалізму. (2023). *Серія: Економіка*, 25, 45-57. <https://doi.org/10.34079/2226-2822-2023-13-25-45-57>

172. Про цифровий контент та цифрові послуги: Закон України від 10.08.2023 № 3321-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3321-20#Text>

173. Ці, Я., Березова, Л. С., & Олянич, В. В. (2025). Етичні виклики цифрової доби в контексті гуманітарних наук та їхній вплив на соціальні комунікації. *Академічні візії*, (43). <https://doi.org/10.5281/zenodo.15375820>

174. Анатійчук В. Правове регулювання цифрової трансформації й цифровізації у цивільному праві України. URL: <https://law.chnu.edu.ua/pravove-rehuliuвання-tsyfrovoi-transformatsii-y-tsyfrovizatsii-u-tsyvilnomu-pravi/>

175. Биркович Т.І., Биркович В.І., Кабанець О.С. Механізми публічного управління у сфері цифрових трансформацій. *Державне управління: удосконалення та розвиток*, 2019. № 9. <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.9.2>.

176. Солодовнік Д. Цифрові виклики та інституційні обмеження в системі публічного управління України. *Публічно-управлінські та цифрові практики*, 2025. №. 2. С. 108-116. <https://doi.org/10.31673/2786-7412.2025.028587>

177. Родіонов Є., Філіппова В. Стратегічні напрямки перетворень механізму соціальної взаємодії в системі владно-суспільних відносин. *Успіхи і досягнення у науці*, 2025. № 5 (15). С. 971-984. [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-5\(15\)-971-984](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-5(15)-971-984)

178. Hlavne miesto Bratislava. Magistrat. URL: <https://bratislava.sk/mesto-bratislava/sprava-mesta/magistrat>

179. Projekty spolufinancované z externých zdrojov. URL: <https://www.trnava.sk/stranka/projekty>

180. Rozpočet mesta Košice. URL: <https://www.kosice.sk/mesto/ekonomika>

181. Presov. Uriad. URL: <https://www.presov.sk/podnety-a-poziadavky-obcanov.html>

182. Mestský úrad. URL: <https://zilina.sk/mesto-zilina/sprava-mesta/mestsky-urad/>

183. Nitra. Projkty. URL: <https://nitra.sk/projekty/>

184. Линдюк С. Інновації у публічному управлінні для забезпечення соціальної безпеки. *Науковий вісник: Державне управління*, 2024. №. 2 (16). С. 114-136. [https://doi.org/10.33269/2618-0065-2024-2\(16\)-114-136](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2024-2(16)-114-136)

185. Родіонов Є.О. Фактори посилення соціальної взаємодії влади і суспільства в сучасних умовах державотворення. *Державна політика щодо місцевого самоврядування: стан, проблеми та перспективи*: збірник матеріалів 15-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції (06 грудня 2024 р.) Хмельницький. 2024. С.213-215

186. Домашенко, С. (2024). Штучний інтелект у публічному управлінні. *Collection of Scientific Papers «ΛΟΓΟΣ»*, (July 19, 2024; Boston, USA), 58-60. <https://doi.org/10.36074/logos-19.07.2024.010>

187. Bushuyev, S., Bushuyeva, N., Lobok, Y., & Murovansky, H. (2025). Management of innovative projects based on artificial intelligence applications in a turbulent environment. *INNOVATIVE TECHNOLOGIES AND SCIENTIFIC SOLUTIONS FOR INDUSTRIES*, (2(32), 168–176. <https://doi.org/10.30837/2522-9818.2025.2.168>

188. Чальцева О. М., Бєлай С. В., Якубовський В. Б. Інформаційно-комунікативні технології в публічній політиці. *Public networks and communications*, 2024. (Груд 2024). С. 4-10. <https://doi.org/10.31558/3083-5895.2024.2.1>.

189. Родіонов Є. О. Стратегічні орієнтири соціальної взаємодії влади та суспільства. *Актуальні проблеми теорії і практики менеджменту в контексті євроінтеграції*: Збірник матеріалів XIV Міжнародної науково-практичної конференції 22 травня 2025 р. [Електронне видання]. Рівне : НУВГП, 2025. С.264-265.

190. Логінова К. С. Особливості розробки та реалізації стартап-проектів в сучасній економіці: теоретичний аспект. *International Scientific Journal «Internauka»*. Series: «Economic Sciences», 2023. №11. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-11>

191. Родіонов Є. Партнерська взаємодія у процесі повоєнного становлення громадянського суспільства. *Синергія науки і бізнесу у повоєнному відновленні регіонів України*: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференція (24 квітня 2024 р.). Одеса: Олді+ 2024. С.341-343.

192. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2020). *Innovative Citizen Participation and New Democratic Institutions: Catching the Deliberative Wave*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/339306da-en>

193. Elstub, S., & Escobar, O. (Eds.). (2019). *Handbook of Democratic Innovation and Governance*. Edward Elgar Publishing. URL: <https://www.elgar.com/shop/gbp/handbook-of-democratic-innovation-and-governance-9781786433855.html>

194. G1000. (n.d.). The G1000 Process. URL: <https://www.g1000.org/en/>

195. The Citizens' Assembly. (n.d.). *About the Assembly*. URL: <https://www.citizensassembly.ie/en/>

Додаток А

Основні етапи розвитку правового регулювання
соціальної взаємодії влади і суспільства в Україні

Дата прийняття	Назва акту	Тип акту	Номер	Значення для соціальної взаємодії	Пряме/ опосередковане регулювання
16.07.1990	Декларація про державний суверенітет України	Декларація Верховної Ради УРСР	55-ХІІ	Проголошення суверенності, закладення основ демократії та народовладдя	Опосередковане
23.04.1991	Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації»	Закон України	987-ХІІ	Гарантування свободи релігії, створення правових основ для діяльності релігійних організацій	Пряме
24.08.1991	Акт проголошення незалежності України	Постанова Верховної Ради УРСР	1427-ХІІ	Підтвердження права на самовизначення, створення основ для розвитку громадянського суспільства	Опосередковане
15.05.1992	Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні	Закон України	2318-ХІІ	Визначення молодіжної політики як пріоритетного напрямку, створення механізмів участі молоді в суспільному житті	Пряме
16.06.1992	Про об'єднання громадян (втрата чинності 01.01.2013)	Закон України	2460-ХІІ	Правове закріплення права на об'єднання, регулювання діяльності громадських організацій	Пряме
05.07.1993	Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні	Закон України	2998-ХІІ	Створення організаційних, соціально-економічних умов для участі молоді в суспільному житті	Пряме

28.06.1996	Конституція України	Конституція	254к/96-ВР	Закріплення основних прав людини, принципів демократії, народовладдя та місцевого самоврядування	Пряме
02.10.1996	Про звернення громадян	Закон України	393/96-ВР	Забезпечення участі громадян в управлінні державними справами через механізм звернень	Пряме
21.05.1997	Про місцеве самоврядування в Україні	Закон України	280/97-ВР	Визначення системи місцевого самоврядування, механізмів участі громадян у вирішенні місцевих питань	Пряме
15.07.1997	Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування	Закон України	452/97-ВР	Впровадження європейських стандартів місцевого самоврядування та принципів субсидіарності	Пряме
01.12.1998	Про молодіжні та дитячі громадські організації	Закон України	281-XIV	Створення правових основ для участі молоді в громадському житті через молодіжні організації	Пряме
31.07.2004	Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики	Указ президента	854/2004	Перший системний документ, що визначив ефективні механізми залучення громадськості до процесів формування і реалізації державної політики, підготовки й прийняття проектів законів та інших нормативно-правових актів	Пряме

06.07.2005	Кодекс адміністративного судочинства України	Кодекс	2747-15	Визначення порядку захисту прав громадян у відносинах з органами публічної влади	Пряме
05.11.2008	Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади	Постанова Кабінету Міністрів України	976	Створення належних умов для участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики через механізм громадської експертизи, визначення конкретних процедур взаємодії влади з інститутами громадянського суспільства	Пряме
601.07.2010	Про засади внутрішньої і зовнішньої політики	Закон України	2411-VI	Стаття 5 спеціально присвячена засадам внутрішньої політики у сфері формування інститутів громадянського суспільства, включаючи утвердження громадянського суспільства як гарантії демократичного розвитку держави	Пряме
23.12.2010	Про соціальний діалог в Україні	Закон України	2862-VI	Правове регулювання процесу ведення соціального діалогу на різних рівнях	Пряме
22.03.2012	Про громадські об'єднання	Закон України	4572-VI	Спрощення процедур створення та діяльності громадських організацій, розширення їх прав	Пряме

24.03.2012	Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні	Указ Президента України	212/2012	Визначення стратегічних напрямів розвитку громадянського суспільства та його взаємодії з владою	Пряме
01.04.2014	Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні	Розпорядження КМУ	333-р	Визначення принципів децентралізації, посилення ролі громадськості у місцевому самоврядуванні	Пряме
10.12.2015	Про державну службу	Закон України	889-VIII	Регулювання взаємодії державних службовців з громадськістю, принципи прозорості та підзвітності	Опосередковане
26.02.2016	Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні	Указ Президента України	68/2016	Затвердження Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на 2016-2020 роки	Пряме
04.11.2016	Про Координаційну раду сприяння розвитку громадянського суспільства	Указ Президента України	487/2016	Створення координаційного органу для співпраці влади з громадянським суспільством	Пряме
17.01.2019	Про соціальні послуги	Закон України	2671-VIII	Запровадження механізмів участі громадськості у наданні соціальних послуг, залучення інститутів громадянського суспільства до надання соціальних послуг через соціальне замовлення	Пряме

17.01.2020	Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та цифрового суспільства України на 2018-2020 роки	Розпорядження КМУ	67-р	Створення основ для цифрової трансформації взаємодії влади з громадськістю, розвиток електронних послуг	Пряме
01.06.2020	Про організацію надання соціальних послуг	Постанова КМУ	587	Визначення механізмів взаємодії органів влади з громадськістю при наданні соціальних послуг, залучення громадських організацій	Пряме
25.08.2020	Про деякі питання електронного урядування	Наказ центрального органу виконавчої влади	78	Впровадження цифрових інструментів взаємодії влади з громадянами, розвиток електронних сервісів	Пряме
09.10.2020	Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року	Розпорядження КМУ	1233-2020-р	Залучення громадськості до заходів національно-патріотичного виховання, формування громадянської активності	Пряме
03.11.2020	Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики	Постанова КМУ	996	Встановлення порядку проведення публічних консультацій з громадськістю, механізмів участі в прийнятті рішень	Пряме
23.12.2020	Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021-2025 роки	Розпорядження КМУ	1669-2020-р	Розвиток молодіжної політики, створення механізмів участі молоді в прийнятті рішень на всіх рівнях влади	Пряме

24.03.2021	Про Національну стратегію у сфері прав людини	Указ Президента України	119/2021	Забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики у сфері прав людини	Пряме
30.06.2021	Про затвердження Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року	Постанова КМУ	673	Консолідація суспільства навколо національних цінностей, залучення громадських організацій до виховної роботи	Пряме
27.09.2021	Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки	Указ Президента України	487/2021	Визначення нових стратегічних напрямів розвитку громадянського суспільства з урахуванням сучасних викликів	Пряме
27.09.2021	Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки	Указ Президента України	487/2021	Створення сприятливих умов для розвитку громадянського суспільства, налагодження партнерської взаємодії з владою	Пряме
16.11.2021	Про медіацію	Закон України	1875-IX	Запровадження медіації як альтернативного способу вирішення соціальних конфліктів, розвиток позасудових форм врегулювання спорів	Пряме
24.02.2022	Про введення воєнного стану в Україні	Указ Президента України	64/2022	Встановлення особливого режиму взаємодії влади з громадськістю в умовах воєнного стану, мобілізація ресурсів громадянського суспільства	Пряме

12.05.2022	Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні	Розпорядження КМУ	353-р	Розвиток інструментів електронної демократії, впровадження електронних петицій, консультацій, громадських бюджетів	Пряме
07.07.2022	Про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» щодо електронного звернення та електронної петиції	Закон України	2448-IX	Удосконалення механізмів електронної взаємодії громадян з органами влади, розвиток електронної демократії	Пряме
13.12.2022	Про медіа	Закон України	2849-IX	Регулювання інформаційного простору, забезпечення права громадян на інформацію та участь у суспільному діалозі	Опосередковане
15.12.2023	Про схвалення Стратегії утвердження української національної ідентичності на період до 2030 року	Постанова КМУ	1322-2023-п	Консолідація українського суспільства, формування спільних цінностей через взаємодію держави з громадськістю	Пряме
17.01.2025	Про схвалення Стратегії розвитку системи охорони здоров'я на період до 2030 року	Розпорядження КМУ	34-2025-р	Забезпечення участі громадськості у формуванні політики охорони здоров'я, створення механізмів соціального партнерства	Пряме
21.03.2025	Про затвердження плану заходів з реалізації у 2025-2026 роках Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки	Розпорядження КМУ	246-р	Конкретизація механізмів реалізації державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства	Пряме

26.03.2025	Про внесення змін до Закону України «Про соціальні послуги» щодо удосконалення порядку надання соціальних послуг	Закон України	4332-IX	Запровадження дистанційного надання послуг, удосконалення взаємодії з громадськістю у сфері соціальних послуг	Пряме
21.07.2025	Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України	Постанова КМУ	904	Визначення повноважень органу виконавчої влади щодо співпраці з громадськими організаціями у соціальній сфері	Пряме

ОПИТУВАЛЬНИК**щодо ефективності механізмів взаємодії влади й суспільства**

Чи маєте ви відкритий доступ до законодавчих актів?

- Так
- Ні

Чи є мова законодавчих актів зрозумілою для вас?

- Так
- Ні
- Частково

Чи публікуються проекти нормативних актів до їхнього ухвалення?

- Завжди
- Часто
- Рідко
- Ніколи

Чи брали ви участь у громадських обговореннях законопроектів?

- Так
- Ні

Чи були враховані ваші пропозиції у фінальних редакціях законопроектів?

- Завжди
- Часто
- Рідко
- Ніколи
- Не знаю

Чи отримували ви відповіді на свої звернення до органів влади?

- Так
- Ні
- Частково

Як ви оцінюєте рівень довіри до судової та законодавчої системи?

- Високий
- Середній
- Низький

Чи користуєтесь ви е-сервісами для ознайомлення із законодавством?

- Так
- Ні
- Час від часу

Чи маєте ви доступ до офіційних сайтів органів влади?

- Так
- Ні

Чи регулярно оновлюється інформація на цих ресурсах?

- Завжди
- Часто
- Рідко
- Ніколи

Як часто ви відвідуєте офіційні ресурси?

- Щодня
- Щотижня
- Щомісяця
- Рідше

Чи отримуєте ви потрібну інформацію з офіційних джерел?

- Завжди
- Часто
- Рідко
- Ніколи

Чи існує можливість зворотного зв'язку на цих ресурсах?

- Так
- Ні
- Не знаю

Як ви оцінюєте достовірність офіційної інформації?

- Високо
- Середньо
- Низько

Чи брали ви участь у вебінарах, онлайн-трансляціях або інтерактивних заходах органів влади?

- Так
- Ні

Чи є у вашому регіоні громадські ради, відкриті для нових членів?

- Так
- Ні
- Не знаю

Чи публікуються протоколи засідань громадських рад?

- Завжди
- Часто
- Рідко
- Ніколи

Чи брали ви участь у роботі громадських рад?

- Так
- Ні

Чи відомо вам про випадки прийняття рішень за рекомендаціями громадських рад?

- Завжди
- Часто

- Рідко
- Ніколи
- Не знаю

Чи отримували ви відповіді на звернення до громадських рад?

- Так
- Ні
- Частково

Як ви оцінюєте рівень довіри до громадських рад?

- Високий
- Середній
- Низький

Чи знайомі вам онлайн-інструменти для роботи громадських рад?

- Так
- Ні

Чи можете ви подати скаргу або звернення онлайн?

- Так
- Ні

Чи публікуються звіти громадського контролю?

- Завжди
- Часто
- Рідко
- Ніколи

Чи брали ви участь у громадських розслідуваннях або слуханнях?

- Так
- Ні

Чи відомо вам про випадки усунення порушень за результатами громадського контролю?

- Завжди
- Часто
- Рідко
- Ніколи
- Не знаю

Чи отримували ви повідомлення про результати розгляду ваших скарг?

- Так
- Ні
- Частково

Як ви оцінюєте рівень довіри до механізмів громадського контролю?

- Високий
- Середній
- Низький

Чи користуєтесь ви мобільними додатками для громадського контролю?

- Так
- Ні

Чи знаєте ви про способи участі у прийнятті рішень петиції, бюджету участі тощо?

- Так
- Ні

Чи є відкриті процедури голосування у вашій громаді?

- Так
- Ні
- Не знаю

Чи брали ви участь у таких формах громадської участі?

- Так
- Ні

Чи відомо вам про реалізовані громадські ініціативи?

- Так
- Ні

Чи отримували ви інформацію про результати участі?

- Так
- Ні
- Частково

Як ви оцінюєте рівень довіри до процесу голосування?

- Високий
- Середній
- Низький

Чи користуєтесь ви електронними платформами для участі?

- Так
- Ні

Чи знаєте ви про різні канали комунікації з органами влади гарячі лінії, соцмережі тощо?

- Так
- Ні

Чи є діалог із владою відкритим і публічним?

- Завжди
- Часто
- Рідко
- Ніколи

Чи звертались ви до влади через різні канали?

- Так
- Ні

Чи були вирішені ваші питання після комунікації?

- Завжди
- Часто
- Рідко
- Ніколи

Чи задовольнила вас швидкість відповіді?

- Так
- Ні
- Частково

Як ви оцінюєте рівень задоволеності комунікацією з владою?

- Високий
- Середній
- Низький

Чи користуєтесь ви чат-ботами або месенджерами для спілкування з владою?

- Так
- Ні

Чи маєте ви доступ до інтернету?

- Так
- Ні

Чи є для вас відкритими алгоритми та процедури електронних сервісів?

- Так
- Ні
- Частково

Чи користуєтесь ви електронними сервісами органів влади?

- Так
- Ні

Чи вдалося вам успішно вирішити питання онлайн?

- Завжди
- Часто
- Рідко
- Ніколи

Як ви оцінюєте якість електронних послуг?

- Високо
- Середньо
- Низько

Як ви оцінюєте рівень довіри до захисту персональних даних?

- Високий
- Середній
- Низький

Чи користуєтесь ви новими цифровими рішеннями ID-банкінг, е-документи тощо?

- Так
- Ні

ОПИТУВАЛЬНИК

щодо визначення стратегічних напрямів посилення механізму соціальної взаємодії влади та суспільства

Блок 1. Оптимізація процедур легалізації та реєстрації органів самоорганізації населення

Як ви оцінюєте актуальність спрощення процедур легалізації органів самоорганізації населення?

- Дуже актуально
- Скоріш актуально
- Скоріш не актуально
- Не актуально

Чи вважаєте ви за потрібне розширити повноваження органів самоорганізації у вирішенні місцевих питань?

- Так
- Ні
- Важко відповісти

Блок 2. Фінансова підтримка громадських ініціатив

Чи вважаєте ви, що у місцевому бюджеті мають обов'язково передбачатися кошти на підтримку громадських ініціатив?

- Так
- Ні
- Важко відповісти

Як ви оцінюєте необхідність запровадження прозорих конкурсних механізмів відбору громадських проєктів для фінансування?

- Дуже необхідно
- Скоріш необхідно
- Скоріш не потрібно
- Не потрібно

Блок 3. Єдині критерії надання фінансової підтримки

Які критерії, на вашу думку, мають бути пріоритетними при визначенні підтримки громадських ініціатив? (можна обрати кілька варіантів)

- Соціальна значущість проєкту
- Інноваційність проєкту
- Масштаб охоплення аудиторії
- Рівень співфінансування з інших джерел
- Інше (вказати) _____

Як ви оцінюєте важливість визначення середньо- та довгострокових індикаторів підтримки громадських ініціатив?

- Дуже важливо
- Скоріше важливо
- Скоріше неважливо
- Неважливо

Блок 4. Заохочення благодійної діяльності

Чи варто на місцевому рівні створювати спеціальні умови для осіб, що надають благодійну допомогу?

- Так, необхідно
- Можливо, залежить від умов
- Ні

Які форми підтримки благодійників, на вашу думку, є найбільш ефективними?

- Податкові пільги
- Надання почесних звань та відзнак
- Прозорість та публічність звітності про використання благодійних коштів
- Інше (вказати) _____

Блок 5. Громадянська освіта та підвищення обізнаності

Як ви оцінюєте рівень громадянської освіти у вашій громаді?

- Високий
- Середній
- Низький

Які освітні заходи, на вашу думку, варто запровадити для покращення громадянської освіти? (можна обрати кілька варіантів)

- Проведення лекцій та семінарів
- Поширення інформаційних матеріалів
- Створення онлайн-курсів та вебінарів
- Інше (вказати) _____

Додаткові коментарі та пропозиції

Чи маєте ви додаткові пропозиції щодо покращення соціальної взаємодії влади та суспільства у вашій громаді? _____
